

**«Жастар ортасындағы қоғамдық-саяси
жағдайды зерттеу»
2016 жылдың 3 тоқсаны**

Әлеуметтанулық зерттеу нәтижелері бойынша сараптамалық есеп

Астана, 2016

Жастар ортасындағы қоғамдық-саяси жағдайды зерттеу, 2016 жылдың 3 тоқсаны / Изучение общественно-политической ситуации в молодежной среде, 3 квартал 2016 года / Аюпова Р.Р., Аубакирова Ш.К., Казтаева С.С., Киалбекова А.Г. – Астана: «Молодежь» ГЗО, 2016. – 204 с.

Бұл баяндама Қазақстан Республикасы жастары арасындағы қоғамдық-саяси жағдайға қатысты эмпирикалық әлеуметтанулық зерттеудің нәтижелерінен тұрады. Зерттеу «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығымен жүргізілген. Баяндамада әлеуметтік өзін-өзі сезіну, азаматтық белсенділік пен жастар арасындағы діндарлықтың сұрақтары қарастырылған.

Данный доклад содержит результаты эмпирического социологического исследования общественно-политической ситуации в среде молодежи Республики Казахстан. Исследование было проведено Научно-исследовательским центром «Молодежь». В докладе рассмотрены вопросы социального самочувствия, гражданской активности, религиозности молодого населения страны.

Научно-исследовательский центр «Молодежь»
010000, Республика Казахстан,
г.Астана, пр.Б.Момышулы, 19а
Тел.: +7 /7172/ 79 25 45

Мазмұны

1. Зерттеу бағдарламасы	4
1.1 Зерттеудің өзектілігі мен негіздемесі	4
1.2 Зерттеудің мақсаттары мен міндеттері	5
1.3 Зерттеу болжамдары.....	6
1.4 Негізгі ұғымдардың түсіндірмесі	6
1.5 Зерттеудің технологиялық бөлімі	7
2. Жастардың әлеуметтік-экономикалық көңіл-күйлері.....	10
2.1 Патриотизм деңгейі.....	10
2.2 Өмір сүру деңгейіне қанағаттану.....	13
2.3 Жастардың өзекті мәселелерінің рейтингісі.....	21
2.4 Жастар арасындағы әлеуметтік шиеленістің деңгейлері мен себептері.....	23
2.5 Жемқорлық деңгейін бағалау.....	27
Бөлім бойынша қорытынды	33
3. Жастардың білімі мен жұмыспен қамтылуы.....	35
3.1 Жастар арасында кәсіби өсу және жұмыспен қамтылу мүмкіндіктерін бағалау	35
3.2 Білім беру реформаларын қолдаудың деңгейі	36
3.3 Білім беру сапасына қанағаттану.....	37
Бөлім бойынша қорытынды.....	39
4. Мемлекеттік жастар саясатын бағалау	40
4.1 Мемлекеттік жастар саясаты туралы ақпараттану деңгейі.....	40
4.2 Жастар арасында қоғамдық-саяси белсенділіктің деңгейі	42
4.3 Жастар арасында салауатты өмір салтын қалыптастыру	47
Бөлім бойынша қорытынды.....	52
5. Жастар ортасындағы діни жағдайды бағалау.....	53
Бөлім бойынша қорытынды.....	58
6. Жастар демалысының сапалылығы	59
Бөлім бойынша қорытынды.....	62
Қорытынды	63
Қосымша.....	65

I. Зерттеу бағдарламасы

1.1 Зерттеудің өзектілігі мен негіздемесі

Қазақстандағы жастар мәселесі бірнеше оңжылдық бойы әлеуметтік саясат пен практикадағы ең өзекті мәселердің болып қала беруде. Жастар бірегей әлеуметтік қоғамдастық ретінде екі түрлі әлеуметтік жағдайда қалып отыр: бір жағынан, ол әлеуметтік әлсіз топтардың бірі болып табылса, екінші жағынан, жетекші орындарға иеленеді, өйткені, жас адам өзінің табиғаты бойынша жаңа дегеннің бәрін қабылдап, дәстүрлі емес инновациялық шешімдер жасауға бейім болып келеді.

Ақырғы онжылдықтар ішінде жастардың әлеуметтік топ ретіндегі негізгі қасиеттері мен сипаттамалары айтарлықтай өзгеріске ұшырады: мұндағы мәселе мәдени-тарихи дәстүрлердің әлсіреуі, ұрпақаралық сабақтастықтың жоғалуы, жастардың соны игеруге деген құлшынысының жоқтығында ғана емес, ал білім беру мен тәрбиелеу жүйелерінің дағдарысына байланысты болып келеді. Жыл сайын тар білімді мамандыққа иеленіп шығатын, жалпы ойлап-толғау қабілеттерінен жұрдай, өзін қоршаған әлемнің ажырамас бөлігі ретінде сезінбейтін, жасаған әрекеттері үшін жауапкершілік танытпайтын «қағаз жүзіндегі көзі ашықтардың» қатары өсіп келеді.

Екінші мәселе осы әлеуметтік шынайылықтың шеңберіндегі практикалық қызмет пен әлеуметтік рөлдерді іске асыруға қажетті дағдылар мен ұстанымдарды қалыптастырушы қоғамдық және мемлекеттік институттардың мақсаттылы ықпалдарының жүйесі ретіндегі тәрбиелеу үрдісінің дағдарысымен байланысты болып келеді.

Сонымен қатар әлеуметтанушылар Қазақстанның түрлі аймақтарындағы жастардың әлеуметтік өзін-өзі сезінуінің жақсаруын байқап отыр. Ол өз кезегінде орынды жүргізілген әлеуметтік саясаттың нәтижесі ретінде бағалануда. Қазақстандық әлеуметтанушылардың ақырғы зерттеулері жастардың басқа әлеуметтік-демографиялық топтармен салыстырғанда аталмыш қаржылық-экономикалық дағдарыс жағдайындағы әлеуметтік өзін-өзі сезінуінің жоғары деңгейін көрсетіп отыр. Дегенмен, әлеуметтік өзін-өзі сезінудің жақсаруымен қатар зерттеушілер «жастардың біршамасында әлемнің сипаттамасына қатысты нақты бір түсініктің, құндылықтар, нормалар, ұстанымдар жүйесінің жоқтығын, санадағы анық қарама-қайшылықтардың көрінісін» белгілеп отыр.

«Символикалық тұтынудың» үлгісіне қарағанда басқаша ұйымдастырылған қызмет түрлері мен өмірдің тартымды үлгілерін сезіне алмай, жастар «нарық фетишизациясының» құрбандары мен жақтастарына айналады. Бұл өз кезегінде жастардың қабылданып жатқан шешімдері үшін жеткілікті жауапкершілік танытпауына, оны сыртқы жайттарға итере салуына әкеліп соқтырады. Қазіргі адамның санасында қарама-қайшы ұстанымдар мен құндылықтардың көрінісі айқын байқалады. Қоғамдық санада бір-бірін жоққа шығарушы бағдарлар қалыптасып, өрістеп, дамып келеді.

Жастардың өзі көп жағдайда бұл қарама-қайшылықты шеше алмайды, өйткені, өздерінің өмірлік келешектеріне қатысты жалған, шынайылыққа

жатпайтын иллюзиялар арбауында болып келеді. Жастардың санасында шынайы мәселелердің себептері ойлануды талап етпейтін, когнитивті талпыныстарды төмен деңгейге түсіріп тастайтын симулякр және стереотиптермен алмастырылады.

Мемлекеттік жастар саясатын іске асырудың тиімділігін қамтамасыз ету үшін жастар ортасындағы жағдай, жастардың қажеттіліктері мен үміттері, олардың елде болып жатқан қоғамдық-саяси үрдістерге қатысты әрекеттері туралы өзекті ақпаратқа иелену керек. Осыған негізделе отырып, қазақстандық жастардың қазіргі жағдайын тексеру және бақылау мақсатында жүйелік негізде әлеуметтанулық және сарапшылдық зерттеулерді жүргізу керек.

1.2 Зерттеу мақсаты мен міндеттері

Аталмыш зерттеудің мақсаты Қазақстан жастарының әлеуметтік өзін-өзі сезінуін зерттеу, оның негізгі қажеттіліктерін анықтау және әлеуметтік практикаларын талдау болып табылады.

Алға қойылған мақсатқа қол жеткізу үшін келесі негізгі міндеттерді шешу қажет:

- Жастар ортасындағы негізгі қажеттіліктерді ашып көрсету;
- Жастар ортасындағы қоғамдық-саяси жағдайды бағалау;
- Өзекті әлеуметтік мәселелердің рейтингісін анықтап шығару;
- Жастардың өз өмір деңгейіне, материалды жағдайына қанағаттану деңгейін анықтау;
- Жастардың наразылық көңіл-күйінің деңгейін анықтау;
- Жастар ісі бойынша Кеңестердің, Жастар ресурстық орталықтарының, Жастар саясаты департаментінің және басқа да жастар ұйымдары қызметінің тиімділігін бағалау;
- Жастар ортасындағы діни жағдайдың деңгейін бағалау;
- Жастар ортасындағы миграциялық көңіл-күйді анықтау;
- Мәдени-демалыс шараларымен қанағаттану деңгейін анықтау;
- Аймақтардағы жастар ортасында болып жатқан жағдайларды әлеуметтік-экономикалық тұрғыдан тұрақтандыруды қамтамасыз ету бойынша мүдделі мемлекеттік органдарға ұсыныстар жасау.

Зерттеу объектісі әлеуметтік-демографиялық және территориалды сипаттамаларын көрсететін параметрлер бойынша таңдалған Қазақстан Республикасының 14-29 жас аралығындағы (жастар) халқы болып табылады.

Зерттеу пәні – жас қазақстандықтардың әлеуметтік өзін-өзі сезіну, көңіл-күйлері мен қажеттіліктері туралы көзқарастарын зерттеу.

1.3 Зерттеу гипотезасы

Жастардың әлеуметтік өзін-өзі сезінуі қазақстандық қоғамдағы әлеуметтік және экономикалық өзгерістерге байланысты болып келеді. Қала жастары өмірдің көптеген көрсеткіштері бойынша қанағаттанудың жоғары деңгейіне ие болып келеді. Ал ауыл жастары жұмыспен қамтылу, жоғары және кәсіби білім алу, баспанамен қамтылуға қатысты қиыншылықтарға жиі ұшырайды.

Жастар осы өмірде өз-өздерін іздеп, өмір сүрудің жақсы жағдайларын тапқысы келеді.

Қазіргі таңда жастар ортасындағы наразылық көңіл күй орташа деңгейде. Бірқатар облыстардың жастары ықтимал әлеуметтік наразылықтың жоғары деңгейін көрсетіп отыр. Оларға өз кезегінде наразылық акцияларына қатыса алмау жайттары емес, ал материалдық жағдаймен, тұрғылықты мекендегі әл-ауқаттылықтың деңгейіне қанағаттанбау жағдайлары әсер етіп келеді.

1.4 Негізгі ұғымдардың түсіндірмесі

Жастар – қоғамдағы өзінің жастық шеңберлері және статусымен ерекшелінетін ерекше әлеуметтік-жастық топ болып табылады: балалық пен жасөспірімдіктен әлеуметтік жауапкершілікке өту. Кейбір ғалымдар жастарды жас адамдардың біртұтастығы деп түсініп, қоғамның олардың әлеуметтік қалыптасу әлеуетін іске асыруға мүмкіндік беріп, жеңілдіктер жасап, сонымен қатар әлеуметтің белгілі бір салаларында белсенді қатысу мүмкіндігінде шектей алады деп ойлайды.

Қажеттілік – бір нәрсенің жетіспеушілігін психологиялық немесе функционалдық тұрғыдан сезінудің ішкі қалпы, жағдайға байланысты көрініс табады.

Адамның әлеуметтік өзін-өзі сезінуі қоғамдағы әлеуметтік игіліктер, олардың қалыптасуы мен таратылу жүйесінен пайда болатын әлеуметтік қажеттіліктердің қанағаттану деңгейімен анықталады. Ол сонымен қатар қандай да бір адам үшін осы әлеуметтік жағдайлардың қолайлы болу дәрежесі, яғни оның өзіндік тәжірибесінен қалыптасатын қоршаған орта туралы субъективті көзқарасы болып табылады.

Жастардың әлеуметтік тәжірибелері жастардың күнделікті өмірдегі қоғамдық маңызы бар сұрақтарға қатысты шешім қабылдау үрдісіне қатысу, қабылданған шешімдердің нәтижелері үшін жауапты болу ниеттері мен құқықтарын, сонымен қатар әлеуметтік ортаға демократиялық әдістермен әсер ету құқығын іске асыруға бағытталған әдетті әрекеттердің жиынтығы болып табылады.

Құндылықтық бағдарлар – адамның санасымен стратегиялық маңызды мақсат түрінде қабылданатын құндылықтар мен жалпы дүниетанымдық бағдарлардың көрініс табуы.

1.5 Зерттеудің технологиялық бөлімі

Іріктемелі жиынтықтың көлемі 2 000 респондентті құрайды. Әлеуметтанулық зерттеуді жүргізудің территориясы – Қазақстан Республикасының барлық аймақтары мен республикалық маңызы бар Астана және Алматы қалалары, 14 облыстық орталық, сонымен қатар ауылды мекендер. Зерттеуде стратификацияланған көпсатылы іріктеме қолданылған. Алдымен, халықтың жалпы санынан, облыстар мен республикалық деңгейдегі қалалар бойынша іріктемелік жиынтық еліміздің 14 аймағына бөлінген. Кейін әрбір облыс бойынша қала және ауыл іріктемесінің көлемдері анықталды.

Кесте 1. Жоба бойынша іріктемелі жиынтық, адам

	Жалпы адамдар саны			Қала тұрғындары			Ауыл тұрғындары		
	Екі жынысты	Еркектер	Әйелдер	Екі жынысты	Еркектер	Әйелдер	Екі жынысты	Еркектер	Әйелдер
Қазақстан Республикасы	2000	1004	996	1136	567	569	863	441	422
Ақмола облысы	78	40	38	36	19	17	42	22	20
Ақтөбе облысы	101	50	51	63	31	32	38	19	19
Алматы облысы	215	110	105	50	26	24	165	84	81
Атырау облысы	68	34	34	31	16	15	37	19	18
Батыс Қазақстан облысы	72	37	35	35	18	17	37	19	18
Жамбыл облысы	121	61	60	48	25	23	73	38	35
Қарағанды облысы	150	76	74	118	60	58	32	16	16
Қостанай облысы	96	48	48	50	25	25	46	23	23
Қызылорда облысы	89	46	43	37	19	18	52	27	25
Маңғыстау облысы	73	37	36	34	17	17	39	20	19
Оңтүстік Қазақстан облысы	341	173	168	149	76	73	194	98	94
Павлодар облысы	79	40	39	55	28	27	24	12	12
Солтүстік Қазақстан облысы	56	29	27	25	13	12	31	16	15
Шығыс Қазақстан облысы	146	75	71	91	46	44	55	28	17
Астана қ.	104	50	54	104	50	54	-	-	-
Алматы қ.	211	98	113	211	98	113	-	-	-

* ҚР Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің 2015 жылғы мәліметтері бойынша

Бұл зерттеуде бақылаудың бірліктерін іріктеу бірнеше кезеңнен өтті: іріктеудің ықтималды дизайны пайдаланылады. Іріктеудің ықтималды дизайны кез-келген адамның (14-29 жас аралығында) жиынтық шеңберінде талдау үшін таңдалудың барлық теңдей мүмкіндіктеріне иеленеді. Стратификацияланған көпсатылы іріктеу пайдаланылады. Мысалға, негізгі кабаттар ретінде келесілерді қарастыруға болады:

1 саты. Облыс бойынша іріктеу – облыстар мен республикалық маңызы бар қалалардың жасы 14-тен асқан халқының санына қарай елдің 16 аймақтары, Астана және Алматы қалалары, 14 облыс орталықтары бойынша іріктеу көлемдері анықталған.

2 саты. Қала-ауыл қағидасы бойынша іріктеу – әрбір облыста қалалық және ауылдық іріктеудің көлемдері есептеліп шығарылған.

3 саты. Бастапқы нүктені іріктеу – әрбір елді мекеннің шеңберінде бағыттың бастапқы нүктелері мен респонденттер саны кездейсоқ анықталады.

Бастапқы нүктелерді іріктеу

Қаладан бірнеше бастапқы нүктелер таңдалады. Бастапқы нүкте – нақты мекен-жай – көше мен үйдің нөмері (мысалға, Республика даңғылы, 15 үй. 5 пәтер). Сол жерден бастап үй шаруашылықтарын іріктеу үрдісі басталады. Бастапқы нүкте Бағыт парағында тіркеліп, оған нөмер тағайындалады. Бастапқы нүктелердің саны аймақтар санымен бірдей болуы тиіс. Таңдалған учаскілер қаланың түрлі жерлерінде болуы тиіс (мысалы, бір аймақ орталықтан, екіншісі базар айналасында, үшіншісі темір жол вокзал ауданында). Әрбір бастапқы нүктеден бастап интервьюер ережеге сай бағытпен жүріп отырады. Зерттеуде пайдаланылатын Бағыт парақшаларының саны бастапқы нүктелердің санына тең болуы тиіс.

4 саты. Үй шаруашылығын іріктеу – ережеге сай бағыт бойынша бастапқы нүктеден бастап сол жағындағы үй шаруашылықтары іріктеледі.

Бағытты анықтау

1. Қаладағы немесе ауылдағы бастапқы нүктенің мекен-жайы анықталады.

2. Осы сауалнамаға қатысатын үй шаруашылықтарының іріктемесі құрылады. Әрбір нүктеге сауалнамалардың белгілі бір саны беріледі, мысалға, бір аймаққа 10 сауалнама. Бір аймақтан іріктелген үй шаруашылықтарының саны осы аймақта таратылуы тиіс сауалнамалардың санына байланысты болып келеді. Бір аймақтағы үй шаруашылықтарының саны сол аймаққа арнайы бөлінген нәтижелі сұхбаттардың санынан 40 пайызға көбірек болу керек. Мысалға, бір аймақта 10 сауалнама, ал оларды толтыру үшін 14 мекен-жайды пайдалануға болады.

Қадам түрін анықтаймыз: қалалық елді мекендер үшін қадам төртке тең болады (яғни, әрбір төртінші пәтерге кіру керек), ауылды елді мекендер үшін (яғни, әрбір екінші үйге кіру керек).

Қалалық елді мекендер үшін үй шаруашылықтарын таңдау ережесі осындай болмақ. Бастапқы нүктеден бастап интервьюер кіреберіс пәтерлерін 4 қадаммен аралап шығып, әрбір таңдалған пәтерді бағыт парақшасына жазып алады.

Егер сауалнама ауылды жерде жүретін болса, онда үй шаруашылықтарын іріктеу ережесі сақталынады. Бірақ бұл жағдайда пәтерлер емес, ал жер үйлер сұралады. Үй шаруашылығын бағыт парақшасына

тіркегеннен кейін біз 1 үй шаруашылығын тастап кетіп отырамыз.

«Сол қол» ережесі. «СОЛ ҚОЛ» ережесі бойынша бағытпен жүре отырып, интервьюер төртбұрыштап жүріп, көшелерді қимай, жолдарды өтпейді.

5 саты. Квота бойынша респонденттерді іріктеу – әрбір үйден респонденттер жыныстық және жастық квота бойынша іріктеледі, респонденттің жасы 14-тен төмен және 29-дан жоғары болмауы тиіс, сонымен қатар жыныс ерекшеліктері репрезентативті болу керек (сұралатын ерлер пен әйелдер саны ҚР Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің мәліметтеріне сай облыстар, қала және ауылды мекендер бойынша есептеліп шығарылады).

Іріктеме репрезентативті болып табылады, яғни респонденттердің құрамы алынған параметрлер бойынша жалпы жиынтықтағы тиісті пропорцияларға жақындайды (Статистика комитетінің 2015 жылғы мәліметтері бойынша). Бұл жағдайда іріктемелі жиынтықтың орташа сипаттамалары жалпы жиынтықтың орташа сипаттамаларынан $\pm 3,5\%$ ғана ауытқуы тиіс.

Ақпаратты жинау әдісі

Зерттеу мақсаты мен міндеттеріне қол жеткізу үшін ақпаратты жинаудың сандық әдісі, яғни респонденттен интервью алу арқылы сауалнаманы қолдана отырып, жаппай сұрау жүргізу қолданылды.

Ақпаратты жинау әдісі ретінде «face to face» әдісін қолдана отырып, жастарға жаппай сауалнама жүргізу болып табылады. Бұл әдіс Қазақстан жастарының арасындағы жағдай туралы неғұрлым объективті ақпарат алуға, сонымен қатар жас қазақстандықтардың негізгі қажеттіліктері мен әлеуметтік практикаларын анықтауға мүмкіндік береді. Жүргізілген жаппай сауалнама нәтижелерінің негізінде белгілі бір нақтылық дәрежесімен бұқаралық әрекет туралы болжам жасалады.

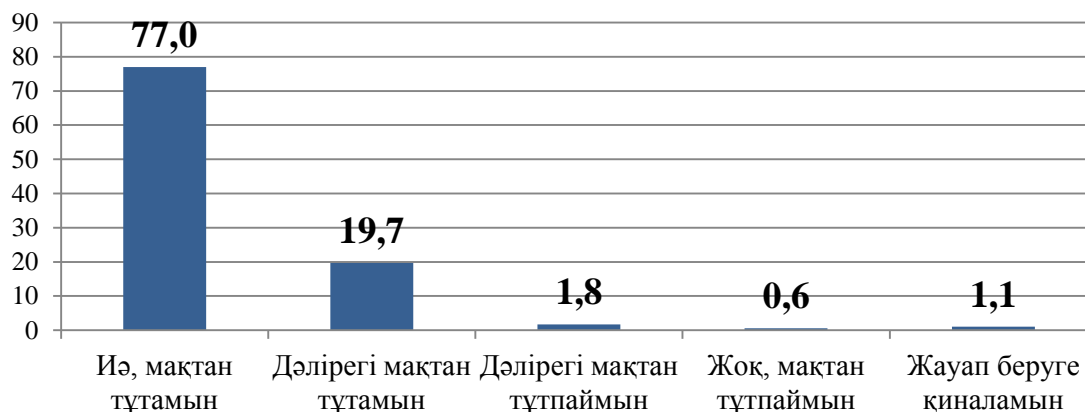
Жаппай сауалнама шеңберінде ақпарат жинау респонденттердің мекен-жайы (пәтерлік сұрақ) немесе оқу/жұмыс орны (жедел іздеу мен мақсаттылы топқа неғұрлым жақын болу үшін) бойынша жүргізіледі. Жаппай сауалнаманың артықшылығы ұзақ интервью жүргізуге және интервьюерлердің жұмысын бақылаудың жеңілдігіне негізделеді. Пәтерлік сұрау әдістің қиыншылықтарына респонденттердің сенімсіздігі мен байланысқа түсуден қашуы жатқызылады. Бұл қиыншылықтардың интервьюерлердің жоғары дәрежедегі біліктілігінен еңсерілетінін атап өтейік. Аталмыш қағида бойынша құралған сауалнама бірнеше кезеңнен тұрады. Интервьюер жоба супервайзерлерінің инструкцияларына сай жүреді. Бұл жағдайда олардың қолындағы бағыт парақшаларына сауалнаманың мерзімі, уақыты, мекен-жайы, интервью саны, сәтті немесе сәтсіз кездесулер, респонденттердің байланыс телефондары жазылуы тиіс.

II. Жастардың әлеуметтік-экономикалық көңіл-күйлері

2.1 Патриотизм деңгейі

Зерттеу нәтижелері көрсетіп отырғандай сұралған жастардың (диаграмма 1), 96,7% Қазақстан азаматтары болып табылатындығымен мақтан тұтады (77% – толықтай, 19,7% – дәлірегі иә). Тек 2,7% ғана теріс жауап берді, ал 1,1% – жауап беруге қиналды.

Диаграмма 1. Қазақстан Республикасының азаматы екеніңізге мақтан тұтасыз ба? (%)

Қазақстан азаматы болу мақтанышы сұралғандардың жынысы (кесте 2) мен жасына байланысты болып келмейді (кесте 3). Алайда бұл көрсеткішке этностық фактор әсер етеді (кесте 4): ол қазақ жастары (97,8%) және өзге ұлттар тобында (97,3%) жоғары, ал орыс жастары тобында төменірек болып келеді (91,8%).

Кесте 2. Қазақстан Республикасының азаматы екеніңізге мақтан тұтасыз ба? (жыныстық белгі бойынша, %)

	Ер адамдар	Әйелдер
Иә, мақтан тұтамын	77,6	76,3
Дәлірегі мақтан тұтамын	19,3	20,1
Дәлірегі мақтан тұтпаймын	1,4	2,1
Жоқ, мақтан тұтпаймын	0,3	0,8
Жауап беруге қиналамын	1,4	0,7
Иә, мақтан тұтамын	77,6	76,3

Кесте 3. Қазақстан Республикасының азаматы екеніңізге мақтан тұтасыз ба? (жас ерекшелігі бойынша, %)

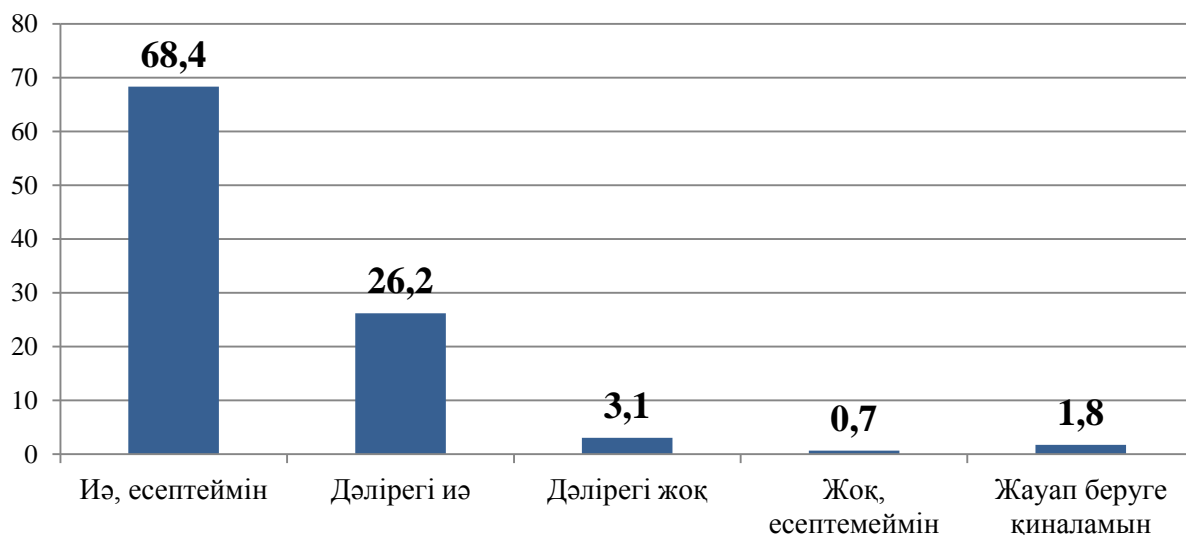
	14-тен 18 жасқа дейін	19-дан 23 жасқа дейін	24-тен 29 жасқа дейін
Иә, мақтан тұтамын	81,5	79,0	72,7
Дәлірегі мақтан тұтамын	15,9	18,2	23,0
Дәлірегі мақтан тұтпаймын	1,6	1,1	2,3
Жоқ, мақтан тұтпаймын	0,2	0,6	0,7
Жауап беруге қиналамын	0,8	1,1	1,2

**Кесте 4. Қазақстан Республикасының азаматы екеніңізге мақтан тұтасыз ба?
(ұлттық белгі бойынша, %)**

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Иә, мақтан тұтамын	82,2	52,8	81,9
Дәлірегі мақтан тұтамын	15,6	39,0	15,4
Дәлергі мақтан тұтпаймын	1,2	3,7	2,0
Жоқ, мақтан тұтпаймын	0,3	2,0	0,0
Жауап беруге қиналамын	0,7	2,5	0,8

Жоғарыда келтірілген мәліметтер «Өзіңізді Қазақстанның патриоты деп есептейсіз бе?» сұрағының жауап нәтижелеріне сай келеді (диаграмма 2): 97,6% қалыпты жауап берді (68,4% –иә, 26,2% –дәлірегі иә). Көрсетілген дәлелдер қазақстандық жастардағы патриотизмнің жоғары деңгейде екендігін көрсетеді.

Диаграмма 2. Өзіңізді Қазақстанның патриоты деп есептейсіз бе? (%)

Бірінші сұрақ секілді, өз елінің патриоты деп сезінуге жыныс (кесте 5) пен респонденттердің жасы (кесте 6) әсер етпейді, бірақ, ұлттық белгі әсер етеді: қарастырылып отырған көрсеткіш орыс тобында төменірек болып келеді (89,6%, кесте 7).

**Кесте 5. Өзіңізді Қазақстанның патриоты деп есептейсіз бе?
(жыныстық белгі бойынша, %)**

	Ер адам	Әйел
Иә, есептеймін	69,5	67,2
Дәлірегі иә	26,0	26,4
Дәлірегі жоқ	2,7	3,4
Жоқ, есептемеймін	0,1	1,2
Жауап беруге қиналамын	1,6	1,9
Иә, есептеймін	69,5	67,2

**Кесте 6. Өзіңді Қазақстанның патриоты деп есептейсіз бе?
(жас ерекшелігі бойынша, %)**

	14-тен 18 жасқа дейін	19-дан 23 жасқа дейін	24-тен 29 жасқа дейін
Иә, есептеймін	71,0	74,4	62,2
Дәлірегі иә	24,3	21,5	30,9
Дәлірегі жоқ	2,8	2,0	4,0
Жоқ, есептемеймін	0,2	0,6	0,9
Жауап беруге қиналамын	1,6	1,5	2,0

**Кесте 7. Өзіңді Қазақстанның патриоты деп есептейсіз бе?
(ұлттық белгі бойынша, %)**

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Иә, есептеймін	73,4	45,5	72,4
Дәлірегі иә	22,9	44,1	19,3
Дәлірегі жоқ	1,8	6,5	5,1
Жоқ, есептемеймін	0,6	1,1	0,4
Жауап беруге қиналамын	1,3	2,8	2,8

Алайда, респонденттердің патриотизмін бағалау алдындағыларға карағанда бәсеңдеген (диаграмма 3). Мәселен, жастардың көбісі өздерін патриот деп есептейді – 38,2%, жартысынан азы – 14,7%. сұралғандардың 7% қазіргі жастардың патриот деп атауға болмайды деген көзқарасты білдірді.

Диаграмма 3. Қазақстандық жастарды патриот деп есептейсіз бе? (%)

Сұралғандар қазақстандық патриотизмнің негізі, ең алдымен, ұлттық бірлік, яғни Қазақстан халқын бір үлкен отбасы ретінде сезіну деген көзқарастарымен бөлісті – 34% (кесте 8).

Кесте 8. Қазақстандық патриотизмнің ең бірінші кезектегі негізі не болып табылады? (%)

	%
Қазақстан халқын бір үлкен отбасы ретінде сезіну	34,0
Өзінің туған өлкеңді, оның тарихы мен мәдениетін білу	19,8
Қазақстандық заңдарды құрметтеп, орындау	12,0
Адал еңбек, жеке кәсіпкерлікті дамыту	9,8
Отбасы құру, Қазақстанда өмір сүруді жоспарлау	7,7
Әскерде борышты өтеу	4,6
Қоғамдық қызмет, қоғамдық белсенділік	3,4
Мемлекеттік мүдделерді білдіру қабілеті, шетелде еліңнің бетке ұстар өкілі болу	3,2
Мемлекеттің саяси және экономикалық бағытын білу, оны қолдау	1,6
Жеке меншікке, нық материалды базаға иелену	1,5
Жауап беруге қиналамын	2,6

Сұралғандардың 74% үкіметтің олардың еріктері мен қажеттіліктерін ойлайтынымен келіседі (кесте 9).

Сұралғандардың 50% жастардың біздің қоғамда жеткілікті деңгейде құрметтелетініне сенбейді, ол өз кезегінде еліміздің менталитетіне сай, яғни әдетте құрметке иеленетіндер аға ұрпақ болып табылады.

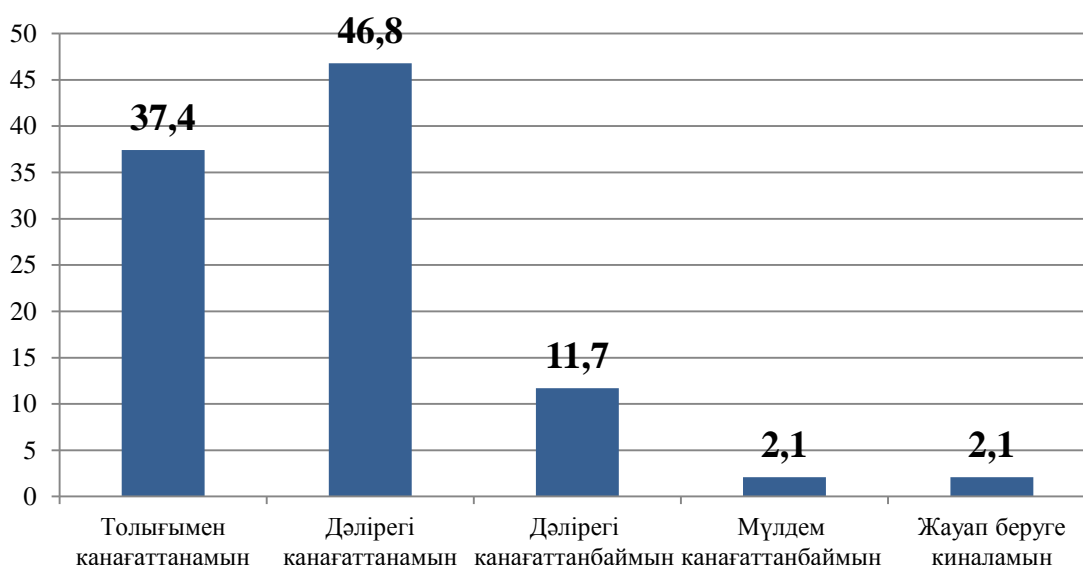
Кесте 9. Келесі пайымдаулармен келісесіз ба, әлде жоқ па?

	Келісемін	Дәлірегі келісемін	Дәлірегі келіспеймін	Келіспеймін	Жауап беруге қиналамын
Үкімет менің еркіндіктерім мен қажеттіліктерімді ойлайды	35,5	38,5	15,5	6,4	4,3
Мен біздің қоғамдағы жастардың жеткілікті деңгейде құрметтелетініне сенбеймін	14,1	26,9	32,0	21,1	6,1

2.2 Өмір деңгейіне қанағаттану

Сауалнаманың мәліметтері көрсетіп отырғандай, жастардың арасында өз өміріне қандай да бір деңгейде қанағаттанатындардың саны басым: толығымен қанағаттанған – 37,4%, шамамен қанағаттанған – 46,8% (диаграмма 3). Дегенмен, жастардың әрбір жетінші өкілі өз өміріне көңілі толмайды (біртұтас пайыз – 13,8%), 2,1% жауап беруге қиналды.

Диаграмма 3. «Өзіңіздің өмір сүру деңгейіңізге көңіліңіз толады ма?» (%)

Жас ұлғайған сайын өмірмен қанағаттану деңгейі төмендейді (кесте10), соған қарағанда тұрмыстық тәжірибе жинақталып, қажеттіліктер өсіп, оларды енді өз бетінше шешу жағдайы туындайды. Оған қоса, барлық жасөспірімдік үміттер орындалмай, күнделікті өмір оларды өзгерте бастайды.

Кесте 10. «Өзіңіздің өмір сүру деңгейіңізге көңіліңіз толады ма?» (жас ерекшелігі бойынша, %) сұрағы жауаптарының орналасуы

	14-тен 18 жасқа дейін	19-дан 23 жасқа дейін	24-тен 29 жасқа дейін
Толығымен қанағаттанамын	46,9	40,0	29,9
Дәлірегі қанағаттанамын	40,2	44,9	51,9
Дәлірегі қанағаттанбаймын	9,9	10,8	13,5
Толығымен қанағаттанбаймын	1,4	1,9	2,7
Жауап беруге қиналамын	1,6	2,5	2,0

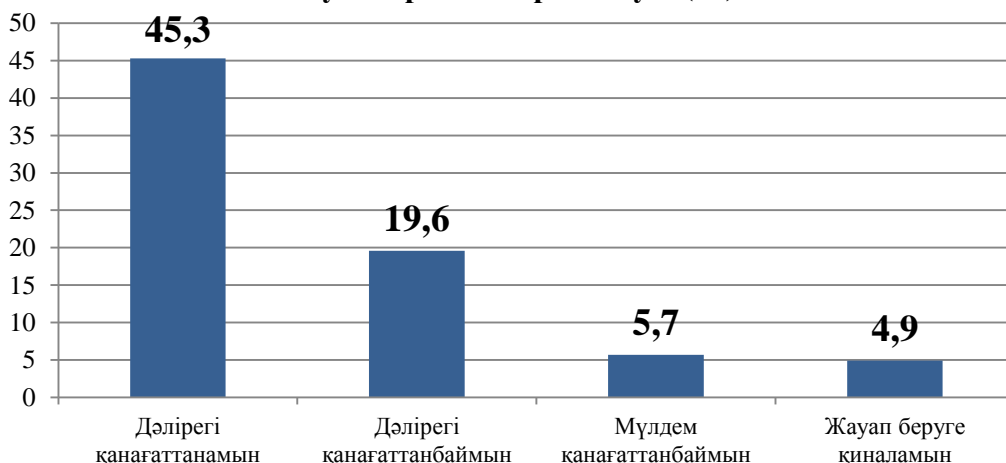
Өмір деңгейіне қанағаттану дәрежесіне ұлттық белгі де әсер етеді. Алынған мәліметтер бойынша, бұл көрсеткіш қазақ жастары арасында жоғары (88,1%, кесте11), өзге ұлт өкілдері тобында (91,8%), ал орыс респонденттері арасында (75%) құрады.

Кесте11. «Өзіңіздің өмір сүру деңгейіңізге көңіліңіз толады ма?»(ұлттық белгі бойынша, %) сұрағы жауаптарының орналасуы

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Толығымен қанағаттанамын	36,9	24,3	58,3
Дәлірегі қанағаттанамын	48,2	50,6	33,5
Дәлірегі қанағаттанбаймын	10,5	20,1	6,7
Толығымен қанағаттанбаймын	2,0	3,4	0,8
Жауап беруге қиналамын	2,4	1,7	0,8

Жастардың басым бөлігі өз тұрғылықты мекендердің дамуына көңілдері толады (24,5%–толығымен, 45,3% –дәлірегі иә, диаграмма 4). Сұралғандардың тек бесінші бөлігі көңілдері толмайтындарын білдірді (25,3%), ал 4,9% бұл туралы нақты пікір білдіре алмады.

Диаграмма 4. «Тұрғылықты мекеніңіздің дамуына қанағаттанасыз ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Тұрғылықты мекендерге қатысты сұрақта еліміздің батыс бөлігінде (Ақтөбе, Батыс Қазақстан, Маңғыстау облыстары) және оңтүстік аймақтарда (Қызылорда, Алматы, Оңтүстік Қазақстан облыстары) тұратын жастар өмір сүру деңгейіне жоғары деңгейде қанағаттанса, онда шығыс (Шығыс Қазақстан облысы) немесе солтүстік аймақтарда (Солтүстік Қазақстан, Қостанай, Ақмола, Павлодар облыстары) бұл көрсеткіш төмен (кесте12). Астана және Алматы қалалары орташа позицияға иеленеді.

Кесте12. «Тұрғылықты мекеніңіздің дамуына қанағаттанасыз ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (облыстар бойынша, %)

Облыс	Толығымен қанағатта намын	Дәлірегі қанағат та намын	Дәлірегі қанағаттан баймын	Толығымен қанағатта нбаймын	Жауап беруге қиналамын
Ақмола облысы	23,1	42,3	23,1	11,5	-
Ақтөбе облысы	32,7	48,5	16,8	2,0	-
Алматы облысы	17,7	62,3	9,3	8,4	2,3
Атырау облысы	7,4	48,5	20,6	4,4	19,1
Батыс Қазақстан облысы	21,9	28,8	36,3	8,2	4,8
Жамбыл облысы	11,6	48,8	9,9	2,5	27,3
Қарағанды облысы	34,7	54,2	8,3	1,4	1,4
Қостанай облысы	25,3	39,3	23,3	8,0	4,0
Қызылорда облысы	11,5	39,6	38,5	8,3	2,1
Маңғыстау облысы	39,3	58,4	-	2,2	-
Оңтүстік Қазақстан облысы	28,8	49,3	17,8	2,7	1,4
Павлодар облысы	15,2	51,9	19,0	5,1	8,9
Солтүстік Қазақстан облысы	10,7	39,3	26,8	23,2	-
Шығыс Қазақстан облысы	41,9	27,6	24,0	4,7	1,8
Астана қ.	1,0	74,0	20,2	1,0	3,8
Алматы қ.	28,4	46,4	16,1	3,3	5,7

Жастар өз тұрғылықты мекендерінде кәсіби өсім мен өмір сүру үшін мүмкіндіктерді бағалауда позитивті болып келеді. Мәселен, респонденттердің 17,1% оларды жеткілікті деп санаса, 35,5% дәлірегі жеткілікті деп есептейді (диаграмма 5).

Жалпы, қалыпты бағалаулардың жиынтықты пайызы теріс бағалаулардан басым болып келеді (52,6% және 43,2% сәйкесінше).

Диаграмма 5. «Сіздің ойыңызша, тұрғылықты мекеніңізде жастардың кәсіби өсімі мен өмір сүруі үшін қалыпты жағдайлар жеткілікті деңгейде жасалған ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Жұмыспен қамтылу сұрағында өмірмен қанағаттану сұрағындағы секілді заңдылық байқалады (кесте13). Оқып жатқан жастарда практикалық

тәжірибе жоқ, сол себептен олардың келешек туралы үміттері оптимистік болып келеді. Және, керісінше, қиыншылықтарға дұшар болған, жұмыс іздеп жүруші, және өз-өздерін қалыптастыра алмаған жастарда бұл көрсеткіш едәуір төмен болып келеді.

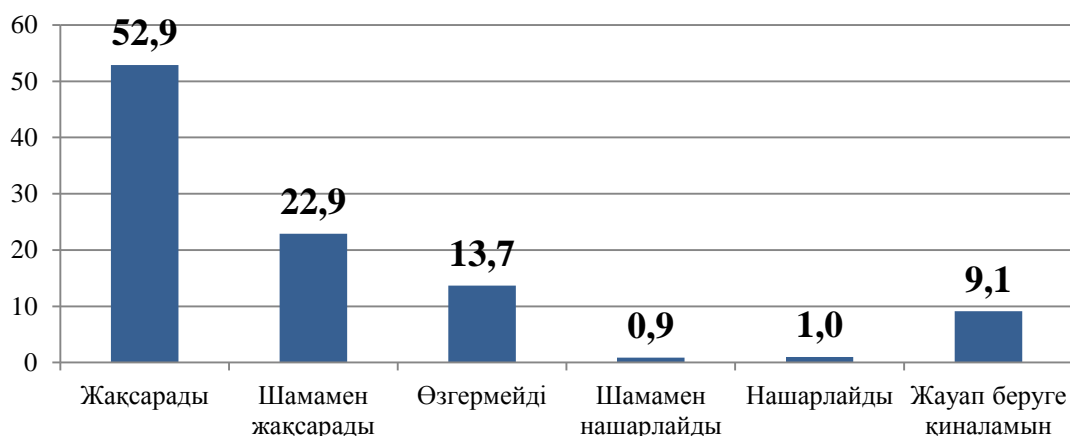
Кесте13. «Сіздің ойыңызша, тұрғылықты мекеніңізде жастардың кәсіби өсімі мен өмір сүруі үшін қалыпты жағдайлар жеткілікті деңгейде жасалған ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жұмыспен қамтылу ерекшелігі бойынша, %)

	Жоқ, мен әлі оқимын	Оқимын және сонымен қатар жұмыс істеймін	Иә, жұмыс істеймін	Мен оқымаймын, жұмыс істемеймін, жұмыс іздеп жүрген жоқпын	Мен оқымаймын, жұмыс істемеймін, жұмыс іздеп жүрмін
Иә, жеткілікті	19,8	20,8	15,5	7,7	17,4
Дәлірегі жеткілікті	35,9	31,7	36,0	37,8	32,3
Дәлірегі жеткіліксіз	27,0	29,7	29,9	28,2	20,6
Жастар үшін мүмкіндіктер жоқ	10,9	14,9	16,0	22,4	25,2
Басқа	0,1	-	-	-	-
Жауап беруге қиналамын	6,3	3,0	2,6	3,8	4,5

Дегенмен, келешекке деген зор үміт жастардың көбісіне тән болып келеді: 75,8% ата-аналарына қарағанда олардың өмірі әлдеқайда жоғары болады деп есептейді (диаграмма 6). Олардың ішінде 52,9% айтарлықтай жақсы өзгерістерге, ал 22,9% аз да болса жақсы өзгерістерге үміттенеді. Бұл әдетте жасөспірімдік максимализм мен өз ата-анасынан озып түсу сезімінің көрінісі ғана болып табылады. Оның үстіне, позитивті бағдар жетістікке қол жеткізуге септігін тигізеді.

Сұралғандардың 13,7% олардың өмір сүру деңгейі ата-аналарынан ерекшеленбейді деген ойда болса, 1,9% бұл деңгейдің нашарлауын білдірді. 9,1% бірқалыпты жауап бере алмады.

Диаграмма 6. «Қалай ойлайсыз, ересек шағыңыздағы өмір сүру деңгейіңіз ата-анаңыздың өмір сүру деңгейінен ерекшеленетін болады ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Ересек жас топтары анағұрлым оптимисті болып келеді (кесте14): 14-тен 18 жасқа дейінгі жастардың 78% жақсы өзгерістерге үміттеніп келеді, 19-дан 23 жасқа дейін - 76,6%, 24-тен 29 жасқа дейін - 73,7%.

Кесте14. «Қалай ойлайсыз, ересек шағыңыздағы өмір сүру деңгейіңіз ата-анаңыздың өмір сүру деңгейінен ерекшеленетін болады ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшелігі бойынша, %)

	14-тен 18 жасқа дейін	19-дан 23 жасқа дейін	24-тен 29 жасқа дейін
Жақсарады	55,9	54,5	49,8
Шамамен жақсарады	22,1	22,1	23,9
Өзгермейді	11,1	13,7	14,5
Шамамен нашарлайды	1,0	0,6	1,1
Нашарлайды	1,2	0,3	1,3
Жауап беруге қиналамын	8,7	8,8	9,5

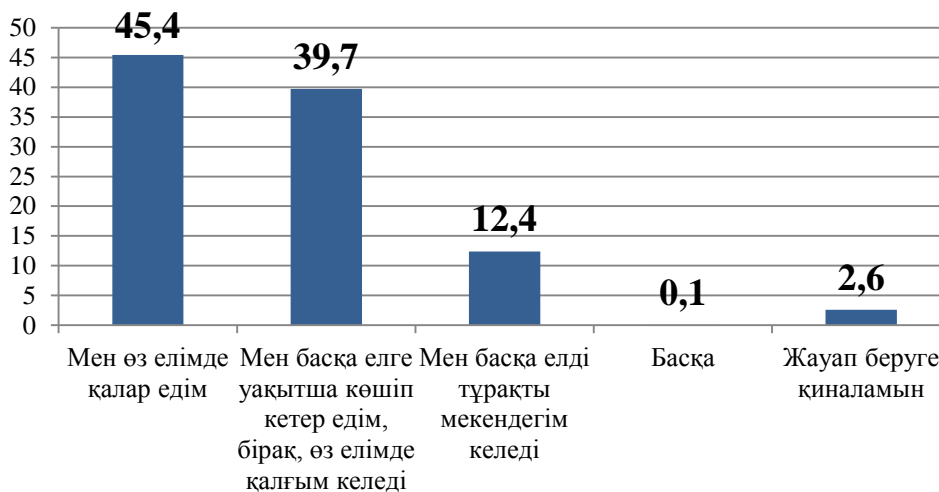
Қазақ (76,6%, кесте15) және өзге ұлт өкілдерінің жастары (81,3%) болашақтарына кәміл сенетіндіктерін атап өтті. Орыс ұлттының респонденттері арасында бұл көрсекіш төмен болып келеді (67,1%).

Кесте15. «Қалай ойлайсыз, ересек шағыңыздағы өмір сүру деңгейіңіз ата-анаңыздың өмір сүру деңгейінен ерекшеленетін болады ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Жақсарады	54,0	43,2	60,2
Шамамен жақсарады	22,6	24,9	21,3
Өзгермейді	12,1	20,3	11,0
Шамамен нашарлайды	1,2	-	0,4
Нашарлайды	0,7	2,3	0,4
Жауап беруге қиналамын	9,4	9,3	6,7

Елді мекенінде бар мүмкіндіктерге қарамастан сұралған жастардың 12,4% тұрақты өмір сүру мақсатында басқа елге кету ниеттерін білдірді (диаграмма 7), ал 39,7% – тек белгілі бір уақытқа кеткісі келетіндерін айтты. Сонымен қатар, көбісі – 45,4% өз елінде қалуды көздеп отыр.

Диаграмма 7. «Сізге басқа елге көшіп кету немесе өз еліңізде қалу мүмкіндігі берілсе, қайсысын таңдар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Өз елінен көшіп кету ниеті әдетте қаржысы жеткілікті, яғни материалды жағдайы жоғары жастарға тиесілі болып келеді (кесте16).

Кесте 16. «Сізге басқа елге көшіп кету немесе өз еліңізде қалу мүмкіндігі берілсе, қайсысын таңдар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (материалды жағдай бойынша, %)

	Біздің тамақтануға да ақшамыз жетпейді	Ақша тек бастапқы қажеттіліктерді қанағаттандыруға жетеді	Ақша тамақтану мен басты қажеттіліктерді қамтамасыз етуге жетеді дегенмен, тоназытқыш немесе кір жуу машинасын сатып ала алмаймыз	Ақша негізгі қажеттіліктерге киім-кешекке ірі тұрмыстық техникаға жеткенімен машина сатып ала алмаймыз	Ақша пәтер немесе саябақтан басқасының бәрінс жетеді	Материалды жағдайымыз жақсы, қаласақ, пәтер де сатып ала аламыз	Жауап беруге қиналамын
Men өз елімде қалар едім	62,5	46,8	45,0	42,2	46,1	39,1	51,3
Men басқа елде уақытша тұрар едім, бірақ өз елімде қалу ойым бар	22,5	37,0	39,8	44,8	42,5	45,7	22,4
Men басқа елді тұрақты мекендегім келеді	10,0	14,5	12,6	11,3	10,4	13,0	10,5
Басқа	-	-	-	-	0,5	-	-
Жауап беруге қиналамын	5,0	1,7	2,7	1,7	0,5	2,2	15,8

Басқа елді тұрақты мекендеуді қалайтындардың пайызы 14-тен 18 жасқа дейінгі жас тобында жоғары екенін байқаймыз, ол өз кезегінде олардың жұмыс орны, оқуы немесе отбасының жоқтығымен, олардың алдында кедергі жоқтығымен байланысты болып келеді (13,7%, кесте17). Жас ұлғайған сайын

бұл үрдіс шамамен бәсеңдегенімен, әдетте жастарға белсенділік, қозғалмалылық тән болып келеді.

Кесте17. «Сізге басқа елге көшіп кету немесе өз еліңізде қалу мүмкіндігі берілсе, қайсысын таңдар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшелігі бойынша, %)

	14-тен 18 жасқа дейін	19-дан 23 жасқа дейін	24-тен 29 жасқа дейін
Мен өз елімде қалар едім	42,1	47,7	45,5
Мен басқа елде уақытша тұрар едім, бірақ өз елімде қалу ойым бар	40,4	38,1	40,4
Мен басқа елді тұрақты мекендегім келеді	13,7	11,7	12,2
Басқа	-	-	0,1
Жауап беруге қиналамын	3,8	2,5	1,9

Орыс ұлттының респонденттері арасында миграциялық үрдістер әсіресе айқын байқалады (38,7%, кесте 18), бұл көрсеткіш орташа мәннен үш есе жоғары (12,4%). Өз елінде қалу ниеті қазақ жастары (50,5%) және өзге ұлт өкілдері арасында да жоғары болып келеді (41,3%).

Кесте 18. «Сізге басқа елге көшіп кету немесе өз еліңізде қалу мүмкіндігі берілсе, қайсысын таңдар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Мен өз елімде қалар едім	50,5	28,0	41,3
Мен басқа елде уақытша тұрар едім, бірақ өз елімде қалу ойым бар	41,0	29,4	46,5
Мен басқа елді тұрақты мекендегім келеді	6,0	38,7	10,6
Басқа	0,1	-	-

Ұлттық фактор аймақтардан да байқалады: өзге елге кеткісі келетіндердің басым пайызы орыс ұлт өкілдері кеңінен тараған солтүстік аймақтарда (Солтүстік Қазақстан, Қостанай, Павлодар) жоғары болып келеді (кесте19).

Кесте 19. «Сізге басқа елге көшіп кету немесе өз еліңізде қалу мүмкіндігі берілсе, қайсысын таңдар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (облыстар бойынша, %)

Облыс	Мен өз елімде қалар едім	Мен басқа елде уақытша тұрар едім, бірақ өз елімде қалу ойым бар	Мен басқа елді тұрақты мекендегім келеді
Ақмола облысы	44,9	43,6	11,5
Ақтөбе облысы	44,6	44,6	5,9
Алматы облысы	60,0	29,8	5,1
Атырау облысы	38,2	50,0	11,8
Батыс Қазақстан облысы	48,6	31,5	14,4

Облыс	Мен өз елімде қалар едім	Мен басқа елде уақытша тұрар едім, бірақ өз елімде қалу ойым бар	Мен басқа елді тұрақты мекендегім келеді
Жамбыл облысы	39,7	39,7	20,7
Қарағанды облысы	68,1	22,2	6,9
Қостанай облысы	44,7	32,0	19,3
Қызылорда облысы	45,8	28,1	24,0
Маңғыстау облысы	76,4	20,2	3,4
Оңтүстік Қазақстан облысы	47,9	39,7	6,8
Павлодар облысы	38,0	30,4	25,3
Солтүстік Қазақстан облысы	39,3	19,6	41,1
Шығыс Қазақстан облысы	36,7	60,1	3,2
Астана қ.	36,5	44,2	14,4
Алматы қ.	35,5	46,4	16,1

2.3 Жастардың өзекті мәселелерінің рейтингісі

Жастардың басынан кешіретін мәселелері ең алдымен, олардың әлеуметтік жағдайының ерекшеліктерімен негізделген.

Жастар жеткілікті түрде материалды қамтылмаған, өзіндік баспанаға иеленбейді, көп жағдайда ата-аналарына тәуелді, соған байланысты оның жағдайына экономикалық факторлар әсер етеді. Олардың қатарына жұмыспен қамтылу мәселелері (51,7%, кесте 20), материалды қиыншылықтар (50,5%), азық-түлік, халық тұтынатын тауарлардың қымбатшылдығы (44,5%), жоғары білім алудың қымбаттығы (42,2%), баспанының жоқтығы (41,8%) кіреді.

Рухани факторлар да маңызды болып келеді. Қазіргі таңда ізгілікті бағдарларды жоғалту, дәстүрлі нормалар мен құндылықтардың шайылып кету үрдісі күшейіп келеді. Жастар өтпелі және тұрақсыз әлеуметтік топ ретінде жағымсыз үрдістер алдында әлсіз, сәйкесінше, психикалық және физиологиялық тәуелділік мәселелері, яғни нашақорлық, токсикомания, ішімдік, темекі тарту (15,9%), діни экстремизм (10,6%), қылмыстық (15,1%), руханисыздық, мәдениеттің төмен деңгейіне дұшар болады (14,4%). Жастар әдетте өздерінің бос уақыттарын тиімді өткізе алмайды (18,4%), ертеңге күнге сенімсіздікпен қарайды (15,7%), жеке өмірлері қалыптаспаған болып келеді (9,9%), ата-аналарымен және аға ұрпақпен келіспей жүреді (6,6%).

Кесте 20. «Өз елді мекеніңіздегі жастардың ең өзекті мәселелерін атап өтіңіз» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Жұмыспен қамтылу және жұмыссыздық мәселелері	51,7
Материалды қиыншылықтар (төмен жалақы, шәкіртақы және т.б.)	50,5
Азық түлік пен халық тұтынатын тауарлардың қымбаттығы	44,5
Жоғары білім алудың қиыншылықтары (қымбаттығы)	42,4
Баспана мәселесі	41,8
Демалыс мәселесі, бос уақытты өткізетін жер жоқ	18,4
Нашақорлық, токсикомания және алкогольизм, темекі	15,9
Ертеңгі күнге сенімсіздікпен қарау	15,7
Жастар арасындағы қылмыс	15,1

	%
Мәдениеттің төмен деңгейі, жастардың руханилықтан жат болуы	14,4
Жастар ортасындағы діни экстремизм	10,6
Жеке өмірдің қалыптаспағандығы	9,9
Денсаулықтың нашар деңгейі	9,4
Жеке қауіпсіздік қатері(көше бойын аралап жүру қорқынышты)	7,2
Ата аналармен / аға буынмен жанжалдасу, туыстар мен жақындарыңды түсінбеу	6,6
Жоғары жылдамдықтағы ғаламторға, сапалы ұялы байланысқа қол жеткізе алмау	4,2
Басқа (жеке істің ашылуы, неке қию сарайының болмауы, білім берудің төмен деңгейі)	0,7
Ешқандай мәселе мазаламайды	4,6
Жауап беруге қиналамын	0,7

Респонденттердің жеке мәселелерінің ішінде жоғарыда сипатталған жалпы үрдістер басым болып келеді – қаржылық қиындықтар (47,1%, кесте21), жұмыспен қамтылудың қиыншылықтары (30%), баспана мәселесі (23,6%) және т.б.

Оларға қандай да бір нақты жағдаймен байланысты мәселелер де қосылады: болашақ мамандықты таңдаудағы қиыншылықтар (12%) немесе жоғары оқу орнын таңдаудағы (7,4%), ҰБТ тапсыру қорқынышы (10,1%), жоғары оқу орнына түсу емтихандарына дайындалу (8,5%).

Кесте 21. «Өзіңді қандай мәселелер толғандыратынын айтыңызшы?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Қаржылық қиыншылықтар, ақшаның жетіспеушілігі	47,1
Жұмыспен қамтылудың, әсіресе мамандық бойынша жұмыс табудың мәселелері	30,0
Баспана мәселелері	23,6
Келешек мамандық таңдаудың қиыншылығы	12,0
ҰБТ тапсырудан қорқыныш	10,1
Денсаулық мәселелері	9,8
Жоғары оқу орнына түсу емтихандарына дайындалу	8,5
Жоғары оқу орнын таңдаудағы қиыншылықтар	7,4
Ата анамен, жақын туыскандармен түсініспеушілік, жанжалдасу	6,6
Достардың болмауы	4,6
Басқа <i>(соғыстан қорқамын, балабақшалардың сапасыздығы, университеттерде оқудың қымбаттылығы, өз өзімді жеңу, махаббат мәселелері, оқуды сәтті аяқтау, жұмыс бойынша көтерілу, өз бизнесімді көтеру, мұндай қиын жағдайда күн көру мәселесі, ертеңге күнге сенімсіздікпен қарау, өз балаларымның болашағы)</i>	0,6
Мені ешқандай мәселелер толғандырмайды	17,4
Жауап беруге қиналамын	1,0

Жастардың әдетте отбасыда қолдауға иеленетіндері анық байқалады, сол себептен олардың мәселелеріне қызығушылық білдіретіндер ата-аналар, туыстар мен жақын адамдар болып табылады (88,6%, кесте22). Оған қоса, қолдайтындардың қатарына достар, курстастар, көршілерді де жатқызуға болады (54%).

Қоғамдық институттар мен ұйымдардың өкілдері жастардың мәселелеріне қатысты қызығушылық білдіріп отырады, мысалға сынып жетекшілері (5,8%), мектеп директорлары, ЖОО ректорлары, мекемелердің жетекшілері (2,3%), Жастар ресурстық орталықтың қызметкерлері (1,5%), саяси партиялар, қоғамдық бірлестіктер өкілдері (0,9%), әкімдік, маслихат (0,7%), діни ұйымдар (0,6%), үкіметтік емес жастар ұйымдары (0,6%).

Сұралғандардың 0,9% ақырғы жарты жыл ішінде ешкімнің де олардың мәселелеріне көңіл бөлмегендерін айтса, 3,1% жауап беруге қиналды.

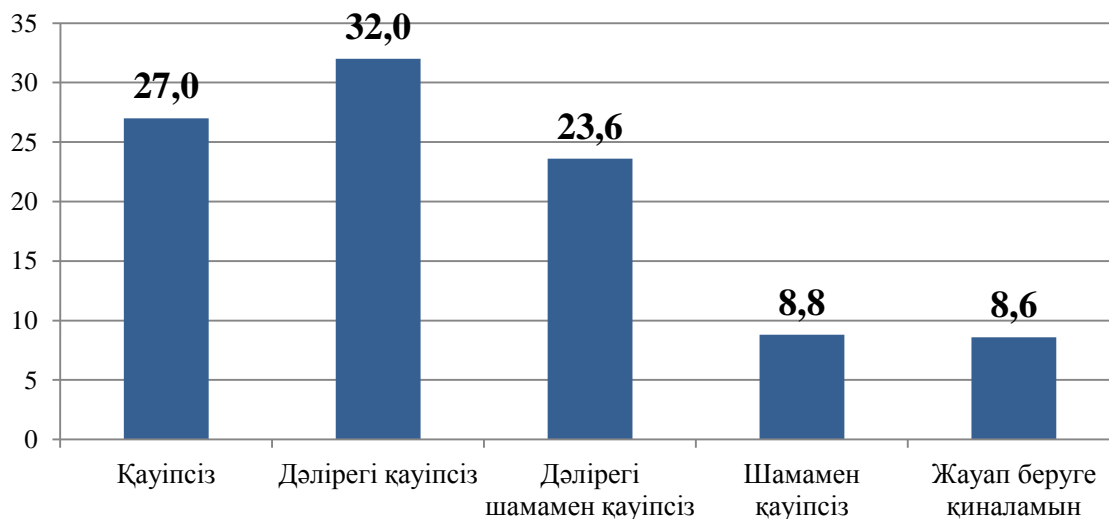
Кесте22. «Ақырғы жарты жыл ішінде сіздің мәселелеріңізге көңіл бөлгендер бар ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Ата аналар, туыстар, жақындар	88,6
Достарым, курстастарым, әріптестерім	54,0
Сынып жетекшісі, топ кураторы	5,8
Мектеп директоры, жоо ректоры, ұйым жетекшісі	2,3
Жастар ресурстық орталығының өкілі	1,5
Саяси партия, қоғамдық қозғалыстың өкілі	0,9
Әкімдік, маслихат өкілі	0,7
Діни ұйымның өкілі	0,6
Үкіметтік емес ұйымның өкілі	0,6
Басқа (мәселе жоқ, полиция, военкомат)	0,1
Ешкім менің мәселелеріме көңіл бөлген жоқ	0,9
Жауап беруге қиналамын	3,1

2.4 Жастар арасында әлеуметтік шиеленістің себептері мен деңгейі

Респонденттердің басым бөлігі, олардың өмірлері анағұрлым қауіпсіз деп санайды (27% –қауіпсіз, 32% –дәлірегі қауіпсіз, диаграмма 8). Сонымен қатар сұралған жастардың үштен бір бөлігі өмірдің қауіпсіздігі төмендеп бара жатыр деп ойлайды (дәлірегі қауіпсіз – 23,6%, қауіпсіз – 8,8%). 8,6% бұл сұраққа жауап бере алмады.

Диаграмма 8. «Сіздің сезінуіңіз бойынша өміріңіз қауіпсіз болып бара жатыр ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

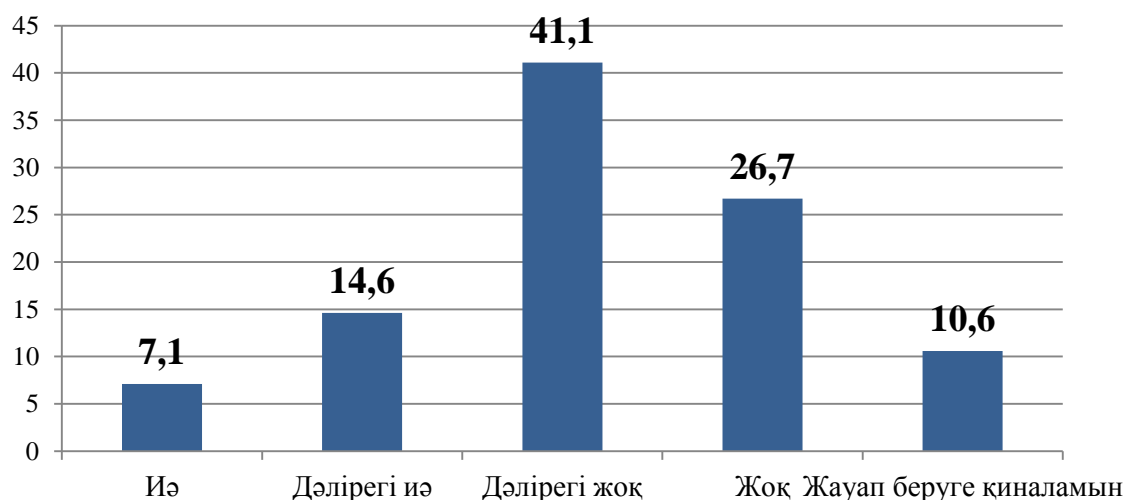
Жаппай қорқыныш-үрей әлеуметтік ортада қалыптасқан жағдаймен негізделген, олардың мазмұны жеке және қоғамдық өмірдің ең маңызды салаларын қамтиды. Еліміздің қауіпсіздігіне қатысты жастар діни радикализм мен экстремизм мәселесіне (51,2%, кесте23), ақпараттық провокациялар мен бақыланбайтын интернеттің қаупіне (32,3%), жаппай жұмыссыздық пен халықтың кедейленуіне қатысты алаңдаушылық білдіреді (27,3%).

Кесте 23. «Сіздің ойыңызша, еліміздің қауіпсіздігіне қандай залал көп жағдайда қауіп келтіреді?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Діни радикализм мен экстремизм	51,2
Ақпараттық провокациялар, бақыланбайтын интернет	32,3
Жаппай жұмыссыздық пен халықтың кедейленуі	27,3
Тәуелсіздікті жоғалту қаупі	12,5
Ұлттық ерекшелік пен дәстүрлерді жоғалту	12,0
Экологиялық апаттар, судың, ауаның ластануы	11,3
Қоғамдағы наразылық көңіл-күйлердің, әлеуметтік шиеленістің өсуі	9,4
Ұлтаралық шиеленіс, жанжалдар	7,9
Сепаратизм, территориялардың бөлінуіне қатысты үндеулер	7,1
Жаппай эпидемиялар, аурулар	6,5
Демократиялық еркіндік пен құқықтардың тапталуы	5,8
Жылу мен энергиямен қамтамасыз етудегі ауытқулар	3,1

Өз елді мекенінде наразылық акцияларының пайда болу ықтималдылығын бағалауда көптеген респонденттер бұл ықтималдылықтың төмен екенін айтты (диаграмма 9): 26,7% мұндай жағдайды түбегейлі жоққа шығарып отыр, 41,1% – болжамдар. Сұралғандардың 7,1% ондай акциялардың мүмкін екеніне кәміл сенеді, 14,6% шамалап бағалап отыр.

Диаграмма 9. «Сіздің ойыңызша, қазіргі таңда өзіңіздің елді мекеніңіздегі наразылық акцияның пайда болу ықтималдылығы бар ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Тұрғылықты мекенде наразылық акциялары орын алу ықтималдылығын растағандардың көбісі ересек жас топтары (кесте24). Қалыпты жауаптардың

жиынтықтық пайызы 19-дан 23 жасқа дейінгі топта 21,4% және 24-тен 29 жасқа дейінгі топта 24% құраса, 14-тен 18 жасқа дейінгі топта – 17,9% құрап отыр. Бұл жерде жас ұлғайған сайын әлеуметтік үрдістерге кеңінен араласу деңгейіне қарай қоғамда жүріп жатқан үрдістер туралы ақпараттану деңгейі жоғарылану факторы әсер етеді.

Кесте 24. «Сіздің ойыңызша, қазіргі таңда өзіңіздің елді мекеніңіздегі наразылық акцияның пайда болу ықтималдылығы бар ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14-тен 18 жасқа дейін	19-дан 23 жасқа дейін	24-тен 29 жасқа дейін
Иә	6,0	6,9	7,7
Дәлірегі иә	11,9	14,5	16,3
Дәлірегі жоқ	41,4	41,0	40,9
Жоқ	29,8	28,5	23,5
Жауап беруге қиналамын	10,9	9,0	11,6

Ұлттық белгі бойынша қазақ жастары наразылық акцияларының ықтималдылығы туралы жиірек айтты (жиынтықты пайыз– 24,3%, кесте25). Орыс жастары арасында бұл мәселеге қатысты бағалаулар орташа болып келеді (15,3%), ал өзге ұлттар арасында бұл көрсеткіш (16,1%) құрап отыр.

Кесте 25. «Сіздің ойыңызша, қазіргі таңда өзіңіздің елді мекеніңіздегі наразылық акцияның пайда болу ықтималдылығы бар ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Иә	7,8	7,1	3,1
Дәлірегі иә	16,5	8,2	13,0
Дәлірегі жоқ	38,8	44,6	48,8
Жоқ	25,2	31,6	28,0
Жауап беруге қиналамын	11,7	8,5	7,1

Қызылорда облысы (50,5%, кесте 26), Алматы қ.(48,8%), Атырау (41,1%) және Ақтөбе (37,6%) облыстарының жастары наразылық акцияларының болу ықтималдылығын жоғары деп бағалайды. Бұл мәліметтер жоғарыда аталған үш аймаққа қатысты түсінікті болып келеді, оған өз кезегінде жақында болған жайттар себеп болып келеді, бірақ Қызылорда облысындағы наразылық жағдайды назарға алу керек.

Жамбыл (0%), Қостанай (1%), Батыс Қазақстан (5,6%) облыстары мен Астана қаласы (6,7%) жастарының жауаптары олардан ерекшелінеді.

Кесте 26. «Сіздің ойыңызша, қазіргі таңда өзіңіздің елді мекеніңіздегі наразылық акцияның пайда болу ықтималдылығы бар ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (облыстар бойынша, %)

Облыс	Иә	Дәлірегі иә	Дәлірегі жоқ	Жоқ	Жауап беруге киналамын
Ақмола облысы	10,3	10,3	24,4	53,8	1,3
Ақтөбе облысы	10,9	26,7	22,8	12,9	26,7
Алматы облысы	8,8	11,6	43,7	27,4	8,4
Атырау облысы	2,9	38,2	20,6	17,6	20,6
Батыс Қазақстан облысы	6,8	1,4	49,3	34,9	7,5
Жамбыл облысы	-	-	95,9	0,8	3,3
Қарағанды облысы	2,8	2,8	19,4	62,5	12,5
Қостанай облысы	4,7	18,7	42,0	22,7	12,0
Қызылорда облысы	-	1,0	50,0	49,0	-
Маңғыстау облысы	21,3	29,2	25,8	15,7	7,9
Оңтүстік Қазақстан облысы	-	15,1	37,0	24,7	9,6
Павлодар облысы	-	8,9	40,5	26,6	24,1
Солтүстік Қазақстан облысы	1,8	8,9	46,4	35,7	7,1
Шығыс Қазақстан облысы	1,8	17,6	45,2	26,4	9,1
Астана қ.	-	6,7	47,1	39,4	6,7
Алматы қ.	21,8	27,0	22,7	12,3	16,1

Ойлағанымыздай, сұралғандарды бұқаралық наразылық акцияларына қатысуға итермелейтін негізгі себептер материалды жағдайдың нашарлауымен байланысты болып келеді: азық-түлік, ЖӨ, дәрі-дәрмектің қымбаттауы (12,9%, кесте27), жұмыстан қысқартылу (12,2%), жалақыны, зейнетақыны, шәкіртақыны кешіктіріп төлеу (9,7%), коммуналды қызмет көрсетулерге деген тарифтердің өсуі (7,5%) және т.б.

Оған қоса, респонденттердің 8,4% үшін наразылықтың негізі ретінде билік әрекеттеріне көңіл толмаушылық болуы да мүмкін.

Кесте 27. «Қандай мәселе сізді ашық наразылық акциясына қатысуға мәжбүрлей алады» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Азық түлік, ГСМ, дәрі дәрмектердің қымбаттауы	12,9
Жұмыстан қысқартылу немесе шығарылу	12,2
Жалақыны, зейнетақыны, шәкіртақы мен жәрдемақыларды кешіктіріп төлеу	9,7
Билік әрекеттеріне көңіл толмаушылық	8,4
Коммуналды қызмет көрсету тарифтерінің негізсіз өсуі	7,5
Баспана мәселесі	7,3
Негізделмеген айыппұлдар	7,2
Соттың әділетсіз шешімдері	6,7
Медициналық мекеме қызметкерлерінің елеусіз әрекеттері	5,9
Экологиялық жағдайдың нашарлауы	5,8
Ипотека бойынша төлемдердің өсуі	5,3
Мектеп, ЖОО, колледждағы мәселелер	5,1
Қабылданып жатқан реформаларды қолдамау	4,5

	%
Білім берудің төмен деңгейі	2,8
Ұлттық белгі бойынша құқықтардың бұзылуы	1,9
Басқа (<i>қауіпсіздіктің болмауы, жастар арасындағы қылмыс</i>)	0,6
Ешбір мәселе мені ашық наразылық танытуға мәжбүрлемейді	46,5
Жауап беруге қиналамын	10,1

Респонденттердің негізгі бөлігіне өз мүдделерін қорғауда белсенді немесе енжарлық позиция тән болып келеді – 39,7% бұған қатысты ешбір әрекетке бармайды (кесте28).

Жастардың негізгі тобынан сұралғандардың көбісі өз мүдделерін қорғау үшін өркениетті бейбіт әдістерді қолданады. Мысалға, 20,2% сотқа, 12% – «Нұр Отан» партиясына, 9,9% – бұқаралық ақпарат құралдарына, 8,1% – мемлекеттік билік өкілдеріне жүгінеді. Бұл жауаптар жастардың мемлекет пен оның институттарына деген сенімінің жоғары деңгейін көрсетеді.

Кесте 28. «Өз мүдделеріңізді қорғау үшін қандай әрекеттерге барар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

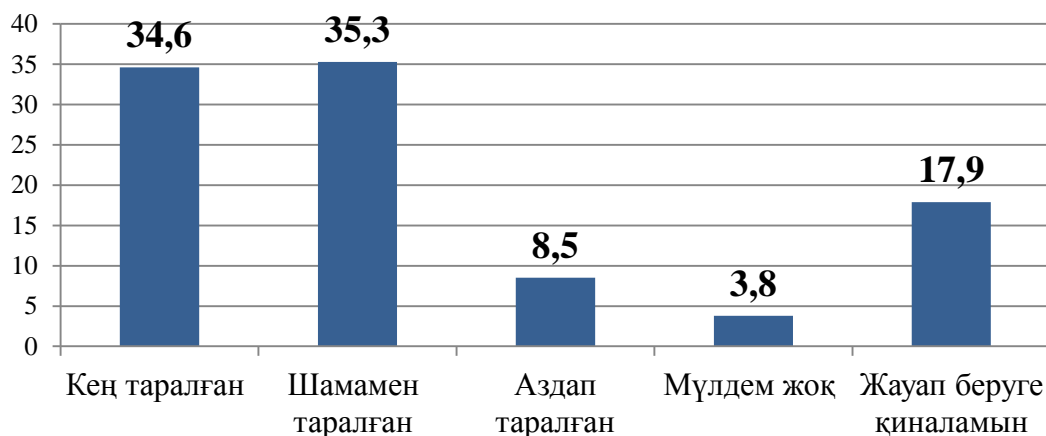
	%
Сотқа барам	20,2
«Нұр Отан» партиясының қабылдауына жүгінем	12,0
Газет, телевидение, радиоға шағымданамын	9,9
Мемлекеттік билік өкілдерінің қабылдауына барам	8,1
Бейбіт демонстрацияға қатысамын	7,6
Жұмыс пен оқуға бармай қоямын	3,7
Аштық жариялаймын	3,6
Сотқа барам	2,4
Жолдар мен тасжолдарды жабуға қатысамын	1,4
Парақшалар мен прокламацияларды таратамын	1,4
«Нұр Отаннан» басқа кез келген саяси партияға барам	1,3
Басқа	0,2
Еш нәрсе жасамаймын	39,7
Жауап беруге қиналамын	12,5

2.5 Жемқорлық деңгейін бағалау

Сауалнамаға қатысқан жастардың жемқорлық феноменін қабылдауы біртепті – олардың көбісі өздері тұрып жатқан аймақтарындағы жемқорлықтың бар екендігін атап өтті (кеңінен – 34,6%, аздап – 35,3%, диаграмма 10).

Жоғарыда аталып өткендей жемқорлық жастардың өзекті мәселесі де, наразылық акцияларды қоздырушы фактор болып табылмайды (кестелер 20-21), (кесте27).

Диаграмма 10. «Сіздің ойыңызша, жемқорлық өзіңіз тұрып жатқан жеріңізде қаншалықты кең таралған?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Жемқорлықтың таралу деңгейін бағалау ересек топтарда жоғары болып келеді (19-дан 23 жасқа дейін – 71,9%, 24-тен 29 жасқа дейін – 75,9%, кесте 29). Наразылық көңіл-күйлермен қатар бұл жерде үлкен әлеуметтік хабардарлық та үлкен рөл атқарып отыр.

Кесте 29. «Сіздің ойыңызша, жемқорлық өзіңіз тұрып жатқан жеріңізде қаншалықты кең таралған?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14-тен 18 жасқа дейін	19-дан 23 жасқа дейін	24-тен 29 жасқа дейін
Жеткілікті түрде кең таралған	21,9	35,6	41,2
Аздап таралған	34,8	36,3	34,7
Таралмаған	10,7	8,8	6,9
Мүлдем жоқ	3,8	4,6	3,2
Жауап беруге қиналамын	28,8	14,7	14,0

Жұмыс істеп жүрген респонденттер оқушы жастарға қарағанда жемқорлықтың көріністерімен жиі қақтығысуы мүмкін, сол себептен олардың бағалаулары да жоғары болып келеді (кесте30).

Кесте 30. «Сіздің ойыңызша, жемқорлық өзіңіз тұрып жатқан жеріңізде қаншалықты кең таралған?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жұмыспен қамтылу бойынша, %)

	Жоқ, мен оқимын	Оқимын және жұмыс істеймін	Жұмыс істеймін	Оқымаймын жұмыс істемеймін жұмыс іздеп жүргенім жоқ	Оқымаймын, жұмыс істемеймін, жұмыс іздеудемін
Жеткілікті түрде кең таралған	26,7	35,6	38,0	40,4	42,6
Аздап таралған	34,9	30,7	37,3	30,8	33,5
Таралмаған	9,9	9,9	6,5	10,9	9,7
Мүлдем жоқ	4,3	3,0	3,8	3,2	1,9
Жауап беруге қиналамын	24,2	20,8	14,3	14,7	12,3

Орыс ұлтының жастары жемқорлықтың таралу деңгейін жоғары бағалайды (73,4%, кесте31), қазақ (69,1%) және өзге ұлт өкілдері (69%) салыстырмалы түрде төмен бағалап отыр.

Кесте 31. «Сіздің ойыңызша, жемқорлық өзіңіз тұрып жатқан жеріңізде қаншалықты кең таралған?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Жеткілікті түрде кең таралған	32,4	39,8	39,4
Аздап таралған	36,7	33,6	29,5
Таралмаған	7,9	7,1	13,4
Мүлдем жоқ	4,4	3,7	0,8
Жауап беруге қиналамын	18,6	15,8	16,9

Жастардың ойынша жемқорлық Астана қаласында кеңінен таралған (86,5%, кесте32). Бұл өз кезегінде астанадағы мемлекеттік органдардың кеңінен шоғырлануымен түсіндіріледі.

Кейінгі орындарға Қостанай (84,4%), Атырау (79,4%), Оңтүстік Қазақстан (78,6%), Ақмола (75,6%) облыстары орналасқан.

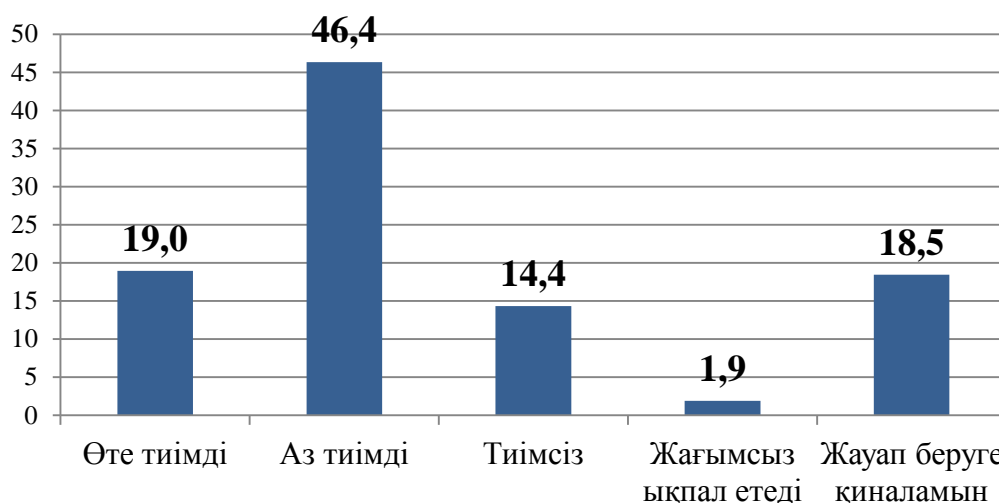
Кесте 32. «Сіздің ойыңызша, жемқорлық өзіңіз тұрып жатқан жеріңізде қаншалықты кең таралған?» сұрағы жауаптарының орналасуы (облыстар бойынша, %)

Облыс	Жеткілікті түрде кең таралған	Аздап таралған	Таралмаған	Мүлдем жоқ	Жауап беруге қиналамын
Ақмола облысы	39,7	35,9	11,5	2,6	10,3
Ақтөбе облысы	15,8	52,5	5,9	5,9	19,8
Алматы облысы	14,9	46,0	9,3	4,2	25,6
Атырау облысы	19,1	60,3	20,6	0,0	0,0
Батыс Қазақстан облысы	34,2	35,6	8,9	2,7	18,5
Жамбыл облысы	53,7	4,1	0,8	0,0	41,3
Қарағанды облысы	22,2	38,9	4,2	1,4	33,3
Қостанай облысы	36,7	22,0	10,0	10,0	21,3
Қызылорда облысы	32,3	52,1	10,4	4,2	1,0
Маңғыстау облысы	12,4	59,6	5,6	6,7	15,7
Оңтүстік Қазақстан облысы	46,6	16,4	6,8	17,8	12,3
Павлодар облысы	26,6	30,4	11,4	3,8	27,8
Солтүстік Қазақстан облысы	35,7	30,4	12,5	1,8	19,6
Шығыс Қазақстан облысы	52,8	25,8	8,5	0,0	12,9
Астана қ.	32,7	53,8	1,9	2,9	8,7
Алматы қ.	39,3	31,3	10,0	4,3	15,2

Мемлекеттің жемқорлыққа қарсы қолданып жатқан шараларын 46,4% тиімділігі төмен деп атады (диаграмма 11), ал 19% – өте тиімді деп бағалады. 14,4% үшін олардың түк тиімділігі жоқ. 1,9% олардың жағымсыз ықпалын

белгілеп өтті. Шамамен әрбір бесінші респондент жауап беруге қиналды (18,5%).

Диаграмма 11. «Мемлекеттің жемқорлыққа қарсы қолданатын шараларын қалай бағалар едіңіз» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Ересек жас топтары оңды бағалаулар берсе (кесте33), 14-тен 18 жасқа дейінгі респонденттер жауап беруге қиналды (28%).

Кесте 33. «Мемлекеттің жемқорлыққа қарсы қолданатын шараларын қалай бағалар едіңіз» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшелігі бойынша, %)

	14-тен 18 жасқа дейін	19-дан 23 жасқа дейін	24-тен 29 жасқа дейін
Өте тиімді	18,9	20,1	18,1
Тиімділігі төмен	41,4	46,3	49,2
Тиімсіз	10,3	15,7	15,7
Жағымсыз ықпалға ие	1,4	2,3	1,9
Жауап беруге қиналамын	28,0	15,6	15,1

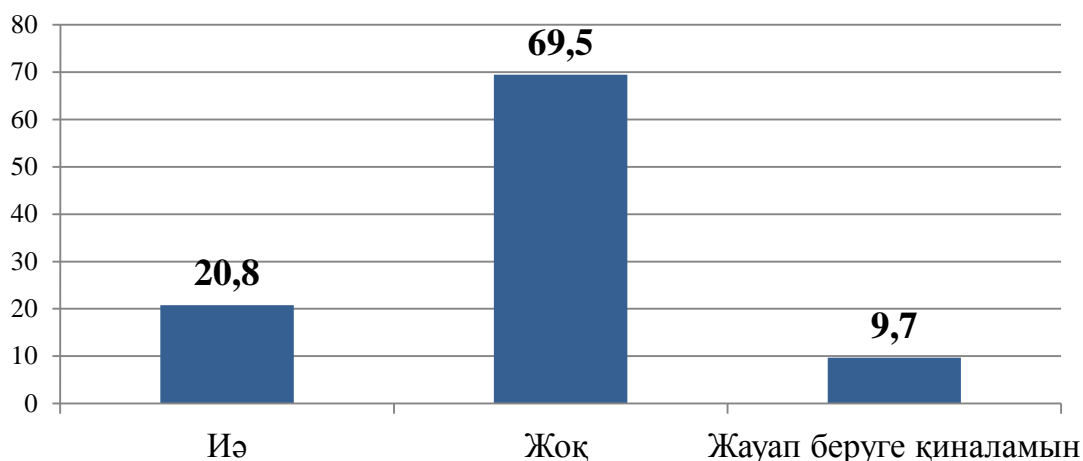
Ұлттық белгі бойынша бұл сұраққа қатысты өзге ұлт өкілдері (69,7%, кесте34) мен қазақ жастары (65,6%) жүргізіліп жатқан шараларды жоғары бағалайды. Орыс жастары өздерінің бастапқы ұстанымдарында қала берді (60,1%).

Кесте 34. «Мемлекеттің жемқорлыққа қарсы қолданатын шараларын қалай бағалар едіңіз» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Өте тиімді	20,0	15,5	18,1
Тиімділігі төмен	45,6	45,5	51,6
Тиімсіз	14,4	18,1	8,7
Жағымсыз ықпалға ие	1,7	3,1	1,6
Жауап беруге қиналамын	18,3	17,8	20,1

Сұралғандардың басым бөлігі жемқорлыққа тап болмағандарын айтты (69,5%, диаграмма 12). Тек сұралғандардың бестен бір бөлігі бұл сұраққа қалыпты жауап берді (20,8%). 9,7% нақты жауаптарын бермеді.

Диаграмма 12. «Ақырғы алты ай ішінде жемқорлыққа тап болған жағдайыңыз болды ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Жемқорлыққа тап болған респонденттердің үлесі ересек топтарда (кесте35) және орыс ұлт өкілдерінің арасында жоғары болып келеді (27,1%, кесте36).

Кесте 35. «Ақырғы алты ай ішінде жемқорлыққа тап болған жағдайыңыз болды ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшелігі бойынша, %)

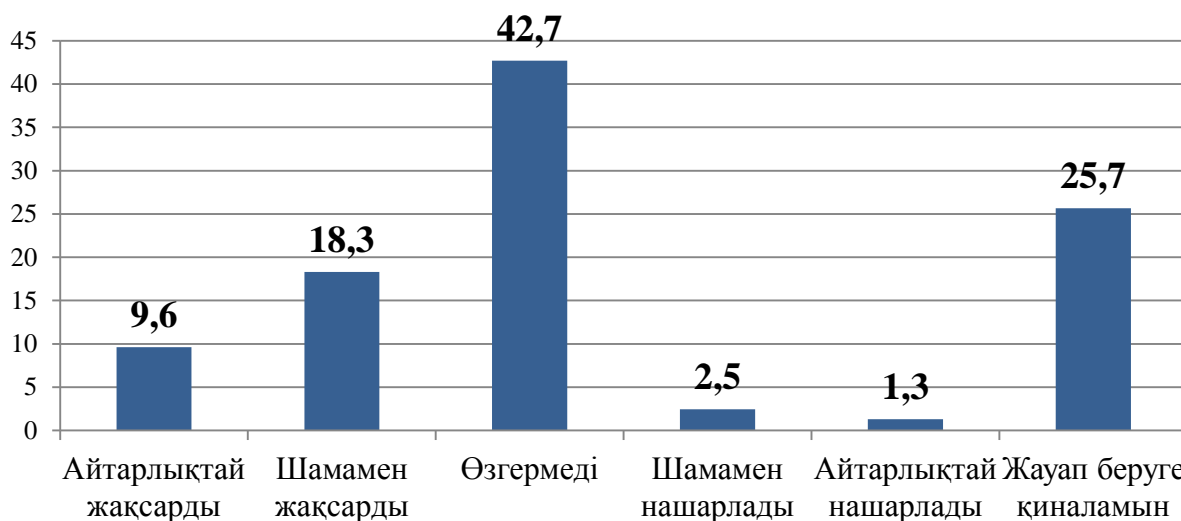
	14-тен 18 жасқа дейін	19-дан 23 жасқа дейін	24-тен 29 жасқа дейін
Иә	10,7	20,2	27,1
Жоқ	77,3	70,5	64,2
Жауап беруге қиналамын	12,1	9,3	8,7

Кесте 36. «Ақырғы алты ай ішінде жемқорлыққа тап болған жағдайыңыз болды ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Иә	19,6	27,1	18,5
Жоқ	69,2	64,1	78,7
Жауап беруге қиналамын	11,2	8,8	2,8

Сұралғандардың негізгі бөлігі өздерінің тұрғылықты мекендеріндегі жемқорлыққа қатысты жағдайдың ақырғы бір жыл ішінде өзгермегендігін айтты (42,7%, диаграмма 13). Шамамен болса да, бірақ жақсы өзгерісті 18,3% растаса, айтарлықтай оңды өзгерісті – 9,6% байқады. 2,5% жағдайдың шамамен нашарлағанын, ал 1,3% тым нашарлап кеткенін айтып білдірді. 25,7% жауап беруге қиналды.

Диаграмма 13. «Сіздің ойыңызша, тұрып жатқан жеріңізде жемқорлық пайда болғалы бері ақырғы жыл ішінде жағдай өзгерді ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Жемқорлыққа қатысты жағдай Атырау (58,8%, кесте37), Қызылорда (51,7%) облыстарында, Алматы қаласында (40,3%), Қостанай (36,4%) және Оңтүстік Қазақстан облыстарында жақсы жаққа қарай өзгерді (30,2%).

Аздаған оңды өзгерістер Жамбыл (2,5%) және Батыс Қазақстан (8,4%) облыстарында тіркелген.

Кесте 37. «Сіздің ойыңызша, тұрып жатқан жеріңізде жемқорлық пайда болғалы бері ақырғы жыл ішінде жағдай өзгерді ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (облыстар бойынша, %)

Облыс	Айтарлықтай жақсарды	Шамамен жақсарды	Өзгермеді	Шамамен нашарлады	Айтарлықтай нашарлады	Жауап беруге киналамын
Ақмола облысы	10,3	9,0	65,4	5,1	0,0	10,3
Ақтөбе облысы	16,8	12,9	19,8	2,0	0,0	48,5
Алматы облысы	6,5	19,5	37,7	1,4	0,0	34,9
Атырау облысы	25,0	33,8	35,3	5,9	0,0	0,0
Батыс Қазақстан облысы	9,6	17,1	51,4	0,0	0,0	21,9
Жамбыл облысы	0,8	1,7	67,8	0,0	0,0	29,8
Қарағанды облысы	4,2	4,2	27,8	2,8	2,8	58,3
Қостанай облысы	11,3	12,0	25,3	4,0	4,7	42,7
Қызылорда облысы	3,1	33,3	53,1	4,2	3,1	3,1
Маңғыстау облысы	14,6	37,1	21,3	1,1	2,2	23,6
Оңтүстік Қазақстан облысы	13,7	6,8	37,0	4,1	1,4	37,0
Павлодар облысы	2,5	7,6	49,4	3,8	2,5	34,2
Солтүстік Қазақстан облысы	3,6	17,9	57,1	1,8	0,0	19,6
Шығыс Қазақстан облысы	5,3	24,9	49,9	1,5	0,0	18,5
Астана қ.	20,2	8,7	52,9	4,8	0,0	13,5
Алматы қ.	15,2	25,1	33,2	2,8	4,3	19,4

Дәстүр бойынша автоинспекция органдары ең жемқорлықты құрылым болып есептеледі (31,1%, кесте38). Оған қоса, жастар жемқорлық кең таралған салалар ретінде медициналық мекемелерді (27,2%), сот және құқық қорғау органдарын (әрқайсысы 25,6%), мемлекеттік мекемелердегі қызметтен жоғары табыс көруге мүмкіндік беретін қызметке орналасу (22,9%), және кедендік қызметті атап өтті (20,3%).

Кесте 38. «Сіздің ойыңызша, төмендегі қай салаларда жемқорлық кең таралған?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Автоинспекция	31,1
Медициналық мекемелер	27,2
Сот органдары	25,6
Құқық қорғау органдары	25,6
Мемлекеттік мекемелердегі қызметтен жоғары табыс көруге мүмкіндік беретін қызметке орналасу	22,9
Кедендік қызмет	20,3
Жоғары оқу орындарында оқу	17,7
Салық органдары	17,3
Жоғары оқу орындарға түсу	16,3
Бюджеттік қаржы есебінен құрылыс немесе жөндеу жұмыстарын жүргізу	13,5
Қарулы күштерде әскери қызмет өтеуден босатылу	10,8
Бюджеттік қаржы есебінен тауарлар мен қызмет көрсетулерге конкурс жариялау	10,6
Арнайы білім беру мекемелеріне және мектеп алды тәрбиелеу мекемелеріне түсу, оқу	10,0
Кәсіпкерлік қызметті лицензиялау мен тіркеу	8,5
Несие алу	8,3
Аңшылық пен балық аулар ережелерінің орындалуын бақылау	4,3
Лицензиялау шарттарының орындалуын бақылау	3,6
Келісім шарттарды нотариалды куәландыру	3,1
Басқа, соның ішінде: жас отбасыларда баспанамен қамтамасыз ету, орташа мектептік білім, жұмыспен қамтылу барысында	0,9
Мен және менің жақындарым жемқорлыққа кезіккен жоқ	23,3
Жауап беруге қиналамын	8,8

Бөлім бойынша қорытынды

Жастар Қазақстан азаматтары болып табылатындықтарымен мақтан тұтады және оларға патриотизмнің жоғары деңгейі тән, оған қоса, жастардың көп бөлігі өз өмір сүру деңгейлерімен қанағаттанады. Сұралғандардың жартысынан көбі өз елді мекендеріндегі кәсіби өсім мен қолайлы өмір үшін барлық жағдайлардың жасалғанын атап өтіп, өз өмірлерінің ата аналарына карағанда едәуір жақсаратынына сенеді.

Сұралғандардың ойынша, олардың өмірі қауіпсіз болып келеді. Қоғамдағы жаппай қауіптердің ішінде жастар діни радикализм мен экстремизм, ақпараттық провокациялар мен бақыланбайтын интернет қауіптері, жаппай жұмыссыздық пен халықтың кедейлену мәселелеріне алаңдатушылық білдіреді.

Дегенмен, олардың да өзіндік мәселелері болатын, олар өз кезегінде жастардың әлеуметтік жағдайының ерекшеліктерімен негізделген. Көп жағдайда олар экономикалық (жұмыспен қамтылу мәселелері, материалды қиыншылықтар, азық түлік, халық тұтынатын тауарлардың қымбатшылдығы, жоғары білімнің қымбатшылдығы, баспана жоқтығы) және рухани факторлармен (психикалық және физиологиялық тәуелдіктер: нашақорлық, токсикомания, ішімдік, темекі шегу, діни экстремизм, қылмыс, руханисыздық, мәдениеттің төмен деңгейі) негізделген.

Жастар әдетте өз отбасыларынан, достары мен жақындарынан қолдау табады. Қоғамдық институттар мен ұйымдардың өкілдері тарапынан жастардың мәселелеріне қатысты қызығушылық айтарлықтай жоғары емес.

Респонденттердің тең жартысы миграциялық көңіл күйге иеленуде, олардың негізгі бөлігін елден белгілі бір уақытқа көшкісі келетіндер құрайды.

Респонденттердің ойынша Қазақстанның елді мекендеріндегі наразылық акцияларының әлеуеті шамамен жоғары. Жастардың ойынша, оның жоғары деңгейі Қызылорда, Атырау, Ақтөбе облыстары мен Алматы қаласында байқалады. Сұралғандарды наразылық акцияларына қатысуға итермелейтін негізгі себептер материалды жағдайдың нашарлауымен байланысты болып келеді.

Жастардың басым бөлігіне өз мүдделерін қорғауда белсенсіз позиция тән болып келеді. Олар өз құқықтарының бұзылуы жағдайында әрекет етуді жоспарламайды. Сұралғандардың басым бөлігі бұл жағдайда заң шеңберінде әрекет етуге ниетті болып келеді.

Жастардың үштен төрт бөлігінде өз аймақтарында, әсіресе, Астана қаласы, Қостанай, Атырау, Оңтүстік Қазақстан, Ақмола облыстарында жемқорлық кеңінен таралған деген ой пікір қалыптасқан. Мемлекеттің жемқорлықпен күресудегі қолданып жатқан шараларын жастардың басым бөлігі аз тиімді ретінде қабылданғанымен, бұл мәселеге баса назар аударылмайды, керісінше, менталитеттің ерекшелігі ретінде қабылданады.

III. Жастардың білімі мен жұмыспен қамтылуы

3.1 Жастар арасында кәсіби өсім мен еңбекпен қамтылу мүмкіндіктерін бағалау

Өмірлік сәттілік пен мансаптық өсім жастардың маңызды қажеттіліктерінің бірі болып табылады. Оларға қол жеткізуге септігін тигізетін факторларды екі топқа бөліп қарастыруға болады. Бірінші топқа интерналды факторлар, яғни адамның өзіне байланысты факторлар кіреді: жақсы білім (60,6%, кесте 39), жоғары біліктілік, кәсіби дайындық (48,3%), тілдерді білу (31,8%), заңды білу (19,8%) және т.б.

Екінші топқа экстерналды, яғни сыртқы жайттарға байланысты факторлар кіреді: байланыстары мен таныстық қатынастар (22,2%), ауқатты ата-аналар (18,4%), сәттілік (10,9%), тартымдылық (6,5%) және т.б.

Жастардың көп жағдайда бірінші топтағы жауап нұсқаларын таңдағаны анық байқалады, сәйкесінше, респонденттер өмірлік және мансаптық өсім үшін еңбек ету қажет екендігін түсінеді.

Кесте39. «Сіздің ойыңызша, жастардың жетістікке жетуі мен мансаптық өсімі үшін не қажет?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Білімді болу	60,6
Жоғары квалификация мен кәсіби даярлыққа иелену	48,3
Қазақ, орыс және ағылшын тілдерін білу	31,8
Керекті байланыстар мен таныстарға иелену	22,2
Заңды жақсы деңгейде білу	19,8
Ата-ананың ауқатты болуы	18,4
Дарындылық пен ерекше қабілеттерге иелену	15,2
Жолы болғыш адам болу керек	10,9
Тартымды және сүйкімді болу	6,5
Қазақ тілін білу	5,5
Қазақ және орыс тілдерін білу	5,4
Сәтті тұрмысқа шығу немесе үйлену	4,8
Физиологиялық күшке иелену	4,4
Басқа	0,1
Алдыға мақсат қоя білу	0,1
Тұрақты жұмыс	0,1
Жауап беруге қиналамын	1,9

Жастардың жұмыспен қамтылуындағы кедергілерді жұмыс тәжірибесінің жоқтығы (47,7%, кесте 40), төмен жалақы (37,4%), тұрғылықты жердегі жұмыс орындарының жоқтығы (30,3%), паракорлық, жұмыс берушілердің жемқорлығы (24%), алынған білім мен бос жұмыс орнының қызметтік талаптарының үйлеспейуі (21,9%), жастардың нарықтағы бәсекеге қабілеттілігінің төмендігі (21,4%) қалыптастырады. Сонымен, жастар сұраныстары, олардың білімдері мен еңбек нарығы талаптарының арасында сәйкессіздік орын алып отыр.

Кесте 40. «Сіздің ойыңызша, өз тұрғылықты жеріңіздегі жастардың жұмыспен қамтылуына не кедергі келтіріп отыр?» (%)

	%
Жұмыс тәжірибесінің жоқтығы	47,7
Аз жалақы	37,4
Тұрғылықты жерде жұмыс орындарының жоқтығы	30,3
Жұмыс берушілердің паракорлығы	24,0
Білім деңгейінің вакансиялық орынның функционалдық талаптарына сай келмеуі	21,9
Жас мамандардың еңбек нарығындағы бәсекеге қабілетсіз болып келуі	21,4
Жас мамандардың жоғары мақсаттары	7,0
Ешқандай кедергілер жоқ	6,4
Ұлттық белгі бойынша дискриминациялау	5,3
Денсаулықтың жағдайы	5,3
Кішкентай баланың болуы	5,1
Жыныстық белгі бойынша дискриминациялау	3,8
Басқа	0,0
Жауап беруге қиналамын	3,0

3.2 Білім беру реформаларын қолдаудың деңгейі

Сұрақтардың келесі бөлігі жастардың білім беру жүйесіндегі өзгерістерге қатысты қатынасын анықтауға бағытталған. Респонденттердің қайсысын қолдап, қайсысын қолдамайтындарын көрсетуі тиіс болды. Көптеген жаңа өзгерістер оңды бағалаулар мен қолдауға иеленді.

Оқушылардың мектептегі жүктемесін бәсеңдету мақсатында бес күндік оқу аптасына көшу шарасы жастардың қолдауына иеленді (қалыпты жауаптардың жиынтықты пайызы – 74,4%, кесте 41). Сонымен қатар келесілер деп белгіленіп өтті:

- 2016-2017 жылдардан бастап бірінші сыныптарда ағылшын тілін оқуды бір сағатқа ұлғайту (70,4%);

- ҰБТ-ны екінші рет ақшалай негізде қайталап тапсыру мүмкіндігі (64,2%);

- Орта мектептерде пәндерді үш тілде оқыту (60,4%).

Қолдауға иеленген шаралардың ішінде:

- Бірінші сынып оқушыларының оқу жылын бірінші маусымға дейін, ал орта сынып оқушыларының оқу жылын маусымның ортасына дейін созыру (31,1%);

- 2019-2020 оқу жылынан бастап информатика, химия, биология, физика пәндерін ағылшын тілінде оқыту (40,4%);

- ҰБТ тапсыруда ағылшын тілін міндетті пән ретінде қосу (41,1%);

- Он екі жылдық білім беруге көшу (41,5%).

Кесте 41. «Білім беру жүйесіндегі қандай өзгерістермен келісесіз және келіспейсіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы

	Қолдаймын	Қолдаймын деп ойлаймын	Қолдамаймын деп ойлаймын	Қолдамаймын	Жауап беруге қиналамын
Он екі жылдық білім беруге көшу	23,1	18,4	20,5	33,9	4,2
Оқушылардың оқу жүктемесін бәсеңдету үшін бес күндік оқу аптасына көшу	43,6	30,8	14,7	8,3	2,8
Орта мектептерде пәндерді үш тілде оқыту (қазақ, орыс, ағылшын)	35,1	25,3	16,9	19,1	3,7
Жетінші сыныптан бастап Қазақстан тарихы пәнін қазақ тілінде жүргізу (2018-2019 оқу жылынан бастап)	33,1	22,5	18,1	20,1	6,3
Дүниежүзі тарихын орыс тілінде оқыту	30,0	26,4	20,0	17,7	6,0
Информатика, химия, биология, физика пәндерін жоғары сыныптарда ағылшын тілінде оқыту (2019-2020 оқу жылы)	19,8	20,6	22,5	31,1	6,1
2016-2017 жылдардан бастап бірінші сыныптарда ағылшын тілін оқуды бір сағатқа ұлғайту	37,9	32,5	15,1	11,8	2,8
ҰБТ тапсыруда ағылшын тілін міндетті пән ретінде қосу	18,5	22,6	22,7	28,8	7,6
Бірінші сынып оқушыларының оқу жылын бірінші маусымға дейін, ал орта сынып оқушыларының оқу жылын маусымның ортасына дейін созыдыру	16,9	14,2	23,9	40,4	4,7
ҰБТ форматын өзгерту – мектептердегі емтихандар мен ЖОО түсу кезіндегі ҰБТ	27,5	31,0	15,5	15,9	10,3
ҰБТ ны екінші рет ақшалай негізде қайталап тапсыру мүмкіндігі	32,1	32,1	12,9	15,2	7,9

3.3 Білімнің сапасына қанағаттану

42 кестеде көрсетілген мәліметтерге қарағанда респонденттер жалпы орта білімдеріне (89,2%) және мектепалды (85,1%) білімдеріне көңілі толады. Техникалық және кәсіби білімнің сапасы 62,7% респонденттің, ал жоғары – тек 53% көңілінен шыққан. Сұралғандар ақырғы санаттарды бағалауда қиналады (ол туралы білмейтіндер және жауап беруге қиналғандар), өйткені, бұл жерде оларға таныс емес мамандық түрлері болды.

**Кесте 42. «Алып жатқан немесе иеленген біліміңізге қаншалықты көңіліңіз толады?»
сұрағы жауаптарының орналасуы (%)**

	Толығымен қанағаттанамын	Жартылай қанағаттын	Қанағат емеспім	Білімнің сапасы туралы ешнәрсе білмеймін	Жауап беруге қиналамын
Мектепалды	53,8	31,3	4,2	7,3	3,5
Жалпы орта	48,5	40,7	7,2	1,5	2,3
Техникалық және кәсіби	31,0	31,7	8,5	15,7	13,2
Жоғары	25,1	27,9	7,5	23,9	15,7

Елді мекендік шоғырлану бойынша респонденттердің алынған білімдеріне қанағаттану деңгейі туралы мәліметтер үлкен қызығушылық тудырды (43.1-43.4 кестелері). Мәселен, қала жастары ауылдық жастарға қарағанда мектепалды біліммен (86,2%), техникалық және кәсіби біліммен (65,7%) және жоғары біліммен (60,3%) қанағаттанады. Ауыл жастары сәйкесінше, жалпы орта білімге көбірек көңілі толады (90,1%).

**Кесте 43.1. «Білім беру жүйесіндегі қандай өзгерістермен келісесіз және келіспейсіз?»
сұрағы жауаптарының орналасуы: МЕКТЕПАЛДЫ (елді мекен түрі бойынша, %)**

	Қала	Ауыл
Толығымен қанағаттанамын	54,5	52,9
Жартылай қанағаттанамын	31,7	30,8
Қанағат емеспім	5,0	3,1
Білім беру сапасы туралы ешнәрсе білмеймін	4,0	11,6
Жауап беруге қиналамын	4,8	1,6

**Кесте 43.2. «Білім беру жүйесіндегі қандай өзгерістермен келісесіз және келіспейсіз?»
сұрағы жауаптарының орналасуы: ЖАЛПЫ ОРТА (елді мекен түрі бойынша, %)**

	Қала	Ауыл
Толығымен қанағаттанамын	46,0	51,8
Жартылай қанағаттанамын	42,4	38,3
Қанағат емеспім	7,2	7,1
Білім беру сапасы туралы ешнәрсе білмеймін	1,3	1,6
Жауап беруге қиналамын	3,0	1,2

**Кесте 43.3. «Білім беру жүйесіндегі қандай өзгерістермен келісесіз және келіспейсіз?»
сұрағы жауаптарының орналасуы: ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІБИ (елді мекен түрі бойынша, %)**

	Қала	Ауыл
Толығымен қанағаттанамын	30,5	31,7
Жартылай қанағаттанамын	35,2	26,9
Қанағат емеспім	10,4	5,8
Білім беру сапасы туралы ешнәрсе білмеймін	11,1	22,0
Жауап беруге қиналамын	12,9	13,6

Кесте 43.4. «Білім беру жүйесіндегі қандай өзгерістермен келісесіз және келіспейсіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы: ЖОҒАРЫ (елді мекен түрі бойынша, %)

	Қала	Ауыл
Толығымен қанағаттанамын	27,4	22,0
Жартылай қанағаттанамын	32,9	21,2
Қанағат емеспім	9,7	4,3
Білім беру сапасы туралы ешнәрсе білмеймін	16,0	34,4
Жауап беруге қиналамын	13,9	18,1

Бөлім бойынша қорытынды

Жастар өмірлік сәттілік пен мансаптық өсімге үлкен мән береді. Оларға қол жеткізу үшін сұралғандардың көбісі өздігінен талпынып, еңбек ету керек деп ойлайды (жақсы білімге, жоғары біліктілікке, кәсіби дайындыққа иелену, тілдерді және заңды білу). Сонымен қатар, тек сыртқы ықпалдарға сеніп қалғандар да бар (*таныстық байланыстар, бай ата ана, сәттілік, тартымды және сүйкімді болу*).

Респонденттердің басым бөлігі алынған білімдеріне, техникалық және кәсіби түрлеріне қарағанда көбінесе мектепалды және жалпы орта білімге көңілдері толып отыр, өйткені, олар жұмыспен қамтылу барысында алынған білімдерінің нарықтың талаптарына жауап бермейтінін, тұрғылықты елді мекенде жұмыс орны жетпейтінін көреді.

Жастардың жалақыға қатысты жоғары талаптары да олардың алдындағы тағы бір кедергі болып табылады. Тәжірибенің жоқтығы жастардың еңбек нарығындағы бәсекеге қабілетсіз болуына әкеліп соқтырады. Жоғарыда сипатталғанның бәрі парақорлық пен жемқорлықты туғызады.

IV. Мемлекеттік жастар саясатын бағалау

4.1 Мемлекеттік жастар саясаты туралы ақпараттану

Сұралғандардың көбісі мемлекеттік жастар саясаты туралы жағымды ойларымен бөлісті. Оны тиімді деп 23,5% (диаграмма 14), дәлірегі тиімді деп 51,4% есептейді. Тек 12,3% оны тиімсіз деп атады. 7,8% мемлекеттік жастар саясаты туралы ешнәрсе білмейді, ал 5,2% жауап берге қиналды.

Диаграмма 14. «Еліміздегі мемлекеттік жастар саясаты тиімді атқарылып келеді ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

19-дан 23 жасқа дейінгі жастар басқа топтармен салыстырғанда мемлекеттік жастар саясатын тиімді деп бағалайды (76,7%, кесте 44). Мүмкін, бұл жастар жобаларының көбісі оқушылар мен студенттерге бағдарланғандықтың жемісі шығар.

Кесте 44. «Еліміздегі мемлекеттік жастар саясаты тиімді атқарылып келеді ма?» (жастарды қолдау және дамыту) сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14 тен 18 жасқа дейін	19 дан 23 жасқа дейін	24 тен 29 жасқа дейін
Иә, тиімді	19,9	26,1	23,5
Дәлірегі иә	53,9	50,6	50,5
Дәлірегі жоқ	6,4	7,4	8,1
Айтарлықтай тиімді емес	2,8	5,1	5,6
Еліміздегі мемлекеттік саясат туралы ешнәрсе білмеймін	11,1	5,9	7,3
Жауап беруге қиналамын	5,8	4,9	5,0

Ұлттық топтар арасында қазақ (76,1%, кесте45) және (76,4%) өзге ұлттар өкілдері мемлекеттік жастар саясатын оңды деп бағалады.

Кесте 45. «Еліміздегі мемлекеттік жастар саясаты тиімді атқарылып келеді ма?» (жастарды қолдау және дамыту) сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Иә, тиімді	25,6	16,7	21,3
Дәлірегі иә	50,5	52,3	55,1
Дәлірегі жоқ	6,8	10,5	7,1
Айтарлықтай тиімді емес	4,4	7,1	3,5
Еліміздегі мемлекеттік саясат туралы ешнәрсе білмеймін	7,3	8,2	9,8
Жауап беруге қиналамын	5,5	5,4	3,1

Жоғары білімі бар респонденттер де мемлекеттік жастар саясатының тиімділігін атап өтті (кесте46).

Кесте 46. «Еліміздегі мемлекеттік жастар саясаты тиімді атқарылып келеді ма?» (жастарды қолдау және дамыту) сұрағы жауаптарының орналасуы (білім деңгейі бойынша, %)

	Дәрежесі бар жоғары	Жоғары	Аяқталмаған жоғары	Арнайы орта, кәсіби білім	Жалпы орта	Толық емес орта	Білім жоқ
Иә, тиімді	41,4	27,0	30,5	21,3	19,3	16,9	7,4
Дәлірегі иә	34,5	48,8	49,6	56,0	48,3	54,6	59,3
Дәлірегі жоқ	3,4	7,8	8,5	6,8	8,8	7,3	-
Айтарлықтай тиімді емес	6,9	6,5	4,1	4,3	5,1	2,3	3,7
Еліміздегі мемлекеттік саясат туралы ешнәрсе білмеймін	6,9	4,4	2,4	8,8	12,2	11,2	18,5
Жауап беруге қиналамын	6,9	5,5	4,9	2,9	6,4	7,7	11,1

Кесте 46. «Еліміздегі мемлекеттік жастар саясаты тиімді атқарылып келеді ма?» (жастарды қолдау және дамыту) сұрағы жауаптарының орналасуы (облыстар бойынша, %)

Облыс	Иә, тиімді	Дәлірегі иә	Дәлірегі жоқ	Айтарлықтай тиімді емес	Еліміздегі мемлекеттік жастар саясаты туралы ешнәрсе білмеймін	Жауап беруге қиналамын
Ақмола облысы	32,1	39,7	7,7	9,0	10,3	1,3
Ақтөбе облысы	42,6	43,6	7,9	3,0	-	3,0
Алматы облысы	12,1	61,4	6,5	5,6	10,2	4,2
Атырау облысы	20,6	52,9	4,4	5,9	1,5	14,7
Батыс Қазақстан облысы	26,7	48,6	10,3	8,2	2,1	4,1
Жамбыл облысы	18,2	52,9	5,0	5,0	10,7	8,3
Қарағанды облысы	38,9	37,5	5,6	4,2	9,7	4,2
Қостанай облысы	28,0	45,3	7,3	6,0	4,0	9,3
Қызылорда облысы	12,5	58,3	10,4	8,3	9,4	1,0
Маңғыстау облысы	24,7	65,2	4,5	1,1	2,2	2,2
Оңтүстік Қазақстан облысы	16,4	50,7	6,8	4,1	6,8	15,1
Павлодар облысы	19,0	53,2	13,9	3,8	3,8	6,3
Солтүстік Қазақстан облысы	7,1	67,9	5,4	5,4	7,1	7,1
Шығыс Қазақстан облысы	21,4	53,1	8,5	0,9	15,2	0,9
Астана қ.	15,4	58,7	7,7	5,8	6,7	5,8
Алматы қ.	36,0	38,9	5,7	5,7	6,2	7,6

4.2 Жастар арасында қоғамдық-саяси белсенділіктің деңгейі

Респонденттерге жастарды қолдауға арналған мемлекеттік бағдарламалардың ішінде көбінесе «Жұмыспен қамтылудың жол картасы – 2020, жастар практикасы» (52,5%, кесте47), «Бизнестің жол картасы 2020» (31,6%), Қазақстан Республикасының 2016-2019 жылдарға бағдарланған білімді және ғылымды дамытудың мемлекеттік бағдарламасы таныс болып келеді.

Бұл сұраққа қатысты респонденттердің жалпы ақпараттану деңгейі жоғары, өйткені, жауап беруге қиналғандардың үлесі 23,5% құрады.

Кесте 47. «Елімізде жастарды қолдау бойынша сіз білетін қандай мемлекеттік және салалық бағдарламалар іске асырылып жатыр?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Жұмыспен қамтылудың жол картасы-2020 (жастар практикасы)	52,5
Бизнестің жол картасы-2020	31,6
Қазақстан Республикасының 2016-2019 жылдарға арналған білім мен ғылымды дамытудың мемлекеттік бағдарламасы	21,4
Қазақстан Республикасының 2016-2019 жылдарға арналған денсаулық сақтау саласын дамытудың мемлекеттік бағдарламасы	19,9
2020 жылға дейін аймақтарды дамыту бағдарламасы	18,7
Басқа (қолжетімді баспана және жас отбасылар үшін жалдамалы үй, волонтерлық, марафондар, <i>EXPO және т.б.</i>)	0,5
Жауап беруге қиналамын	23,5

Мемлекеттік жобалардың ішінен жастар арасындағы ең танымалы «Жасыл ел» (78,1%, кесте 48) және «Дипломмен ауылға» (72%) болып табылады. Сұралғандардың тек үштен бір бөлігі ғана қалған бағдарламалармен таныс болып келеді.

Кесте 48. «Елімізде жастарды қолдау бойынша сіз білетін қандай мемлекеттік және салалық бағдарламалар іске асырылып жатыр?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Жасыл Ел	78,1
«Дипломмен ауылға» жобасы	72,0
«Серпін-2050» жобасы	33,5
«Даму-көмек» жас кәсіпкерлік мектебі	28,1
Жастар кадрлық резерві	18,0
Жоғары сынып оқушыларын кәсіпкерлікке үйрететін «SAGE Kazakhstan» бағдарламасы	11,2

Респонденттердің оларға таныс жобаларға да қатысқаны белгілі болды. Бұрынғы сауалнама сияқты осы жолы да көп бастағандар «Жасыл ел» (54%, кесте 49) және «Дипломмен ауылға!» (41%) жобалары болды.

Кесте 49. «Сіз және сіздің достарыңыз қандай мемлекеттік жобаларға қатысып көрдіңіз?» сұрағы жауабының орналасуы

	%
Жасыл Ел	54,0
«Дипломмен ауылға» жобасы	41,0
«Серпін-2050» жобасы	10,6
«Даму-көмек» жас кәсіпкерлік мектебі	9,6
Жастар кадрлық резерві	6,8
Жоғары сынып оқушыларын кәсіпкерлікке үйрететін «SAGE Kazakhstan» бағдарламасы	5,8

Сұралғандардың 31,8% жастар ресурстық орталықтарының жұмысы туралы бірен саран естігендері бар (кесте 50). Басым бөлігі бұл мекеменің қызметі туралы ешнәрсе білмейді (57,7%).

Кесте 50. «Өзіңіздің тұрғылықты мекеніңіздегі жастар ресурстық орталықтарының жұмысы туралы не білесіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Иә білемін, Жастар ресурстық орталығына жүгінгенім бар	5,1
Иә, білемін, бірақ жүгінбедім	13,0
Естігенім, оқығаным бар	13,7
Жастар ресурстық орталық туралы ешнәрсе білмеймін	57,7
Жауап беруге қиналамын	10,6

Сұралғандардың Жастар ресурстық орталығының қызметі туралы ақпараттану деңгейі Атырау (94,1%, кесте 51), Батыс Қазақстан (68%), Қызылорда (65%) облыстарында жоғары болып келеді. Ең төменгі деңгей Жамбыл (9,9%), Оңтүстік Қазақстан (12,6%), Солтүстік Қазақстан облыстарында тіркелген (17,9%).

Кесте 51. «Өзіңіздің тұрғылықты мекеніңіздегі жастар ресурстық орталықтарының жұмысы туралы не білесіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (облыс бойынша, %)

Облыс	Иә білемін, Жастар ресурстық орталығына жүгінгенім бар	Иә, білемін, бірақ жүгінбедім	Естігенім, оқығаным бар	Жастар ресурстық орталық туралы ешнәрсе білмеймін	ЖБҚ
Ақмола облысы	7,7	35,9	11,5	42,3	2,6
Ақтөбе облысы	16,8	19,8	16,8	27,7	18,8
Алматы облысы	0,9	8,4	11,2	66,0	13,5
Атырау облысы	1,5	29,4	63,2	5,9	0,0
Батыс Қазақстан облысы	15,1	16,4	14,4	41,1	13,0
Жамбыл облысы	0,0	0,0	9,9	89,3	0,8
Қарағанды облысы	20,8	33,3	13,9	22,2	9,7
Қостанай облысы	6,7	12,7	13,3	45,3	22,0
Қызылорда облысы	2,1	10,4	22,9	59,4	5,2
Маңғыстау облысы	13,5	42,7	9,0	22,5	12,4
Оңтүстік Қазақстан облысы	2,7	19,2	6,8	54,8	16,4
Павлодар облысы	2,5	7,6	16,5	64,6	8,9
Солтүстік Қазақстан облысы	0,0	5,4	12,5	80,4	1,8
Шығыс Қазақстан облысы	0,3	2,3	10,0	86,8	0,6
Астана қ.	0,0	8,7	15,4	61,5	14,4
Алматы қ.	4,7	9,0	5,7	57,3	23,2

ЖРО қызметінің тиімділігі жастарға арналған әлеуметтік мемлекеттік бағдарламалар бойынша ақпараттық жұмыс (75,2%) және жастардың мәдени өмірі мен демалысын дамыту бойынша жұмыс жүргізу (62,2%) параметрлері бойынша жоғары болып келеді (52.1-52.6 кестелері).

Жастардың мәселелері мен оларды қолдау бойынша сұрақтарды талқылауға арналған пікірталас алаңдарын ұйымдастыру саласында ЖРО тиімділігі төмен болып келеді (55,2%), бұл іспетті көрсеткіш мақсаттылы топтармен жұмыс істеуге де қатысты болып келеді (57,7%).

Кесте 52.1. ЖРО қызметінің тиімділігін бағалаңыз: ЖАСТАРҒА АРНАЛҒАН МЕМЛЕКЕТТІК ӘЛЕУМЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАР БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ЖҰМЫС (%)

	%
Тиімді	75,2
Тиімсіз	16,4
Жауап беруге қиналамын	8,4

Кесте 52.2. ЖРО қызметінің тиімділігін бағалаңыз: ЖАСТАРҒА АРНАЛҒАН ӘДІСТЕМЕЛІК ӘДЕБИЕТПЕН, АНЫҚТАМАЛЫҚ АҚПАРАТПЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ (%)

	%
Тиімді	58,5
Тиімсіз	31,6
Жауап беруге қиналамын	9,9

Кесте 52.3. ЖРО қызметінің тиімділігін бағалаңыз: КЕҢЕС БЕРУ ҚЫЗМЕТТЕРІ (%)

	%
Тиімді	59,9
Тиімсіз	29,7
Жауап беруге қиналамын	10,3

Кесте 52.4. ЖРО қызметінің тиімділігін бағалаңыз: ЖАСТАРДЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ОЛАРДЫ ҚОЛДАУ БОЙЫНША СҰРАҚТАРДЫ ТАЛҚЫЛАУҒА АРНАЛҒАН ПІКІРТАЛАС АЛАҢДАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ (%)

	%
Тиімді	55,2
Тиімсіз	31,5
Жауап беруге қиналамын	13,4

Кесте 52.5. ЖРО қызметінің тиімділігін бағалаңыз: ЖАСТАРДЫҢ ДЕМАЛЫСЫ МЕН МӘДЕНИ ӨМІРІН ДАМУЫ БОЙЫНША ЖҰМЫС ЖҮРГІЗУ (%)

	%
Тиімді	62,2
Тиімсіз	28,1
Жауап беруге қиналамын	9,7

Кесте 52.6. ЖРО қызметінің тиімділігін бағалаңыз: МАҚСАТТЫЛЫ ТОПТАРМЕН ЖҰМЫС ІСТЕУ (%)

	%
Тиімді	57,7
Тиімсіз	26,2
Жауап беруге қиналамын	16,1

Жастар ресурстық орталығының жастардың жұмыспен қамтылуына көмек көрсету (49%, кесте53), қолжетімді баспана алу бағдарламасына қатысу (43,9%), жоғары білім алуда (27,8%), кәсіпкерлік қызметті дамытуға (25,9%)

қолдау көрсету сияқты қызметтері жастардың арасында ең сұранысты болып келеді.

Кесте 53. «Сіз Жастар ресурстық орталығынан қандай көмек алғыңыз келер еді?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Жастардың жұмыспен қамтылуына септігін тигізу	49,0
Қолжетімді баспана алу бағдарламасына қатысуға септігін тигізу	43,9
Жоғары білім алуға септігін тигізу	27,8
Жастар арасында кәсіпкерлік қызметті дамытуға септігін тигізу	25,9
Мәдени, демалыстық шараларды дамытуға үлес қосу	17,5
Техникалық және кәсіби білім алуға септігін тигізу	13,4
Заңгер, құқық қорғаушының көмегі	12,7
Психолог, әлеуметтік қызметкердің көмегі	10,7
Басқа	0,6
Жауап беруге қиналамын	12,6

Сұралғандардың арасында ең танымал жастар мекемелерінің тізімінде «Нұр Отан» партиясының жастар қанаты «Жас Отан» көш бастап отыр (79,4%, кесте54). Сонымен қатар оларға ҚР Президентінің «Болашақ» халықаралық стипендиясының стипендиаттары қауымдастығы (64,5%), «Жасыл ел» жастар еңбек отрядтарының республикалық штабы (43,7%), «Жас Ұлан» бірегей балалар мен жасөспірімдер ұйымы (43,7%), «Қазақстан студенттерінің альянсы» (35,5%), «Жас Қыран» әскери және патриоттық бірлестіктерді дамыту орталығы (22,8%) бағдарламалары танымал болып келеді.

Бұл ұйымдармен респонденттер өзара байланысты болғаны айдан анық (кесте55).

Кесте 54. «Қандай жастар ұйымдарын білесіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
«Нұр Отан» партиясының «Жас Отан» жастар қанаты	79,4
ҚР Президентінің «Болашақ» халықаралық стипендиясы стипендианттарының қауымдастығы	64,5
«Жасыл ел» жастар еңбек отрядтарының республикалық штабы	53,9
«Жас Ұлан» балалар мен жасөспірімдер ұйымы	43,7
Қазақстан студенттерінің альянсы	35,5
«Жас Қыран» әскери-патриоттық бірлестіктер дамуының орталығы	22,8
Қазақстанның жас кәсіпкерлерінің қауымдастығы	18,7
Қазақстанның жас депутаттарының қауымдастығы	16,2
Ұлттық волонтерлық желі	15,9
Қазақстан жастарының конгресі	11,2
Другое (ЖҚҰ Мұхит жастар, ЖҚҰ Тарлан, ЖҚҰ Заман, ҚБ Балалар даму Академиясы, ЖҚҰ Край, ЖҚҰ Мастер Дэнс, ЖҚҰ Жайық жастары, ҚХА Жастар қанаты, Жастар СӨС үшін және т.б.)	1,5

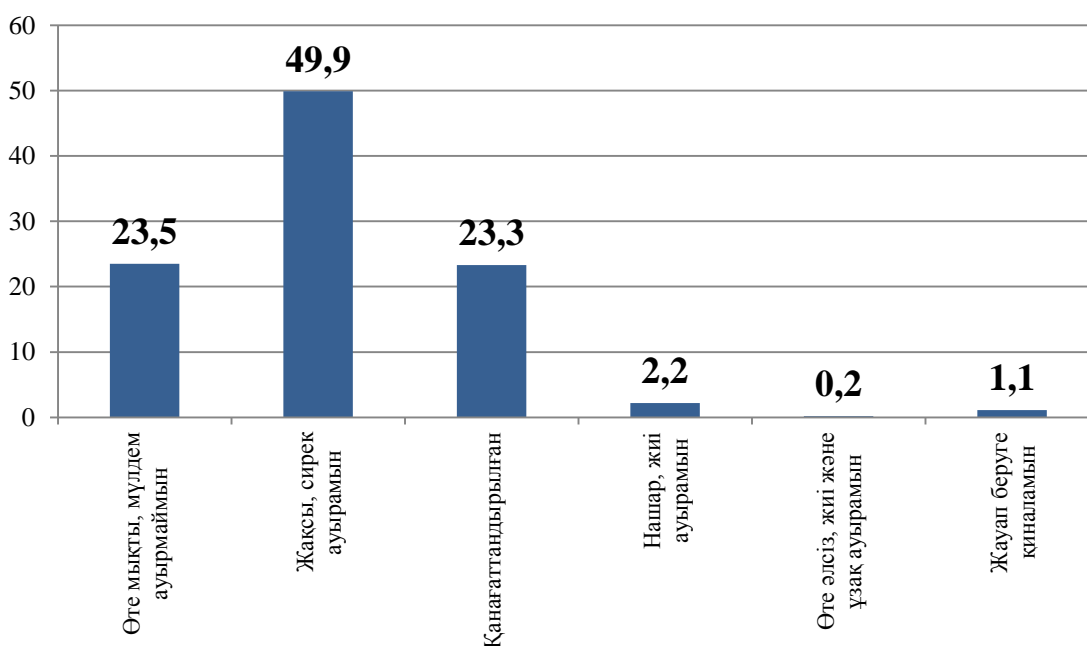
Кесте 55. «Қандай жастар ұйымдарымен жұмыс істедіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
«Нұр Отан» партиясының «Жас Отан» жастар қанаты	34,0
«Жасыл ел» жастар еңбек отрядтарының республикалық штабы	27,8
Қазақстан студенттерінің альянсы	19,8
ҚР Президентінің «Болашақ» халықаралық стипендиясы стипендианттарының қауымдастығы	13,9
«Жас Ұлан» балалар мен жасөспірімдер ұйымы	12,5
Ұлттық волонтерлық желі	9,6
Қазақстанның жас кәсіпкерлерінің қауымдастығы	6,2
«Жас Қыран» әскери-патриоттық бірлестіктер дамуының орталығы	5,4
Қазақстанның жас депутаттарының қауымдастығы	5,2
Қазақстан жастарының конгресі	2,3
Другое (ЖҚҰ Мұхит жастар, ЖҚҰ Тарлан, ЖҚҰ Заман, ҚБ Балалар даму Академиясы ЖҚҰ Край, ЖҚҰ Мастер Дэнс, ЖҚҰ Жайық жастары, ҚХА Жастар қанаты, Жастар СӨС үшін және т.б.)	2,8

4.3 Жастар арасында салауатты өмір салтын қалыптастыру

Сұралғандардың көп бөлігі өз денсаулықтарының жағдайын жақсы деп бағалады (49,9%, диаграмма 15). Респонденттердің бірдей тең бөлігі денсаулығымыз мықты (23,5%), немесе қанағаттандырылған (23,3%) деп бағалады, ал 2,2% – жиі ауырады. 1,1% нақты жауап бере алмады.

Диаграмма 15. «Өз денсаулығыңыздың жағдайын қалай бағалар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Жас ұлғайған сайын денсаулық нашарлайтын үрдіс белгілі болды (кесте56). 14-тен 18 жасқа дейінгі топта денсаулықтарын мықты деп

бағалағандардың үлесі 77,9% құрайды, 19-дан 23 жасқа дейін – 75,9%, 24-тен 29 жасқа дейін – 58,7%. Алайда, денсаулықтың шынымен нашарлағаны немесе оны бағалаудағы критерийлердің күшейгенін нақтылай анықтау үшін қосымша мәліметтерге иелену керек.

Кесте 56. «Өз денсаулығыңыздың жағдайын қалай бағалар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14 тен 18 жасқа дейін	19 дан 23 жасқа дейін	24 тен 29 жасқа дейін
Өте мықты, мүлдем ауырмаймын	27,8	26,2	18,8
Жақсы, сирек ауырамын	50,1	49,7	49,9
Қанағаттандырылған	19,3	20,4	27,7
Нашар, жиі ауырамын	1,8	2,0	2,5
Өте әлсіз, ауыра беремін	0,0	0,5	0,1
Жауап беруге қиналамын	1,0	1,2	0,9

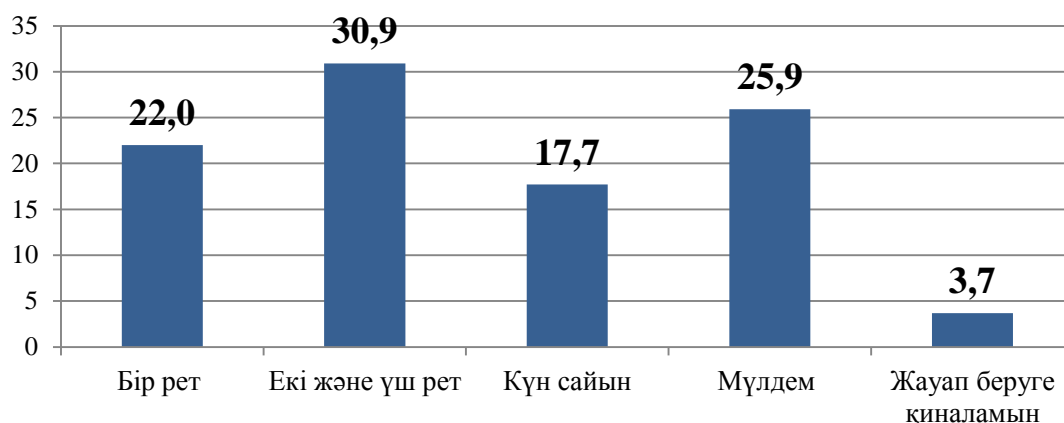
Ер адамдар өз денсаулықтарын мықты немесе жақсы деп бағалады (76,5%, кесте 57), ал әйелдерде бұл көрсеткіш 70,2% құрайды, ол өз кезегінде болашақ ұрпақтардың денсаулығына қатысты алаңдаушылық тудырады.

Кесте 57. «Өз денсаулығыңыздың жағдайын қалай бағалар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жыныс белгілері бойынша, %)

	Ер адам	Әйел
Өте мықты, мүлдем ауырмаймын	27,6	19,3
Жақсы, сирек ауырамын	48,9	50,8
Қанағаттандырылған	19,8	26,7
Нашар, жиі ауырамын	1,9	2,4
Өте әлсіз, ауыра беремін	0,3	0,1
Жауап беруге қиналамын	1,4	0,7

Виртуалды компьютерлік әлемге беріліп кеткен қазіргі жастарға белсенсіз өмір тән болып келеді. Мысалға, ақырғы апта ішінде күнде дене шынықтырумен айналысқандардың үлесі тек 17,7% құрады (диаграмма 16). Көп жағдайда «екі және үш рет» (30,9%), «бір рет» (22%) немесе «мүлдем» (25,9%) деген жауаптар алынды.

Диаграмма 16. «Ақырғы аптаның ішінде қанша рет қарқынды дене шынықтыру жаттығуларын жасадыңыз? (%)»

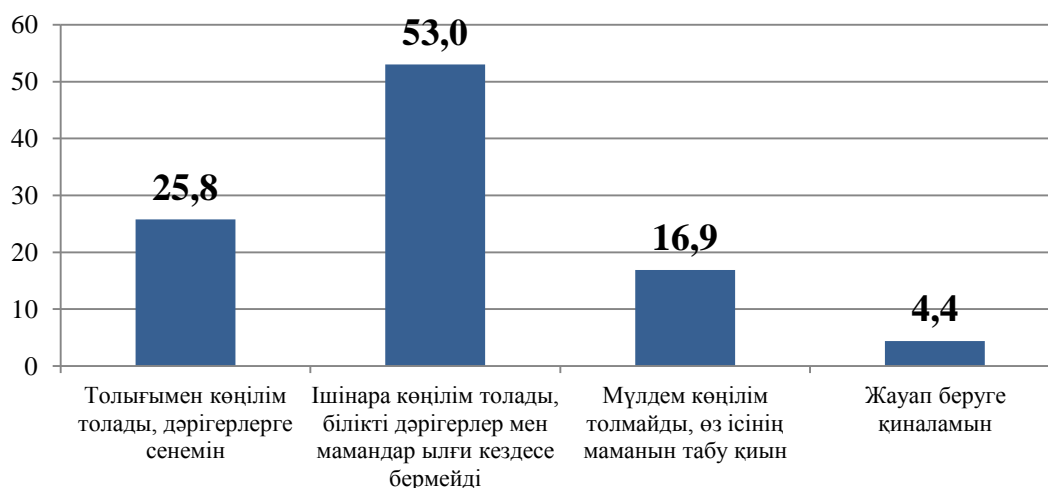
Жас ұлғайған сайын физикалық белсенділіктің қарқындылығы төмендейді (кесте 58). Соған қарағанда, оқушылардың спортпен айналысуға деген уақыттары жеткілікті екені байқалады.

Кесте 58. «Ақырғы аптаның ішінде қанша рет қарқынды дене шынықтыру жаттығуларын жасадыңыз?» (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14 тен 18 жасқа дейін	19 дан 23 жасқа дейін	24 тен 29 жасқа дейін
Бір рет	20,5	23,5	21,8
Екі және үш рет	36,6	29,5	28,5
Күн сайын	23,3	19,8	12,7
Мүлдем жасамадым	17,1	23,5	32,7
Жауап беруге қиналамын	2,4	3,9	4,2

Респонденттердің жартысынан көбі өздерінің елді мекендеріндегі медициналық қызмет көрсетулердің сапасымен жартылай қанағаттанатынын (53%, диаграмма 17), 16,9% мүлдем қанағаттандырылмаған. 25,8% – өз дәрігерлеріне толықтай сенеді.

Диаграмма 17. «Өзіңіз тұрып жатқан жеріңізде көрсетілетін медициналық қызмет көрсетулерге қаншалықты көңілдеріңіз толады?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)»

Медициналық қызмет көрсетулердің сапасына қанағаттанушылықтың жоғары деңгейі Қызылорда (94,4%, кесте 59), Жамбыл (92,5%), Атырау (88,2%) облыстарында және Алматы қаласында (86,2%) тіркелген. Оның төмен деңгейі Маңғыстау (46,6%), Солтүстік Қазақстан (60,7%), Қостанай (64,6%) және Қарағанды (69,3%) облыстарында тіркелген.

Кесте 59. «Өзіңіз тұрып жатқан жеріңізде көрсетілетін медициналық қызмет көрсетулерге қаншалықты көңілдеріңіз толады?» сұрағы жауаптарының орналасуы (облыстар бойынша, %)

Облыс	Толығымен қанағаттанамын, мен дәрігерлерге сенемін	Ішінара көңілім толады, білікті дәрігерлер мен мамандар ылғи кездесе бермейді	Мүлдем көңілім толмайды, өз ісінің маманын табу қиын	Жауап беруге қиналамын
Ақмола облысы	37,2	33,3	26,9	2,6
Ақтөбе облысы	28,7	55,4	8,9	6,9
Алматы облысы	21,9	55,3	18,1	4,7
Атырау облысы	39,7	48,5	11,8	0,0
Батыс Қазақстан облысы	23,3	50,0	20,5	6,2
Жамбыл облысы	28,9	63,6	7,4	0,0
Қарағанды облысы	19,4	62,5	16,7	1,4
Қостанай облысы	27,3	42,0	22,0	8,7
Қызылорда облысы	4,2	60,4	34,4	1,0
Маңғыстау облысы	36,0	58,4	3,4	2,2
Оңтүстік Қазақстан облысы	9,6	37,0	39,7	13,7
Павлодар облысы	16,5	62,0	16,5	5,1
Солтүстік Қазақстан облысы	12,5	48,2	35,7	3,6
Шығыс Қазақстан облысы	33,4	51,0	9,7	5,9
Астана қ.	6,7	72,1	20,2	1,0
Алматы қ.	36,0	50,2	11,4	2,4

Материалды жағдайы жоғары респонденттер медициналық қызмет көрсетулерге анағұрлым көңілі толады (кесте 60).

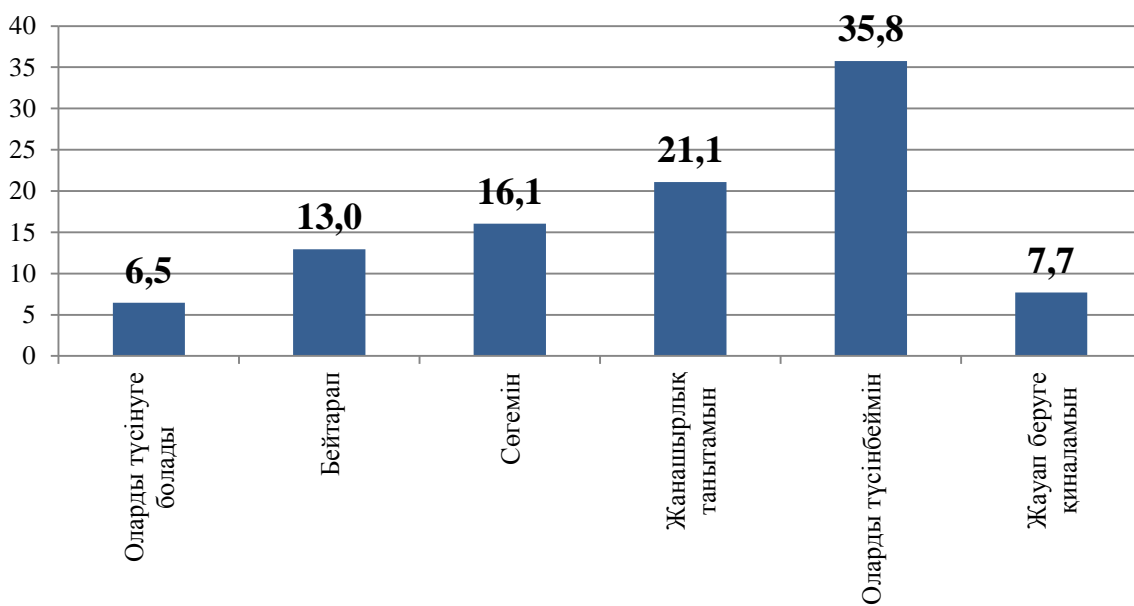
Кесте 60. «Өзіңіз тұрып жатқан жеріңізде көрсетілетін медициналық қызмет көрсетулерге қаншалықты көңілдеріңіз толады?» сұрағы жауаптарының орналасуы (материалды жағдай бойынша, %)

	Тамақтануға да ақшамыз жетпейді	Ақша тек бірінші кезектегі қажеттіліктерді қанағаттандыруға жетеді	Ақша тамақтану мен негізгі қажеттіліктерге жетеді, бірақ тоназытқышы пен кір жуу машинасын сатып ала алмаймыз	Ақша киім мен ірі тұрмыс техникасына жеткенмен, машина сатып ала алмаймыз	Ақша пәтерден басқасынан бәріне жетеді	Материалды жағдайымыз жақсы. Қаласақ, пәтер мен саяжай сатып ала аламыз	Жауап беруге қиналамын
Толығымен қанағаттанамын, мен дәрігерлерге сенемін	35,0	21,0	27,2	25,0	28,5	41,3	26,3
Ішінара көңілім толады, білікті дәрігерлер мен мамандар ылғи кездесе бермейді	30,0	55,7	51,6	57,2	50,8	45,7	46,1
Мүлдем көңілім толмайды, өз ісінің маманын табу қиын	25,0	20,4	16,9	13,7	15,0	10,9	17,1
Басқа	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Жауап беруге қиналамын	10,0	2,9	4,2	4,1	5,7	2,2	10,5

Жасөспірімдер өз ұстанымдарын қатты ұстанып келеді. Олардың бұл қасиеттері өз өзіне қол жұмсаған адамдарға қатысты көрініс табады: тек 21,1% оларға жанашырлық танытады (диаграмма 18). Ең кең таралған қатынас түсініспеушілік болып табылады (35,8%). 16,1% оларды сөгеді, 13% – бейтараптылық танытты.

Суицидті түсіне алатын немесе жақтаған респонденттерге баса назар аудару керектігі анықталды (6,5%).

Диаграмма 18. «Өз-өзіне қол жұмсаған адамдарға қалай қарайсыз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Бөлім бойынша қорытынды

Сұралғандардың көбісі Қазақстанның мемлекеттік жастар саясатын тиімді деп санайды.

«Нұр Отан» партиясының жастар қанаты «Жас Отан» кең танымалдылыққа ие.

Респонденттер жастарды қолдауға бағдарланған мемлекеттік бағдарламалар мен жобалар туралы жеткілікті деңгейде хабарланған, сұралғандардың шамамен жартысы оларға қатысып та көрген.

Жастар ресурстық орталықтары туралы ақпараттану деңгейі төмен. Респонденттердің басым бөлігі аталмыш ұйымның қызметі туралы ешнәрсе білмейді. Атырау, Батыс Қазақстан және Қызылорда облыстарының жас тұрғындары оның қызметі туралы анағұрлым хабардар болып келеді.

Респонденттердің ойынша, ЖРО қызметі жастарға арналған мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар бойынша ақпараттық жұмыс жүргізу саласында және жастардың мәдени өмірі мен демалысын ұйымдастыруда жемісті болып келеді.

Жастар ЖРО-нан әдетте жұмыспен қамтылу, қолжетімді баспанаға иелену, жоғары білім алу, кәсіпкерлік қызметті дамыту саласында қолдауды қажет етеді.

Аталған мәселелер мемлекеттік жастар бағдарламаларының бағыттарымен сәйкес келеді. Сәйкесінше, бұл салаларға қосымша көмек керек болғандықтан, оларды іске асыруда қандай да бір ауытқулар болып табылатыны анық. Сол себептен оларды жетілдірудің міндеті қойылған.

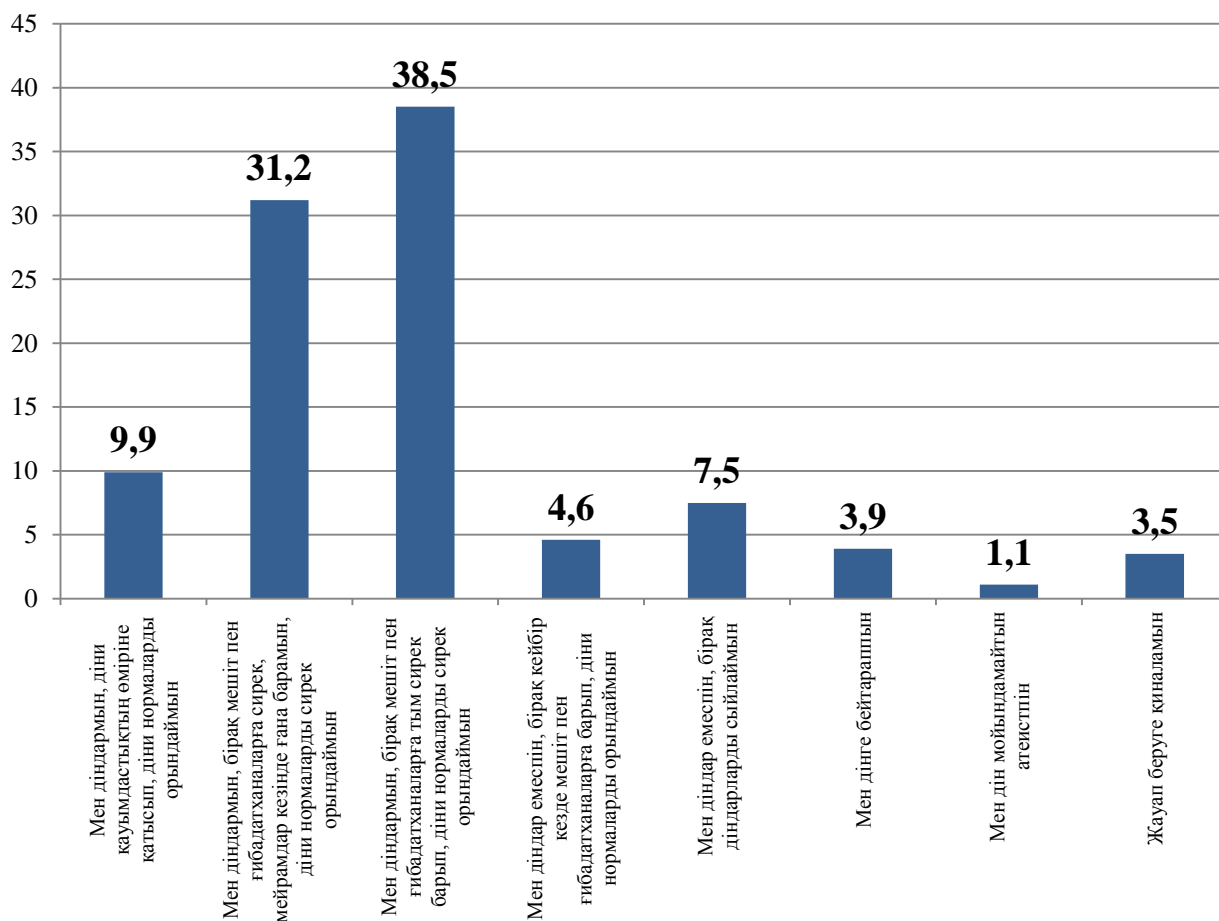
Жастар денсаулығын нығайту бойынша ашық мемлекеттік бағдарламаларды іске қосу қажеттілігі қалыптасып отыр. Өйткені, респонденттердің төрттен бір бөлігінде денсаулықтың жағдайы қанағаттандырылмаған, жастардың көбісіне белсенсіз өмір сүру салты тән, ал медициналық қызмет көрсетулердің сапасына респонденттердің тек ішінара көңілі толады.

Мемлекет тарапынан көңіл бөлуді талап ететін өзекті мәселе жастар арасындағы кең таралған суицид болып табылады. Өз-өзіне қол жұмсау жайттарының саны бойынша Қазақстан әлемде жетекші орындарға иеленіп келеді.

V. Жастар ортасындағы діни жағдайды бағалау

Сұралғандардың арасында құдайға шынайы сенушілер, діни қауымдастықтың өміріне қатысушы, діни нормаларды орындаушы діндарлардың үлесі – 9,9% (диаграмма 19). Көп жағдайда олар өздерін діндар деп атағанымен, дұға оқылатын орындарға сирек барады (31,2%) немесе діни өмірге мүлдем қатыспайды (38,5%).

Диаграмма 19. «Сіз өзіңізді діндар адам деп есептейсіз ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Сұралғандардың келесі санаттары көп жағдайда діндар болып келеді (61-66 кестелері):

- Қыздар, әйелдер (80,4%),
- Ересек топтар (24-тен 29 жасқа дейін – 83,5%),
- Қазақ (81,3%) және өзге ұлт өкілдері (87,8%),
- Жоғары білімі бар адамдар (83,1%),
- Ауылды аймақтарда тұратындар (81,2%),
- Жұмыссыздар (оқымайтын, бірақ жұмыс іздеп жүргендер – 88,4%).

Кесте 61. «Сіз өзіңізді діндар адам деп есептейсіз ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жыныстық белгі бойынша, %)

	Ер адам	Әйел
Мен діндармын, діни қауымдастықтың өміріне қатысып, діни нормаларды орындаймын	9,8	10,0
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға сирек, мейрамдар кезінде ғана барамын, діни нормаларды сирек орындаймын	30,9	31,4
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға тым сирек барып, діни нормаларды сирек орындаймын	37,9	39,0
Мен діндар емеспін, бірақ кейбір кезде мешіт пен ғибадатханаларға барып, діни нормаларды орындаймын	4,5	4,6
Мен діндар емеспін, бірақ діндарларды сыйлаймын	7,6	7,4
Мен дінге бейтараппын	4,3	3,4
Мен дін мойындамайтын атеистпін	1,2	1,0
Жауап беруге қиналамын	3,7	3,2

Кесте 62. «Сіз өзіңізді діндар адам деп есептейсіз ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14 тен 18 жасқа дейін	19 дан 23 жасқа дейін	24 дан 29 жасқа дейін
Мен діндармын, діни қауымдастықтың өміріне қатысып, діни нормаларды орындаймын	8,7	10,2	10,4
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға сирек, мейрамдар кезінде ғана барамын, діни нормаларды сирек орындаймын	24,7	32,9	33,6
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға тым сирек барып, діни нормаларды сирек орындаймын	38,0	37,5	39,5
Мен діндар емеспін, бірақ кейбір кезде мешіт пен ғибадатханаларға барып, діни нормаларды орындаймын	4,4	4,9	4,3
Мен діндар емеспін, бірақ діндарларды сыйлаймын	11,9	7,7	4,8
Мен дінге бейтараппын	6,0	3,5	2,8
Мен дін мойындамайтын атеистпін	1,0	0,6	1,5
Жауап беруге қиналамын	5,2	2,6	3,0

Кесте 63. «Сіз өзіңізді діндар адам деп есептейсіз ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Мен діндармын, діни қауымдастықтың өміріне қатысып, діни нормаларды орындаймын	10,5	4,5	14,2
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға сирек, мейрамдар кезінде ғана барамын, діни нормаларды сирек орындаймын	29,7	25,1	47,2
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға тым сирек барып, діни нормаларды сирек орындаймын	41,1	37,0	26,4
Мен діндар емеспін, бірақ кейбір кезде мешіт пен ғибадатханаларға барып, діни нормаларды орындаймын	4,5	6,5	2,4
Мен діндар емеспін, бірақ діндарларды сыйлаймын	6,3	12,4	7,1
Мен дінге бейтараппын	3,2	8,2	1,6
Мен дін мойындамайтын атеистпін	0,9	2,3	0,4
Жауап беруге қиналамын	3,8	4,0	0,8

Кесте 64. «Сіз өзіңізді діндар адам деп есептейсіз ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (білім деңгейі бойынша, %)

	Дәрежесі бар жоғары	Жоғары	Аяқталмаған жоғары	Арнайы орта, кәсіби	Жалпы орта	Толық емес орта	Білім жоқ
Мен діндармын, діни қауымдастықтың өміріне қатысып, діни нормаларды орындаймын	6,9	10,7	15,0	8,0	10,8	7,7	7,4
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға сирек, мейрамдар кезінде ғана барамын, діни нормаларды сирек орындаймын	25,9	32,0	28,9	33,7	37,2	20,0	33,3
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға тым сирек барып, діни нормаларды сирек орындаймын	48,3	40,4	36,6	39,5	32,4	39,6	33,3
Мен діндар емеспін, бірақ кейбір кезде мешіт пен ғибадатханаларға барып, діни нормаларды орындаймын	3,4	5,1	2,4	5,3	4,4	4,6	0,0
Мен діндар емеспін, бірақ діндарларды сыйлаймын	5,2	5,1	8,1	6,0	8,8	13,8	11,1
Мен дінге бейтараппын	3,4	1,7	4,5	3,2	4,4	7,7	11,1
Мен дін мойындамайтын атеистпін	1,7	1,1	1,2	1,2	0,7	1,2	0,0
Жауап беруге қиналамын	5,2	3,8	3,3	3,2	1,4	5,4	3,7

Кесте 65. «Сіз өзіңізді діндар адам деп есептейсіз ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (елді мекен түрі бойынша, %)

	Қала	Ауыл
Мен діндармын, діни қауымдастықтың өміріне қатысып, діни нормаларды орындаймын	9,1	10,9
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға сирек, мейрамдар кезінде ғана барамын, діни нормаларды сирек орындаймын	29,4	33,5
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға тым сирек барып, діни нормаларды сирек орындаймын	39,8	36,8
Мен діндар емеспін, бірақ кейбір кезде мешіт пен ғибадатханаларға барып, діни нормаларды орындаймын	5,1	3,8
Мен діндар емеспін, бірақ діндарларды сыйлаймын	7,6	7,4
Мен дінге бейтараппын	4,2	3,4
Мен дін мойындамайтын атеистпін	1,0	1,3
Жауап беруге қиналамын	3,8	2,9

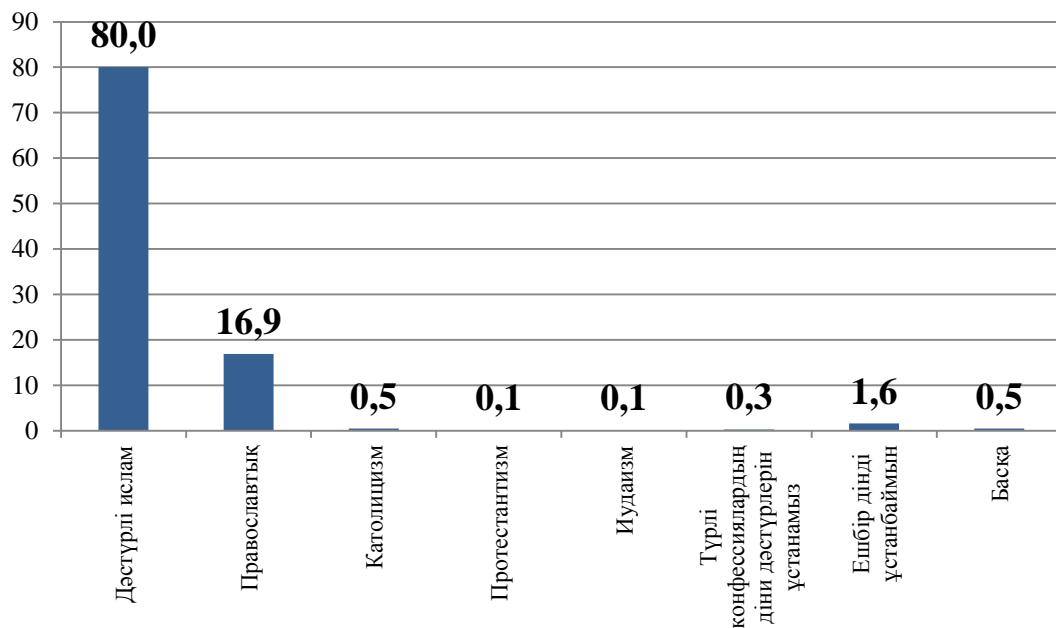
Кесте 66. «Сіз өзіңізді діндар адам деп есептейсіз ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жұмыспен қамтылу деңгейі, %)

	Жоқ, мен оқимын	Оқимын, әрі жұмыс істеймін	Иә, жұмыс істеймін	Оқымаймын, жұмыс істемеймін, жұмыс іздеп жүрген жоқпын	Оқымаймын, жұмыс істемеймін, жұмыс іздеп жүрмін
Мен діндармын, діни қауымдастықтың өміріне қатысып, діни нормаларды орындаймын	9,9	7,9	9,3	5,8	18,1
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға сирек, мейрамдар кезінде ғана барамын, діни нормаларды сирек орындаймын	25,7	27,7	33,6	37,8	40,0
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға тым сирек барып, діни нормаларды сирек орындаймын	38,9	40,6	38,9	41,7	30,3
Мен діндар емеспін, бірақ кейбір кезде мешіт пен ғибадатханаларға барып, діни нормаларды орындаймын	3,4	6,9	5,8	3,2	1,9

	Жоқ, мен оқимын	Оқимын, әрі жұмыс істеймін	Иә, жұмыс істеймін	Оқымаймын, жұмыс істемеймін, жұмыс іздеп жүрген жоқпын	Оқымаймын, жұмыс істемеймін, жұмыс іздеп жүрмін
Мен діндар емеспін, бірақ діндарларды сыйлаймын	10,3	7,9	5,3	9,0	4,5
Мен дінге бейтараппын	6,6	1,0	2,5	1,9	1,9
Мен дін мойындамайтын атеистпін	0,6	2,0	1,8	0,0	0,0
Жауап беруге қиналамын	4,6	5,9	2,7	0,6	3,2

Қазақстандық жастардың ішінде ең кең таралған діндер дәстүрлі ислам (80%, диаграмма 20), православтық (16,9%) болып табылады. Қалған діни ағымдар бір пайыз шамасында ғана көрсетілген. 1,6% ешқандай дінді тұтпайды.

Диаграмма 20. «Өзіңізді қандай дінге жатқызасыз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Сұралған жастардың көбісі діннің қазақстандық қоғамның нығаюы мен тұрақтылығына септігін тигізеді деп ойлайды (жиынтықты пайыз – 56,1%, кесте 67).

Кесте 67. «Діни жағдай тұрғылықты жеріңіздегі қоғамдық-саяси жағдайға әсер етеді ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Иә	22,2
Дәлірегі иә	33,9
Дәлірегі жоқ	15,1
Жоқ	12,2
Жауап беруге қиналамын	16,7

Респонденттер жастардың діннен үміт күтетінін, келешекке сеніммен қарау үшін жүгінетінін (28,5%, кесте 68), өмірдің мәнін табу үшін (25,6%), қиын жағдайда қолдауға сүйену үшін (22%), тәртіп сақтау үшін (21,6%) жүгінетінін айтты.

Кесте 68. Жастар діннен не іздейді? (в %)

	%
Үміт, келешекке деген сенім	28,5
Өмірдің мәнін	25,6
Қиын жағдайда қолдауға сүйену	22,0
Әдеп пен тәртіп	21,6
Басқалардан ерекшелену мүмкіндігі	10,5
Қолдау көрсететін рухани ұстаз	8,9
Көзқарастары тең адамдардың ұжымын, олардың қолдауын	6,5
Материалды мүдде	0,2
Басқа	0,1
Жауап беруге қиналамын	9,2

Бөлім бойынша қорытынды

Сұралған жастардың 79,6% өздерін діншіл деп есептейді, бірақ көбісінде діндарлық сыртқы сипатқа иеленеді, өйткені, олар дұға оқылатын жерге сирек барады немесе діни өмірге мүлдем араласпайды. Шынайы діншілдердің саны 9,9% құрайды.

Қазақстандық жастардың негізгі ұстанатын діндері ислам мен православтық болып табылады.

Сұралғандардың басым бөлігі діннің қазақстандық қоғамның тұрақтылығына деген ықпалы туралы жағымды пікірлері қалыптасқан.

Жастар дінді ұстана отырып, өздерінің рухани және психологиялық қажеттіліктерін іске асырыла алатындарымен бөлісті (*жақсылыққа үмітену, өмір мәнін табу, қиын жағдайда қолдауға сүйену, әдептілік пен тәртіп*).

VI. Жастар демалысының сапасы

Бос уақытта сұралғандар келесі демалыс түрлерін таңдайды (айына бір реттен бастап күніне бір ретке дейін, кесте 69):

- теледидар көреді (97,4%),
- достарымен кездеседі (96,5%),
- музыка тыңдайды (94,9%),
- интернетте тілдеседі (83,5%),
- интернет сайттарға кіреді (82,9%).

Жастар саяси партиялар (10,7%) мен қоғамдық қозғалыстардың (15%) жұмысына араласа қоймайды.

Кесте 69. Келесі пайымдаулармен келісесіз ба әлде келіспейсіз ба?

	Күн сайын	Аптасына бір реттен кем емес	Айына бір реттен кем емес	Жылына бірнеше рет	Ешқашан	Жауап беруге қиналамын
Достарымен кездесемін	48,5	34,0	14,0	2,9	0,5	0,3
Теледидар көремін	63,4	28,7	5,3	1,1	1,2	0,5
Музыка тыңдаймын	60,6	26,3	8,0	2,4	1,7	1,1
Музыкалық концерттер мен фестивальдарға қатысамын	5,2	8,5	20,8	32,9	31,5	1,2
Спортпен, фитнеспен айналысамын	19,2	32,5	16,4	11,3	19,5	1,2
Газета оқимын	9,4	28,6	21,5	14,8	25,1	0,7
Кітап оқимын	13,2	25,2	22,3	17,3	20,4	1,7
Интернет сайттарға кіремін	44,9	27,3	10,7	3,9	12,2	1,1
Әлеуметтік желілерде араласамын	59,5	18,0	6,0	3,8	11,6	1,3
Компьютерлік ойындар ойнаймын	16,3	17,9	13,3	13,5	37,8	1,3
Театрлар, мұражай мен көрмелерге барамын	1,8	8,4	15,1	32,5	41,2	1,2
Кафе, клуб, ресторан мен дискотекаларға барамын	3,0	14,0	33,7	30,3	18,2	9,0
Шопингпен айналысамын	3,5	15,8	38,9	21,0	19,2	1,8
Волонтерлық қызметпен айналысамын (адамдарға көмектесемін)	6,6	8,7	9,2	19,0	55,6	1,1

	Күн сайын	Аптасына бір реттен кем емес	Айына бір реттен кем емес	Жылына бірнеше рет	Ешқашан	Жауап беруге қиналамын
Қоғамдық бірлестік пен қозғалыстың жұмысына қатысамын	2,4	6,6	6,0	11,2	73,1	1,0
Саяси партияның қызметіне қатысамын	1,2	4,9	4,6	8,6	79,9	1,0
Шіркеуге барып, дұға оқимын	1,3	8,5	12,6	22,6	53,5	1,7

Жастар арасындағы танымалдылық дәрежесі бойынша «ВКонтакте» (70,7%, кесте 70), «Instagram» (42,5%), «Мой мир@mail.ru» (30,2%), «Facebook» (27,8%), «Одноклассники» (26,4%) әлеуметтік желілері көш бастап отыр.

Респонденттердің 11,6% әлеуметтік желілерде аккаунттары жоқ.

Кесте 70. Сіздің қай әлеуметтік желіде аккаунтыңыз бар? (%)

	%
ВКонтакте	70,7
Instagram	42,5
Мой мир mail.ru	30,2
Facebook	27,8
Одноклассники	26,4
Twitter	6,9
MySpace	1,7
Мой круг	1,6
WhatsApp	1,3
LinkedIn	1,0
Басқа (Steam, twitch, Tumblr)	0,4
Менің әлеуметтік желіде аккаунтым жоқ	11,6
Жауап беруге қиналамын	1,5

Қазақстандағы оқиғалар мен жаңалықтардан хабардар болу үшін жастар қазақстандық республикандық телеарналарды (60,1%, кесте 71), қазақстандық интернет сайттарды (39,5%), жергілікті (аймақтық) телеарналарды (26,9%), әлеуметтік желілерді, блогтарды (22,7%) қолданады.

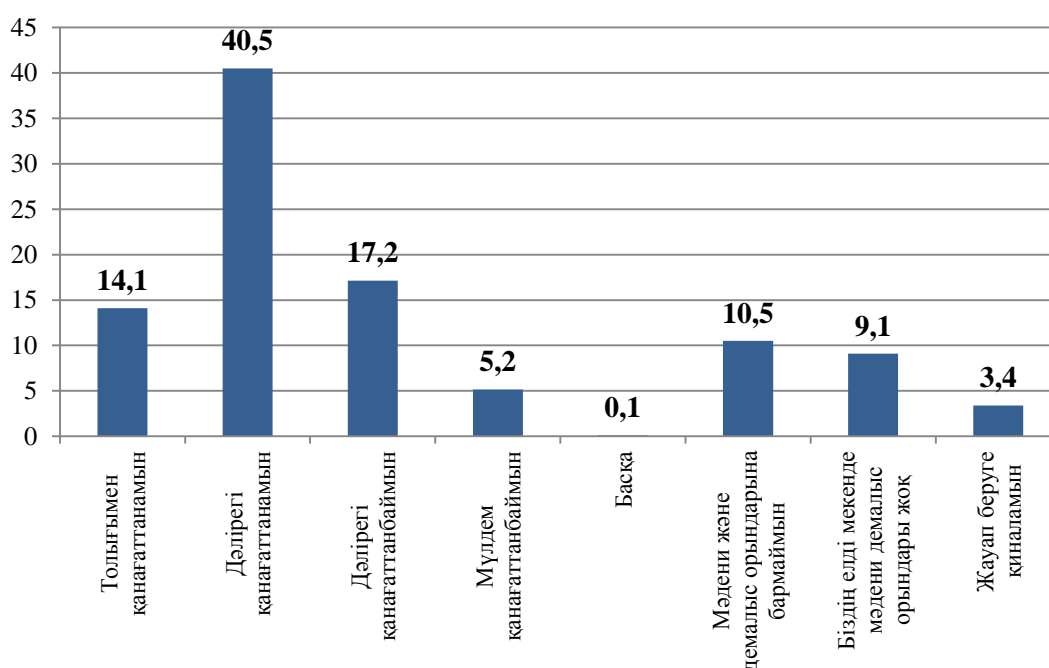
Кесте 71. «Қазақстандағы жаңалықтар мен оқиғаларды білу үшін ақпараттың қандай көздерін пайдаланасыз» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Қазақстандық республикалық телеарналар	60,1
Қазақстандық интернет сайттар (ТВ, радио, жаңалықтың қайнар көздері)	39,5
Қазақстандық жергілікті телеарналар	26,9
Әлеуметтік желілер, блогтар	22,7
Жақын орта (туыстар, жақындар, достар)	19,1
Шетелдік телеарналар (оның ішінде ресейлік)	17,4
Радио	13,6
Шетелдік интернет сайттар	12,6
Қазақстандық республикалық басылымдар (газет, журналдар)	6,9

	%
Қазақстандық жергілікті басылымдар (газет, журналдар)	4,2
Шетелдік басылымдар (газет, журналдар)	3,5
Жастар ресурстық орталықтарының өкілдерімен кездесу	1,1
Танымал мәртебелі адамдармен кездесу	1,0
Жауап беруге қиналамын	1,4

Сұралғандардың жартысы өз елді мекендеріндегі мәдени және демалыс орындарының сапасымен қанағаттандырылған (54,6%, олардың ішіндегі 14,1% – толығымен, 40,5% – ішінара, диаграмма 20). Қанағаттандырылмағандар – 22,4% (дәлірегі – 17,2%, толығымен – 5,2%).

Диаграмма 20. Елді мекеніңізде орналасқан мәдени және демалыс орындардың сапасына көңіліңіз толады ма?» (%)

Қызылорда (84,3%, кесте 72), Ақтөбе (83,2%), Жамбыл (79,3%), Батыс Қазақстан (75%) облыстарының жас тұрғындары мәдени және демалыс орындарына барынша көңілдері толатындарын айтты.

Павлодар (31,7%), Қостанай (32,3%), Оңтүстік Қазақстан (33,1%) және Солтүстік Қазақстан (35,7%) облыстары мәдени және демалыс орындарына аса көңілдері толмайды.

Кесте 72. Елді мекеніңізде орналасқан мәдени және демалыс орындардың сапасына көңіліңіз толады ма?» (облыстар бойынша, %)

Облыс	Толығымен көңілім толады	Дәлірегі көңілім толады	Дәлірегі көңілім толмайды	Көңілімнен шықпайды	Мәдени және демалыс орындарына бармаймын	Біздің елді мекенде мәдени демалыс орындары жоқ	ЖБҚ
Ақмола облысы	34,6	21,8	21,8	10,3	7,7	1,3	2,6
Ақтөбе облысы	22,8	60,4	5,9	4,0	3,0	0,0	3,0
Алматы облысы	7,4	44,2	31,6	7,0	3,3	6,0	0,5
Атырау облысы	19,1	45,6	32,4	1,5	1,5	-	-
Батыс Қазақстан облысы	20,5	26,0	26,7	12,3	2,1	6,8	5,5
Жамбыл облысы	-	79,3	18,2	-	0,8	-	1,7
Қарағанды облысы	26,4	48,6	11,1	2,8	8,3	-	2,8
Қостанай облысы	15,3	48,0	16,0	9,3	1,3	0,7	9,3
Қызылорда облысы	8,3	24,0	18,8	8,3	15,6	24,0	1,0
Маңғыстау облысы	31,5	52,8	6,7	1,1	7,9	-	-
Оңтүстік Қазақстан облысы	21,9	46,6	20,5	0,0	0,0	-	11,0
Павлодар облысы	7,6	24,1	41,8	12,7	10,1	1,3	2,5
Солтүстік Қазақстан облысы	3,6	32,1	7,1	21,4	14,3	21,4	-
Шығыс Қазақстан облысы	8,5	24,6	2,6	0,3	30,8	32,8	0,3
Астана қ.	1,0	50,0	21,2	2,9	16,3	3,8	4,8
Алматы қ.	19,4	41,7	14,2	2,8	10,0	2,4	9,0

Бөлім бойынша қорытынды

Жастар демалысының сапасын жеткіліксіз деп бағалауға болады. Жауаптардың талдауы жастардың өз уақыттарын белсенсіз өткізетінін көрсетті (теледидар көру, музыка тыңдау, интернетте араласу және интернет сайттарға кіру). Респонденттердің тек 11,6% ғана әлеуметтік желіде аккаунттары жоқ.

Жастардың қоғамдық және мәдени өмірдегі белсенділігі төмен. Жастар белсенділігінің радиусы (олардың қоршаған әлемді танитын кеңістігі) смартфон экранына дейін тарылған сияқты.

Мүмкін бұл жерде мәдени және демалыс орындарының тиімсіз қызметі де ықпал етіп отырған шығар. Респонденттердің тең жартысы оларға көңіл толатындарын айтты.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қазіргі таңда қоғамдардың стратегиялық артықшылығы болып табылатын адами капиталдың маңыздылығы өсіп келеді, ал оның инновациялық даму көзі, стратегиялық ресурсы жастар болып табылады.

Қазақстандық жастар бұрынғы ұрпақтардан ерекшеленетін, жаңа бағдарлары мен құндылықтық ұстанымдары бар жаңа мәдени тип ретінде қалыптасқан.

Жастар білімге, оның сапасына үлкен мән береді, ол басты құндылықтардың бірі болып табылады. Сол себептен жастар білім беру реформаларының шеңберіндегі барлық жаңартуларды қолдайды.

Жастарға тән келесі тренд – кәсібилік, бәсекеге қабілеттілік. Жастар тек еңбек пен талпыныс қана үлкен жетістіктерге қол жеткізуге мүмкіндік беретінін түйсінген. Дегенмен де, жасөспірімдік максимализм мен жетістіктерге оңай жету талпынысы жастардың бойында болашақ мамандыққа деген тым жоғары талаптарды қалыптастыру мүмкін.

Сонымен қатар жастардың құндылығы өмірлік стратегия, қалыптасқан дүниетанымдық бағдарлар болып табылады. Осы орайда жастардың нақты азаматтық позициясы, патриотизм сезімі қалыптасқан. Олар қоғамның кемістіктерін түсінгенімен, оптимизмге толы және ертеңгі күндеріне сенімді болып келеді. Жастарға наразылық әлеует тән қасиет емес.

Өкінішке орай, қазіргі қазақстандықтардың өмірлік ұстанымы қоғамның өміріне белсене атсалысудан гөрі қандай да бір енжарлықпен, ләззат алуды көздегендікпен ерекшеленеді. Ол өз кезегінде ақырғы онжылдықта әлемдік экономикалық дағдарыстар мен тұрақсыздықтың қоғамға әсер етуінің салдары болып табылады.

Жастар үшін рухани құндылықтар, дін аса маңызды болып келеді. Жастар олардан өз діндік қажеттіліктерін іске асырудың жолдарын іздейді. Алайда, жастардың көбісінде діншілдік үстіртін, демонстративті сипатқа иеленіп келеді.

Жастар – еліміздің болашағын анықтайтын ұрпақ. Олардың мұндай ерекше статусы қалыптасқан мәселелерді шеше алатын, жастардың шығармашылық әлеуетін іске асыра алатын орынды жастар саясатын жүргізуді талап етеді.

ҰСЫНЫСТАР

Жастар мемлекеттік саясатын әзірлеу үрдісінің философиясы осы зерттеуде көрсетілген қазіргі шынайылықтың ерекшеліктерін ескеруі тиіс.

Мәселен, жастардың қоғамдық өмірге, оның осыған қатысты қажеттілігін қалыптастыру өзекті мәселе болып табылады. Жастардың құндылықтық ұстанымдарын мансаптық және тұтынушылық түрінен шығармашылық және жасампаздық формаға алмастыруды ұйғаратын әдістерді қалыптастыру қажеттілігі де қалыптасқан.

Қазақстандық жастар саясатында дұрыс ашылмаған бағыттардың бірі қиын өмірлік жағдайда қалған жастарды толыққанды өмірге интеграциялау болып табылады. Ол өз кезегінде жастар арасында суицидтер жағдайының төмендеуіне септігін тигізеді.

Оған қоса, жастар демалысының сапасы да мәселе болып табылады. Бұл жағдайда Жастар ресурстық орталықтарының қызметін жандандыру керек. ЖРО өздерін танымалдандыру керек, өйткені, сұралғандардың тең жартысы олар туралы ешнәрсе білмейді.

Жастар арасындағы діни радикализм мәселесі да жедел шешімдерді талап етеді. Жастар көбінесе зайырлы болып келгенімен, олардың өзін өзі қалыптастыру, жалған романтика және өткір сезімдерді іздеу талпыныстары радикалды ұстанымды адамдардың ықпалымен үйлесе отырып, радикалды топтардың құрбандарына айналуына әкеліп соқтырады. Бұл мәселені алдын алу мен оның салдарын түзету бойынша мемлекеттік институттарды қалыптастыру қажет.

Жастар ортасында оқушылар, студенттер мен білім алып болған жастарға бөліп көрсетуге болатын жастық топтар бар. Зерттеу барысында әрбір топтың көзқарастары, ұстанымдары ерекшеленетіні анықталды. Бұны жастар бағдарламасын әзірлеу барысында ескеріп, барлық топтардың мүдделерін қорғау керек.

Жалпы алғанда, әрбір қазақстандық мемлекеттік бағдарламалар, жобалар туралы қажетті ақпаратқа иеленіп, оның нақты мәселелерін шеше алатын бағдарламаларды таңдай алатындай жағдай жасау керек.

Қосымша

Сауалнамаға арналған анкета

Құрметті респондент! Менің атым _____ . Мен «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығының (Астана қ.) сұхбаткерімін. Сізді қазақстандық жастардың өзекті мәселелеріне арналған әлеуметтік сауалнамаға қатысуыңызды өтінеміз. Сіздің назарыңызға сұрақтардың және олардың жауап нұсқаларының бірқатары ұсынылған. Бұл сұрақтар мен оларға ұсынылған жауап нұсқаларын соңына дейін мұқият тыңдап, Сізді қанағаттандыратын жауапты таңдаңыз. Егер Сізге ұсынылған жауап нұсқаларының бірде біреуі қанағаттандырмаса, «басқа» деген жауап нұсқасының жанына өзіңіздің жауабыңызды жазыңыз.

Алынған мәліметтер тек жалпыланған түрде ғана қолданылады. Сіздің пікіріңіздің жасырындығына және құпиялығына кепіл береміз.

1. Сіз Қазақстан азаматы екеніңізді мақтан тұтасыз ба?

1. Иә, мақтан тұтамын
 2. Иә, деп ойлаймын
 3. Жоқ, деп ойлаймын
 4. Жоқ, мақтан тұтпаймын
- (9) Жауап беруге қиналамын

2. Сіз өзіңізді Қазақстанның патриоты ретінде санайсыз ба?

1. Иә, санаймын
 2. Жоқтан гөрі иә
 3. Иәдан гөрі жоқ
 4. Жоқ, санамаймын
- (99) Жауап беруге қиналамын

3. Сіздің пікіріңізше, бірінші кезекте қазақстандық отансүйгіштіктің негізі болып табылады? (БІР ЖАУАП НҰСҚАСЫ)

1. Қазақстан халқының бір үлкен отбасы сияқты сезіну
 2. Өз туған өлкенді, оның тарихы мен мәдениетін білу
 3. Адал еңбек, кәсіпкерліктің дамуы
 4. Әскерде қызмет жасау
 5. Қоғамдық әрекеттер, қоғамдық белсенділік
 6. Отбасы құру, Қазақстандағы өмірді жоспарлау
 7. Қазақстандық заңнаманы құрметтеу және орындау
 8. Елдің саяси және экономикалық векторын білу, оны қолдау
 9. Мемлекеттік мүдделерді көрсете білу, шетелдік қонақтардың алдында және шетелде елдің бейнесі болу
 10. Жеке меншіктің, мықты материалдық негіздің болуы
 11. Басқа (көрсетіңіз) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын

4. Келесі тұжырымдармен Сіз келісесіз бе? (әрбір жолда бір жауап нұсқасын белгілеп өтіңіз)

	Келісемін	Келісем деп ойлаймын	Келіспеймін деп ойлаймын	Келіспеймін	Жауап беруге қиналамын
1) Менің үкіметім менің мүдделерім мен қажеттіліктерімнің қамын ойлайды	1	2	3	4	9
2) Жастар біздің қоғамда құрметтелуде дегенге мен сенбеймін	1	2	3	4	9

5. Сіздің қаланыздағы/ауылыңыздағы жастардың ең өзекті деген мәселелерін атаңыз

(бес жауаптан артық жауап нұсқасын БЕЛГІЛЕМЕҢІЗ)

1. Жоғары білімді алуға қатысты қиыншылықтар (жоғары құны және т.б.)
 2. Материалдық қиыншылықтар (төмен жалақы, шәкіртақы және т.б.)
 3. Азық-түлікке, халық тұтынатын тауарларға деген бағаның жоғары болуы
 4. Жұмысқа орналасу қиыншылықтары, жұмыссыздық
 5. Тұрғын-үй мәселелері
 6. Нашар денсаулық, денсаулықтың нашарлауы
 7. Жеке өмірдің ретке келтірілмегендігі
 8. Ата-анамен/аға ұрпақпен шиеленістер, туыстардың және жақындардың түсінбеушілігі
 9. Ертеңгі күнде сенімділіктің жоқтығы
 10. Мәдениет деңгейінің төмендігі, жастардың руханиятсыздығы
 11. Жеке қауіпсіздіктің қауіп-қатері (көшеде жүруге қорқынышты және т.б.)
 12. Жастар арасындағы қылмыстық
 13. Жастар арасындағы діни экстремизм
 14. Нашақорлық, токсикомания және маскүнемдік
 15. Бос уақытты өткізетін жердің жоқтығы
 16. Жылдамдығы жоғары Интернетке, сапалы мобильдік байланысқа қолжетімсіздігі.
 17. Басқа *(жазып өтіңіз)* _____
 18. Ешқандай мәселе жоқ
- (99) Жауап беруге қиналамын*

6. Жеке Сізді қандай мәселелер мазалайды? (үш жауаптан артық жауап нұсқасын БЕЛГІЛЕМЕҢІЗ)

1. ҰБТ тапсыру алдындағы қорқыныш
 2. Оқуға түсу емтихандарына дайындық
 3. Ата-ана, жақындар тарапынан түсініспеушілік, жақындар арасындағы шиеленіс
 4. Жоғары оқу орын таңдауындағы тұрлаусыздық
 5. Болашақ кәсіпті, мамандықты таңдаудағы тұрлаусыздық
 6. Достардың, жолдастардың, ниеттес адамдардың жоқтығы
 7. Жұмысқа тұрудағы, сонымен қатар мамандығы бойынша жұмысқа тұрудағы қиыншылықтар
 8. Қаржылық қиыншылықтар, ақшаның жетіспеушілігі
 9. Денсаулық мәселелері
 10. Тұрғын үй мәселелері
 11. Басқа *(жазып өтіңіз)* _____
 12. Ешқандай мәселе жоқ
- (99) Жауап беруге қиналамын*

7. Еліміздегі жастарды қолдауға және дамытуға бағытталған қандай мемлекеттік және салалық бағдарламаларды білесіз? (қанша болса да жауап нұсқалар саны)

1. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016 - 2019 жылдарға мемлекеттік бағдарламасы
 2. Қазақстан Республикасында денсаулық қорғауды дамытудың 2016 - 2019 жылдарға «Денсаулық» мемлекеттік бағдарламасы
 3. Жұмыспен қамту жол картасы 2020 (Жастар тәжірибесі)
 4. Бизнес жол картасы 2020
 5. Өңірлерді дамытудың 2020 жылға дейінгі бағдарламасы
 6. Басқа *(жазыңыз)* _____
- (9) Жауап беруге қиналамын*

8. Еліміздегі жастарды қолдауда және дамытуда жүзеге асырылып жатқан, қандай жастар жобаларын білесіз? (қанша болса да жауап нұсқалар саны)

9. Сіз немесе Сіздің достарыңыз, таныстарыңыз қандай жастар жобаларына қатыстыңыздар? (қанша болса да жауап нұсқалар саны)

	Сұрақ 8	Сұрақ 9
Жасыл Ел	1	1
Дипломмен ауылға! жобасы	2	2
«Серпін-2050» жобасы	3	3
Жастар кадрлық қоры	4	4
«Даму-көмек» жас кәсіпкер мектебі	5	5
Жоғары сынып оқушыларын кәсіпкерлікке үйрету бағдарламасы «SAGE Kazakhstan»	6	6

10. Сіздің пікіріңізше, елде мемлекеттік жастар саясаты (жастарды қолдау және дамыту) нәтижелі түрде іске асырылуда ма?

1. Иә, нәтижелі іске асырылуда
 2. Иә, деп ойлаймын
 3. Жоқ, деп ойлаймын
 4. Жоқ, нәтижелі іске асырылмауда
 5. Елдегі мемлекеттік жастар саясаты туралы ештеңе білмеймін, естуім жоқ
- (9) Жауап беруге қиналамын

11. Жастарға көмектесетін және дамуын қолдайтын, Сіздің облысыңыздың/қалаңыздың жастар саясаты/ішкі саясат мәселелері бойынша басқарманың жұмысы туралы не білесіз?

1. Иә, білемін -----→ №12-нші СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
 2. Естуім бар, оқығанмын -----→ №12-нші СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
 3. Жастар саясаты Кеңесінің жұмысы туралы ешнәрсе білмеймін -----→ №13-нші СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
- (9) Жауап беруге қиналамын -----→ №13-нші СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ

12. Жастар саясаты/ішкі саясат мәселелері бойынша Сіздің облысыңыздағы/қалаңыздағы басқармалардың жұмысының тиімділігін келесі қызмет түрлері бойынша бағалаңыз ... (әр бағанаға жауап беріңіз)

	Тиімді	Тиімсіз	Ж/Қ/Б
1) Ғылыми және әдістемелік әдебиеттермен қамтамасыз ету (брошюралар, кітаптар, оқулықтар және т.б.)	1	2	9
2) Ақпараттық-түсіндіру жұмысы (БАҚ басылымдары, жастармен кездесу, ақпараттық кампаниялар)	1	2	9
3) Ұйымдастырушылық-тәжірибелік жұмыс (акциялар, семинарлар, дөңгелек үстелдер, флэшмобтар және т.б. жүргізу)	1	2	9
4) Жастардың мақсатты топтарымен жұмыс (ауылдық, жұмыссыз, маргиналды, жұмысшы, студенттік және т.б. жастар)	1	2	9
5) Консультациялық көмек (тұрғын үй, жұмысқа орналасу, жас отбасыларға көмек және т.б. мәселелері бойынша)	1	2	9
6) Патриоттық тәрбиелеу бойынша жұмыс	1	2	9
7) Жастармен ресми емес кездесулер (базарда, жатақханаларда, құрылыс орындарында және т.б. әңгімелесу)	1	2	9
8) Басқа (көрсетіңіз) _____	1	2	

13. Сіздің облысыңыздағы/қаланыңыздағы жастар ресурстық орталықтардың жұмысы туралы не білесіз?

1. Иә, білемін, Жастар ресурстық орталығына жүгінгенмін--→ №14-нші СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
 2. Иә, жастар ресурстық орталықтардың жұмысы туралы білемін, бірақ ешқашан жүгінген емеспін --→ №14-нші СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
 3. Естуімін бар, оқығанмын -----→ №14-нші СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
 4. Жастар саясаты Кеңесінің жұмысы туралы ешнәрсе білмеймін ----→ №15-нші СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
- (9) Жауап беруге қиналамын -----→ №15-нші СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ

14. Сіздің облысыңыздағы/қаланыңыздағы жастар ресурстық орталықтар жұмысының тиімділігін келесі қызмет түрлері бойынша бағалаңыз ... (әр бағанаға жауап беріңіз)

	Тиімді	Тиімсіз	Ж/К/Б
1) Жастарға арналған мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар бойынша ақпараттық жұмыс	1	2	9
2) Жастар мен жастар ұйымдастықтарына арналған әдістемелік әдебиеттер, анықтамалық ақпаратты қалыптастыру және қамтамасыз ету.	1	2	9
3) Консультациялық көмек (тұрғын үй, жұмысқа орналасу, жас отбасыларға көмек және т.б. мәселелері бойынша)	1	2	9
4) Жастарды қолдау және жастардың мәселелеріне қатысты сұрақтарды талқылауда диалогтық алаңдарды ұйымдастыру	1	2	9
5) Жастардың бос уақытын өткізу және мәдени өмірін дамыту бойынша жұмыстар жүргізу	1	2	9
6) Жастардың мақсатты топтарымен жұмыс (ауылдық, жұмыссыз, маргиналды, жұмысшы, студенттік және т.б. жастар)	1	2	9
7) Басқа (көрсетіңіз) _____	1	2	

15. Соңғы жарты жыл ішінде Сіздің мәселелеріңізге кім де біреу қызығушылық танытты ма? (Екі жауап нұсқасынан артық БЕЛГІЛЕМЕҢІЗ)

1. Ата-ана, туысқандар, жақындар
 2. Достар, курстастар, әріптестер
 3. Мектеп директоры
 4. Сынып жетекшісі, группа кураторы
 5. Жастар ресурстық орталықтың өкілі
 6. Діни ұйым өкілі
 7. Әкімшілік, маслихат өкілі
 8. Саяси партия, қоғамдық бірлестік өкілі
 9. Үкіметтік емес жастар ұйымының өкілі
 10. Басқа (жазып өтіңіз) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын

16. Әрбір облыстық орталықта және ауданда Жастар ресурстық орталықтары бар екені баршылыққа мәлім. Сәл ойланып, осы Жастар ресурстық орталықтардан қандай көмек немесе қызмет алғыңыз келетіндігін атап өтіңіз (кез келген жауап нұсқасын белгілеңіз)

1. Қол жетімді тұрғын үй алу бағдарламасына қатысуда көмек көрсету
2. Жастарды жұмысқа орналастыруда көмек көрсету
3. Жастар арасындағы кәсіпкершіліктің дамуына жәрдемдесу
4. Жоғары білім алуда көмек көрсету
5. Техникалық және кәсіптік білім алуда көмек көрсету
6. Психолог, әлеуметтік қызметкер көмегі

7. Заңгер, құқық қорғаушы көмегі
 8. Мәдени, бос уақыт өткізу шараларын дамытуда көмек көрсету
 9. Басқа (жазып өтіңіз) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын

17. Қандай жастар ұйымдарын білесіз?

18. Төмендегілердің қайсысымен Сіз жұмыс жасадыңыз, бірге қызмет істедіңіз, байланыстыңыз? (әрбір бағанаға жауап нұсқадан беріңіз)

	17-нші сұрақ Білемін	18- нші сұрақ Бірге қызмет істедім
Қазақстан студенттерінің Альянсы	1	1
Қазақстанның жас депутаттар Ассоциациясы	2	2
Қазақстанның жас кәсіпкерлер Ассоциациясы	3	3
ҚР Президентінің «Болашақ» халықаралық шәкіртақысы иегерлері Ассоциациясы	4	4
«Жасыл ел» Жастар еңбек жасақтарының республикалық штабы	5	5
«Нұр Отан» партиясының жас қанаты «Жас Отан»	6	6
«Жас Ұлан» бірінғай балалар-жасөспірім ұйымдастығы	7	7
«Жас Қыран» әскери-патриоттық бірлестіктердің даму орталығы	8	8
Қазақстан жастары Конгрессі	9	9
Ұлттық волонтерлық желісі	10	10
Басқа (жазып өтіңіз) _____	11	11
Басқа (жазып өтіңіз) _____	12	12

19. Сіз өз өміріңізге қанағатсыз ба, әлде қанағат емессіз бе?

1. Толығымен қанағатпын
 2. Қанағаттымын деп ойлаймын
 3. Қанағат емеспін деп ойлаймын
 4. Толығымен қанағат емеспін
- (9) Жауап беруге қиналамын

20. Сіздің елді мекеніңіздің жалпы дамуымен қанағатсыз ба, әлде қанағат емессіз бе?

1. Толығымен қанағатпын
 2. Қанағаттымын деп ойлаймын
 3. Қанағат емеспін деп ойлаймын
 4. Толығымен қанағат емеспін
- (9) Жауап беруге қиналамын

21. Сіздің пікіріңізше, елді мекеніңізде жастарға, олардың кәсіби дамуына, өмірін жақсартуға мүмкіндіктер жеткілікті ме?

1. Иә, әбден жеткілікті
 2. Жеткілікті деп ойлаймын
 3. Жеткіліксіз деп ойлаймын
 4. Жоқ, жастарға деген мүмкіндіктер жоқ
 5. Басқа (жазып өтіңіз) _____
- (9) Жауап беруге қиналамын

22. Сіздің пікіріңізше, ата-ананың өмір деңгейімен салыстырғанда болашақта Сіздің өмір деңгейіңіз қандай болады?

1. Жақсарады
 2. Болмашы жақсарады
 3. Өзгермейді
 4. Болмашы нашарлайды
 5. Нашарлайды
- (9) Жауап беруге қиналамын

23. Сіздің пікіріңізше, жастардың табысқа жетуіне және мансаптық өсіміне не қажет?

(үш жауап нұсқасынан артық БЕЛГІЛЕМЕҢІЗ)

1. Жақсы білімі болу
2. Жоғары квалификацияға ие болу, кәсіби дайындық
3. Бай ата-ананың болуы
4. Заң туралы білімі бар адам болу керек
5. Тартымды келбеті болу керек
6. Қазақ тілін білу
7. Қазақ және орыс тілін білу
8. Қазақ, орыс және шетел тілін білу
9. Дарынды, ерекше қабілеттілігі болу керек
10. Дене күші, епті болу керек
11. Жәй жолы болғыш адам болу керек
12. Қажет байланыстар мен таныстар болу керек
13. Сәтті үйлену керек/күйеуге шығу керек
14. Басқа (жазып өтіңіз) _____

(99) Жауап беруге қиналамын

24. Алған немесе алып жатқан білім сапасымен Сіз қаншалықты қанағаттысыз (мектепке дейінгі, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, жоғары)? әрбір бағанаға жауап нұсқасын белгілеңіз

	Толығымен қанағатпын	Жартылай қанағатпын	Қанағат емеспін	Білім сапасы туралы ешнәрсе білмеймін	Жауап беруге қиналамын
1) Мектепке дейінгі	1	2	3	4	9
2) Жалпы орта	1	2	3	4	9
3) Техникалық және кәсіптік	1	2	3	4	9
4) Жоғары	1	2	3	4	9

25. Сіздің пікіріңізше, елді мекеніңізде жастардың жұмысқа орналасуына қандай кедергілер бар? (үш жауап нұсқасынан артық БЕЛГІЛЕМЕҢІЗ)

1. Еңбек нарығындағы жас мамандардың төмен бәсекелесу қабілеті
2. Алынған білім мен бос қызмет орнының функционалды талаптардың сәйкес болмауы
3. Жұмыс тәжірибесінің жоқтығы
4. Парақорлық, жұмыс берушілердің сыбайлас жемқорлығы
5. Этникалық (ұлттық) белгілері бойынша кемсітушілік
6. Еркек немесе әйел жынысына қатынасуы бойынша кемсітушілік
7. Денсаулық күйі
8. Төмен жалақы
9. Кішкентай баланың болуы
10. Жас мамандардың жоғары талаптары
11. Тұрғылықты жерде қызмет орындарының жоқтығы
12. Ешқандай бөгет жоқ

13. Басқа (жазып өтіңіз) _____
(99) Жауап беруге қиналамын

26. Сіздің ойыңызша, қазіргі уақытта Сіздің тұрғын орныңызда (елді мекен) қандай да бір себептермен жаппай наразылық акциялары өтуі мүмкін бе?

1. Иә, болуы мүмкін
2. Мүмкін деп ойлаймын
3. Мүмкін емес деп ойлаймын
4. Жоқ, мүмкін емес

(9) Жауап беруге қиналамын

27. Қандай мәселелер Сізді көпшіліктік наразылық акциясына қатысуға мәжбүрлейді? (үш жауап нұсқасынан артық БЕЛГІЛЕМЕҢІЗ)

1. Институттағы/университеттегі/колледждегі мәселелер
2. Жұмыстан қысқартылу немесе шығарылу
3. Тұрмыстық қызмет тарифінің жөнсіз көтерілуі
4. Жалақы, зейнетақы, шәкіртақы, жәрдемақы төлемін кешіктіру
5. Медициналық мекемелер қызметкерлері немқұрайлығы және кәсіби еместігі
6. Кредит және ипотека бойынша төлемақының көтерілуі
7. Жөнсіз берілген айыппұлдар
8. Экологиялық жағдайдың нашарлауы
9. Биліктің әрекеттерімен қанағаттанбаушылық
10. Әділетсіз сот шешімі
11. Қабылданып жатқан реформалармен келіспеушілік
12. Этникалық тұрғыда құқықтың бұзылуы
13. Тұрғын үй мәселелері
14. Білім беру сапасының төмендігі
15. Азық түлік, ЖЖМ, дәрілер бағасының өсімі
16. Басқа (жазып өтіңіз) _____

17. Ашық наразылық көтеруге мені ештеңе мәжбүрлей алмайды

(99) Жауап беруге қиналамын

28. Өз мүдделеріңізді қорғауға қандай әрекет жасайтыныңызды таңдаңыз? (екі жауап нұсқасынан артық БЕЛГІЛЕМЕҢІЗ)

1. Жұмысқа/оқуға бармаймын
2. Аштық жариялаймын
3. Сотқа жүгінемін
4. Бейбіт наразылық білдіруге қатысамын
5. Жолдарды/автомобильдік трассаларды жабуға қатысамын
6. Наразылық митингіне қатысамын
7. Газеттерге/радиоға/телевизияға жүгінемін
8. Шенеуліктерге қабылдауға барамын
9. «Нұр Отан» қабылдау бөлмесіне барамын
10. «Нұр Отан» партиясынан басқа партияларға барамын
11. Үндеухаттар мен үгіт қағаздарын таратамын
12. Басқа (жазып өтіңіз) _____

13. Ешқандай әрекет жасамаймын

(99) Жауап беруге қиналамын

29. Еліміздің саяси өміріне қызығушылық танытасыз ба?

1. Иә, әрдайым қызығушылық танытамын
2. Тек анда-санда
3. Мүлдем қызықпаймын

(9) Жауап беруге қиналамын

30. Сіздің пікіріңізше, қандай саяси партия жастардың мәселесіне жоғары дәрежеде көңіл бөліп, жастар мұқтаждықтарына бағытталған? (екі жауап нұсқасынан артық БЕЛГІЛЕМЕҢІЗ)

1. «Бірлік» партиясы (С.Сұлтанғали)
2. «Нур Отан» партиясы (Н.Назарбаев)
3. «Ақ жол» демократиялық партиясы (А.Перуашев)
4. Жалпы ұлттық социал-демократиялық партия (Ж.Тұяқбай)
5. «Ауыл» Халықтық демократиялық партиоттық партиясы (А.Бектаев)
6. Қазақстан коммунистік ұлттық партиясы (В.Косарев)
7. «Алға, ДВК!» қоғамдық бірлестігі (В.Козлов, М.Жанұзаков)
8. Басқа (жазып өтіңіз) _____

(9) Жауап беруге қиналамын

31. Қазіргі таңдағы еліміздегі саяси жағдайды Сіз қалай сипаттар едіңіз?

1. Жақсы
2. Нашардан гөрі жақсы
3. Жақсыдан гөрі нашар
4. Нашар

(9) Жауап беруге қиналамын

32. Сіз білім беру жүйесінде қандай өзгерістерге келісесіз, яғни қолдайсыз және қайсысын дұрыс емес деп ойлайсыз, яғни қолдамайсыз? (әрбір бағанаға бір жауап нұсқасынан)

	Қолдаймын	Қолдаймын деп ойлаймын	Қолдамаймын деп ойлаймын	Қолдамаймын	Жауап беруге қиналамын
1) 12-жылдық білім беруге көшу	1	2	3	4	9
2) Мектепте оқушыларға түсетін салмақты азайту үшін бес күндік оқу аптасына көшу	1	2	3	4	9
3) Орта мектептерде сабақтарды үш тілде беруді енгізу (қазақ, орыс және ағылшын)	1	2	3	4	9
4) 7-нші сыныптан бастап, Қазақстан тарихын қазақ тілінде оқу (2018-2019 оқу жылынан бастап)	1	2	3	4	9
5) Дүниежүзі тарихын орыс тілінде оқу	1	2	3	4	9
6) Жоғары сыныптарда информатика, химия, биология және физика пәндерін ағылшын тілінде оқыту (с 2019-2020 оқу жылынан бастап)	1	2	3	4	9
7) Бірінші сыныптан бастап, ағылшын тілін оқытуды 1 сағатқа ұлғайту (2016-2017 жылдан бастап)	1	2	3	4	9
8) Ағылшын тілін міндетті түрде емтихан тапсыратын пәндердің тізіміне қосу (ҰБТ)	1	2	3	4	9
9) Бірінші сынып оқу жылын 1 маусымға дейін, ал жоғарғы сыныптың оқу жылын маусымның ортасына дейін созу	1	2	3	4	9

10) ҰБТ форматын өзгерту – бітіруші емтихандар мен ЖОО түсу алдында тапсыратын ҰБТ	1	2	3	4	9
11) ҰБТ ақылы түрде қайта тапсыру мүмкіндігі	1	2	3	4	9
12) Басқа (жазып өтіңіз) _____	1	2	3	4	

33. Сіздің пікіріңізше, ауданыңызда сыбайлас жемқорлық қаншалықты тараған?

1. Кеңінен тараған
 2. Аз тараған
 3. Тарамаған дерлік
 4. Толығымен жоқ
- (9) Жауап беруге қиналамын

34. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мемлекет тарапынан қолданылатын шараларды қалай бағалар едіңіз?

1. Өте тиімді
 2. Онша тиімді емес
 3. Ешқандай әсері жоқ
 4. Кері әсері бар
- (9) Жауап беруге қиналамын

35. Соңғы жарты жылда, сыбайлас жемқорлық көріністерін кездестірдіңіз бе?

1. Иә
 2. Жок
- (9) Жауап беруге қиналамын

36. Соңғы жылда, Сіздің елді мекеніңізде сыбайлас жемқорлық көрініс табу жағдайы өзгерді ме?

1. Айтарлықтай жақсарды
 2. Шамалы жақсарды
 3. Өзгерген жоқ
 4. Шамалы нашарлады
 5. Айтарлықтай нашарлады
- (9) Жауап беруге қиналамын

37. Как Вы считаете, в какой из нижеперечисленных сфер наиболее распространена коррупция? ? (жауап нұсқасы саны шектеусіз)

1. Кеден қызметтері
2. Медициналық ұйымдар
3. Автоинспекциялар
4. Сот органдары
5. Салықтық органдар
6. Құқық қорғау органдары
7. Кәсіпкерлік әрекеттерді лицензиялау және тіркеу
8. Кредиттерді алу
9. Бюджеттік қаражат есебінен тауарларды/қызметтерді сатып алуға байқау
10. Бюджеттік қаражат есебінен құрылыс пен жөндеу жұмыстары
11. Келісім куәліктерін нотариалды түрде растау
12. Лицензиялау шарттарын сақтауды бақылау
13. Аңшылық пен балық аулау ережелерін сақтауын қадағалау
14. Қарулы күштердің әскер қатарына шақырылудан босату
15. Жоғары оқу орындарына түсу
16. Жоғары оқу орындарында білім алу

17. Мамандырылған орта білім беретін мектептерге және мектепке дейінгі тәрбиелеу мекемелеріне түсу және сол жерде білім алу
18. Мемлекеттік және муниципалдық мекемелердегі қызмет орнынан айтарлықтай табыс көретін жұмысқа орналастыру
19. Басқа (көрсетіңіз) _____
20. Мен және менің жақындарым жемқорлықпен кездескен жоқ
(9) Жауап беруге қиналамын

38. Өз денсаулығыңызды қалай бағалар едіңіз?

1. Өте мықты, мүлдем ауырмаймын
 2. Жақсы, сирек ауырамын
 3. Қанағаттанарлық
 4. Нашар, жиі ауырамын
 5. Өте нашар, жиі және ұзақ ауырамын
- (9) Жауап беруге қиналамын

39. Соңғы аптада, Сіз қандай да бір қарқынды физикалық белсенділікпен шұғылдандыңыз ба (мысалы жүгіру, футбол, аэробика, велосипедті айдау)?

1. Бір рет
 2. Екі-үш рет
 3. Күнделікті
 4. Бір де бір рет шұғылданған жоқпын
- (9) Жауап беруге қиналамын

40. Сіздің елді мекеніңізде көрсетілетін медициналық қызметтің сапасымен Сіз қаншалықты қанағатсыз?

1. Толығымен қанағатпын, мен біздің дәрігерлерге сенемін
 2. Жартылай қанағатпын, білікті дәрігерлер мен медицина қызметкерлерін кездестіре бермейсін
 3. Қанағат емеспін, өз ісінің маманын табу қиын
 4. Басқа (жазып өтіңіз) _____
- (9) Жауап беруге қиналамын

41. Өз өзіне қол жұмсаған адамдарға Сіз қалай қарайсыз?

1. Түсіне аласыз
 2. Немқұрайлы қарайсыз
 3. Кінәраттайсыз
 4. Аяушылық пен қараймын
 5. Оларды түсінбейсіз
 6. Басқа (жазып өтіңіз) _____
- (9) Жауап беруге қиналамын

42. Сіз өзіңізді діншіл адам санайсыз ба?

1. Діншіл адаммын, діни қоғамның өміріне қатысамын, діни нормаларға бағынамын
 2. Діншіл адаммын, бірақ тек мейрамдарда ғибадатханаға барамын, сирек діни нормаларды ұстанамын
 3. Діншіл адаммын, бірақ діни өмірге қатыспаймын
 4. Мен дінге сенбеймін, бірақ кейде ғибадатханаға барамын, діни нормаларды ұстанамын
 5. Мен дінге сенбеймін, бірақ діншіл адамдарды құрметтеймін
 6. Мен дінге енжармын
 7. Мен дінге қарсымын, атеист
 8. Басқа (жазып өтіңіз) _____
- (9) Жауап беруге қиналамын

№45-нші СҰРАҚҚА
КӨШІҢІЗ

43. Өзіңізді қандай дінге жатқызасыз?

1. Дәстүрлі ислам
2. Православие
3. Католицизм
4. Протестантизм
5. Иудаизм
6. Жаңа діни бағыттар
7. Түрлі конфессиялардың діни дәстүрлерін қосамын
8. Ешқандай дінге жатпаймын
9. Басқа (жазып өтіңіз) _____

44. Сіздің ауданыңызда, діни жағдай қоғамдық-саяси жағдайға әсер ете ме?

1. Иә, және ол қоғамдық шиеленісті тудырады
 2. Иә, дінді ұстанатын адамдар өз еркін басқаларға таңып, өз тәртібін орнатқысы келеді
 3. Иә, дінді ұстанатын адамдар қоғамға тыныштық алып келеді
 4. Жоқ, діни жағдай қоғамдық-саяси жағдайға әсер етпейді
 5. Басқа (жазып өтіңіз) _____
- (9) Жауап беруге қиналамын

45. Дін қазақстандық қоғамның нығаюына және тұрақтылығына себептеседі ме?

1. Иә
 2. Жоқтан гөрі иә
 3. Иәдан гөрі жоқ
 4. Жоқ
- (99) Жауап беруге қиналамын

46. Сіздің пікіріңізше, адам дінде нені ізденеді? (ЕКІ ЖАУАП НҰСҚАСЫНАН КӨП ЕМЕС)

1. Тәртіп пен рет
 2. Басқалардан ерекшелену мүмкіндігі
 3. Өмірдің қиын кезеңіндегі тірек
 4. Өмірдің мәні мен түсінігі
 5. Қолдау жасайтын рухани тәлімгер
 6. Ұжым, сыбайластарды, олардың өмірдің түрлі салалардағы қолдауы
 7. Жақсыға деген үміт, сенім
 8. Басқа (көрсетіңіз) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын

47. Сіз бос уақытыңызда қаншалықты жиі ... (әрбір бағанаға бір жауап нұсқасынан)

	Айтарлықтай күнделікті	Аптасына бір реттен кем емес	Айына бір реттен кем емес	Жылына бірнеше рет	Ешқашан
1. Достармен кездесесіз	1	2	3	4	5
2. Теледида көресіз	1	2	3	4	5
3. Музыка тыңдайсыз	1	2	3	4	5
4. Музыкалық концерттер, фестивальдерге қатысасыз	1	2	3	4	5
5. Спортпен, дене шынықтырумен немесе фитнеспен айналысасыз	1	2	3	4	5
6. Газеттер оқисыз	1	2	3	4	5
7. Кітаптар оқисыз	1	2	3	4	5

8. Интернет-сайттарға кіресіз (әлеуметтік желілерден басқа)	1	2	3	4	5
9. Интернетте әңгімелесесіз (әлеуметтік желілер, форумдар)	1	2	3	4	5
10. Компьютерлік ойындарды ойнайсыз	1	2	3	4	5
11. Театрларға, музейлерге, көрмелерге барасыз	1	2	3	4	5
12. Барлар, ресторандар, кафе, клубтар, дискотекаларға барасыз	1	2	3	4	5
13. Шопингпен айналысасыз	1	2	3	4	5
14. Волонтерлік жұмыспен айналысасыз (адамдарға, жануарларға көмек, қоршаған ортаны қорғау және т.б.)	1	2	3	4	5
15. Қоғамдық бірлестік пен қозғалыс қызметтеріне қатысасыз	1	2	3	4	5
16. Саяси партиялар қызметтеріне қатысасыз	1	2	3	4	5
17. Шіркеуге барасыз, діни салттарды орындайсыз	1	2	3	4	5

48. Сізде қандай әлеуметтік желіде аккаунт, парақша бар? (жауап нұсқасы саны шектеусіз)

1. ВКонтакте
 2. Facebook
 3. Instagram
 4. Twitter
 5. MySpace
 6. LinkedIn
 7. Мой круг
 8. Одноклассники
 9. Мой мир@mail.ru
 10. Басқа (жазып өтіңіз) _____
 11. Менде әлеуметтік желіде аккаунт, парақша жоқ
- (99) Жауап беруге қиналамын

49. Қазақстан жаңалықтары мен болып жатқан оқиғалар туралы мәлімет алу үшін, қандай ақпарат көздерімен жиірек қолданасыз? (үш жауап нұсқасынан артық БЕЛГІЛЕМЕҢІЗ)

1. Қазақстандық республикалық телеарналары
2. Қазақстандық жергілікті (аймақтық) телеарналары

3. Шетел телеарналары (сонымен қатар, ресейлік)
 4. Радио
 5. Қазақстандық республикалық басылымдар (газеттер, журналдар)
 6. Қазақстандық жергілікті (аймақтық) басылымдар (газеттер, журналдар)
 7. Шетелдік басылымдар (газеттер, журналдар)
 8. Қазақстандық Интернет-сайттар (ТВ, радио, жаңалық ресурстары)
 9. Шетелдік Интернет-сайттар (ТВ, радио, жаңалық ресурстары)
 10. Әлеуметтік желілер, блогтар
 11. Белгілі және беделді тұлғалармен кездесу
 12. Жастар ресурстық орталықтар өкілдерімен кездесу
 13. Жақын орта (туысқандар, таныстар, достар)
 14. Басқа *(жазып өтіңіз)* _____
- (9) Жауап беруге қиналамын*

50. Сіздің елді мекеніңіздегі мәдени ұйымдардың сапасымен қанағатсыз ба?

1. Толығымен қанағатпын
 2. Қанағаттымын деп ойлаймын
 3. Қанағат емеспін деп ойлаймын
 4. Толығымен қанағат емеспін
 5. Басқа *(жазып өтіңіз)* _____
 6. Мәдени ұйымдарға бармаймын
 7. Біздің елді мекенде мәдени ұйымдар жоқ
- (9) Жауап беруге қиналамын*

51. Егер Сізде басқа елге көшіп кету немесе өз еліңізде қалуға мүмкіндік болса, Сіз қайсысын таңдар едіңіз?

1. Өз елімде қалар едім
 2. Мен басқа елге уақытша барар едім, бірақ өз елімде тұруды қалаймын
 3. Мен басқа елде тұрақты түрде тұруды қалар едім
 4. Басқа *(жазып өтіңіз)* _____
- (9) Жауап беруге қиналамын*

52. Сіз қазақстандық жастарды отансүйгіш деп есептейсіз бе?

1. Қазақстандық жастардың көп бөлігі – өз елдерінің патриоттары
 2. Жастардың шамамен жартысы өздерін патриот ретінде көреді
 3. Отансүйгіш жастардар – жартысынан кем
 4. Жалпы жастарды отансүйгіш деп атауға болады
- (9) Жауап беруге қиналамын*

53. Сіздің пікіріңізше, өмір сүру тыныш әлде қауіпті болып келе ме ? *(тек бір жауап нұсқасы мүмкін)*

1. Қауіпсіздігі көбірек
 2. Қауіпсіздірек
 3. Қауіпсіздігі төменірек
 4. Қауіпсіз емес
- (9) Жауап беруге қиналамын*

54. Сіздің пікіріңізше, төмендегілердің қайсысы ең жоғары деңгейде біздің елге қауіп төндіреді? *(Үш жауап нұсқасынан артық БЕЛГІЛЕМЕҢІЗ)*

1. Ақпараттық араңдату, бақыланбайтын интернет
2. Діни радикализм және экстремизм
3. Тәуелсіздігін жоғалту қаупі
4. Ұлттық және дәстүрлерді жоғалту
5. Сепаратизм, аймақтық бөлініске шақыру

6. Жаппай жұмыссыздық және елдің кедейленуі
 7. Қоғамда наразылық көңіл-күйдің, әлеуметтік шиеленісушіліктің көтерілуі
 8. Жылу және қуат жеткізілімінің шалысы
 9. Подавление демократических прав и свобод
 10. Жаппай індеттер, аурулар
 11. Экологиялық апаттар, ауаның және судың лайлануы
 12. Ұлтаралалық шиеленістер, қақтығыстар
 13. Басқа (жазыңыз) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын

ҚОРЫТЫНДЫЛАЙ КЕЛЕ, ӨЗІҢІЗ ТУРАЛЫ МӘЛІМЕТТЕР БЕРІҢІЗДІ ӨТІНЕМІЗ

D1. Сіздің жынысыңыз: 1. Ер адам 2. Әйел адам

D2. Өзіңіздің толық жасыңызды көрсетіңіз _____

D3. Сіздің ұлтыңыз? 1. Қазақ 2. Орыс 3. Басқа ұлт (көрсетіңіз) _____

D4. Сіздің біліміңіз:

1. Жоғары, дәрежемен (магистр, кандидат /ғылым докторы, PhD докторы)
2. Жоғары (бакалавр/маман)
3. Аяқталмаған жоғары
4. Техникалық және кәсіпқойлық білім (колледж)
5. Жалпы орта
6. Толық емес орта
7. Білімі жоқ

D5. Сіз қай жерде тұрасыз?

1. Ата-анамен/туысқандармен бірге тұрамын
2. Өз пәтерімде/үйімде тұрамын
3. Жалдамалы пәтерде/бөлмеде, жатақханада, қызметтік тұрғын үйде тұрамын
4. Басқа (жазып өтіңіз) _____

(9) Жауап беруге қиналамын

D6. Келесі тілдерді қаншалықты меңгергеніңізді көрсетіңіз (әрбір жолда бір жауап нұсқасынан)

	Мүлдем білмеймін	Бірнеше сөздер мен сөздер тізбегін білемін	Түсінемін және де күрделі емес әңгімеге қатыса аламын	Еркін сөйлеп, түсініп, жаза аламын
1. Қазақ тілі	1	2	3	4
2. Орыс тілі	1	2	3	4
3. Ағылшын тілі	1	2	3	4
4. Басқа тіл	1	2	3	4

D7. Сіздің отбасылық жағдайыңыз қандай:

1. Үйленген/тұрмысқа шыққан
2. Некесіз бірге тұрамын
3. Бойдақ
4. Тұл ер адам/Жесір әйел
5. Ажырасқан

(9) Жауап беруге қиналамын

D8. Қанша балаңыз бар екендігін атап өтіңіз

1. Балаларым жоқ
2. Бір бала
3. Екі бала

4. Үш бала
5. Төрт немесе одан да көп бала

D9. Өз жанұяңыздың материалдық жағдайын қалай бағалар едіңіз?

1. Ақша азық-түлік алуға да жеткіліксіз
 2. Ақша тек ең қажетті азық-түлік пен тауарларды сатып алуға жетеді (азық, коммуналды қызметтер төлемі, дәрі-дәрмек)
 3. Ақша азыққа және басқа да қажетті заттарға, киімге және шағын тұрмыс техникасына жетеді, бірақ тоңазытқыш немесе кір жуатын машинаны алу қиынға соғады.
 4. Ақша азыққа және басқа да қажетті заттарға, киімге және ірі тұрмыс техникасына жетеді, бірақ жаңа көлік алуға мүмкіндік жоқ
 5. Ақша барлығына жетеді, тек жылжымайтын мүлік ала алмаймыз (дача немесе пәтер)
 6. Материалдық қиыншылықты көрмейміз. Қажет болған жағдайда дача, пәтер сатып ала аламыз
- (9) Жауап беруге қиналамын

D10. Қазіргі таманда Сіз жұмыс жасайсыз ба?

1. Жоқ, енді білім алудамын – **САУАЛНАМАНЫ ТОТЫРУДЫ БІТІРІҢІЗ**
 2. Бір мезгілде білім алып, жұмыс жасаймын (қомысша жұмыс жасаймын)
 3. Иә, жұмыс жасаймын
 4. Мен білім алмаймын, жұмыс жасамаймын және жұмысты ІЗДЕМЕЙМІН — **САУАЛНАМАНЫ ТОТЫРУДЫ БІТІРІҢІЗ**
 5. Мен білім алмаймын, жұмыс жасамаймын, жұмыс іздеудеудемін -- **САУАЛНАМАНЫ ТОТЫРУДЫ БІТІРІҢІЗ**
- (9) Жауап беруге қиналамын

D11. Өзіңіздің негізгі қызмет түрін атап көрсетіңіз

1. Ұйым жетекшісі
 2. Бөлім, бөлімше, қызметтік жетекшісі
 3. Біліктілігі жоғары деңгейдегі маман
 4. Біліктілігі орта деңгейдегі маман
 5. Ақпарат дайындау, құжаттарды рәсімдеу, есепке алу және қызмет көрсетумен шұғылданатын қызметкер
 6. Қызмет көрсету, коммуналды қызмет көрсету, сауда және туыс әрекеттер түрі саласы қызметкері
 7. Ауылдық, орман, балық аулаушылық шаруашылығының білікті маманы
 8. Ірі және шағын өнеркәсіп ұйымдары, көркем кәсіпшілік, құрылыс, көлік және байланыс саласының білікті маманы
 9. Оператор, аппаратчик, қондырғылар мен машиналар машинисті және темір шеберлері
 10. Біліктілігі жоқ қызметкер
 11. Лицензиясы бар жеке кәсіпкер
 12. Өзін-өзі жұмыспен қамтушы
 13. Басқа (жазып өтіңіз) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын

САУАЛНАМАҒА ҚАТЫСҚАНЫҢЫЗ ҮШІН АЛҒЫСЫМЫЗДЫ АЙТАМЫЗ!

Астана қаласындағы телефон (7172) 79 25 44. Осы нөмірге телефон шалып, Өзіңіздің сұрақтарыңызды қоюыңызға болады.

СҰХБАТКЕРДІҢ ЖҰМЫСЫН БАҚЫЛАУ МАҚСАТЫНДА, САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРЫП БОЛҒАН СОҢ, СІЗГЕ САУАЛНАМАНЫ ӨТКІЗІЛУІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ТЕЛЕФОН ШАЛУЫ МҮМКІН. ОЛ ҮШІН СҰХБАТКЕР СІЗДІҢ ТЕЛЕФОН НӨМІРІҢІЗДІ СҰРАУЫ МҮМКІН

Сұхбаткердің аты-жөні	Сұхбаткердің №
Сауалнама уақыты	Сұхбаткердің қолы

КОД _____ ЕҢГІЗУ _____

Сызбалық бөлінулер

Сіз Қазақстан азаматы екеніңізді мақтан тұтасыз ба?

	Саны	%
Иә, мақтан тұтамын	1539	77,0
Иә, деп ойлаймын	394	19,7
Жоқ, деп ойлаймын	35	1,8
Жоқ, мақтан тұтпаймын	11	0,6
Жауап беруге қиналамын	21	1,1

Сіз өзіңізді Қазақстанның патриоты ретінде санайсыз ба?

	Саны	%
Иә, санаймын	1367	68,4
Жоқтан гөрі иә	524	26,2
Иәдан гөрі жоқ	61	3,1
Жоқ, санамаймын	13	0,7
Жауап беруге қиналамын	35	1,8

Сіздің пікіріңізше, бірінші кезекте қазақстандық отансүйгіштіктің негізі болып табылады?

	Саны	%
Қазақстан халқының бір үлкен отбасы сияқты сезіну	680	34,0
Өз туған өлкеңді, оның тарихы мен мәдениетін білу	396	19,8
Адал еңбек, кәсіпкерліктің дамуы	196	9,8
Әскерде қызмет жасау	91	4,6
Қоғамдық әрекеттер, қоғамдық белсенділік	68	3,4
Отбасы құру, Қазақстандағы өмірді жоспарлау	154	7,7
Қазақстандық заңнаманы құрметтеу және орындау	239	12,0
Елдің саяси және экономикалық векторын білу, оны қолдау	31	1,6
Мемлекеттік мүдделерді көрсете білу, шетелдік қонақтардың алдында және шетелде елдің бейнесі болу	64	3,2
Жеке меншіктің, мықты материалдық негіздің болуы	30	1,5
Жауап беруге қиналамын	51	2,6

Келесі тұжырымдармен Сіз келісесіз бе? (саны)

	Келісемін	Келісем деп ойлаймын	Келіспеймін деп ойлаймын	Келіспеймін	Жауап беруге қиналамын
Менің үкіметім менің мүдделерім мен қажеттіліктерімнің қамын ойлайды	709	769	310	127	85
Жастар біздің қоғамда құрметтелуде дегенге мен сенбеймін	281	538	639	421	121

Келесі тұжырымдармен Сіз келісесіз бе? (%)

	Келісемін	Келісем деп ойлаймын	Келіспеймін деп ойлаймын	Келіспеймін	Жауап беруге қиналамын
Менің үкіметім менің мүдделерім мен қажеттіліктерімнің қамын ойлайды	35,5	38,5	15,5	6,4	4,3
Жастар біздің қоғамда құрметтелуде дегенге мен сенбеймін	14,1	26,9	32,0	21,1	6,1

Сіздің қалаңыздағы/ауылыңыздағы жастардың ең өзекті деген мәселелерін атаңыз

	Саны	%
Жоғары білімді алуға қатысты қиыншылықтар (жоғары құны және т.б.)	848	42,4
Материалдық қиыншылықтар (төмен жалақы, шәкіртақы және т.б.)	1009	50,5
Азық-түлікке, халық тұтынатын тауарларға деген бағаның жоғары болуы	890	44,5
Жұмысқа орналасу қиыншылықтары, жұмыссыздық	1034	51,7
Тұрғын-үй мәселелері	836	41,8
Нашар денсаулық, денсаулықтың нашарлауы	188	9,4
Жеке өмірдің ретке келтірілмегендігі	198	9,9
Ата-анамен/аға ұрпақпен шиеленістер, туыстардың және жақындардың түсінбеушілігі	132	6,6
Ертенгі күнде сенімділіктің жоқтығы	314	15,7
Мәдениет деңгейінің төмендігі, жастардың руханиятсыздығы	288	14,4
Жеке қауіпсіздіктің қауіп-қатері (көшеде жүруге қорқынышты және т.б.)	144	7,2
Жастар арасындағы қылмыстық	301	15,1
Жастар арасындағы діни экстремизм	211	10,6
Нашақорлық, токсикомания және маскүнемдік	318	15,9
Бос уақытты өткізетін жердің жоқтығы	368	18,4
Жылдамдығы жоғары Интернетке, сапалы мобильдік байланысқа қолжетімсіздігі.	83	4,2
Ешқандай мәселе жоқ	91	4,6
Талантты жастарды мойындамайды	1	0,1
Экологиялық мәселелер	0	0,0
Су жоқ	3	0,2
Автобустың жоқтығы	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	13	0,7

Жеке Сізді қандай мәселелер мазалайды?

	Саны	%
ҰБТ тапсыру алдындағы қорқыныш	202	10,1
Оқуға түсу емтихандарына дайындық	170	8,5
Ата-ана, жақындар тарапынан түсініспеушілік, жақындар арасындағы шиеленіс	132	6,6
Жоғары оқу орын таңдауындағы тұрлаусыздық	147	7,4
Болашақ кәсіпті, мамандықты таңдаудағы тұрлаусыздық	240	12,0
Достардың, жолдастардың, ниеттес адамдардың жоқтығы	92	4,6
Жұмысқа тұрудағы, сонымен қатар мамандығы бойынша жұмысқа тұрудағы қиыншылықтар	599	30,0
Қаржылық қиыншылықтар, ақшаның жетіспеушілігі	942	47,1
Денсаулық мәселелері	195	9,8
Тұрғын үй мәселелері	471	23,6
Ешқандай мәселе жоқ	348	17,4
Бос уақыттың жоқтығы, жұмыстың көптігі	1	0,1
Балалардың қауіпсіздігі	2	0,1
Ұлт ерекшелігі бойыншы кемсіту	2	0,1
Экологиялық мәселелер, көшелердің ластануы	1	0,1
Өзі-өзіне сенбеу	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	19	1,0

Еліміздегі жастарды қолдауға және дамытуға бағытталған қандай мемлекеттік және салалық бағдарламаларды білесіз?

	Саны	%
Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016 - 2019 жылдарға мемлекеттік бағдарламасы	428	21,4
Қазақстан Республикасында денсаулық қорғауды дамытудың 2016 - 2019 жылдарға «Денсаулық» мемлекеттік бағдарламасы	398	19,9
Жұмыспен қамту жол картасы 2020 (Жастар тәжірибесі)	1050	52,5
Бизнес жол картасы 2020	631	31,6
Өңірлерді дамытудың 2020 жылға дейінгі бағдарламасы	374	18,7
Жас отбасыларға арналған қолжетімді тұрғын үй және жалға берілетін тұрғын үй	2	0,1
Воленгерлік, марафондар, ЕХРО	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	470	23,5

Еліміздегі жастарды қолдауда және дамытуда жүзеге асырылып жатқан, қандай жастар жобаларын білесіз?

	Саны	%
Жасыл Ел	1388	78,1
Дипломмен ауылға! жобасы	1280	72,0
«Серпін-2050» жобасы	595	33,5
Жастар кадрлық қоры	320	18,0
«Даму-көмек» жас кәсіпкер мектебі	499	28,1

Жоғары сынып оқушыларын кәсіпкерлікке үйрету бағдарламасы «SAGE Kazakhstan»	200	11,2
---	-----	------

Сіз немесе Сіздің достарыңыз, таныстарыңыз қандай жастар жобаларына қатыстыңыздар?

	Саны	%
Жасыл Ел	478	54,0
Дипломмен ауылға! жобасы	363	41,0
«Серпін-2050» жобасы	94	10,6
Жастар кадрлық қоры	51	5,8
«Даму-көмек» жас кәсіпкер мектебі	85	9,6
Жоғары сынып оқушыларын кәсіпкерлікке үйрету бағдарламасы «SAGE Kazakhstan»	60	6,8

Сіздің пікіріңізше, елде мемлекеттік жастар саясаты (жастарды қолдау және дамыту) нәтижелі түрде іске асырылуда ма?

	Саны	%
Иә, нәтижелі іске асырылуда	469	23,5
Иә, деп ойлаймын	1028	51,4
Жоқ, деп ойлаймын	149	7,5
Жоқ, нәтижелі іске асырылмауда	95	4,8
Елдегі мемлекеттік жастар саясаты туралы ештеңе білмеймін, естуім жоқ	155	7,8
Жауап беруге қиналамын	104	5,2

Жастарға көмектесетін және дамуын қолдайтын, Сіздің облысыңыздың/қалаңыздың жастар саясаты/ішкі саясат мәселелері бойынша басқарманың жұмысы туралы не білесіз?

	Саны	%
Иә, білемін	223	11,2
Естуім бар, оқығанмын	497	24,9
Жастар саясаты Кеңесінің жұмысы туралы ешнәрсе білмеймін	1043	52,2
Жауап беруге қиналамын	237	11,9

Жастар саясаты/ішкі саясат мәселелері бойынша Сіздің облысыңыздағы/қалаңыздағы басқармалардың жұмысының тиімділігін келесі қызмет түрлері бойынша бағалаңыз (Саны)

	Тиімді	Тиімсіз	Ж/Б/Қ
Ғылыми және әдістемелік әдебиеттермен қамтамасыз ету (брошюралар, кітаптар, оқулықтар және т.б.)	486	160	74
Ақпараттық-түсіндіру жұмысы (БАҚ басылымдары, жастармен кездесу, ақпараттық кампаниялар)	476	187	57
Ұйымдастырушылық-тәжірибелік жұмыс (акциялар, семинарлар, дөңгелек үстелдер, флэшмобтар және т.б. жүргізу)	470	193	57
Жастардың мақсатты топтарымен жұмыс (ауылдық, жұмыссыз, маргиналды, жұмысшы, студенттік және т.б. жастар)	384	238	98

Консультациялық көмек (тұрғын үй, жұмысқа орналасу, жас отбасыларға көмек және т.б. мәселелері бойынша)	412	218	90
Патриоттық тәрбиелеу бойынша жұмыс	422	203	94
Жастармен ресми емес кездесулер (базарда, жатақханаларда, құрылыс орындарында және т.б. әңгімелесу)	355	252	112

Жастар саясаты/ішкі саясат мәселелері бойынша Сіздің облысыңыздағы/қалаңыздағы басқармалардың жұмысының тиімділігін келесі қызмет түрлері бойынша бағалаңыз (%)

	Тиімді	Тиімсіз	Ж/Б/Қ
Ғылыми және әдістемелік әдебиеттермен қамтамасыз ету (брошюралар, кітаптар, оқулықтар және т.б.)	67,5	22,2	10,3
Ақпараттық-түсіндіру жұмысы (БАҚ басылымдары, жастармен кездесу, ақпараттық кампаниялар)	66,1	26,0	7,9
Ұйымдастырушылық-тәжірибелік жұмыс (акциялар, семинарлар, дөңгелек үстелдер, флэшмобтар және т.б. жүргізу)	65,3	26,8	7,9
Жастардың мақсатты топтарымен жұмыс (ауылдық, жұмыссыз, маргиналды, жұмысшы, студенттік және т.б. жастар)	53,3	33,1	13,6
Консультациялық көмек (тұрғын үй, жұмысқа орналасу, жас отбасыларға көмек және т.б. мәселелері бойынша)	57,2	30,3	12,5
Патриоттық тәрбиелеу бойынша жұмыс	58,7	28,2	13,1
Жастармен ресми емес кездесулер (базарда, жатақханаларда, құрылыс орындарында және т.б. әңгімелесу)	49,4	35,0	15,6

Сіздің облысыңыздағы/қалаңыздағы жастар ресурстық орталықтардың жұмысы туралы не білесіз?

	Саны	%
Иә, білемін, Жастар ресурстық орталығына жүгінгенмін	102	5,1
Иә, жастар ресурстық орталықтардың жұмысы туралы білемін, бірақ ешқашан жүгінген емеспін	260	13,0
Естуімін бар, оқығанмын	273	13,7
Жастар саясаты Кеңесінің жұмысы туралы ешнәрсе білмеймін	1153	57,7
Жауап беруге қиналамын	212	10,6

Сіздің облысыңыздағы/қалаңыздағы жастар ресурстық орталықтар жұмысының тиімділігін келесі қызмет түрлері бойынша бағалаңыз (Саны)

	Тиімді	Тиімсіз	Ж/Қ/Б
Жастарға арналған мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар бойынша ақпараттық жұмыс	473	103	53
Жастар мен жастар ұйымдастықтарына арналған әдістемелік әдебиеттер, анықтамалық ақпаратты қалыптастыру және қамтамасыз ету.	368	199	62

Консультациялық көмек (тұрғын үй, жұмысқа орналасу, жас отбасыларға көмек және т.б. мәселелері бойынша)	377	187	65
Жастарды қолдау және жастардың мәселелеріне қатысты сұрақтарды талқылауда диалогтық алаңдарды ұйымдастыру	347	198	84
Жастардың бос уақытын өткізу және мәдени өмірін дамыту бойынша жұмыстар жүргізу	391	177	61
Жастардың мақсатты топтарымен жұмыс (ауылдық, жұмыссыз, маргиналды, жұмысшы, студенттік және т.б. жастар)	363	165	101

Сіздің облысыңыздағы/қалаңыздағы жастар ресурстық орталықтар жұмысының тиімділігін келесі қызмет түрлері бойынша бағалаңыз (%)

	Тиімді	Тиімсіз	Ж/Қ/Б
Жастарға арналған мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар бойынша ақпараттық жұмыс	75,2	16,4	8,4
Жастар мен жастар ұйымдастықтарына арналған әдістемелік әдебиеттер, анықтамалық ақпаратты қалыптастыру және қамтамасыз ету.	58,5	31,6	9,9
Консультациялық көмек (тұрғын үй, жұмысқа орналасу, жас отбасыларға көмек және т.б. мәселелері бойынша)	59,9	29,7	10,3
Жастарды қолдау және жастардың мәселелеріне қатысты сұрақтарды талқылауда диалогтық алаңдарды ұйымдастыру	55,2	31,5	13,4
Жастардың бос уақытын өткізу және мәдени өмірін дамыту бойынша жұмыстар жүргізу	62,2	28,1	9,7
Жастардың мақсатты топтарымен жұмыс (ауылдық, жұмыссыз, маргиналды, жұмысшы, студенттік және т.б. жастар)	57,7	26,2	16,1

Соңғы жарты жыл ішінде Сіздің мәселелеріңізге кім де біреу қызығушылық танытты ма?

	Саны	%
Ата-ана, туысқандар, жақындар	1771	88,6
Достар, курстастар, әріптестер	1080	54,0
Мектеп директоры	46	2,3
Сынып жетекшісі, группа кураторы	115	5,8
Жастар ресурстық орталықтың өкілі	29	1,5
Діни ұйым өкілі	11	0,6
Әкімшілік, маслихат өкілі	14	0,7
Саяси партия, қоғамдық бірлестік өкілі	18	0,9
Үкіметтік емес жастар ұйымының өкілі	11	0,6
Дәрігер	1	0,1
Ешкім	17	0,9
Жауап беруге қиналамын	62	3,1

Әрбір облыстық орталықта және ауданда Жастар ресурстық орталықтары бар екені баршылыққа мәлім. Сәл ойланып, осы Жастар ресурстық орталықтардан қандай көмек немесе қызмет алғыңыз келетіндігін атап өтіңіз?

	Саны	%
Қол жетімді тұрғын үй алу бағдарламасына қатысуда көмек көрсету	877	43,9
Жастарды жұмысқа орналастыруда көмек көрсету	980	49,0
Жастар арасындағы кәсіпкершіліктің дамуына жәрдемдесу	518	25,9
Жоғары білім алуда көмек көрсету	555	27,8
Техникалық және кәсіптік білім алуда көмек көрсету	267	13,4
Психолог, әлеуметтік қызметкер көмегі	213	10,7
Заңгер, құқық қорғаушы көмегі	254	12,7
Мәдени, бос уақыт өткізу шараларын дамытуда көмек көрсету	350	17,5
Зағиптерге арналған компьютерлік қаріптер	1	0,1
Спорт пен шуғылдану	2	0,1
Көпбалалалы отбасыға көмек көрсету	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	252	12,6

Қандай жастар ұйымдарын білесіз?

	Саны	%
Қазақстан студенттерінің Альянсы	658	35,5
Қазақстанның жас депутаттар Ассоциациясы	301	16,2
Қазақстанның жас кәсіпкерлер Ассоциациясы	347	18,7
ҚР Президентінің «Болашақ» халықаралық шәкіртақысы иегерлері Ассоциациясы	1196	64,5
«Жасыл ел» Жастар еңбек жасақтарының республикалық штабы	999	53,9
«Нұр Отан» партиясының жас қанаты «Жас Отан»	1472	79,4
«Жас Ұлан» бірінғай балалар-жасөспірім ұйымдастығы	811	43,7
«Жас Қыран» әскери-патриоттық бірлестіктердің даму орталығы	423	22,8
Қазақстан жастары Конгрессі	208	11,2
Ұлттық волонтерлық желісі	295	15,9
МОО Мұхит жастар	5	0,3
МОО Тарлан	1	0,1
МОО Заман	2	0,1
ОО Балалар даму академиясы	1	0,1
МОО Край	2	0,1
МОО Мастер Дэнс	1	0,1
МОО Жайық жастары	2	0,1
Жастар қанаты АНК	1	0,1
Жастар ЗОЖ үшін	1	0,1

Қайсысымен Сіз жұмыс жасадыңыз, бірге қызмет істедіңіз, байланыстыңыз?

	Саны	%
Қазақстан студенттерінің Альянсы	138	19,8
Қазақстанның жас депутаттар Ассоциациясы	36	5,2
Қазақстанның жас кәсіпкерлер Ассоциациясы	43	6,2
ҚР Президентінің «Болашақ» халықаралық шәкіртақысы иегерлері Ассоциациясы	97	13,9
«Жасыл ел» Жастар еңбек жасақтарының республикалық штабы	194	27,8
«Нұр Отан» партиясының жас қанаты «Жас Отан»	237	34,0
«Жас Ұлан» бірінғай балалар-жасөспірім ұйымдастығы	87	12,5
«Жас Қыран» әскери-патриоттық бірлестіктердің даму орталығы	38	5,4
Қазақстан жастары Конгрессі	16	2,3
Ұлттық волонтерлық желісі	67	9,6
МОО Мұхит жастар	3	0,4
МОО Тарлан	0	0,0
МОО Заман	2	0,3
ОО Балалар даму академиясы	1	0,1
МОО Край	2	0,3
МОО Мастер Дэнс	1	0,1
МОО Жайық жастары	1	0,1
Жастар қанаты АНК	1	0,1
Жастар ЗОЖ үшін	0	0,0

Сіз өз өміріңізге қанағатсыз ба, әлде қанағат емессіз бе?

	Саны	%
Толығымен қанағатпын	748	37,4
Қанағаттымын деп ойлаймын	935	46,8
Қанағат емеспін деп ойлаймын	234	11,7
Толығымен қанағат емеспін	42	2,1
Жауап беруге қиналамын	41	2,1

Сіздің елді мекеніңіздің жалпы дамуымен қанағатсыз ба, әлде қанағат емессіз бе?

	Саны	%
Толығымен қанағатпын	492	24,6
Қанағаттымын деп ойлаймын	906	45,3
Қанағат емеспін деп ойлаймын	392	19,6
Толығымен қанағат емеспін	113	5,7
Жауап беруге қиналамын	97	4,9

Сіздің пікіріңізше, елді мекеніңізде жастарға, олардың кәсіби дамуына, өмірін жақсартуға мүмкіндіктер жеткілікті ме?

	Саны	%
Иә, әбден жеткілікті	341	17,1
Жеткілікті деп ойлаймын	710	35,5
Жеткіліксіз деп ойлаймын	558	27,9
Жоқ, жастарға деген мүмкіндіктер жоқ	305	15,3
Жауап беруге қиналамын	85	4,3

Сіздің пікіріңізше, ата-анаңыздың өмір деңгейімен салыстырғанда болашақта Сіздің өмір деңгейіңіз қандай болады?

	Саны	%
Жақсарады	1057	52,9
Болмашы жақсарады	457	22,9
Өзгермейді	268	13,4
Болмашы нашарлайды	18	0,9
Нашарлайды	19	1,0
Жауап беруге қиналамын	181	9,1

Сіздің пікіріңізше, жастардың табысқа жетуіне және маңсаптық өсіміне не қажет?

	Саны	%
Жақсы білімі болу	1211	60,6
Жоғары квалификацияға ие болу, кәсіби дайындық	966	48,3
Бай ата-ананың болуы	367	18,4
Заң туралы білімі бар адам болу керек	396	19,8
Тартымды келбеті болу керек	129	6,5
Қазақ тілін білу	110	5,5
Қазақ және орыс тілін білу	108	5,4
Қазақ, орыс және шетел тілін білу	636	31,8
Дарынды, ерекше қабілеттілігі болу керек	303	15,2
Дене күші, епті болу керек	88	4,4
Жәй жолы болғыш адам болу керек	218	10,9
Қажет байланыстар мен таныстар болу керек	444	22,2
Сәтті үйлену керек/күйеуге шығу керек	95	4,8
Мақсатқа қол жеткізу	2	0,1
Тұрақты жұмыс орын	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	37	1,9

Алған немесе алып жатқан білім сапасымен Сіз қаншалықты қанағаттысыз (мектепке дейінгі, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, жоғары)? (Саны)

	Толығымен қанағатпын	Жартылай қанағатпын	Қанағат емеспін	Білім сапасы туралы ешнәрсе білмеймін	Ж/Б/Қ
Мектепке дейінгі	1076	626	84	145	69
Жалпы орта	970	813	143	29	45
Техникалық және кәсіптік	620	633	169	314	264
Жоғары	502	558	149	477	314

Алған немесе алып жатқан білім сапасымен Сіз қаншалықты қанағаттысыз (мектепке дейінгі, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, жоғары)? (%)

	Толығымен қанағатпын	Жартылай қанағатпын	Қанағат емеспін	Білім сапасы туралы ешнәрсе білмеймін	Ж/Б/Қ
Мектепке дейінгі	53,8	31,3	4,2	7,3	3,5
Жалпы орта	48,5	40,7	7,2	1,5	2,3
Техникалық және кәсіптік	31,0	31,7	8,5	15,7	13,2
Жоғары	25,1	27,9	7,5	23,9	15,7

Сіздің пікіріңізше, елді мекеніңізде жастардың жұмысқа орналасуына қандай кедергілер бар?

	Саны	%
Еңбек нарығындағы жас мамандардың төмен бәсекелесу қабілеті	427	21,4
Алынған білім мен бос қызмет орнының функционалды талаптардың сәйкес болмауы	438	21,9
Жұмыс тәжірибесінің жоқтығы	954	47,7
Парақорлық, жұмыс берушілердің сыбайлас жемқорлығы	480	24,0
Этникалық (ұлттық) белгілері бойынша кемсітушілік	106	5,3
Еркек немесе әйел жынысына қатынасуы бойынша кемсітушілік	76	3,8
Денсаулық күйі	105	5,3
Төмен жалақы	747	37,4
Кішкентай баланың болуы	101	5,1
Жас мамандардың жоғары талаптары	140	7,0
Тұрғылықты жерде қызмет орындарының жоқтығы	606	30,3
Ешқандай бөгет жоқ	128	6,4
Жауап беруге қиналамын	59	3,0

Сіздің ойыңызша, қазіргі уақытта Сіздің тұрғын орныңызда (елді мекен) қандай да бір себептермен жаппай наразылық акциялары өтуі мүмкін бе?

	Саны	%
Иә, болуы мүмкін	141	7,1
Мүмкін деп ойлаймын	292	14,6
Мүмкін емес деп ойлаймын	822	41,1
Жоқ, мүмкін емес	534	26,7
Жауап беруге қиналамын	211	10,6

Қандай мәселелер Сізді көпшіліктік наразылық акциясына қатысуға мәжбүрлейді?

	Саны	%
Институттағы/университеттегі/колледждегі мәселелер	101	5,1
Жұмыстан қысқартылу немесе шығарылу	243	12,2
Тұрмыстық қызмет тарифінің жөнсіз көтерілуі	149	7,5
Жалақы, зейнетақы, шәкіртақы, жәрдемақы төлемін кешіктіру	194	9,7
Медициналық мекемелер қызметкерлері немқұрайлығы және кәсіби еместігі	117	5,9
Кредит және ипотека бойынша төлемақының көтерілуі	106	5,3
Жөнсіз берілген айыппұлдар	144	7,2
Экологиялық жағдайдың нашарлауы	115	5,8
Биліктің әрекеттерімен қанағаттанбаушылық	167	8,4
Әділетсіз сот шешімі	134	6,7
Қабылданып жатқан реформалармен келіспеушілік	89	4,5
Этникалық тұрғыда құқықтың бұзылуы	38	1,9
Тұрғын үй мәселелері	146	7,3
Білім беру сапасының төмендігі	56	2,8
Азық түлік, ЖЖМ, дәрілер бағасының өсімі	258	12,9
Ашық наразылық көтеруге мені ештеңе мәжбүрлей алмайды	930	46,5
Девальвация	1	0,1

Терроризм	1	0,1
Земельная реформа	1	0,1
Кумовство во всех сферах	1	0,1
Другое	3	0,2
Жауап беруге қиналамын	202	10,1

Өз мүдделеріңізді қорғауға қандай әрекет жасайтыныңызды таңдаңыз?

	Саны	%
Жұмысқа/оқуға бармаймын	71	3,6
Аштық жариялаймын	48	2,4
Сотқа жүгінемін	403	20,2
Бейбіт наразылық білдіруге қатысамын	151	7,6
Жолдарды/автомобильдік трассаларды жабуға қатысамын	27	1,4
Наразылық митингіне қатысамын	74	3,7
Газеттерге/радиоға/телевизияға жүгінемін	197	9,9
Шенеуліктерге қабылдауға барамын	162	8,1
«Нұр Отан» қабылдау бөлмесіне барамын	239	12,0
«Нұр Отан» партиясынан басқа партияларға барамын	26	1,3
Үндеухаттар мен үгіт қағаздарын таратамын	27	1,4
Ешқандай әрекет жасамаймын	794	39,7
Другое	3	0,2
Жауап беруге қиналамын	249	12,5

Еліміздің саяси өміріне қызығушылық танытасыз ба?

	Саны	%
Иә, әрдайым қызығушылық танытамын	377	18,9
Тек анда-санда	1105	55,3
Мүлдем қызықпаймын	433	21,7
Жауап беруге қиналамын	85	4,3

Сіздің пікіріңізше, қандай саяси партия жастардың мәселесіне жоғары дәрежеде көңіл бөліп, жастар мұқтаждықтарына бағытталған?

	Саны	%
«Бірлік» партиясы (С.Сұлтанғали)	112	5,6
«Нұр Отан» партиясы (Н.Назарбаев)	1454	72,7
«Ақ жол» демократиялық партиясы (А.Перуашев)	314	15,7
Жалпы ұлттық социал-демократиялық партия (Ж.Тұяскбай)	44	2,2
«Ауыл» Халықтық демократиялық партия (А.Бектаев)	70	3,5
Қазақстан коммунистік ұлттық партиясы (В.Косарев)	51	2,6
«Алға, ДВК!» қоғамдық бірлестігі (В.Козлов, М.Жанұзақов)	21	1,1
Молодежное крыло АНК	4	0,2
Другое	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	420	21,0

Қазіргі таңдағы еліміздегі саяси жағдайды Сіз қалай сипаттар едіңіз?

	Саны	%
Жақсы	650	32,5

Нашардан гөрі жақсы	1017	50,9
Жақсыдан гөрі нашар	123	6,2
Нашар	28	1,4
Жауап беруге қиналамын	182	9,1

Сіз білім беру жүйесінде қандай өзгерістерге келісесіз, яғни қолдайсыз және қайсысын дұрыс емес деп ойлайсыз, яғни қолдамайсыз? (Саны)

	Қолдаймын	Қолдаймын деп ойлаймын	Қолдамаймын деп ойлаймын	Қолдамаймын	ЖБҚ
12-жылдық білім беруге көшу	462	368	409	677	84
Мектепте оқушыларға түсетін салмақты азайту үшін бес күндік оқу аптасына көшу	871	615	294	165	55
Орта мектептерде сабақтарды үш тілде беруді еңгізу (қазақ, орыс және ағылшын)	702	506	337	381	74
7-нші сыныптан бастап, Қазақстан тарихын қазақ тілінде оқу (2018-2019 оқу жылынан бастап)	662	450	361	401	126
Дүниежүзі тарихын орыс тілінде оқу	599	527	400	354	120
Жоғары сыныптарда информатика, химия, биология және физика пәндерін ағылшын тілінде оқыту (с 2019-2020 оқу жылынан бастап)	396	412	450	621	121
Бірінші сыныптан бастап, ағылшын тілін оқытуды 1 сағатқа ұлғайту (2016-2017 жылдан бастап)	758	649	302	236	55
Ағылшын тілін міндетті түрде емтихан тапсыратын пәндердің тізіміне қосу (ҰБТ)	369	452	453	575	151
Бірінші сынып оқу жылын 1 маусымға дейін, ал жоғарғы сыныптың оқу жылын маусымның ортасына дейін созу	338	284	478	807	93
ҰБТ форматын өзгерту – бітіруші емтихандар мен ЖОО түсу алдында тапсыратын ҰБТ	549	620	309	317	205
ҰБТ ақылы түрде қайта тапсыру мүмкіндігі	641	641	258	303	157

Сіз білім беру жүйесінде қандай өзгерістерге келісесіз, яғни қолдайсыз және қайсысын дұрыс емес деп ойлайсыз, яғни қолдамайсыз? (Саны)

	Қолдаймын	Қолдаймын деп ойлаймын	Қолдамаймын деп ойлаймын	Қолдамаймын	ЖБҚ
12-жылдық білім беруге көшу	23,1	18,4	20,5	33,9	4,2
Мектепте оқушыларға түсетін салмақты азайту үшін бес күндік оқу аптасына көшу	43,6	30,8	14,7	8,3	2,8
Орта мектептерде сабақтарды үш тілде беруді еңгізу (қазақ, орыс және ағылшын)	35,1	25,3	16,9	19,1	3,7
7-нші сыныптан бастап, Қазақстан тарихын қазақ тілінде оқу (2018-2019 оқу жылынан бастап)	33,1	22,5	18,1	20,1	6,3

Дүниежүзі тарихын орыс тілінде оқу	30,0	26,4	20,0	17,7	6,0
Жоғары сыныптарда информатика, химия, биология және физика пәндерін ағылшын тілінде оқыту (с 2019-2020 оқу жылынан бастап)	19,8	20,6	22,5	31,1	6,1
Бірінші сыныптан бастап, ағылшын тілін оқытуды 1 сағатқа ұлғайту (2016-2017 жылдан бастап)	37,9	32,5	15,1	11,8	2,8
Ағылшын тілін міндетті түрде емтихан тапсыратын пәндердің тізіміне қосу (ҰБТ)	18,5	22,6	22,7	28,8	7,6
Бірінші сынып оқу жылын 1 маусымға дейін, ал жоғарғы сыныптың оқу жылын маусымның ортасына дейін созу	16,9	14,2	23,9	40,4	4,7
ҰБТ форматын өзгерту – бітіруші емтихандар мен ЖОО түсу алдында тапсыратын ҰБТ	27,5	31,0	15,5	15,9	10,3
ҰБТ ақылы түрде қайта тапсыру мүмкіндігі	32,1	32,1	12,9	15,2	7,9

Сіздің пікіріңізше, ауданыңызда сыбайлас жемқорлық қаншалықты тараған?

	Саны	%
Кеңінен тараған	692	34,6
Аз тараған	705	35,3
Тарамаған дерлік	169	8,5
Толығымен жоқ	76	3,8
Жауап беруге қиналамын	358	17,9

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мемлекет тарапынан қолданылатын шараларды қалай бағалар едіңіз?

	Саны	%
Өте тиімді	379	19,0
Онша тиімді емес	927	46,4
Ешқандай әсері жоқ	287	14,4
Кері әсері бар	38	1,9
Жауап беруге қиналамын	369	18,5

Соңғы жарты жылда, сыбайлас жемқорлық көріністерін кездестірдіңіз бе?

	Саны	%
Иә	416	20,8
Жок	1390	69,5
Жауап беруге қиналамын	194	9,7

Соңғы жылда, Сіздің елді мекеніңізде сыбайлас жемқорлық көрініс табу жағдайы өзгерді ме?

	Саны	%
Айтарлықтай жақсарды	192	9,6
Шамалы жақсарды	366	18,3
Өзгерген жоқ	854	42,7
Шамалы нашарлады	49	2,5
Айтарлықтай нашарлады	26	1,3
Жауап беруге қиналамын	513	25,7

Как Вы считаете, в какой из нижеперечисленных сфер наиболее распространена коррупция?

	Саны	%
Кеден қызметтері	405	20,3

Медициналық ұйымдар	544	27,2
Автоинспекциялар	621	31,1
Сот органдары	511	25,6
Салықтық органдар	345	17,3
Құқық қорғау органдары	511	25,6
Кәсіпкерлік әрекеттерді лицензиялау және тіркеу	169	8,5
Кредиттерді алу	166	8,3
Бюджеттік қаражат есебінен тауарларды/қызметтерді сатып алуға байқау	211	10,6
Бюджеттік қаражат есебінен құрылыс пен жөндеу жұмыстары	270	13,5
Келісім куәліктерін нотариалды түрде растау	61	3,1
Лицензиялау шарттарын сақтауды бақылау	72	3,6
Аңшылық пен балық аулау ережелерін сақтауын қадағалау	85	4,3
Қарулы күштердің әскер қатарына шақырылудан босату	215	10,8
Жоғары оқу орындарына түсу	326	16,3
Жоғары оқу орындарында білім алу	353	17,7
Мамандырылған орта білім беретін мектептерге және мектепке дейінгі тәрбиелеу мекемелеріне түсу және сол жерде білім алу	200	10,0
Мемлекеттік және муниципалдық мекемелердегі қызмет орнынан айтарлықтай табыс көретін жұмысқа орналастыру	458	22,9
Мен және менің жақындарым жемқорлықпен кездескен жоқ	465	23,3
Жас отбасыларды тұрғын үй мен қамтамасыз ету	9	0,5
Білім, орта білім	3	0,2
Жұмыспен қамту	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	176	8,8

Өз денсаулығыңызды қалай бағалар едіңіз?

	Саны	%
Өте мықты, мүлдем ауырмаймын	469	23,5
Жақсы, сирек ауырамын	998	49,9
Қанағаттанарлық	465	23,3
Нашар, жиі ауырамын	43	2,2
Өте нашар, жиі және ұзақ ауырамын	4	0,2
Жауап беруге қиналамын	21	1,1

Соңғы аптада, Сіз қандай да бір қарқынды физикалық белсенділікпен шұғылдандыңыз ба (мысалы жүгіру, футбол, аэробика, велосипедті айдау)?

	Саны	%
Бір рет	440	22,0
Екі-үш рет	617	30,9
Күнделікті	353	17,7
Бір де бір рет шұғылданған жоқпын	517	25,9
Жауап беруге қиналамын	73	3,7

Сіздің елді мекеніңізде көрсетілетін медициналық қызметтің сапасымен Сіз қаншалықты қанағатсыз?

	Саны	%
Толығымен қанағатпын, мен біздің дәрігерлерге сенемін	516	25,8
Жартылай қанағатпын, білікті дәрігерлер мен медицина қызметкерлерін кездестіре бермейсін	1060	53,0
Қанағат емеспін, өз ісінің маманын табу қиын	337	16,9
Жауап беруге қиналамын	87	4,4

Өз өзіне қол жұмсаған адамдарға Сіз қалай қарайсыз?

	Саны	%
Түсіне аласыз	129	6,5
Немқұрайлы қарайсыз	259	13,0
Кінәраттайсыз	321	16,1
Аяушылық пен қараймын	422	21,1
Оларды түсінбейсіз	715	35,8
Жауап беруге қиналамын	154	7,7

Сіз өзіңізді діншіл адам санайсыз ба?

	Саны	%
Діншіл адаммын, діни қоғамның өміріне қатысамын, діни нормаларға бағынамын	198	9,9
Діншіл адаммын, бірақ тек мейрамдарда ғибадатханаға барамын, сирек діни нормаларды ұстанамын	623	31,2
Діншіл адаммын, бірақ діни өмірге қатыспаймын	770	38,5
Мен дінге сенбеймін, бірақ кейде ғибадатханаға барамын, діни нормаларды ұстанамын	91	4,6
Мен дінге сенбеймін, бірақ діншіл адамдарды құрметтеймін	150	7,5
Мен дінге енжармын	77	3,9
Мен дінге қарсымын, атеист	22	1,1
Жауап беруге қиналамын	69	3,5

Өзіңізді қандай дінге жатқызасыз?

	Саны	%
Дәстүрлі ислам	1393	80,0
Православие	294	16,9
Католицизм	9	0,5
Протестантизм	2	0,1
Иудаизм	2	0,1
Жаңа діни бағыттар	0	0,0
Түрлі конфессиялардың діни дәстүрлерін қосамын	5	0,3
Ешқандай дінге жатпаймын	28	1,6

Сіздің ауданыңызда, діни жағдай қоғамдық-саяси жағдайға әсер ете ме?

	Саны	%
Иә, және ол қоғамдық шиеленісті тудырады	261	14,8
Иә, дінді ұстанатын адамдар өз еркін басқаларға таңып, өз тәртібін орнатқысы келеді	283	16,1
Иә, дінді ұстанатын адамдар қоғамға тыныштық алып келеді	376	21,3
Жоқ, діни жағдай қоғамдық-саяси жағдайға әсер етпейді	534	30,3
Жауап беруге қиналамын	307	17,4

Дін қазақстандық қоғамның нығаюына және тұрақтылығына себептеседі ме?

	Саны	%
Иә	444	22,2
Жоқтан гөрі иә	678	33,9
Иәдан гөрі жоқ	301	15,1
Жоқ	244	12,2
Жауап беруге қиналамын	333	16,7

Сіздің пікіріңізше, адам дінде нені ізденеді?

	Саны	%
Тәртіп пен рет	432	21,6
Басқалардан ерекшелену мүмкіндігі	209	10,5
Өмірдің қиын кезеңіндегі тірек	440	22,0
Өмірдің мәні мен түсінігі	512	25,6
Қолдау жасайтын рухани тәлімгер	178	8,9
Ұжым, сыбайластарды, олардың өмірдің түрлі салалардағы қолдауы	129	6,5
Жақсыға деген үміт, сенім	569	28,5
Материалды қызуғышылық	3	0,2
Жауап беруге қиналамын	184	9,2

Сіз бос уақытыңызда қаншалықты жиі ... (Саны)

	Айтарлықтай күнделікті	Аптасына бір реттен кем емес	Айына бір реттен кем емес	Жылына бірнеше рет	Ешқашан	ЖБҚ
Достармен кездесесіз	969	680	279	57	10	5
Теледидар көресіз	1268	573	106	21	23	9
Музыка тыңдайсыз	1211	526	159	48	34	22
Музыкалық концерттер, фестивальдерге қатысасыз	104	169	416	658	630	23
Спортпен, дене шынықтырумен немесе фитнеспен айналысасыз	384	650	327	226	389	24
Газеттер оқисыз	188	572	430	295	501	14
Кітаптар оқисыз	264	503	446	346	407	34
Интернет-сайттарға кіресіз (әлеуметтік желілерден басқа)	898	546	214	78	243	21

Интернетте әңгімелесесіз (әлеуметтік желілер, форумдар)	1190	359	119	76	231	25
Компьютерлік ойындарды ойнайсыз	326	357	265	270	756	26
Театрларға, музейлерге, көрмелерге барасыз	35	167	302	649	824	23
Барлар, ресторандар, кафе, клубтар, дискотекаларға барасыз	59	280	674	606	364	17
Шопингпен айналысасыз	70	315	777	420	383	35
Волонтерлік жұмыспен айналысасыз (адамдарға, жануарларға көмек, қоршаған ортаны қорғау және т.б.)	132	174	183	379	1111	21
Қоғамдық бірлестік пен қозғалыс қызметтеріне қатысасыз	47	131	119	223	1461	19
Саяси партиялар қызметтеріне қатысасыз	23	98	91	171	1598	19
Шіркеуге барасыз, діни салттарды орындайсыз	26	169	251	451	1069	34

Сіз бос уақытыңызда қаншалықты жиі ... (%)

	Айтарлықтай күнделікті	Аптасына бір реттен кем емес	Айына бір реттен кем емес	Жылына бірнеше рет	Ешқашан	ЖБҚ
Достармен кездесесіз	48,5	34,0	14,0	2,9	0,5	0,3
Теледидар көресіз	63,4	28,7	5,3	1,1	1,2	0,5
Музыка тыңдайсыз	60,6	26,3	8,0	2,4	1,7	1,1
Музыкалық концерттер, фестивальдерге қатысасыз	5,2	8,5	20,8	32,9	31,5	1,2
Спортпен, дене шынықтырумен немесе фитнеспен айналысасыз	19,2	32,5	16,4	11,3	19,5	1,2
Газеттер оқисыз	9,4	28,6	21,5	14,8	25,1	0,7
Кітаптар оқисыз	13,2	25,2	22,3	17,3	20,4	1,7
Интернет-сайттарға кіресіз (әлеуметтік желілерден басқа)	44,9	27,3	10,7	3,9	12,2	1,1
Интернетте әңгімелесесіз (әлеуметтік желілер, форумдар)	59,5	18,0	6,0	3,8	11,6	1,3
Компьютерлік ойындарды ойнайсыз	16,3	17,9	13,3	13,5	37,8	1,3

Театрларға, музейлерге, көрмелерге барасыз	1,8	8,4	15,1	32,5	41,2	1,2
Барлар, ресторандар, кафе, клубтар, дискотекаларға барасыз	3,0	14,0	33,7	30,3	18,2	0,9
Шопингпен айналысасыз	3,5	15,8	38,9	21,0	19,2	1,8
Волонтерлік жұмыспен айналысасыз (адамдарға, жануарларға көмек, қоршаған ортаны қорғау және т.б.)	6,6	8,7	9,2	19,0	55,6	1,1
Қоғамдық бірлестік пен қозғалыс қызметтеріне қатысасыз	2,4	6,6	6,0	11,2	73,1	1,0
Саяси партиялар қызметтеріне қатысасыз	1,2	4,9	4,6	8,6	79,9	1,0
Шіркеуге барасыз, діни салттарды орындайсыз	1,3	8,5	12,6	22,6	53,5	1,7

Сізге қандай әлеуметтік желіде аккаунт, парақша бар?

	Саны	%
ВКонтакте	1414	70,7
Facebook	555	27,8
Instagram	849	42,5
Twitter	137	6,9
MySpace	33	1,7
LinkedIn	20	1,0
Мой круг	31	1,6
Одноклассники	527	26,4
Мой мир@mail.ru	604	30,2
Менде әлеуметтік желіде аккаунт, парақша жоқ	231	11,6
Steam,twitch	1	0,1
WhatsApp	26	1,3
Tumblr	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	30	1,5

Қазақстан жаңалықтары мен болып жатқан оқиғалар туралы мәлімет алу үшін, қандай ақпарат көздерімен жиірек қолданасыз?

	Саны	%
Қазақстандық республикалық телеарналары	1201	60,1
Қазақстандық жергілікті (аймақтық) телеарналары	538	26,9
Шетел телеарналары (сонымен қатар, ресейлік)	347	17,4

Радио	272	13,6
Қазақстандық республикалық басылымдар (газеттер, журналдар)	138	6,9
Қазақстандық жергілікті (аймақтық) басылымдар (газеттер, журналдар)	83	4,2
Шетелдік басылымдар (газеттер, журналдар)	70	3,5
Қазақстандық Интернет-сайттар (ТВ, радио, жаңалық ресурстары)	790	39,5
Шетелдік Интернет-сайттар (ТВ, радио, жаңалық ресурстары)	252	12,6
Әлеуметтік желілер, блогтар	453	22,7
Белгілі және беделді тұлғалармен кездесу	19	1,0
Жастар ресурстық орталықтар өкілдерімен кездесу	21	1,1
Жақын орта (туысқандар, таныстар, достар)	382	19,1
Жауап беруге қиналамын	27	1,4

Сіздің елді мекеніңіздегі мәдени ұйымдардың сапасымен қанағатсыз ба?

	Саны	%
Толығымен қанағатпын	282	14,1
Қанағаттымын деп ойлаймын	810	40,5
Қанағат емеспін деп ойлаймын	343	17,2
Толығымен қанағат емеспін	103	5,2
Мәдени ұйымдарға бармаймын	210	10,5
Біздің елді мекенде мәдени ұйымдар жоқ	182	9,1
Жауап беруге қиналамын	68	3,4

Егер Сізде басқа елге көшіп кету немесе өз еліңізде қалуға мүмкіндік болса, Сіз қайсысын тандар едіңіз?

	Саны	%
Өз елімде қалар едім	907	45,4
Мен басқа елге уақытша барар едім, бірақ өз елімде тұруды қалаймын	793	39,7
Мен басқа елде тұрақты түрде тұруды қалар едім	248	12,4
Жауап беруге қиналамын	51	2,6

Сіз қазақстандық жастарды отансүйгіш деп есептейсіз бе?

	Саны	%
Қазақстандық жастардың көп бөлігі – өз елдерінің патриоттары	701	35,1
Жастардың шамамен жартысы өздерін патриот ретінде көреді	763	38,2
Отансүйгіш жастардар – жартысынан кем	294	14,7
Жалпы жастарды отансүйгіш деп атауға болады	139	7,0
Жауап беруге қиналамын	103	5,2

Сіздің пікіріңізше, өмір сүру тыныш әлде қауіпті болып келе ме ?

	Саны	%
Қауіпсіздігі көбірек	539	27,0
Қауіпсіздірек	640	32,0
Қауіпсіздігі төменірек	473	23,7

Қауіпсіз емес	177	8,9
Жауап беруге қиналамын	171	8,6

По Вашему мнению, что из перечисленного ниже в большей степени угрожает безопасности нашей страны?

	Саны	%
Ақпараттық араңдату, бақыланбайтын интернет	645	32,3
Діни радикализм және экстремизм	1023	51,2
Тәуелсіздігін жоғалту қаупі	249	12,5
Ұлттық және дәстүрлерді жоғалту	240	12,0
Сепаратизм, аймақтық бөлініске шақыру	141	7,1
Жаппай жұмыссыздық және елдің кедейленуі	546	27,3
Қоғамда наразылық көңіл-күйдің, әлеуметтік шиеленісушіліктің көтерілуі	187	9,4
Жылу және қуат жеткізілімінің шалысы	62	3,1
Подавление демократических прав и свобод	115	5,8
Жаппай індеттер, аурулар	129	6,5
Экологиялық апаттар, ауаның және судың лайлануы	226	11,3
Ұлтаралалық шиеленістер, қақтығыстар	157	7,9
Жемқорлық	3	0,2
Азық-түлікке бағанының өсуі	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	231	11,6

«Изучение общественно-политической ситуации в молодежной среде»

3 квартал 2016 года

**Аналитический отчет по результатам
социологического исследования**

Астана, 2016

Данный доклад содержит результаты эмпирического социологического исследования общественно-политической ситуации в среде молодежи Республики Казахстан. Исследование было проведено Научно-исследовательским центром «Молодежь». В докладе рассмотрены вопросы социального самочувствия, гражданской активности, религиозности молодого населения страны.

Научно-исследовательский центр «Молодежь»
010000, Республика Казахстан,
г.Астана, пр.Б.Момышулы, 19а
Тел.: +7 /7172/ 79 25 45

Содержание

1. Программа исследования	103
1.1 Актуальность и обоснование исследования	103
1.2 Цели и задачи исследования	104
1.3 Гипотезы исследования	105
1.4 Интерпретация основных понятий	105
1.5 Технологическая часть исследования	106
2. Социально-экономические настроения молодёжи	109
2.1 Уровень патриотизма.....	109
2.2 Удовлетворённость уровнем жизни	113
2.3 Рейтинг актуальных проблем молодёжи	121
2.4 Уровень и причины социальной напряжённости среди молодёжи	123
2.5 Оценка уровня коррупции	127
Выводы по главе	135
3. Образование и занятость молодёжи	137
3.1 Оценка возможностей профессионального роста и трудоустройства среди молодёжи	137
3.2 Уровень поддержки реформ образования	138
3.3 Удовлетворённость качеством образования	139
Выводы по главе	141
4. Оценка государственной молодёжной политики	142
4.1 Информированность о государственной молодёжной политике ...	142
4.2 Уровень общественно-политической активности среди молодёжи	144
4.3 Формирование здорового образа жизни среди молодёжи.....	150
Выводы по главе	154
5. Оценка религиозной ситуации в молодёжной среде	156
Выводы по главе	161
6. Качество молодёжного досуга	162
Выводы по главе	165
Заключение	166
Рекомендации.....	166
Приложение	168

I. Программа исследования

1.1 Актуальность и обоснование исследования

Проблема молодежи в Казахстане уже в течение нескольких десятилетий остается одной из актуальных в отечественной социальной политике и практике. Молодежь как специфическая социальная общность занимает двойственное положение: с одной стороны, это одна из наиболее социально уязвимых групп населения, с другой – лидирующая, поскольку молодой человек по природе своей открыт новому, способен к нетрадиционным, инновационным решениям.

За последние десятилетия основные характеристики молодежи как социальной группы значительно менялись: дело здесь не столько в ослаблении культурно-исторических традиций, утрате межпоколенческой преемственности и в нежелании самой молодежи ее обрести, сколько в кризисе систем образования и воспитания. С каждым годом стремительно растет число «формально образованных» людей, владеющих узкоспециальными знаниями, но не способных «рассуждать вообще», осознавать себя как неотъемлемую часть окружающего мира и нести ответственность за принимаемые решения.

Вторая проблема связана с кризисом воспитания (социализации) как системы целенаправленных воздействий различных общественных и государственных институтов, посредством которых у индивида формируются определенные умения и установки, необходимые для реализации своих социальных ролей и практической деятельности в рамках существующей действительности.

В то же время, социологи нередко диагностируют улучшение социального самочувствия молодежи различных регионов Казахстана, которое интерпретируется как итог грамотно выстроенной социальной политики. Последние исследования казахстанских социологов также свидетельствуют о достаточно высоком уровне социального самочувствия молодежи в условиях финансово-экономического кризиса по сравнению с другими социально-демографическими группами. Тем не менее, наряду с улучшением общего фона социального самочувствия исследователи отмечают, что «у большинства молодежи выявляется отсутствие какой-либо более или менее четкой картины мира, системы ценностей, норм, установок, явные противоречия в сознании».

Не видя привлекательных образцов жизни и деятельности, организованных иначе, чем модель «символического потребления», молодые люди становятся жертвами и приверженцами «фетишизации рынка». Это приводит к низкому уровню ответственности молодого человека за принимаемые решения, к перекладыванию ее на внешние обстоятельства. В сознании современного человека зачастую закрепляются совершенно противоречивые установки и ценности. В общественном сознании зреют и продолжают существовать взаимоисключающие ориентации, которые

противостоят друг другу, исключают друг друга, несовместимы между собой».

Сама молодежь не способна, в большинстве случаев, разрешить это противоречие, поскольку находится в плену иллюзий относительно своих жизненных перспектив. В сознании молодежи реальные причины существующих проблем заменяются симулякрами и стереотипами, не требующими раздумий, минимизирующими когнитивные усилия.

Для обеспечения эффективности реализации государственной молодежной политики стратегически важно владеть актуальной информацией о ситуации в молодежной среде, потребностях и ожиданиях молодежи, ее отношении к общественно-политическим процессам, происходящим в стране. Исходя из этого, весьма актуально проводить на системной основе социологические и аналитические исследования с целью диагностики и мониторинга современного состояния казахстанской молодежи.

1.2 Цель и задачи исследования

Целью данного исследования является изучение социального самочувствия молодежи Казахстана, выявления ее основных потребностей, а также анализ социальных практик.

Для достижения поставленной цели предполагается решение следующих ключевых исследовательских задач:

- раскрыть основные потребности, существующие в молодежной среде;
- оценка общественно-политической ситуации в молодежной среде;
- вычислить рейтинг актуальных социальных проблем молодёжи;
- выявить уровень удовлетворенности молодежи уровнем жизни, собственным материальным положением;
- определить уровень протестного потенциала молодежи;
- оценка эффективности деятельности Управлений по вопросам молодежи/внутренней политики, Молодежных ресурсных центров;
- оценка уровня патриотизма среди молодежи;
- оценка уровня религиозной ситуации в молодежной среде;
- выявить миграционный настрой в молодежной среде;
- определить удовлетворенность культурно-досуговыми мероприятиями;
- выработать рекомендации для заинтересованных государственных органов по обеспечению социально-экономической стабилизации ситуации в молодежной среде в регионах страны.

Объектом исследования является население Республики Казахстан в возрасте от 14 до 29 лет (молодежь), выбранная по параметрам, репрезентирующим ее социально-демографические и территориальные характеристики.

Предмет исследования – изучение мнений молодых казахстанцев о социальном самочувствии, настроениях и потребностях.

1.3 Гипотеза исследования

Социальное самочувствие молодежи зависит от происходящих социальных и экономических изменений в казахстанском обществе. Городская молодежь имеет более высокий уровень удовлетворенности по различным показателям жизни. И наоборот, молодежь, проживающая в селах, постоянно испытывает трудности с трудоустройством, получением высшего и профессионального образования, получением жилья.

Молодежь находится в постоянном поиске себя в этой жизни и хороших условий для жизни.

В настоящее время протестное настроение в молодежной среде – среднее. Молодежь ряда областей демонстрирует высокий уровень потенциальной социально напряженности, на который влияют, сколько не возможность потенциальных выходов на акции протеста, а сколько неудовлетворенность материальным положением, уровнем благополучия в населенном пункте.

1.4 Интерпретация основных понятий

Молодёжь – это особая социально-возрастная группа, отличающаяся возрастными рамками и своим статусом в обществе: переход от детства и юности к социальной ответственности. Некоторыми учёными молодёжь понимается как совокупность молодых людей, которым общество предоставляет возможность социального становления, обеспечивая их льготами, но ограничивая в возможности активного участия в определённых сферах жизни социума.

Потребность – внутреннее состояние психологического или функционального ощущения недостаточности чего-либо, проявляется в зависимости от ситуационных факторов:

Социальное самочувствие человека определяется степенью удовлетворения его социальных потребностей, которые, в свою очередь, являются производными от существующей в обществе системы социальных благ, их производства и распределения. Это также степень комфортности данных социальных условий для конкретного человека, то есть его субъективное мнение об окружающем его мире, которое складывается, исходя из собственного опыта.

Социальные практики молодежи представляют собой совокупность действий и привычных способов поведения, направленных на реализацию интереса и права молодых людей быть включенными в принятие общественно значимых решений в повседневной жизни, быть ответственными за результаты принятых решений, а также права демократичными методами влиять на социальное окружение.

Ценностные ориентации– отражение в сознании человека ценностей, признаваемых им в качестве стратегических жизненных целей и общих мировоззренческих ориентиров.

1.5 Технологическая часть исследования

Объем выборочной совокупности составил 2 000 респондентов. Территория проведения социологического исследования охватила все регионы Республики Казахстан – города республиканского значения Астана и Алматы, 14 областных центров, а также сельские населенные пункты. В исследовании использована стратифицированная многоступенчатая выборка. Вначале, исходя из численности населения, по областям и городам республиканского значения определены объемы выборки по 14 регионам страны. Далее по каждой области высчитаны объемы городской и сельской выборки.

Таблица 1. Выборочная совокупность по проекту, человек

	Все население			Городское население			Сельское население		
	Оба пола	Мужчины	Женщины	Оба пола	Мужчины	Женщины	Оба пола	Мужчины	Женщины
Республика Казахстан	2000	1004	996	1136	567	569	863	441	422
Акмолинская область	78	40	38	36	19	17	42	22	20
Актюбинская область	101	50	51	63	31	32	38	19	19
Алматинская область	215	110	105	50	26	24	165	84	81
Атырауская область	68	34	34	31	16	15	37	19	18
Западно-Казахстанская область	72	37	35	35	18	17	37	19	18
Жамбылская область	121	61	60	48	25	23	73	38	35
Карагандинская область	150	76	74	118	60	58	32	16	16
Костанайская область	96	48	48	50	25	25	46	23	23
Кызылординская область	89	46	43	37	19	18	52	27	25
Мангистауская область	73	37	36	34	17	17	39	20	19
Южно-Казахстанская область	341	173	168	149	76	73	194	98	94
Павлодарская область	79	40	39	55	28	27	24	12	12
Северно-Казахстанская область	56	29	27	25	13	12	31	16	15
Восточно-Казахстанская область	146	75	71	91	46	44	55	28	17
г. Астана	104	50	54	104	50	54	-	-	-
г. Алматы	211	98	113	211	98	113	-	-	-

* По данным Комитета статистики Министерства национальной экономики РК за 2015 год

В настоящем исследовании отбор единиц наблюдения проходил в несколько этапов: использовался *вероятностный дизайн выборки*. Вероятностный дизайн выборки построен таким образом, что любой человек (в возрасте от 14 до 29 лет) в пределах совокупности имел равные возможности быть отобранным для анализа. Использована *стратифицированная многоступенчатая выборка*. Так, основными стратами выступили:

Ступень 1. Отбор по областям – исходя из численности населения по областям и городам республиканского значения старше 14 лет, определены объемы выборки по 16 регионам страны – города Астана и Алматы, 14 областных центров.

Ступень 2. Отбор по принципу город-село – в каждой области высчитаны объемы городской и сельской выборки.

Ступень 3. Отбор стартовой точки – в пределах каждого населённого пункта случайным образом определены стартовые точки маршрута и количества респондентов.

Отбор стартовых точек

В городе выбраны несколько стартовых точек. Стартовая точка – это конкретный адрес – улица и номер дома (*например, проспект Республика, дом 15, кв. 5*), от которой начинается процесс отбора домохозяйств. Стартовая точка фиксируется в Маршрутном листе и ей присваивается номер. Количество стартовых точек, равно количеству участков. Выбранные участки находятся в разных частях города (*например, один участок в центре, другой в районе рынка, третий в районе вокзала и т.д.*). Начиная с каждой Стартовой точки, интервьюер следует определенным маршрутом в соответствии с правилом. Количество маршрутных листов, используемых в исследовании, равно количеству Стартовых точек.

Ступень 4. Отбор домохозяйства – следуя по маршруту от стартовой точки по правилу «левой руки», было отобрано домохозяйство.

Определение маршрута

1. Определение адреса Стартовой точки в городе/селе.
2. Создание выборки домохозяйств, которые будут участвовать в данном опросе. На каждую точку дается соответствующее количество анкет, например, 10 анкет на один участок. Количество домохозяйств, отобранных на одном участке, зависит от количества анкет, которые необходимо сделать на конкретном участке, чтобы количество домохозяйств на одном участке было на 40% больше от количества результативных интервью, выделенных на этот участок. Например, на одном участке 10 анкет для их заполнения можно использовать 14 адресов.

Задаем шаг: для населенных пунктов городского типа шаг будет равен 4 (т.е. необходимо заходить в каждую четвертую квартиру), для сельских населенных пунктов – 2 (т.е. необходимо заходить в каждый второй дом).

Для городских населенных пунктов правило отбора домохозяйств будет таким. Начиная со Стартовой точки, интервьюер обходит квартиры подъезда с шагом 4 и записывает каждую выбранную квартиру в Маршрутный лист.

Если опрос проводится в деревне, то правило отбора домохозяйства сохраняется, но при этом речь идет не о квартирах, а о частных домах и после

внесения домохозяйства в маршрутный лист мы пропускаем 1 домохозяйство.

Правило «левой руки». Следуя по маршруту по правилу «ЛЕВОЙ РУКИ», в результате должно получиться, что интервьюер ходит по квадрату, не пересекая улицы и не переходя дороги.

Ступень 5. Отбор респондентов согласно квоте – в каждом отдельно взятом домохозяйстве респонденты отбираются по двум половозрастной квоте – возраст респондента не должен быть ниже 14 и не выше 29 лет, а также репрезентативная представленность по полу (количество опрашиваемых мужчин и женщин рассчитано согласно данным Комитета статистики Министерства национальной экономики РК в разрезе области, городского и сельского населения).

Выборка является репрезентативной, т.е. по выделенным параметрам состав респондентов приближается к соответствующим пропорциям в генеральной совокупности (согласно данным Комитета статистики за 2015 год). При этом отклонение средних характеристик выборочной совокупности от средних характеристик генеральной совокупности не превышает $\pm 3,5\%$.

Метод сбора информации

Для решения поставленной цели и задач настоящего исследования применялся количественный метод сбора информации – массовый опрос с применением анкеты посредством личного интервью с респондентом.

Методом сбора информации выступает массовый опрос молодежи «facetoface». Данный метод позволяет получить наиболее объективную информацию о ситуации в молодежной среде Казахстана, а также выявить основные потребности и социальные практики молодых казахстанцев. На основании результатов проведенного массового опроса с той или иной степенью точности строится прогноз о массовом поведении.

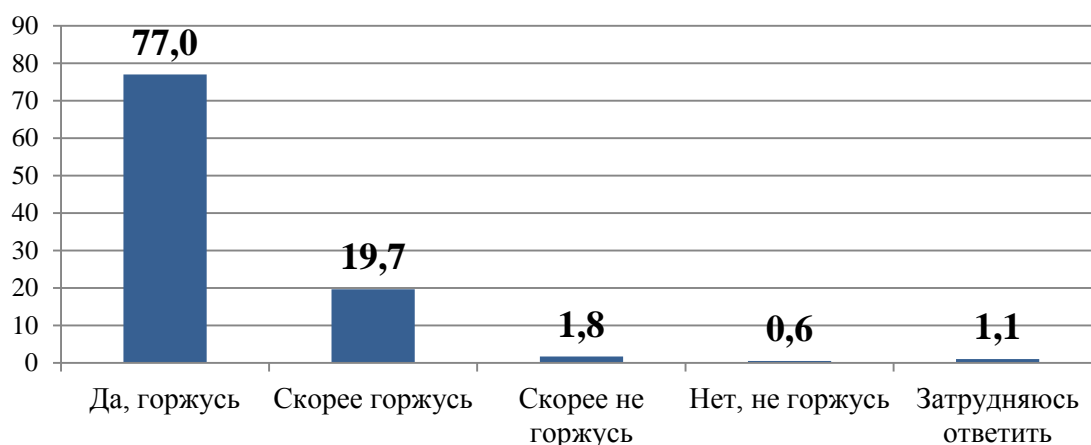
Сбор информации в рамках массового опроса производился по месту жительства респондентов (квартирный опрос) либо по месту учебы / работы / центру занятости (для более оперативного поиска и доступа к целевой группе). К достоинству массового опроса относится возможность проведения продолжительных интервью и простота проведения контроля работы интервьюеров. К сложностям квартирного опроса стоит отнести возможное подозрительное отношение со стороны респондентов, нежелание идти на контакт. Отметим, что эти трудности отчасти преодолеваются при условии хорошей квалификации интервьюеров. Опрос, построенный по данному принципу, включает в себя несколько этапов. Интервьюер движется в соответствии с инструкциями, полученными от супервайзеров проекта, при этом обязательно наличие маршрутного листа, в котором фиксируется дата, время и адрес, где был произведен опрос, количество интервью, удачные и неудачные визиты, контактные номера телефонов респондентов.

II. Социально-экономические настроения молодёжи

2.1 Уровень патриотизма

Как показывают результаты исследования (диаграмма 1), 96,7% опрошенных молодых людей гордятся тем, что являются гражданами Казахстана (77% – в полной мере, 19,7% – скорее да). Обратный ответ дали лишь 2,7%, а 1,1% – затруднились с ответом.

Диаграмма 1. Гордитесь ли Вы тем, что являетесь гражданином Республики Казахстан? (в %)

Чувство гордости за принадлежность к гражданам Казахстана практически не зависит от пола (таблица 2) или возраста опрошенных (таблица 3). При этом на данный показатель влияет этнический фактор (таблица 4): в группах молодёжи казахской (97,8%) и других национальностей (97,3%) он выше, чем в группе русской национальности (91,8%).

Таблица 2. Гордитесь ли Вы тем, что являетесь гражданином Республики Казахстан? (в разрезе пола, в %)

	Мужской	Женский
Да, горжусь	77,6	76,3
Скорее горжусь	19,3	20,1
Скорее не горжусь	1,4	2,1
Нет, не горжусь	0,3	0,8
Затрудняюсь ответить	1,4	0,7
Да, горжусь	77,6	76,3

Таблица 3. Гордитесь ли Вы тем, что являетесь гражданином Республики Казахстан? (в разрезе возрастных групп, в %)

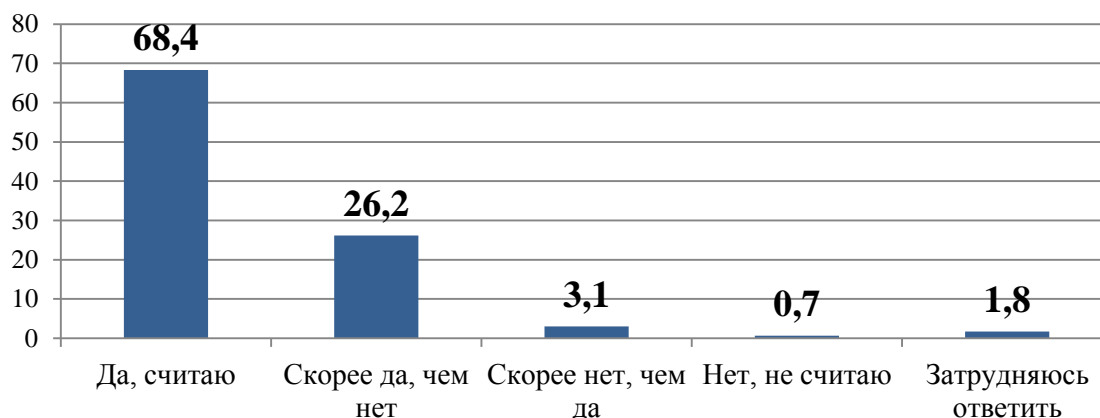
	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Да, горжусь	81,5	79,0	72,7
Скорее горжусь	15,9	18,2	23,0
Скорее не горжусь	1,6	1,1	2,3
Нет, не горжусь	0,2	0,6	0,7
Затрудняюсь ответить	0,8	1,1	1,2

Таблица 4. Гордитесь ли Вы тем, что являетесь гражданином Республики Казахстан? (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/казашка	Русский/русская	Другой национальности
Да, горжусь	82,2	52,8	81,9
Скорее горжусь	15,6	39,0	15,4
Скорее не горжусь	1,2	3,7	2,0
Нет, не горжусь	0,3	2,0	0,0
Затрудняюсь ответить	0,7	2,5	0,8

Приведённые выше данные совпадают с результатами ответов на вопрос: «Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана?» (диаграмма 2): утвердительный ответ получен от 97,6% (68,4% – да, 26,2% – скорее да). Указанные факты свидетельствуют о достаточно высоком уровне патриотизма у казахстанской молодёжи.

Диаграмма 2. Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана? (в %)

Как и в предыдущем вопросе, на ощущение себя патриотом своей страны практически не влияет пол (таблица 5) и возраст респондентов (таблица 6), но сказывается этническая принадлежность: рассматриваемый показатель наиболее низок в группе молодёжи русской национальности (89,6%, таблица 7).

Таблица 5. Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана? (в разрезе пола, в %)

	Мужской	Женский
Да, считаю	69,5	67,2
Скорее да, чем нет	26,0	26,4
Скорее нет, чем да	2,7	3,4
Нет, не считаю	0,1	1,2
Затрудняюсь ответить	1,6	1,9
Да, считаю	69,5	67,2

Таблица 6. Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана? (в разрезе возрастных групп, в %)

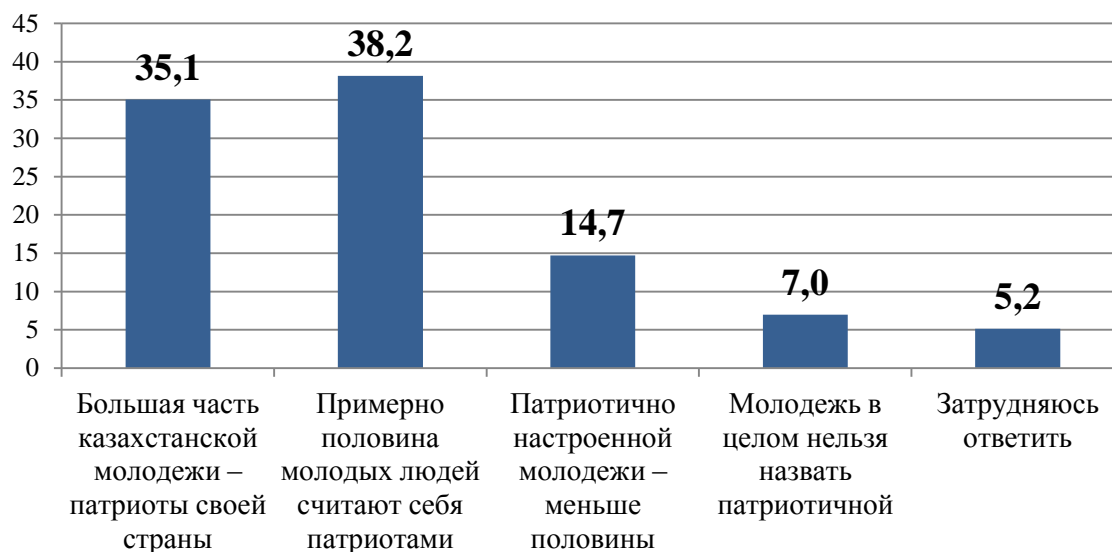
	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Да, считаю	71,0	74,4	62,2
Скорее да, чем нет	24,3	21,5	30,9
Скорее нет, чем да	2,8	2,0	4,0
Нет, не считаю	0,2	0,6	0,9
Затрудняюсь ответить	1,6	1,5	2,0

Таблица 7. Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана? (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/казашка	Русский/русская	Другой национальности
Да, считаю	73,4	45,5	72,4
Скорее да, чем нет	22,9	44,1	19,3
Скорее нет, чем да	1,8	6,5	5,1
Нет, не считаю	0,6	1,1	0,4
Затрудняюсь ответить	1,3	2,8	2,8

Тем не менее, оценки респондентов патриотизма всей казахстанской молодёжи несколько сдержаннее предыдущих (диаграмма 3). Так, считают патриотами большинство молодёжи – 35,1%, примерно половину – 38,2%, меньше половины – 14,7%. 7% высказали точку зрения, что молодёжь в целом нельзя назвать патриотичной.

Диаграмма 3. Считаете ли Вы казахстанскую молодежь патриотичной? (в %)

У опрошенных сложилось мнение, что основой казахстанского патриотизма, в первую очередь, является национальное единство – ощущение народа Казахстана как одной большой семьи (34%, таблица 8).

Таблица 8. Что является основой казахстанского патриотизма в первую очередь? (в %)

	%
Ощущение народа Казахстана как одной большой семьи	34,0
Знание своего родного края, его истории и культуры	19,8
Уважение и исполнение казахстанского законодательства	12,0
Честный труд, развитие предпринимательства	9,8
Создание семьи, планирование жизни в Казахстане	7,7
Служба в армии	4,6
Общественная деятельность, общественная активность	3,4
Умение представлять государственные интересы, быть лицом страны за рубежом, перед иностранными гостями	3,2
Знание политического и экономического вектора страны, его поддержка	1,6
Наличие частной собственности, крепкой материальной базы	1,5
Затрудняюсь ответить	2,6

74% респондентов из числа молодёжи согласны с тем, что правительство заботится об их желаниях и нуждах (таблица 9).

50% опрошенных не верят, что молодые люди достаточно уважаемы в нашем обществе, это связано с менталитетом нашей страны, в соответствии с которым уважением пользуется старшее поколение.

Таблица 9. Согласны ли Вы со следующими высказываниями или нет?

	Согласен	Скорее согласен	Скорее не согласен	Не согласен	Затрудняюсь ответить
Мое правительство заботится о моих желаниях и нуждах	35,5	38,5	15,5	6,4	4,3
Я не верю, что молодые люди достаточно уважаемы в нашем обществе	14,1	26,9	32,0	21,1	6,1

2.2 Удовлетворённость уровнем жизни

Как показывают данные опроса, среди молодёжи преобладает количество тех, кто в той или иной степени удовлетворены своей жизнью: полностью удовлетворены – 37,4%, скорее удовлетворены – 46,8% (диаграмма 3). Тем не менее, практически каждый седьмой представитель молодёжи не удовлетворён жизнью (совокупный процент – 13,8%), ещё 2,1% затруднились ответить на вопрос.

Диаграмма 3. Распределение ответов на вопрос: Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены или не удовлетворены жизнью, которую Вы ведете? (в %)

С возрастом степень удовлетворённости жизнью снижается (таблица 10), вероятно, накапливается житейский опыт, растут потребности, обеспечивать которые приходится уже самостоятельно. Кроме того, реализуются не все юношеские надежды, в которые повседневная реальность вносит свои коррективы.

Таблица 10. Распределение ответов на вопрос: Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены или не удовлетворены жизнью, которую Вы ведете? (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Полностью удовлетворен	46,9	40,0	29,9
Скорее удовлетворен	40,2	44,9	51,9
Скорее не удовлетворен	9,9	10,8	13,5
Полностью не удовлетворен	1,4	1,9	2,7
Затрудняюсь ответить	1,6	2,5	2,0

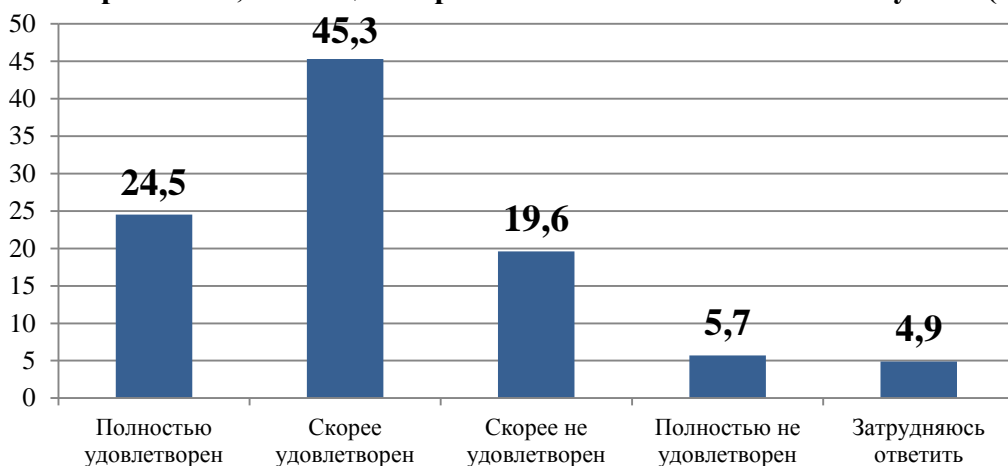
На степень удовлетворённости жизнью влияет принадлежность к определённой этнической группе. В соответствии с полученными результатами, данный показатель выше среди представителей казахской (88,1%, таблица 11) и иных национальностей (91,8%), чем в среде молодёжи русского этноса (75%).

Таблица 11. Распределение ответов на вопрос: Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены или не удовлетворены жизнью, которую Вы ведете? (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/казашка	Русский/русская	Другой национальности
Полностью удовлетворен	36,9	24,3	58,3
Скорее удовлетворен	48,2	50,6	33,5
Скорее не удовлетворен	10,5	20,1	6,7
Полностью не удовлетворен	2,0	3,4	0,8
Затрудняюсь ответить	2,4	1,7	0,8

Большинство представителей молодёжи удовлетворены развитием своего населённого пункта (24,5% – полностью, 45,3% – скорее да, чем нет, диаграмма 4). Существующее положение дел не устраивает пятую часть опрошенных (25,3%), а 4,9% не имеют чёткого мнения об этом.

Диаграмма 4. Распределение ответов на вопрос: Удовлетворены ли Вы или не удовлетворены тем, как в целом развивается Ваш населенный пункт? (в %)

Исходя из места проживания, следует отметить, что большую удовлетворённость развитием населённого пункта показывает молодёжь, живущая в западном (Актюбинская, Западно-Казахстанская, Мангистауская области) и южном (Кызылординская, Алматинская, Южно-Казахстанская области) регионах, чем в восточном (Восточно-Казахстанская область) или северном (Северо-Казахстанская, Костанайская, Акмолинская, Павлодарская области) регионах (таблица 12). Города Астана и Алматы занимают среднюю позицию.

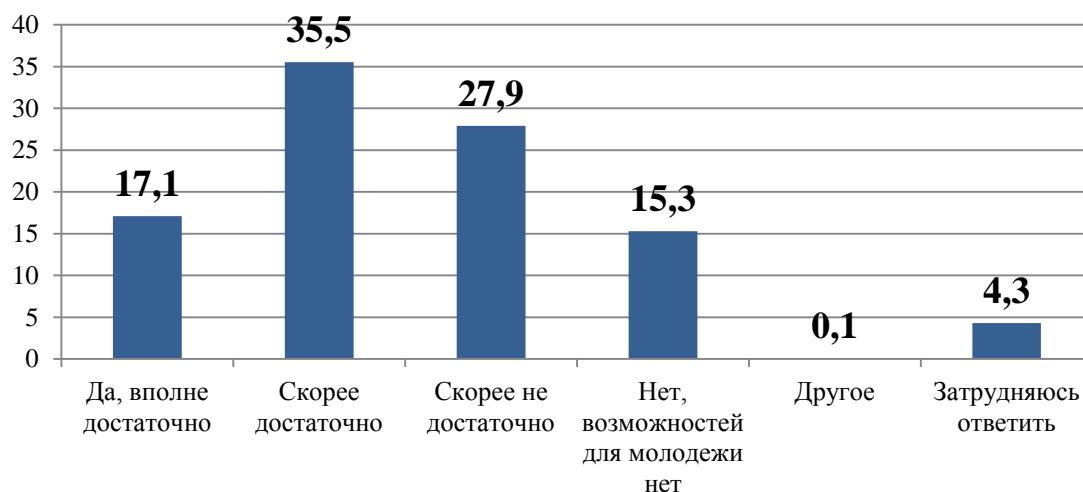
Таблица 12. Распределение ответов на вопрос: Удовлетворены ли Вы тем, как в целом развивается Ваш населенный пункт? (в разрезе областей, в %)

Область	Полностью удовлетворен	Скорее удовлетворен	Скорее не удовлетворен	Полностью не удовлетворен	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	23,1	42,3	23,1	11,5	-
Актюбинская	32,7	48,5	16,8	2,0	-
Алматинская	17,7	62,3	9,3	8,4	2,3
Атырауская	7,4	48,5	20,6	4,4	19,1
Восточно-Казахстанская	21,9	28,8	36,3	8,2	4,8
Жамбылская	11,6	48,8	9,9	2,5	27,3
Западно-Казахстанская	34,7	54,2	8,3	1,4	1,4
Карагандинская	25,3	39,3	23,3	8,0	4,0
Костанайская	11,5	39,6	38,5	8,3	2,1
Кызылординская	39,3	58,4	-	2,2	-
Мангистауская	28,8	49,3	17,8	2,7	1,4
Павлодарская	15,2	51,9	19,0	5,1	8,9
Северо-Казахстанская	10,7	39,3	26,8	23,2	-
Южно-Казахстанская	41,9	27,6	24,0	4,7	1,8
г.Астана	1,0	74,0	20,2	1,0	3,8
г.Алматы	28,4	46,4	16,1	3,3	5,7

Молодёжь достаточно позитивна в оценках наличия возможностей для профессионального роста и жизни в своих населённых пунктах. Так, вполне достаточными их считают 17,1% респондентов, а скорее достаточными – 35,5% (диаграмма 5).

В целом, суммарный процент положительных оценок преобладает над отрицательными (52,6% и 43,2% соответственно).

Диаграмма 5. Распределение ответов на вопрос: Как Вы считаете, в Вашем населенном пункте достаточно возможностей для молодежи, для их профессионального роста, для жизни? (в %)

В разрезе занятости просматривается та же закономерность, что и в вопросе об удовлетворённости жизнью (таблица 13). У учащейся молодёжи отсутствует практический опыт, поэтому их представления о перспективах и возможностях более оптимистичны. И наоборот, более низкие оценки свойственны столкнувшейся с реальными проблемами работающей или ищущей работу молодёжи, а также тех, кто не смог реализовать себя (не учатся, не работают и не ищут работу).

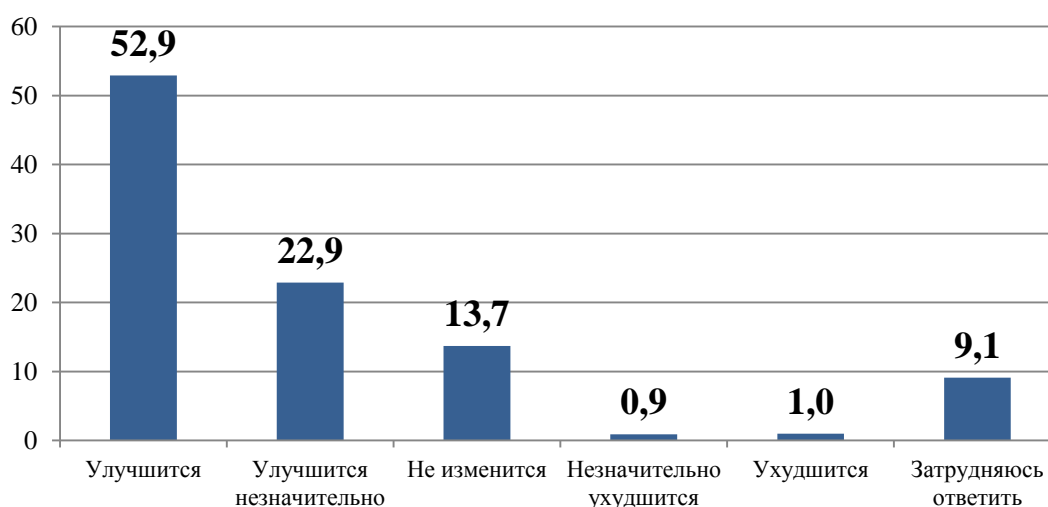
Таблица 13. Распределение ответов на вопрос: В настоящее время в Вашем населенном пункте достаточно возможностей для молодежи, для их профессионального роста, для улучшения их жизни? (в разрезе занятости, в %)

	Нет, я только учусь	Учусь и одновременно работаю (подрабатываю)	Да, я работаю	Я не учусь, не работаю и НЕ ищу работу	Я не учусь, не работаю (ищу работу)
Да, вполне достаточно	19,8	20,8	15,5	7,7	17,4
Скорее достаточно	35,9	31,7	36,0	37,8	32,3
Скорее не достаточно	27,0	29,7	29,9	28,2	20,6
Нет, возможностей для молодежи нет	10,9	14,9	16,0	22,4	25,2
Другое	0,1	-	-	-	-
Затрудняюсь ответить	6,3	3,0	2,6	3,8	4,5

Тем не менее, фактор надежды на лучшее будущее свойственен подавляющему большинству представителей молодёжи: 75,8% уверены, что уровень их жизни будет выше, чем у их родителей (диаграмма 6). Среди них 52,9% надеются на явные улучшения, 22,9% – хотя бы на незначительные. Отчасти это является проявлением юношеского максимализма и стремления превзойти своих родителей, чем реальной оценкой своих возможностей. Вместе с тем, позитивный настрой способствует достижению успеха.

13,7% участников опроса считают, что их уровень жизни в сравнении с родительским не изменится, а 1,9% заявили об его возможном ухудшении. 9,1% не смогли дать однозначного ответа.

Диаграмма 6. Распределение ответов на вопрос: Как Вы думаете, будучи взрослым, каким будет Ваш уровень жизни по сравнению с Вашими родителями? (в %)

Старшие возрастные группы менее оптимистичны в своих ответах (таблица 14): надеются на улучшения 78% представителей молодёжи в возрасте от 14 до 18 лет, 76,6% – от 19 до 23 лет, 73,7% – от 24 до 29 лет.

Таблица 14. Распределение ответов на вопрос: Как Вы думаете, будучи взрослым, каким будет Ваш уровень жизни по сравнению с Вашими родителями? (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Улучшится	55,9	54,5	49,8
Улучшится незначительно	22,1	22,1	23,9
Не изменится	11,1	13,7	14,5
Незначительно ухудшится	1,0	0,6	1,1
Ухудшится	1,2	0,3	1,3
Затрудняюсь ответить	8,7	8,8	9,5

Чаще других высказывала уверенность в лучшем будущем молодёжь из представителей казахской (76,6%, таблица 15) и других национальностей

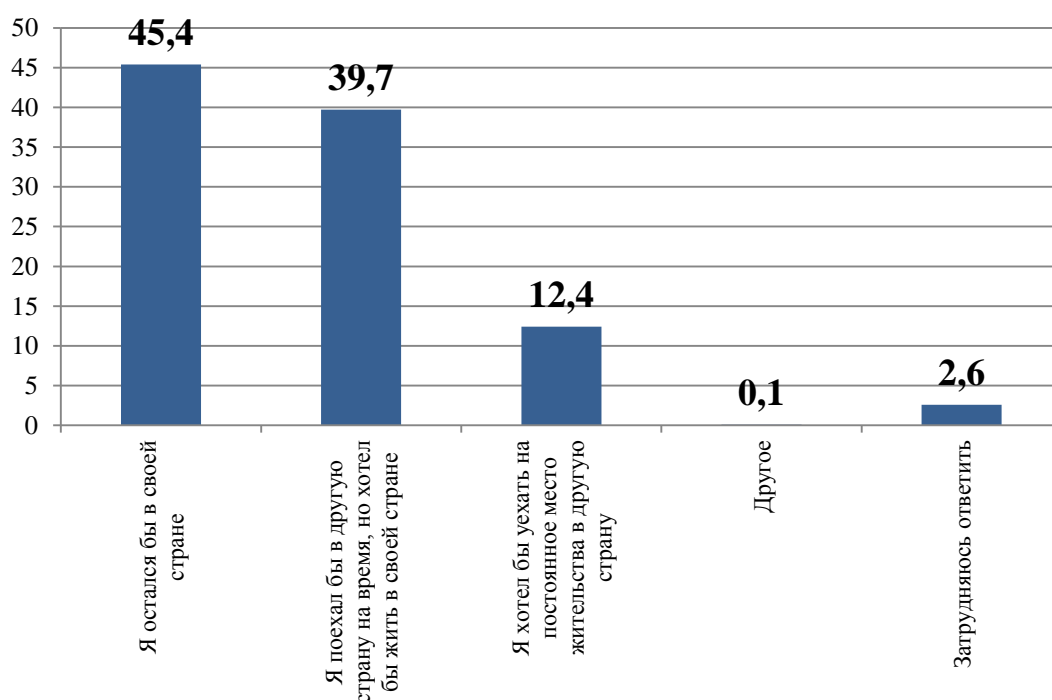
(81,3%). Данный процент наиболее низок среди респондентов русской национальности (67,1%).

Таблица 15. Распределение ответов на вопрос: Как Вы думаете, будучи взрослым, каким будет Ваш уровень жизни по сравнению с Вашими родителями? (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/казашка	Русский/русская	Другой национальности
Улучшится	54,0	43,2	60,2
Улучшится незначительно	22,6	24,9	21,3
Не изменится	12,1	20,3	11,0
Незначительно ухудшится	1,2	-	0,4
Ухудшится	0,7	2,3	0,4
Затрудняюсь ответить	9,4	9,3	6,7

Несмотря на имеющиеся в собственном населённом пункте возможности, 12,4% опрошенной молодёжи высказали готовность уехать в другую страну на постоянное место жительства (диаграмма 7), а 39,7% – хотели бы уехать на время. В то же время, большинство – 45,4% – имеют твёрдое намерение остаться в своей стране.

Диаграмма 7. Распределение ответов на вопрос: Если бы у Вас была возможность уехать в другую страну или остаться жить в своей стране, что бы Вы выбрали? (в %)

Намерение покинуть свою страну в большей степени свойственно тем представителям молодёжи, у которых имеются на это средства, т.е. с более высоким уровнем материального положения (таблица 16).

Таблица 16. Распределение ответов на вопрос: Если бы у Вас была возможность уехать в другую страну или остаться жить в своей стране, что бы Вы выбрали? (в разрезе материального положения, в %)

	Нам не хватает денег даже на питание	Денег хватает только на самые необходимые расходы, без которых нельзя обойтись	Денег хватает на питание и другие необходимые расходы, но купить сейчас холодильник или стиральную машину трудно	Денег хватает на самые необходимые расходы, одежду и крупную бытовую технику, но купить новую машину мы не можем	Денег хватает на все, кроме покупки недвижимости (дачи или квартиры)	Материальных затруднений не испытываем. При необходимости могли бы приобрести дачу, квартиру	Затрудняюсь ответить
Я остался бы в своей стране	62,5	46,8	45,0	42,2	46,1	39,1	51,3
Я поехал бы в другую страну на время, но хотел бы жить в своей стране	22,5	37,0	39,8	44,8	42,5	45,7	22,4
Я хотел бы уехать на постоянное место жительства в другую страну	10,0	14,5	12,6	11,3	10,4	13,0	10,5
Другое	-	-	-	-	0,5	-	-
Затрудняюсь ответить	5,0	1,7	2,7	1,7	0,5	2,2	15,8

Закономерно, что процент желающих переехать на иное постоянное место жительства выше в группе молодёжи от 14 до 18 лет, так как их пока не связывает место учёбы/работы или семья, им открыты перспективы (13,7%, таблица 17). С возрастом данная тенденция снижается, но незначительно, так как в целом молодёжи свойственна мобильность.

Таблица 17. Распределение ответов на вопрос: Если бы у Вас была возможность уехать в другую страну или остаться жить в своей стране, что бы Вы выбрали? (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Я остался бы в своей стране	42,1	47,7	45,5
Я поехал бы в другую страну на время, но хотел бы жить в своей стране	40,4	38,1	40,4
Я хотел бы уехать на постоянное место жительства в другую страну	13,7	11,7	12,2
Другое	-	-	0,1
Затрудняюсь ответить	3,8	2,5	1,9

Миграционные тенденции более выражены в среде представителей русской национальности (38,7%, таблица 18), данный показатель в три раза выше среднего (12,4%). Намерение остаться в своей стране более свойственно молодёжи казахской национальности (50,5%), но это процент также высок и среди группы других этносов (41,3%).

Таблица 18. Распределение ответов на вопрос: Если бы у Вас была возможность уехать в другую страну или остаться жить в своей стране, что бы Вы выбрали? (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/ казашка	Русский/ русская	Другой национальности
Я остался бы в своей стране	50,5	28,0	41,3
Я поехал бы в другую страну на время, но хотел бы жить в своей стране	41,0	29,4	46,5
Я хотел бы уехать на постоянное место жительства в другую страну	6,0	38,7	10,6
Затрудняюсь ответить	0,1	-	-

Этнический фактор прослеживается и в региональном разрезе: процент желающих переехать в другую страну выше в северных регионах (Северо-Казахстанская, Костанайская, Павлодарская области), где проживает большее число представителей русской национальности (таблица 19).

Таблица 19. Распределение ответов на вопрос: Если бы у Вас была возможность уехать в другую страну или остаться жить в своей стране, что бы Вы выбрали? (в разрезе областей, в %)

Область	Я остался бы в своей стране	Я поехал бы в другую страну на время, но хотел бы жить в своей стране	Я хотел бы уехать на постоянное место жительства в другую страну
Акмолинская	44,9	43,6	11,5
Актюбинская	44,6	44,6	5,9
Алматинская	60,0	29,8	5,1
Атырауская	38,2	50,0	11,8
Восточно-Казахстанская	48,6	31,5	14,4
Жамбылская	39,7	39,7	20,7
Западно-Казахстанская	68,1	22,2	6,9
Карагандинская	44,7	32,0	19,3
Костанайская	45,8	28,1	24,0
Кызылординская	76,4	20,2	3,4
Мангистауская	47,9	39,7	6,8
Павлодарская	38,0	30,4	25,3
Северо-Казахстанская	39,3	19,6	41,1
Южно-Казахстанская	36,7	60,1	3,2
г. Астана	36,5	44,2	14,4
г. Алматы	35,5	46,4	16,1

2.3 Рейтинг актуальных проблем молодёжи

Проблемы, с которыми сталкивается молодое поколение, в первую очередь, обусловлены особенностями его социального положения.

Молодёжь недостаточно обеспечена материально, в основном не имеет собственного жилья и нередко зависима от родителей, в этой связи, более всего на её положение влияют экономические факторы. К их числу относятся проблемы трудоустройства (51,7%, таблица 20), материальные трудности (50,5%), высокие цены на продукты, товары народного потребления (44,5%), высокая стоимость получения высшего образования (42,2%), необеспеченность жильём (41,8%).

Не менее важны духовные факторы. В современности усиливается процесс потери нравственных ориентиров, размывания традиционных норм и ценностей. Молодёжь как переходная и нестабильная социальная группа наиболее уязвима перед негативными тенденциями, следовательно, актуализируется проблема психофизиологических зависимостей – наркомании, токсикомании, алкоголизма, курения (15,9%), религиозного экстремизма (10,6%), преступности (15,1%), бездуховности, низкого уровня культуры (14,4%). Молодые люди зачастую не умеют занять себя в часы досуга (18,4%), не имеют уверенности в завтрашнем дне (15,7%), не устроены в личной жизни (9,9%), конфликтуют с родителями и старшим поколением (6,6%).

Таблица 20. Распределение ответов на вопрос: «Назовите, пожалуйста, наиболее актуальные проблемы молодежи в Вашем населенном пункте?» (в %)

	%
Проблемы трудоустройства, безработица	51,7
Материальные трудности (низкая заработная плата, стипендия и т.д.)	50,5
Высокие цены на продукты питания, товары народного потребления	44,5
Трудности с получением высшего образования (высокая стоимость и т.п.)	42,4
Проблема с жильем	41,8
Проблемы досуга молодежи, негде провести свободное время	18,4
Наркомания, токсикомания и алкоголизм, курение	15,9
Нет уверенности в завтрашнем дне	15,7
Преступность среди молодых	15,1
Низкий уровень культуры, бездуховность молодежи	14,4
Религиозный экстремизм в молодежной среде	10,6
Неустроенность личной жизни	9,9
Плохое здоровье, ухудшение здоровья	9,4
Угроза личной безопасности (страшно ходить по улицам и т.п.)	7,2
Конфликты с родителями / старшим поколением, непонимание родных и близких	6,6
Отсутствие доступа к высокоскоростному Интернету, к качественной мобильной связи	4,2
Другое (нет воды, не признают талантливую молодежь, нет автобуса и др.)	0,7
Нет никаких проблем	4,6
Затрудняюсь ответить	0,7

В числе личных проблем респондентов преобладают уже описанные выше общие тенденции – финансовые трудности (47,1%, таблица 21), сложности с трудоустройством (30%), проблемы с жильём (23,6%) и т.д.

К ним добавляются проблемы, связанные с какой-либо конкретной ситуацией: неопределённость с выбором будущей профессией (12%) или высшего учебного заведения (7,4%), страх перед сдачей ЕНТ (10,1%), подготовка к вступительным экзаменам (8,5%).

Таблица 21. Распределение ответов на вопрос: Скажите, пожалуйста, какие проблемы беспокоят лично Вас? (в %)

	%
Финансовые трудности, нехватка денег	47,1
Сложность с трудоустройством, в том числе по специальности	30,0
Проблемы с жильём	23,6
Неопределенность с выбором будущей профессии, специальности	12,0
Страх перед сдачей ЕНТ	10,1
Проблемы со здоровьем	9,8
Подготовка к вступительным экзаменам	8,5
Неопределенность с выбором высшего учебного заведения	7,4
Непонимание со стороны родителей, близких, конфликты с близкими	6,6
Отсутствие друзей, товарищей, единомышленников	4,6
Другое, в том числе: <i>занятость на работе, нехватка личного времени; страх за безопасность детей; нужны спортивные площадки; дискриминация по национальному признаку; экологические проблемы, грязь на улицах; неверие в себя</i>	0,6
У меня нет проблем	17,4
Затрудняюсь ответить	1,0

Очевидно, что наибольшее понимание молодые люди получают в семье, поэтому и лицами, чаще всего интересующимися их проблемами, являются родители, родственники, близкие (88,6%, таблица 22). Также постоянной средой поддержки являются друзья, однокурсники, соседи (54%).

Заинтересованность в проблемах молодёжи, пусть и незначительную, проявляют и представители общественных институтов и организаций, в деятельность которых вовлечены опрошенные, – классные руководители, кураторы группы (5,8%), директора школ, ректоры вузов, руководители предприятий (2,3%), сотрудники Молодёжного ресурсного центра (1,5%), представители политических партий, общественных объединений (0,9%), акимата, маслихата (0,7%), религиозных организаций (0,6%), неправительственных молодёжных организаций (0,6%).

0,9% респондентов отметили, что за последние полгода никто не интересовался их проблемами, а 3,1% затруднились ответить на вопрос.

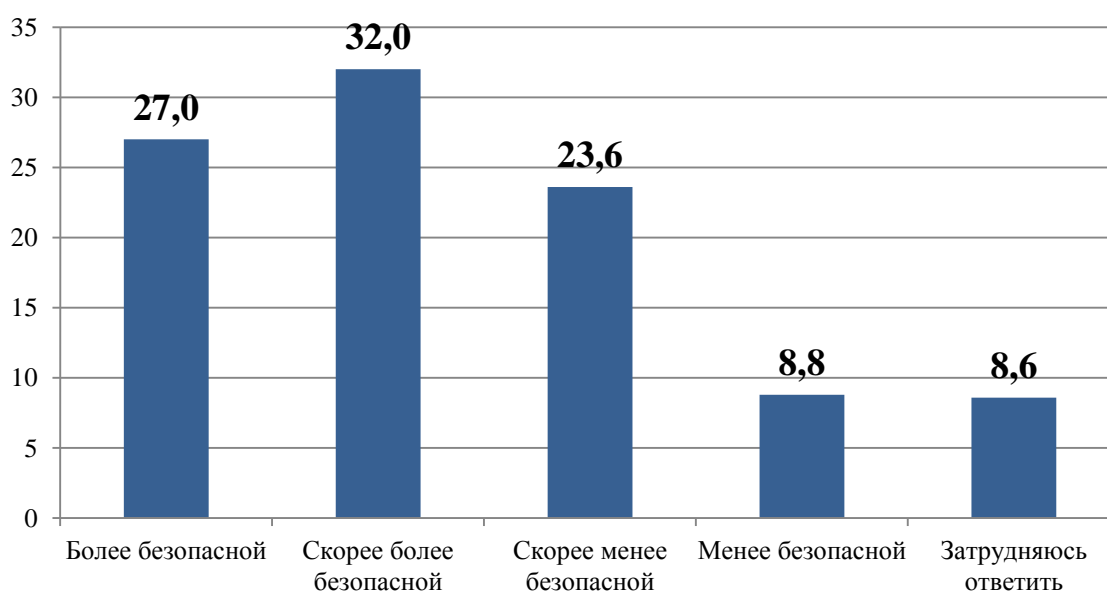
Таблица 22. Распределение ответов на вопрос: За последние полгода кто-нибудь интересовался Вашими проблемами? (в %)

	%
Родители, родственники, близкие	88,6
Друзья, однокурсники, коллеги	54,0
Классный руководитель, куратор группы	5,8
Директор школы, ректор вуза, руководитель предприятия/организации	2,3
Представитель Молодежного ресурсного центра	1,5
Представитель политической партии, общественного объединения	0,9
Представитель акимата, маслихата	0,7
Представитель религиозной организации	0,6
Представитель неправительственной молодежной организации	0,6
Другое (нет проблем, полиция, военкомат)	0,1
Никто не интересовался моими проблемами	0,9
Затрудняюсь ответить	3,1

2.4 Уровень и причины социальной напряжённости среди молодёжи

В восприятии большинства респондентов, их жизнь становится в той или иной степени безопаснее (27% – более безопасной, 32% – скорее более безопасной, диаграмма 8). В то же время, около трети опрошенных молодых людей считают, что безопасность жизни снижается (скорее менее безопасной – 23,6%, менее безопасной – 8,8%). 8,6% не смогли ответить на вопрос.

Диаграмма 8. Распределение ответов на вопрос: По Вашему ощущению, жизнь становится более или менее безопасной? (в %)

Массовые страхи обычно обусловлены ситуацией, складывающейся в социальной среде, их содержание охватывает наиболее значимые сферы индивидуальной и общественной жизни. В отношении безопасности всей

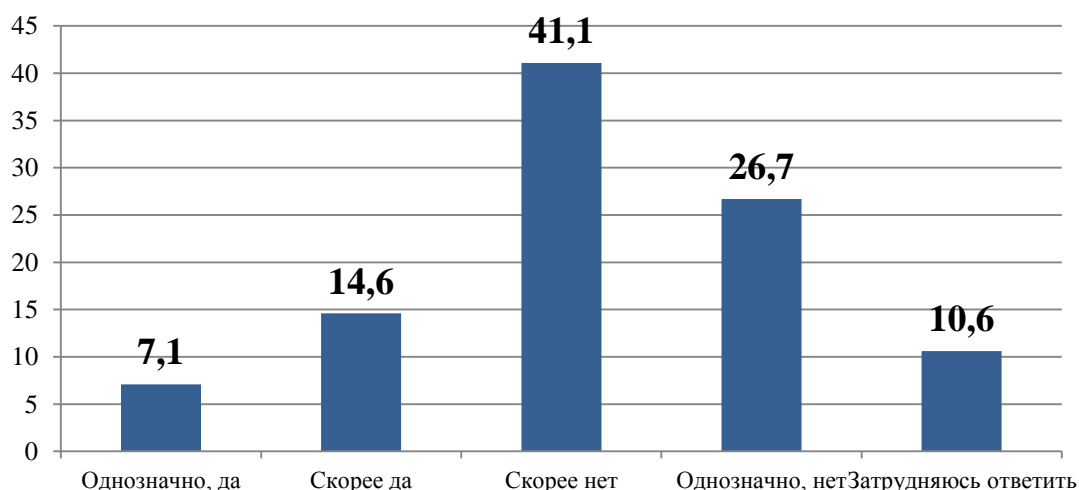
страны молодёжь наиболее обеспокоена религиозным радикализмом и экстремизмом (51,2%, таблица 23), опасностями информационных провокаций и неконтролируемого интернета (32,3%), массовой безработицей и обнищанием населения (27,3%).

Таблица 23. Что, по Вашему мнению, в большей степени угрожает безопасности нашей страны? (в %)

	%
Религиозный радикализм и экстремизм	51,2
Информационные провокации, неконтролируемый интернет	32,3
Массовая безработица и обнищание населения	27,3
Опасность потерять независимость	12,5
Утрата национальной самобытности и традиций	12,0
Экологические катастрофы, заражение воды, воздуха	11,3
Рост протестных настроений в обществе, социальной напряженности	9,4
Межэтническая напряженность, конфликты	7,9
Сепаратизм, призывы к отделению территорий	7,1
Массовые эпидемии, болезни	6,5
Подавление демократических прав и свобод	5,8
Сбои в поставках тепла и энергии	3,1

В оценках возможности возникновения акций протеста в своём населённом пункте большинство респондентов высказали мнение, что это маловероятно (диаграмма 9): 26,7% однозначно отрицают подобную ситуацию, 41,1% – предположительно. О том, что акции протеста возможны, твёрдо заявили 7,1% опрошенных, с долей вероятности – 14,6%.

Диаграмма 9. Существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста в том месте, где Вы живете? (в %)

В том, что акции протеста могут произойти в их населённых пунктах, в большей степени уверены старшие возрастные группы (таблица 24). Совокупный процент положительных ответов составляет 21,4% в группе респондентов от 19 до 23 лет и 24% – в группе от 24 до 29 лет, тогда как в группе от 14 до 18 лет – 17,9%. Видимо, здесь сказалось то, что с возрастом в

силу большей вовлечённости в социальные процессы повышается осведомлённость о происходящих в социуме тенденциях.

Таблица 24. Распределение ответов на вопрос: Существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста в том месте (населенном пункте), где Вы живете? (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Однозначно, да	6,0	6,9	7,7
Скорее да	11,9	14,5	16,3
Скорее нет	41,4	41,0	40,9
Однозначно, нет	29,8	28,5	23,5
Затрудняюсь ответить	10,9	9,0	11,6

В разрезе этнических групп мнение о вероятности акций протеста чаще высказывались представители молодёжи казахской национальности (совокупный процент – 24,3%, таблица 25). Более умеренные оценки были даны молодёжью русской (15,3%) и иных (16,1%) национальностей.

Таблица 25. Распределение ответов на вопрос: Существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста в том месте (населенном пункте), где Вы живете? (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/ казашка	Русский/ русская	Другой национальности
Однозначно, да	7,8	7,1	3,1
Скорее да	16,5	8,2	13,0
Скорее нет	38,8	44,6	48,8
Однозначно, нет	25,2	31,6	28,0
Затрудняюсь ответить	11,7	8,5	7,1

Большая доля уверенности в возникновении акций протеста свойственна молодёжи из числа жителей Кызылординской области (50,5%, таблица 26), г. Алматы (48,8%), Атырауской (41,1%) и Актюбинской (37,6%) областей. Данное распределение в какой-то мере понятно в отношении последних трёх регионов ввиду недавно происходивших там событий, но ситуация с Кызылординской областью должна настораживать.

Реже всего подобные ответы давали представители молодёжи из Жамбылской (0%), Костанайской (1%), Западно-Казахстанской (5,6%) областей и г. Астана (6,7%).

Таблица 26. Распределение ответов на вопрос: Существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста в том месте (населенном пункте), где Вы живете? (в разрезе областей, в %)

Область	Однозначно да	Скорее да	Скорее нет	Однозначно нет	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	10,3	10,3	24,4	53,8	1,3
Актюбинская	10,9	26,7	22,8	12,9	26,7
Алматинская	8,8	11,6	43,7	27,4	8,4
Атырауская	2,9	38,2	20,6	17,6	20,6
Восточно-Казахстанская	6,8	1,4	49,3	34,9	7,5
Жамбылская	-	-	95,9	0,8	3,3
Западно-Казахстанская	2,8	2,8	19,4	62,5	12,5
Карагандинская	4,7	18,7	42,0	22,7	12,0
Костанайская	-	1,0	50,0	49,0	-
Кызылординская	21,3	29,2	25,8	15,7	7,9
Мангистауская	-	15,1	37,0	24,7	9,6
Павлодарская	-	8,9	40,5	26,6	24,1
Северо-Казахстанская	1,8	8,9	46,4	35,7	7,1
Южно-Казахстанская	1,8	17,6	45,2	26,4	9,1
г.Астана	-	6,7	47,1	39,4	6,7
г.Алматы	21,8	27,0	22,7	12,3	16,1

Как и следовало предполагать, основные причины, которые могут вынудить опрошенных пойти на публичную протестную акцию, связаны с возможным ухудшением материального положения: ростом цен на продукты питания, ГСМ, лекарства (12,9%, таблица 27), сокращением или увольнением с работы (12,2%), задержками по выплате заработной платы, пенсий, стипендий (9,7%), повышением тарифов на коммунальные услуги (7,5%) и т.д.

Вместе с тем, стоит обратить внимание на тот факт, что для 8,4% респондентов основанием для протеста может стать неудовлетворённость действиями властей.

Таблица 27. Распределение ответов на вопрос: Какая проблема может вынудить Вас пойти на публичную протестную акцию? (в %)

	%
Рост цен на продукты питания, ГСМ, лекарства	12,9
Сокращение или увольнение с работы	12,2
Задержка по выплате заработной платы, пенсий, стипендий, пособий	9,7
Неудовлетворенность действиями властей	8,4
Необоснованное повышение тарифов на коммунальные услуги	7,5
Проблемы с жильем	7,3
Необоснованные штрафы	7,2
Несправедливые судебные решения	6,7
Халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений	5,9

	%
Ухудшение экологической ситуации	5,8
Повышение выплат по кредитам или ипотеке	5,3
Проблемы в школе, ВУЗе, колледже	5,1
Несогласие с принимаемыми реформами	4,5
Низкое качество услуг в образовании	2,8
Нарушение прав на этнической почве	1,9
Другое, в том числе: <i>терроризм, девальвация, земельная реформа, кумовство во всех сферах.</i>	0,6
Ничто не может вынудить меня открыто протестовать	46,5
Затрудняюсь ответить	10,1

Основной части респондентов присуща пассивная позиция в вопросе отстаивания собственных интересов – 39,7% ничего не будут предпринимать по данному поводу (таблица 28).

Положительным моментом является то, что значительное количество опрошенных в случае ущемления своих интересов намерены вести себя в рамках законности. Так, 20,2% обратятся в суд, 12% – в партию «Нур Отан», 9,9% – в газету, на телевидение, радио, 8,1% – к представителям государственной власти. Данные ответы свидетельствуют и о достаточно высоком доверии молодёжи государству и его институтам.

Таблица 28. Распределение ответов на вопрос: Что Вы готовы предпринять в защиту своих интересов? (в %)

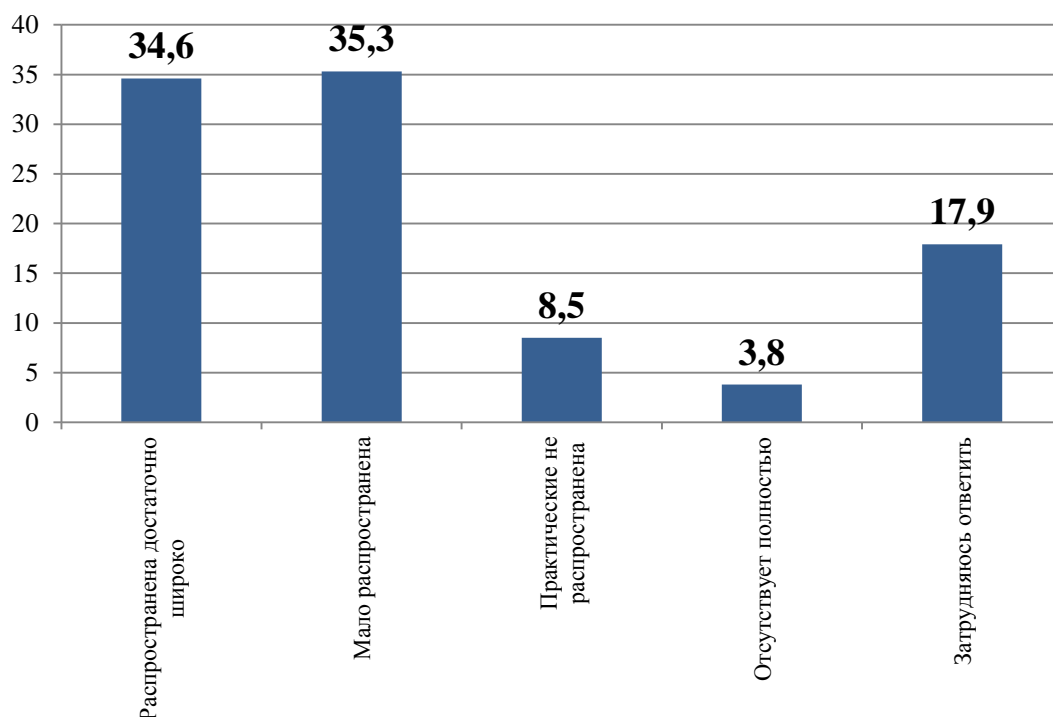
	%
Обращусь в суд	20,2
Обращусь в приемную партии «Нур Отан»	12,0
Обращусь в газету, телевидение, радио	9,9
Приду на прием к представителям государственной власти	8,1
Буду участвовать в мирной демонстрации	7,6
Приму участие в митинге протеста	3,7
Не выйду на работу, на учебу	3,6
Объявлю голодовку	2,4
Буду участвовать в перекрытии дорог, автотрасс	1,4
Буду распространять листовки и прокламации	1,4
Обращусь в любую политическую партию, кроме «Нур Отан»	1,3
Другое	0,2
Ничего не буду предпринимать	39,7
Затрудняюсь ответить	12,5

2.5 Оценка уровня коррупции

Восприятие представителями молодёжи, участвовавшими в опросе, феномена распространения коррупции, достаточно однозначно – большинство из них указали на её присутствие в их регионе (широко – 34,6%, мало – 35,3%, диаграмма 10).

Вместе с тем, как было рассмотрено выше, коррупция не является ни актуальной проблемой молодёжи (таблицы 20-21), ни фактором, провоцирующим протестные явления (таблица 27).

Диаграмма 10. Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция? (в %)

Оценка уровня распространения коррупции выше в старших возрастных группах (от 19 до 23 лет – 71,9%, от 24 до 29 лет – 75,9%, таблица 29). Как и в случае с протестными настроениями, здесь сказывается бóльшая социальная осведомлённость.

Таблица 29. Распределение ответов на вопрос: Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция? (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Распространена достаточно широко	21,9	35,6	41,2
Мало распространена	34,8	36,3	34,7
Практически не распространена	10,7	8,8	6,9
Отсутствует полностью	3,8	4,6	3,2
Затрудняюсь ответить	28,8	14,7	14,0

Респонденты, имеющие работу, чаще могут сталкиваться с коррупционными проявлениями, чем учащиеся, поэтому их оценки уровня распространения коррупции выше (таблица 30).

Таблица 30. Распределение ответов на вопрос: Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция? (в разрезе занятости, в %)

	Нет, я только учусь	Учусь и одновременно работаю (подрабатываю)	Да, я работаю	Я не учусь, не работаю и НЕ ищу работу	Я не учусь, не работаю (ищу работу)
Распространена достаточно широко	26,7	35,6	38,0	40,4	42,6
Мало распространена	34,9	30,7	37,3	30,8	33,5
Практически не распространена	9,9	9,9	6,5	10,9	9,7
Отсутствует полностью	4,3	3,0	3,8	3,2	1,9
Затрудняюсь ответить	24,2	20,8	14,3	14,7	12,3

Несколько выше оценивают степень распространения коррупции представители молодёжи русской национальности (73,4%, таблица 31), ниже – представители казахской (69,1%) и иных (69%) национальностей.

Таблица 31. Распределение ответов на вопрос: Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция? (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/ казашка	Русский/ русская	Другой национальности
Распространена достаточно широко	32,4	39,8	39,4
Мало распространена	36,7	33,6	29,5
Практически не распространена	7,9	7,1	13,4
Отсутствует полностью	4,4	3,7	0,8
Затрудняюсь ответить	18,6	15,8	16,9

В региональном разрезе коррупция, по мнению молодёжи, наиболее распространена в г. Астана (86,5%, таблица 32). Это объясняется наибольшей представленностью государственных органов в столице.

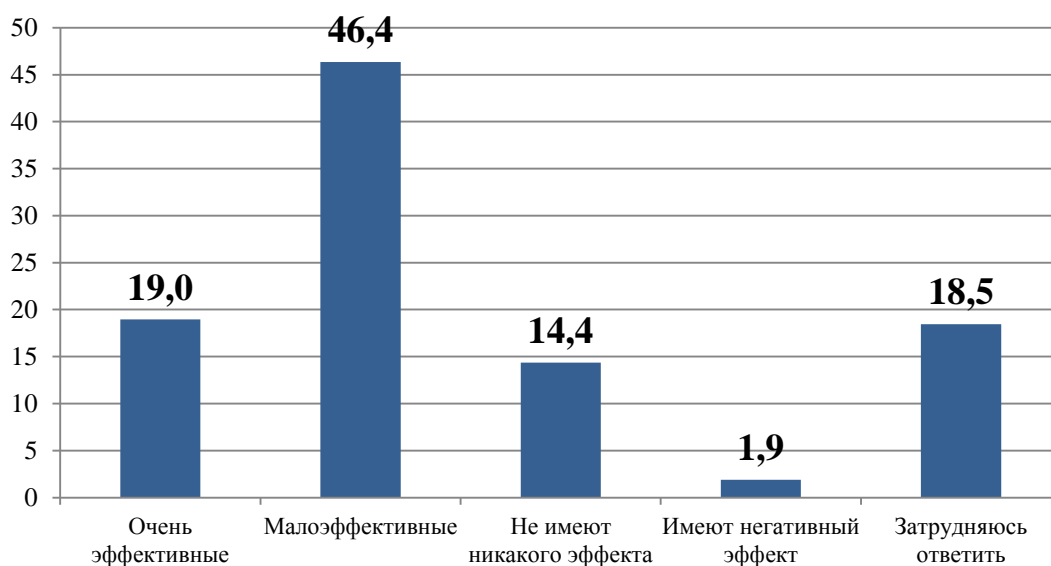
Далее следуют Костанайская (84,4%), Атырауская (79,4%), Южно-Казахстанская (78,6%), Акмолинская (75,6%) области.

Таблица 32. Распределение ответов на вопрос: Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция? (в разрезе областей, в %)

Область	Распространена достаточно широко	Мало распространена	Практически не распространена	Отсутствует полностью	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	39,7	35,9	11,5	2,6	10,3
Актюбинская	15,8	52,5	5,9	5,9	19,8
Алматинская	14,9	46,0	9,3	4,2	25,6
Атырауская	19,1	60,3	20,6	0,0	0,0
Восточно-Казахстанская	34,2	35,6	8,9	2,7	18,5
Жамбылская	53,7	4,1	0,8	0,0	41,3
Западно-Казахстанская	22,2	38,9	4,2	1,4	33,3
Карагандинская	36,7	22,0	10,0	10,0	21,3
Костанайская	32,3	52,1	10,4	4,2	1,0
Кызылординская	12,4	59,6	5,6	6,7	15,7
Мангистауская	46,6	16,4	6,8	17,8	12,3
Павлодарская	26,6	30,4	11,4	3,8	27,8
Северо-Казахстанская	35,7	30,4	12,5	1,8	19,6
Южно-Казахстанская	52,8	25,8	8,5	0,0	12,9
г.Астана	32,7	53,8	1,9	2,9	8,7
г.Алматы	39,3	31,3	10,0	4,3	15,2

Меры, предпринимаемые государством по борьбе с коррупцией, 46,4% назвали малоэффективными (диаграмма 11), а 19% – очень эффективными. Для 14,4% они не имеют никакого эффекта, 1,9% отмечают их негативный эффект. Практически каждый пятый затруднился дать ответ на вопрос (18,5%).

Диаграмма 11. Как бы Вы оценили меры, предпринимаемые государством по борьбе с коррупцией? (в %)

Старшие возрастные группы в основном склонны к положительным оценкам (таблица 33), а респонденты от 14 до 18 лет чаще других затруднялись дать ответ (28%).

Таблица 33. Распределение ответов на вопрос: Как бы Вы оценили меры, предпринимаемые государством по борьбе с коррупцией? (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Очень эффективные	18,9	20,1	18,1
Малоэффективные	41,4	46,3	49,2
Не имеют никакого эффекта	10,3	15,7	15,7
Имеют негативный эффект	1,4	2,3	1,9
Затрудняюсь ответить	28,0	15,6	15,1

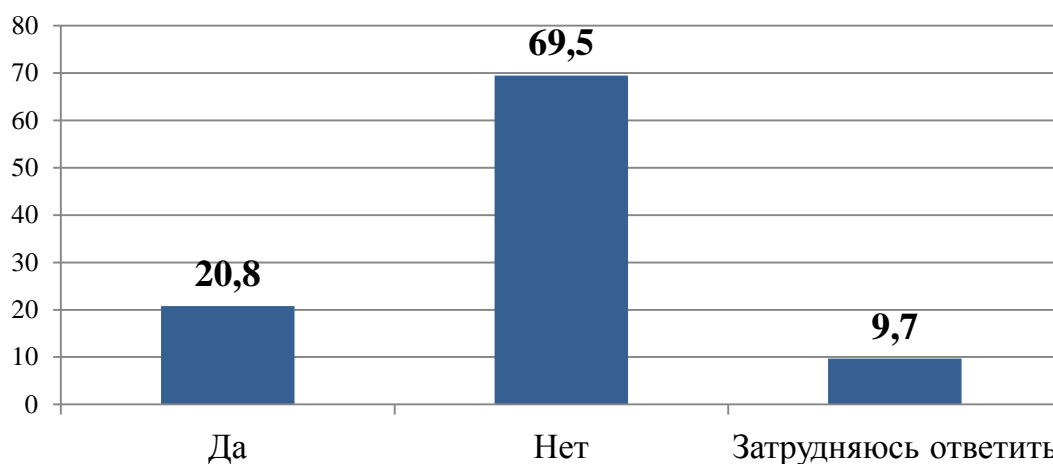
В разрезе этнических групп наиболее позитивными оценками мер по борьбе с коррупцией отличаются респонденты других национальностей (69,7%, таблица 34), а также казахской национальности (65,6%). Представители русской национальности, как и в предыдущем вопросе, более категоричны (60,1%).

Таблица 34. Распределение ответов на вопрос: Как бы Вы оценили меры, предпринимаемые государством по борьбе с коррупцией? (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/казахка	Русский/русская	Другой национальности
Очень эффективные	20,0	15,5	18,1
Малоэффективные	45,6	45,5	51,6
Не имеют никакого эффекта	14,4	18,1	8,7
Имеют негативный эффект	1,7	3,1	1,6
Затрудняюсь ответить	18,3	17,8	20,1

Примечательно, что подавляющее большинство опрошенных с коррупционными проявлениями лично не сталкивалось (69,5%, диаграмма 12). Лишь пятая часть респондентов дала положительный ответ на вопрос (20,8%). Ещё 9,7% не дали точного ответа.

Диаграмма 12. За последние полгода приходилось ли Вам лично сталкиваться с проявлениями коррупции? (в %)

Процент респондентов, сталкивавшихся с проявлениями коррупции, выше в старших возрастных группах (таблица 35) и среди представителей русской национальности (27,1%, таблица 36).

Таблица 35. Распределение ответов на вопрос: За последние полгода приходилось ли лично сталкиваться с проявлениями коррупции? (в разрезе возрастных групп, в %)

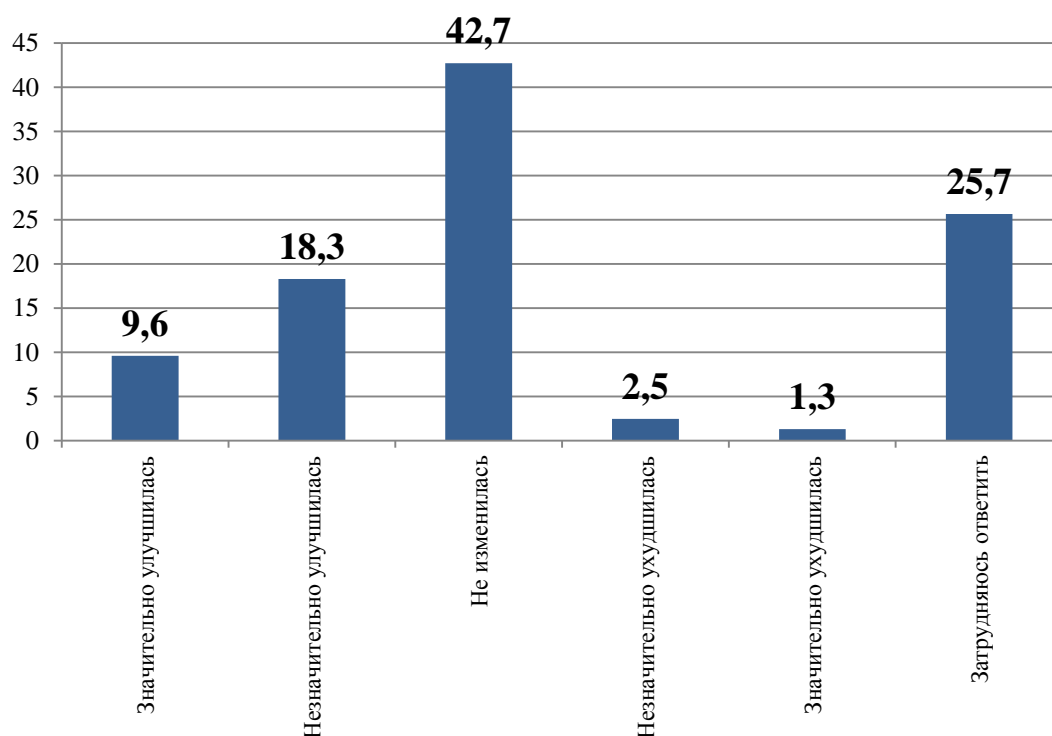
	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Да	10,7	20,2	27,1
Нет	77,3	70,5	64,2
Затрудняюсь ответить	12,1	9,3	8,7

Таблица 36. Распределение ответов на вопрос: За последние полгода приходилось ли лично сталкиваться с проявлениями коррупции? (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/ казахка	Русский/ русская	Другой национальности
Да	19,6	27,1	18,5
Нет	69,2	64,1	78,7
Затрудняюсь ответить	11,2	8,8	2,8

Основная часть опрошенных разделяет мнение, что ситуация с проявлением коррупции в их населённом пункте за последний год не изменилась (42,7%, диаграмма 13). О небольшом улучшении говорят 18,3%, а о значительном – 9,6%. 2,5% отмечают, что ситуация несколько ухудшилась, а с точки зрения 1,3% – значительно ухудшилась. 25,7% затруднились ответить на вопрос.

Диаграмма 13. Как изменилась ситуация с проявлением коррупции в Вашем населенном пункте за последний год? (в %)

Ситуация с коррупционными проявлениями заметнее всего улучшилась в Атырауской (58,8%, таблица 37), Кызылординской (51,7%) областях, г. Алматы (40,3%), Костанайской (36,4%) и Южно-Казахстанской областях (30,2%).

Самый незначительный прогресс отмечен в Жамбылской (2,5%) и Западно-Казахстанской (8,4%) областях.

Таблица 37. Распределение ответов на вопрос: Как изменилась ситуация с проявлением коррупции в Вашем населенном пункте за последний год? (в разрезе областей, в %)

Область	Значительно улучшилась	Незначительно улучшилась	Не изменилась	Незначительно ухудшилась	Значительно ухудшилась	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	10,3	9,0	65,4	5,1	0,0	10,3
Актюбинская	16,8	12,9	19,8	2,0	0,0	48,5
Алматинская	6,5	19,5	37,7	1,4	0,0	34,9
Атырауская	25,0	33,8	35,3	5,9	0,0	0,0
Восточно-Казахстанская	9,6	17,1	51,4	0,0	0,0	21,9
Жамбылская	0,8	1,7	67,8	0,0	0,0	29,8
Западно-Казахстанская	4,2	4,2	27,8	2,8	2,8	58,3
Карагандинская	11,3	12,0	25,3	4,0	4,7	42,7
Костанайская	3,1	33,3	53,1	4,2	3,1	3,1
Кызылординская	14,6	37,1	21,3	1,1	2,2	23,6
Мангистауская	13,7	6,8	37,0	4,1	1,4	37,0
Павлодарская	2,5	7,6	49,4	3,8	2,5	34,2
Северо-Казахстанская	3,6	17,9	57,1	1,8	0,0	19,6
Южно-Казахстанская	5,3	24,9	49,9	1,5	0,0	18,5
г.Астана	20,2	8,7	52,9	4,8	0,0	13,5
г.Алматы	15,2	25,1	33,2	2,8	4,3	19,4

Традиционно, самой коррумпированной структурой считаются органы автоинспекции (31,1%, таблица 38). Кроме этого, молодёжь выделяет в качестве сфер с наиболее распространённой коррупцией медицинские организации (27,2%), судебные и правоохранительные органы (по 25,6%), прием на службу, позволяющую иметь значительный доход от должности в государственных учреждениях (22,9%), и таможенные службы (20,3%).

Таблица 38. Распределение ответов на вопрос: Как Вы считаете, в какой из перечисленных сфер наиболее распространена коррупция? (в %)

	%
Автоинспекция	31,1
Медицинские организации	27,2
Судебные органы	25,6
Правоохранительные органы	25,6
Прием на службу, позволяющую иметь значительный доход от должности в государственных учреждениях	22,9
Таможенные службы	20,3
Обучение в высших учебных заведениях	17,7
Налоговые органы	17,3
Поступление в высшие учебные заведения	16,3
Строительство и ремонт за счёт бюджетных средств	13,5
Освобождение от призыва на военную службу в вооружённые силы	10,8
Конкурсы на закупку товаров/услуг за счёт бюджетных средств	10,6

	%
Поступление в специализированные общеобразовательные школы и дошкольные воспитательные учреждения и обучение в них	10,0
Лицензирование и регистрация предпринимательской деятельности	8,5
Получение кредитов	8,3
Надзор за соблюдением правил охоты и рыболовства	4,3
Контроль за соблюдением условий лицензирования	3,6
Нотариальное удостоверение сделок	3,1
Другое, в том числе: <i>обеспечение молодых семей жильем, образование среднее школьное, при трудоустройстве.</i>	0,9
Я и мои близкие не сталкивались с коррупцией	23,3
Затрудняюсь ответить	8,8

Выводы по главе

Молодому поколению присуще чувство гордости за принадлежность к гражданам Казахстана и высокий уровень патриотизма, к тому же, большинство представителей молодёжи удовлетворено своей жизнью. Более половины опрошенных отмечают достаточное наличие возможностей для профессионального роста и жизни в своих населённых пунктах и уверены, что уровень их жизни будет выше, чем у их родителей.

По мнению опрошенных, их жизнь становится безопаснее. Среди массовых угроз общества молодёжь обеспокоена религиозным радикализмом и экстремизмом, опасностями информационных провокаций и неконтролируемого интернета, массовой безработицей и обнищанием населения.

Тем не менее, у них имеются и собственные проблемы, которые обусловлены особенностями социального положения молодёжи. В большинстве случаев они вызваны экономическими (*проблемы трудоустройства, материальные трудности, высокие цены на продукты, товары народного потребления, высокая стоимость получения высшего образования, необеспеченность жильём*) и духовными факторами (*психофизиологические зависимости – наркомания, токсикомания, алкоголизм, курение, религиозный экстремизм, преступность, бездуховность, низкий уровень культуры*).

Понимание и поддержку молодые люди получают преимущественно в семьях, а также в кругу друзей и близких. Заинтересованность в проблемах молодёжи со стороны представителей общественных институтов и организаций незначительна.

Миграционный настрой имеют около половины респондентов, из них основную часть составляют те, кто хотел бы уехать на время.

Потенциал возникновения акций протеста в населённых пунктах Казахстана, с точки зрения респондентов, достаточно низок. Более высокий его уровень отмечен молодёжью, проживающей в Кызылординской, Атырауской и Актюбинской областях, г. Алматы. Основные причины, которые могут вынудить опрошенных пойти на публичную протестную акцию, связаны с возможным ухудшением материального положения.

Преобладающей части молодёжи свойственна довольно пассивная позиция в отстаивании своих интересов – они ничего не планируют предпринимать в случае их нарушения. Значительное количество опрошенных в этой связи намерены вести себя в рамках законности.

У трёх четвертей молодёжи сложилось представление, что в их регионе достаточно распространена коррупция, особенно в г.Астана, Костанайской, Атырауской, Южно-Казахстанской и Акмолинской областях. Меры, предпринимаемые государством по борьбе с коррупцией, воспринимаются большинством как малоэффективные, но особая значимость данной проблеме не придаётся, скорее, воспринимается как особенность менталитета.

III. Образование и занятость молодежи

3.1 Оценка возможностей профессионального роста и трудоустройства среди молодежи

Жизненный успех и карьерный рост, несомненно, являются одними из важнейших потребностей молодёжи. Факторы, способствующие их достижению, из числа предложенных опрошенными можно разделить на две группы. В первую группу входят интернальные факторы, т.е. зависящие от самого человека: хорошее образование (60,6%, таблица 39), высокая квалификация, профессиональная подготовка (48,3%), знание языков (31,8%), юридическая грамотность (19,8%) и т.д.

Во вторую группу отнесены экстернальные факторы, зависящие от внешних обстоятельств: связи и знакомства (22,2%), богатые родители (18,4%), везение (10,9%), привлекательная внешность (6,5%) и пр.

Примечательно, что чаще всего молодыми людьми выбирались варианты ответа из первой группы, следовательно, респонденты осознают, что для жизненного и карьерного успеха необходим собственный труд и усилия, а не иждивенческий настрой.

Таблица 39. Распределение ответов на вопрос: Что необходимо для достижения успеха и карьерного роста? (в %)

	%
Иметь хорошее образование	60,6
Иметь высокую квалификацию, профессиональную подготовку	48,3
Знать казахский, русский и иностранный язык	31,8
Иметь нужные связи и знакомства	22,2
Быть юридически грамотным человеком	19,8
Иметь богатых родителей	18,4
Иметь талант, исключительные способности	15,2
Просто быть везучим человеком	10,9
Иметь привлекательную внешность	6,5
Знать казахский язык	5,5
Знать казахский и русский язык	5,4
Нужно удачно жениться / выйти замуж	4,8
Иметь физическую силу, спортивную	4,4
Другое	0,1
Быть целеустремленным	0,1
Стабильная работа	0,1
Затрудняюсь ответить	1,9

Препятствия трудоустройству молодёжи преимущественно создают отсутствие опыта работы (47,7%, таблица 40), низкая заработная плата (37,4%), отсутствие рабочих мест в районе проживания (30,3%), взяточничество, коррумпированность работодателей (24%), несоответствие полученного образования и функциональных требований вакантного места (21,9%), низкая конкурентоспособность молодёжи на рынке труда (21,4%).

Таким образом, имеет место быть рассогласованность запросов молодёжи, полученного ими образования и реальной ситуации на рынке труда.

Таблица 40. Распределение ответов на вопрос: Что препятствует трудоустройству молодежи в Вашем населенном пункте? (в %)

	%
Отсутствие опыта работы	47,7
Низкая заработная плата	37,4
Отсутствие рабочих мест в районе проживания	30,3
Взяточничество, коррумпированность работодателей	24,0
Несоответствие полученного образования и функциональных требований вакантного места	21,9
Низкая конкурентоспособность молодых специалистов на рынке труда	21,4
Высокие амбиции молодых специалистов	7,0
Никаких препятствий нет	6,4
Дискриминация по этническому (национальному) признаку	5,3
Состояние здоровья	5,3
Наличие малолетнего ребенка	5,1
Дискриминация по принадлежности к женскому или мужскому полу	3,8
Другое	0,0
Затрудняюсь ответить	3,0

3.2 Уровень поддержки реформ образования

Следующий блок вопросов направлен на выявление отношения молодёжи к изменениям в системе образования. Респондентам было предложено ответить, какие из них они поддерживают, а какие нет. Большинство нововведений получили положительные оценки.

Наибольшее понимание у молодёжи находит такая мера, как переход к пятидневной учебной неделе в школах, чтобы снизить нагрузку на школьников (совокупный процент положительных ответов – 74,4%, таблица 41). Наряду с этим выделены:

- увеличение изучения английского языка на 1 час, начиная с первого класса с 2016-2017 года (70,4%);

- возможность повторной сдачи ЕНТ на платной основе (64,2%);

- изучение предметов в средних школах на трех языках (60,4%).

В числе мер, не получивших одобрение большинства, присутствуют:

- продление учебного года у первоклассников до 1 июня, у старшекласников – до середины июня (31,1%);

- изучение предметов информатика, химия, биология, физика на английском языке в старших классах с 2019-2020 учебного года (40,4%);

- включение в список обязательных для сдачи предметов (ЕНТ) английского языка (41,1%);

- переход на 12-летнее образование (41,5%).

Таблица 41. Распределение ответов на вопрос: С какими изменениями в системе образования Вы согласны, т.е. Вы их поддерживаете, а какие считаете не правильными, т.е. не поддерживаете? (в %)

	Поддерживаю	Скорее поддерживаю	Скорее не поддерживаю	Не поддерживаю	Затрудняюсь ответить
Переход на 12-летнее образование	23,1	18,4	20,5	33,9	4,2
Переход к пятидневной учебной неделе в школах, чтобы снизить нагрузку на школьников	43,6	30,8	14,7	8,3	2,8
Внедрение изучения предметов в средних школах на трех языках (казахский, русский, английский)	35,1	25,3	16,9	19,1	3,7
Изучение истории Казахстана на казахском языке начиная с 7 класса (с 2018-2019 учебного года)	33,1	22,5	18,1	20,1	6,3
Изучение всемирной истории на русском языке	30,0	26,4	20,0	17,7	6,0
Изучение предметов информатика, химия, биология, физика на английском языке в старших классах (с 2019-2020 учебного года)	19,8	20,6	22,5	31,1	6,1
Увеличение изучения английского языка на 1 час, начиная с первого класса (с 2016-2017 года)	37,9	32,5	15,1	11,8	2,8
Включить в список обязательных для сдачи предметов (ЕНТ) английский язык	18,5	22,6	22,7	28,8	7,6
Продление учебного года у первоклассников до 1 июня, у старшеклассников – до середины июня	16,9	14,2	23,9	40,4	4,7
Изменение формата ЕНТ – выпускные экзамены в школах и ЕНТ при поступлении в ВУЗ	27,5	31,0	15,5	15,9	10,3
Возможность повторной сдачи ЕНТ на платной основе	32,1	32,1	12,9	15,2	7,9

3.3 Удовлетворенность качеством образования

Из данных, приведённых в таблице 42, следует, что респонденты более всего удовлетворены качеством полученного общего среднего (89,2%) и дошкольного (85,1%) образования. Качество технического и профессионального образования устраивает 62,7%, а высшего – лишь 53%. Опрошенным труднее оценить последние категории (высокий процент затруднившихся и ничего не знающих об этом), так как здесь имеется специфика профессий.

Таблица 42. Распределение ответов на вопрос: Насколько Вы удовлетворены качеством полученного или получаемого образования? (в %)

	Полностью удовлетворен	Частично удовлетворен	Не удовлетворен	Ничего не знаю о качестве образования	Затрудняюсь ответить
Дошкольное	53,8	31,3	4,2	7,3	3,5
Общее среднее	48,5	40,7	7,2	1,5	2,3
Техническое и профессиональное	31,0	31,7	8,5	15,7	13,2
Высшее	25,1	27,9	7,5	23,9	15,7

Представляют интерес данные об удовлетворённости опрошенных полученным образованием в разрезе типа населения (таблицы 43.1-43.4). Так, городская молодёжь более, чем сельская, удовлетворена дошкольным (86,2%), техническим и профессиональным (65,7%) и высшим образованием (60,3%). Соответственно, сельская – общим средним образованием (90,1%).

Таблица 43.1. Насколько Вы удовлетворены качеством полученного или получаемого образования? ДОШКОЛЬНОЕ (в разрезе типа населения, в %)

	Городское	Сельское
Полностью удовлетворен	54,5	52,9
Частично удовлетворен	31,7	30,8
Не удовлетворен	5,0	3,1
Ничего не знаю о качестве образования	4,0	11,6
Затрудняюсь ответить	4,8	1,6

Таблица 43.2. Насколько Вы удовлетворены качеством полученного или получаемого образования? ОБЩЕЕ СРЕДНЕЕ (в разрезе типа населения, в %)

	Городское	Сельское
Полностью удовлетворен	46,0	51,8
Частично удовлетворен	42,4	38,3
Не удовлетворен	7,2	7,1
Ничего не знаю о качестве образования	1,3	1,6
Затрудняюсь ответить	3,0	1,2

Таблица 43.3. Насколько Вы удовлетворены качеством полученного или получаемого образования? ТЕХНИЧЕСКОЕ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ (в разрезе типа населения, в %)

	Городское	Сельское
Полностью удовлетворен	30,5	31,7
Частично удовлетворен	35,2	26,9
Не удовлетворен	10,4	5,8
Ничего не знаю о качестве образования	11,1	22,0
Затрудняюсь ответить	12,9	13,6

Таблица 43.4. Насколько Вы удовлетворены качеством полученного или получаемого образования? ВЫСШЕЕ (в разрезе типа населения, в %)

	Городское	Сельское
Полностью удовлетворен	27,4	22,0
Частично удовлетворен	32,9	21,2
Не удовлетворен	9,7	4,3
Ничего не знаю о качестве образования	16,0	34,4
Затрудняюсь ответить	13,9	18,1

Выводы по главе

Молодёжь придаёт особое значение жизненному успеху и карьерному росту. Для их достижения большинство опрошенных считает важным приложение собственных усилий (*получение хорошего образования, высокой квалификации, профессиональной подготовки, знание языков, юридическая грамотность и т.д.*). Но имеются и те, кто рассчитывают лишь на внешние обстоятельства (*связи и знакомства, богатых родителей, везение, привлекательную внешность и пр.*).

Качеством полученного образования удовлетворены более половины опрошенных, в большей степени – дошкольным и общим средним, чем техническим, профессиональным и высшим, так как в процессе трудоустройства молодёжи возникают препятствия в виде несоответствия полученного профессионального образования и требований рынка, когда в районе проживания не имеется необходимых рабочих мест.

Также препятствием для трудоустройства являются нереализуемо высокие требования молодых людей к заработной плате. Отсутствие опыта приводит к низкой конкурентоспособности молодёжи на рынке труда. Всё описанное провоцирует взяточничество и коррумпированность работодателей.

IV. Оценка государственной молодёжной политики

4.1 Информированность о государственной молодёжной политике

У большинства опрошенных сложилось позитивное мнение о государственной молодёжной политике Казахстана. Считают её эффективной – 23,5% (диаграмма 14), скорее эффективной – 51,4%. Недейственной её назвали лишь 12,3%. 7,8% ничего не знают о молодёжной политике в стране, а 5,2% – затруднились ответить.

Диаграмма 14. Эффективно ли реализуется государственная молодёжная политика у нас в стране? (в %)

Чаще других оценивают молодёжную политику как эффективную опрошенные в возрасте от 19 до 23 лет (76,7%, таблица 44). Возможно, здесь повлияло то, что большинство молодёжных проектов ориентировано на школьников и студентов.

Таблица 44. Распределение ответов на вопрос: Эффективно ли реализуется государственная молодёжная политика (поддержка и развитие молодежи) у нас в стране? (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Да, эффективно	19,9	26,1	23,5
Скорее да, чем нет	53,9	50,6	50,5
Скорее нет, чем да	6,4	7,4	8,1
Не совсем эффективно	2,8	5,1	5,6
Ничего не знаю, не слышал (-а) о молодёжной политике в стране	11,1	5,9	7,3
Затрудняюсь ответить	5,8	4,9	5,0

Среди этнических групп положительные оценки в основном давали представители казахской (76,1%, таблица 45) и других (76,4%) национальностей.

Таблица 45. Распределение ответов на вопрос: Эффективно ли реализуется государственная молодежная политика (поддержка и развитие молодежи) у нас в стране? (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/ казашка	Русский/ русская	Другой национальности
Да, эффективно	25,6	16,7	21,3
Скорее да, чем нет	50,5	52,3	55,1
Скорее нет, чем да	6,8	10,5	7,1
Не совсем эффективно	4,4	7,1	3,5
Ничего не знаю, не слышал (-а) о молодежной политике в стране	7,3	8,2	9,8
Затрудняюсь ответить	5,5	5,4	3,1

Также эффективность молодёжной политики оценивалась выше респондентами с более высоким уровнем образования (таблица 46).

Таблица 46. Распределение ответов на вопрос: Эффективно ли реализуется государственная молодежная политика (поддержка и развитие молодежи) у нас в стране? (в разрезе образования, в %)

	Высшее, со степенью	Высшее	Незаконченное высшее	Среднее специальное/ профессиональное образование	Общее среднее	Неполное среднее	Нет образования
Да, эффективно	41,4	27,0	30,5	21,3	19,3	16,9	7,4
Скорее да, чем нет	34,5	48,8	49,6	56,0	48,3	54,6	59,3
Скорее нет, чем да	3,4	7,8	8,5	6,8	8,8	7,3	-
Не совсем эффективно	6,9	6,5	4,1	4,3	5,1	2,3	3,7
Ничего не знаю, не слышал (-а) о молодежной политике в стране	6,9	4,4	2,4	8,8	12,2	11,2	18,5
Затрудняюсь ответить	6,9	5,5	4,9	2,9	6,4	7,7	11,1

Таблица 46. Распределение ответов на вопрос: Эффективно ли реализуется государственная молодежная политика (поддержка и развитие молодежи) у нас в стране? (в разрезе областей, в %)

Область	Да, эффективно	Скорее да, чем нет	Скорее нет, чем да	Не совсем эффективно	Ничего не знаю, не слышал о молодежной политике	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	32,1	39,7	7,7	9,0	10,3	1,3
Актюбинская	42,6	43,6	7,9	3,0	-	3,0
Алматинская	12,1	61,4	6,5	5,6	10,2	4,2
Атырауская	20,6	52,9	4,4	5,9	1,5	14,7
Восточно-Казахстанская	26,7	48,6	10,3	8,2	2,1	4,1
Жамбылская	18,2	52,9	5,0	5,0	10,7	8,3
Западно-Казахстанская	38,9	37,5	5,6	4,2	9,7	4,2
Карагандинская	28,0	45,3	7,3	6,0	4,0	9,3
Костанайская	12,5	58,3	10,4	8,3	9,4	1,0
Кызылординская	24,7	65,2	4,5	1,1	2,2	2,2
Мангистауская	16,4	50,7	6,8	4,1	6,8	15,1
Павлодарская	19,0	53,2	13,9	3,8	3,8	6,3
Северо-Казахстанская	7,1	67,9	5,4	5,4	7,1	7,1
Южно-Казахстанская	21,4	53,1	8,5	0,9	15,2	0,9
г.Астана	15,4	58,7	7,7	5,8	6,7	5,8
г.Алматы	36,0	38,9	5,7	5,7	6,2	7,6

4.2 Уровень общественно-политической активности среди молодёжи

Респондентам в основном знакомы такие реализуемые для поддержки молодёжи государственные программы, как «Дорожная карта занятости – 2020, молодёжная практика» (52,5%, таблица 47), «Дорожная карта бизнеса 2020» (31,6%), Государственная программа развития образования и науки РК на 2016-2019 гг.

Общая осведомлённость в данном вопросе довольно высока, так как затруднившиеся ответить составляют всего 23,5%.

Таблица 47. Распределение ответов на вопрос: Какие Вы знаете государственные и отраслевые программы, которые реализуются для поддержки и развития молодежи в стране? (в %)

	%
Дорожная карта занятости-2020 (Молодежная практика)	52,5
Дорожная карта бизнеса 2020	31,6
Государственная программа развития образования и науки РК на 2016-2019 гг.	21,4
Государственная программа развития здравоохранения Республики Казахстан «Денсаулык» на 2016-2019 годы	19,9
Программа развития регионов до 2020 года	18,7
Другое (доступное жилье и арендное жилье для молодых семей, волонтерство, марафоны, ЕХРО и т.д.)	0,5
Затрудняюсь ответить	23,5

Из государственных проектов для развития и поддержки молодёжи самыми известными являются «Жасыл ел» (78,1%, таблица 48) и «С дипломом в село» (72%). С остальными проектами знакомы лишь от трети и менее опрошенных.

Таблица 48. Распределение ответов на вопрос: Какие Вы знаете молодежные проекты, которые реализуются для развития и поддержки молодежи в стране? (в %)

	%
Жасыл Ел	78,1
Проект «С дипломом – в село!»	72,0
Проект «Серпін-2050»	33,5
Школа молодого предпринимателя «Даму-көмек»	28,1
Молодёжный кадровый резерв	18,0
Программа «SAGE Kazakhstan» для обучения старшеклассников предпринимательству	11,2

Естественно, что и участие респонденты принимали в тех проектах, которые им известны. Как и в предыдущем вопросе, в числе первых названы «Жасыл ел» (54%, таблица 49) и «С дипломом – в село!» (41%).

Таблица 49. Распределение ответов на вопрос: В каких молодежных проектах принимали участие Вы или Ваши друзья, знакомые? (в %)

	%
Жасыл Ел	54,0
Проект «С дипломом – в село!»	41,0
Проект «Серпін-2050»	10,6
Школа молодого предпринимателя «Даму-көмек»	9,6
Программа «SAGE Kazakhstan» для обучения старшеклассников предпринимательству	6,8
Молодёжный кадровый резерв	5,8

О работе Молодёжных ресурсных центров в той или иной мере слышаны 31,8% опрошенных молодых людей (таблица 50). Более половины ничего не знают о работе данной организации (57,7%).

Таблица 50. Вам известно о работе молодежных ресурсных центров Вашей области/города? (в %)

	%
Да, знаю, обращался в Молодежный ресурсный центр	5,1
Да, знаю о работе Молодежного ресурсного центра, но никогда не обращался	13,0
Что-то слышал, читал (-а)	13,7
Ничего не знаю о работе Молодежного ресурсного центра	57,7
Затрудняюсь ответить	10,6

Информированность опрошенных о деятельности Молодежного ресурсного центра выше в Атырауской (94,1%, таблица 51), Западно-Казахстанской (68%), Кызылординской (65%) областях. Ниже всего – в Жамбылской (9,9%), Южно-Казахстанской (12,6%), Северо-Казахстанской областях (17,9%).

Таблица 51. Вам известно о работе молодежных ресурсных центров Вашей области/города? (в разрезе областей, в %)

Область	Да, знаю, обращался в Молодежный ресурсный центр	Да, знаю о работе Молодежного ресурсного центра, но никогда не обращался	Что-то слышал, читал (-а)	Ничего не знаю о работе Совета по молодежной политике	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	7,7	35,9	11,5	42,3	2,6
Актюбинская	16,8	19,8	16,8	27,7	18,8
Алматинская	0,9	8,4	11,2	66,0	13,5
Атырауская	1,5	29,4	63,2	5,9	0,0
Восточно-Казахстанская	15,1	16,4	14,4	41,1	13,0
Жамбылская	0,0	0,0	9,9	89,3	0,8
Западно-Казахстанская	20,8	33,3	13,9	22,2	9,7
Карагандинская	6,7	12,7	13,3	45,3	22,0
Костанайская	2,1	10,4	22,9	59,4	5,2
Кызылординская	13,5	42,7	9,0	22,5	12,4
Мангистауская	2,7	19,2	6,8	54,8	16,4
Павлодарская	2,5	7,6	16,5	64,6	8,9
Северо-Казахстанская	0,0	5,4	12,5	80,4	1,8
Южно-Казахстанская	0,3	2,3	10,0	86,8	0,6
Астана	0,0	8,7	15,4	61,5	14,4
Алматы	4,7	9,0	5,7	57,3	23,2

Эффективность деятельности МРЦ оценивается выше по таким параметрам, как информационная работа по государственным социальным программам для молодёжи (75,2%) и проведение работы по развитию досуга и культурной жизни молодёжи (62,2%), (таблицы 52.1-52.6).

Ниже эффективность МРЦ в сфере организации диалоговых площадок для обсуждения вопросов по проблемам и поддержке молодёжи (55,2%) и работы с целевыми группами (57,7%).

Таблица 52.1. Оцените эффективность работы МРЦ области: ИНФОРМАЦИОННАЯ РАБОТА ПО ГОСУДАРСТВЕННЫМ СОЦИАЛЬНЫМ ПРОГРАММАМ ДЛЯ МОЛОДЕЖИ (в %)

	%
Эффективна	75,2
Неэффективна	16,4
Затрудняюсь ответить	8,4

Таблица 52.2. Оцените эффективность работы МРЦ области: ФОРМИРОВАНИЕ И ОБЕСПЕЧЕНИЕ МЕТОДИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРОЙ, СПРАВОЧНОЙ ИНФОРМАЦИЕЙ ДЛЯ МОЛОДЕЖИ (в %)

	%
Эффективна	58,5
Неэффективна	31,6
Затрудняюсь ответить	9,9

Таблица 52.3. Оцените эффективность работы МРЦ области: КОНСУЛЬТАЦИОННЫЕ УСЛУГИ (в %)

	%
Эффективна	59,9
Неэффективна	29,7
Затрудняюсь ответить	10,3

Таблица 52.4. Оцените эффективность работы МРЦ области: ОРГАНИЗАЦИЯ ДИАЛОГОВЫХ ПЛОЩАДОК ДЛЯ ОБСУЖДЕНИЯ ВОПРОСОВ ПО ПРОБЛЕМАМ И ПОДДЕРЖКЕ МОЛОДЕЖИ (в %)

	%
Эффективна	55,2
Неэффективна	31,5
Затрудняюсь ответить	13,4

Таблица 52.5. Оцените эффективность работы МРЦ области: ПРОВЕДЕНИЕ РАБОТЫ ПО РАЗВИТИЮ ДОСУГА И КУЛЬТУРНОЙ ЖИЗНИ МОЛОДЕЖИ (в %)

	%
Эффективна	62,2
Неэффективна	28,1
Затрудняюсь ответить	9,7

Таблица 52.6. Оцените эффективность работы МРЦ области: РАБОТА С ЦЕЛЕВЫМИ ГРУППАМИ (в %)

	%
Эффективна	57,7
Неэффективна	26,2
Затрудняюсь ответить	16,1

Самой востребованной является такая поддержка Молодёжных ресурсных центров, как содействие в трудоустройстве и занятости молодежи (49%, таблица 53), участию в программе получения доступного жилья (43,9%), в получении высшего образования (27,8%), развитию предпринимательской деятельности (25,9%) и т.д.

Таблица 53. Какую помощь или услуги Вы хотели бы получать от Молодежных ресурсных центров? (в %)

	%
Содействие в трудоустройстве и занятости молодежи	49,0
Содействие участию в программе получения доступного жилья	43,9
Содействие в получении высшего образования	27,8
Содействие развитию предпринимательской деятельности среди молодежи	25,9
Содействие развитию культурных, досуговых мероприятий	17,5
Содействие в получении технического и профессионального образования	13,4
Помощь юриста, правозащитника	12,7
Помощь психолога, социального работника	10,7
Другое (<i>компьютеры с шрифтом Брайля для слепых, содействие в занятии спортом, помощь многодетным семьям и т.д.</i>)	0,6
Затрудняюсь ответить	12,6

В списке молодёжных организаций, популярных среди опрошенных, лидирует молодёжное крыло «Жас Отан» партии «Нур Отан» (79,4%, таблица 54). Также им особенно известны Ассоциация стипендиатов международной стипендии Президента РК «Болашак» (64,5%), Республиканский штаб молодёжных трудовых отрядов «Жасыл ел» (43,7%), Единая детско-юношеская организация «Жас Улан» (43,7%), «Альянс студентов Казахстана» (35,5%), Центр развития военно-патриотических объединений «Жас Кыран» (22,8%).

С этими же организациями респонденты преимущественно и сотрудничали (таблица 55).

Таблица 54. Какие молодежные организации Вы знаете? (в %)

	%
Молодежное крыло «Жас Отан» партии «Нур Отан»	79,4
Ассоциация стипендиатов международной стипендии Президента РК «Болашак»	64,5
Республиканский штаб молодежных трудовых отрядов «Жасыл ел»	53,9
Единая детско-юношеская организация «Жас Улан»	43,7
Альянс студентов Казахстана	35,5
Центр развития военно-патриотических объединений «Жас Кыран»	22,8
Ассоциация молодых предпринимателей Казахстана	18,7
Ассоциация молодых депутатов Казахстана	16,2
Национальная волонтерская сеть	15,9
Конгресс молодежи Казахстана	11,2
Другое (МОО Мұхит жастар, МОО Тарлан, МОО Заман, ОО Детская академия развития, МОО Край, МОО Мастер Дэнс, МОО Жайык жастары, Молодежное крыло АНК, Молодежь за ЗОЖ и др.)	1,5

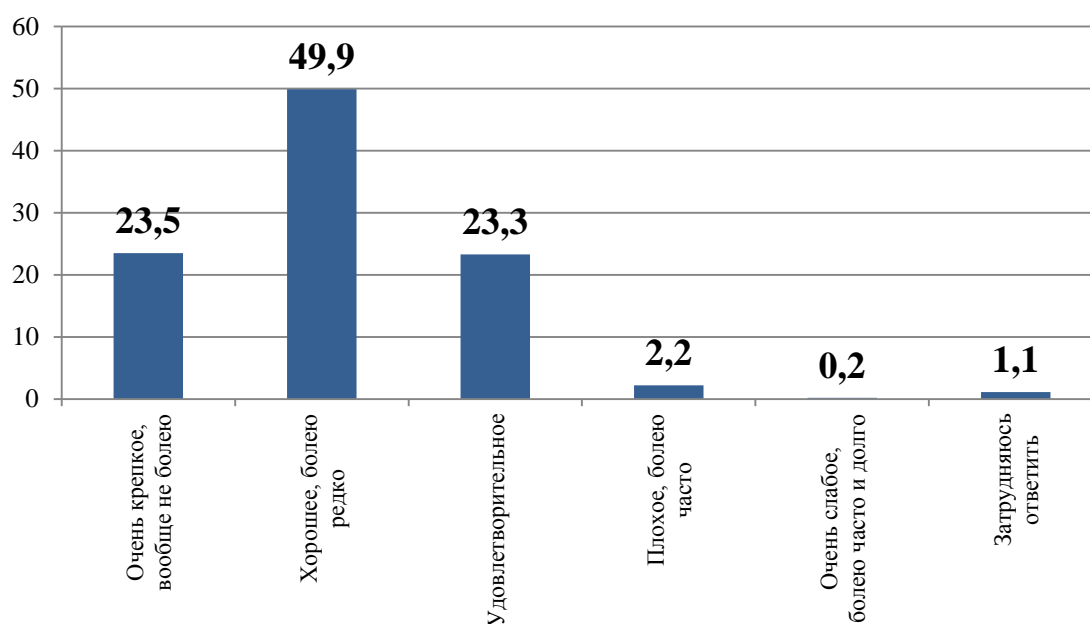
Таблица 55. С какими молодежными организациями Вы сотрудничали? (в %)

	%
Молодежное крыло «Жас Отан» партии «Нур Отан»	34,0
Республиканский штаб молодежных трудовых отрядов «Жасыл ел»	27,8
Альянс студентов Казахстана	19,8
Ассоциация стипендиатов международной стипендии Президента РК «Болашак»	13,9
Единая детско-юношеская организация «Жас Улан»	12,5
Национальная волонтерская сеть	9,6
Ассоциация молодых предпринимателей Казахстана	6,2
Центр развития военно-патриотических объединений «Жас Кыран»	5,4
Ассоциация молодых депутатов Казахстана	5,2
Конгресс молодежи Казахстана	2,3
Другое (МОО Мұхит жастар, МОО Тарлан, МОО Заман, ОО Детская академия развития, МОО Край, МОО Мастер Дэнс, МОО Жайык жастары, Молодежное крыло АНК, Молодежь за ЗОЖ и др.)	2,8

4.3 Формирование здорового образа жизни среди молодежи

Состояние здоровья основной части опрошенных оценивается ими как хорошее (49,9%, диаграмма 15). Практически равное количество имеют либо очень крепкое (23,5%), либо удовлетворительное (23,3%) здоровье, а 2,2% – болеют часто. 1,1% не смогли дать чёткого ответа.

Диаграмма 15. Как бы Вы оценили состояние своего здоровья? (в %)

Отмечена тенденция, что с возрастом оценка состояния здоровья снижается (таблица 56). Процент оценивающих своё здоровье как крепкое или хорошее в группе от 14 до 18 лет составляет 77,9%, от 19 до 23 лет – 75,9%, от 24 до 29 лет – 58,7%. Тем не менее, для точного определения, на самом ли деле ухудшается здоровье или только ужесточаются критерии его оценки, необходимо получить дополнительные данные.

Таблица 56. Как бы Вы оценили состояние своего здоровья? (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Очень крепкое, вообще не болею	27,8	26,2	18,8
Хорошее, болею редко	50,1	49,7	49,9
Удовлетворительное	19,3	20,4	27,7
Плохое, болею часто	1,8	2,0	2,5
Очень слабое, болею часто и долго	0,0	0,5	0,1
Затрудняюсь ответить	1,0	1,2	0,9

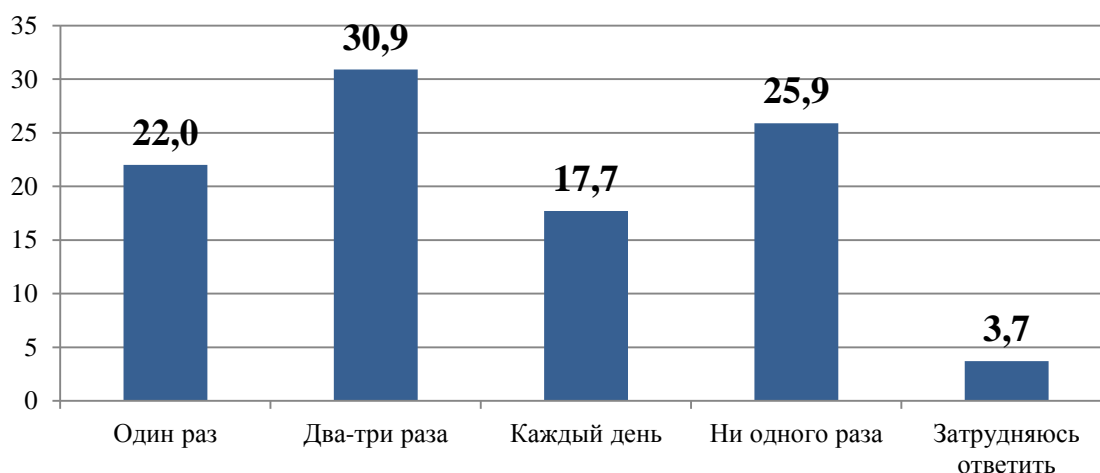
Респонденты мужского пола чаще называли своё здоровье крепким или хорошим (76,5%, таблица 57), чем опрошенные женского пола (70,2%), что настораживает в плане здоровья будущих поколений.

Таблица 57. Как бы Вы оценили состояние своего здоровья? (в разрезе пола, в %)

	Мужской	Женский
Очень крепкое, вообще не болею	27,6	19,3
Хорошее, болею редко	48,9	50,8
Удовлетворительное	19,8	26,7
Плохое, болею часто	1,9	2,4
Очень слабое, болею часто и долго	0,3	0,1
Затрудняюсь ответить	1,4	0,7

Современной молодёжи, увлечённой виртуальным компьютерным миром, свойственен достаточно малоактивный образ жизни. Так, за последнюю неделю интенсивной физической активностью каждый день занимались лишь 17,7% опрошенных (диаграмма 16). В основном же давались ответы «два-три раза» (30,9%), «один раз» (22%) или «ни одного раза» (25,9%).

Диаграмма 16. Скажите, пожалуйста, за последнюю неделю сколько раз Вы занимались какой-либо интенсивной физической активностью? (в %)

С увеличением возраста интенсивность физической активности снижается (таблица 58). Вероятно, у школьников имеется больше свободного времени для занятий спортом.

Таблица 58. За последнюю неделю сколько раз Вы занимались какой-либо интенсивной физической активностью? (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Один раз	20,5	23,5	21,8
Два-три раза	36,6	29,5	28,5
Каждый день	23,3	19,8	12,7
Ни одного раза	17,1	23,5	32,7
Затрудняюсь ответить	2,4	3,9	4,2

Более половины респондентов лишь частично удовлетворены качеством оказываемых медицинских услуг в их населенном пункте (53%, диаграмма 17), а совсем не удовлетворены – 16,9%. 25,8% – полностью доверяют своим врачам.

Диаграмма 17. Насколько Вы удовлетворены качеством оказываемых медицинских услуг в Вашем населенном пункте? (в %)

Удовлетворённость качеством медицинских услуг выше в Кызылординской (94,4%, таблица 59), Жамбылской (92,5%), Атырауской (88,2%) областях и в г.Алматы (86,2%). Наиболее она низка в Мангистауской (46,6%), Северо-Казахстанской (60,7%), Костанайской (64,6%) и Карагандинской (69,3%) областях.

Таблица 59. Насколько Вы удовлетворены качеством оказываемых медицинских услуг в Вашем населенном пункте? (в разрезе областей, в %)

Область	Полностью удовлетворен (а), я доверяю нашим врачам	Частично удовлетворен (а), не всегда встречаются компетентные врачи и медработники	Совсем не удовлетворен, у нас очень сложно найти профессионала своего дела	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	37,2	33,3	26,9	2,6
Актюбинская	28,7	55,4	8,9	6,9
Алматинская	21,9	55,3	18,1	4,7
Атырауская	39,7	48,5	11,8	0,0
Восточно-Казахстанская	23,3	50,0	20,5	6,2
Жамбылская	28,9	63,6	7,4	0,0
Западно-Казахстанская	19,4	62,5	16,7	1,4
Карагандинская	27,3	42,0	22,0	8,7
Костанайская	4,2	60,4	34,4	1,0
Кызылординская	36,0	58,4	3,4	2,2
Мангистауская	9,6	37,0	39,7	13,7
Павлодарская	16,5	62,0	16,5	5,1
Северо-Казахстанская	12,5	48,2	35,7	3,6
Южно-Казахстанская	33,4	51,0	9,7	5,9
Астана	6,7	72,1	20,2	1,0
Алматы	36,0	50,2	11,4	2,4

В целом, респонденты с более высоким уровнем материального положения в бóльшей степени удовлетворены качеством медицинских услуг (таблица 60).

Таблица 60. Насколько Вы удовлетворены качеством оказываемых медицинских услуг в Вашем населенном пункте? (в разрезе материального положения, в %)

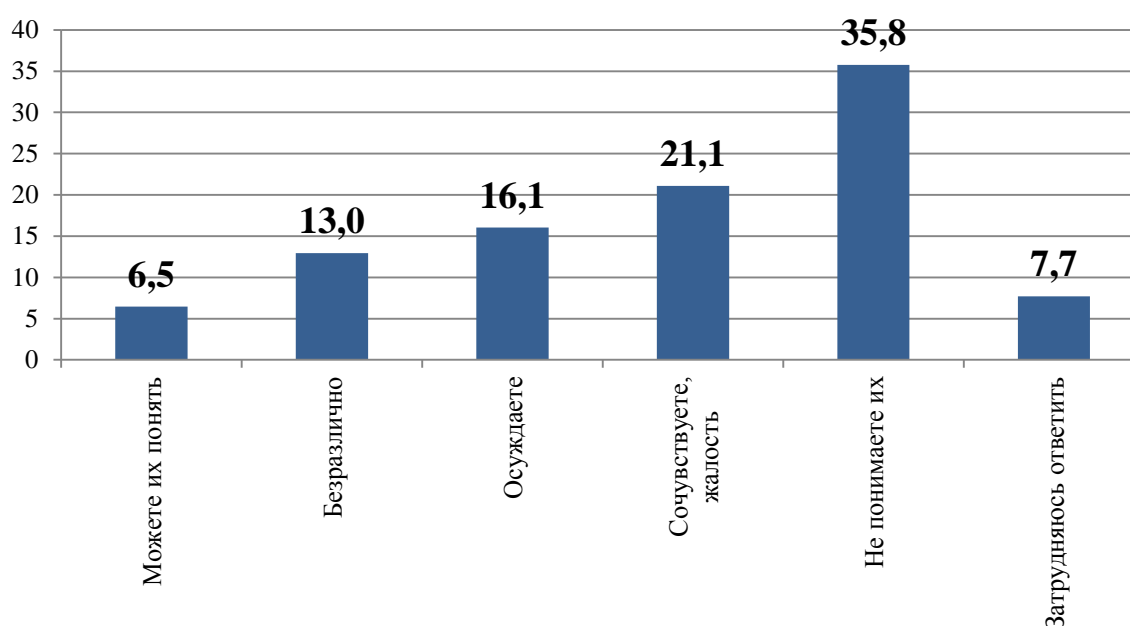
	Нам не хватает денег даже на питание	Денег хватает только на самые необходимые расходы, без которых нельзя обойтись	Денег хватает на питание и другие необходимые расходы, но купить сейчас холодильник или стиральную машину трудно	Денег хватает на самые необходимые расходы, одежду и крупную бытовую технику, но купить новую машину мы не можем	Денег хватает на все, кроме покупки недвижимости	Материальных затруднений не испытываем. При необходимости могли бы приобрести дачу, квартиру	Затрудняюсь ответить
Полностью удовлетворен (а), я доверяю нашим врачам	35,0	21,0	27,2	25,0	28,5	41,3	26,3
Частично удовлетворен (а), не всегда встречаются компетентные врачи и медработники	30,0	55,7	51,6	57,2	50,8	45,7	46,1

Совсем не удовлетворен, у нас очень сложно найти профессионала своего дела	25,0	20,4	16,9	13,7	15,0	10,9	17,1
Другое	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Затрудняюсь ответить	10,0	2,9	4,2	4,1	5,7	2,2	10,5

Юношескому возрасту свойственны категоричность и жёсткость суждений. Эти качества проявляются в отношении опрошенных к людям, которые совершили суицид: лишь 21,1% испытывают к ним сочувствие и жалость (диаграмма 18). Наиболее типичной реакцией является непонимание (35,8%). 16,1% осуждают их, 13% – относятся безразлично.

Пристального внимания требуют те респонденты, которые ответили, что могут понять совершение суицида (6,5%).

Диаграмма 18. Как Вы относитесь к людям, которые совершили суицид? (в %)

Выводы по главе

Большинство опрошенных считают государственную молодёжную политику Казахстана, в целом, эффективной.

Широкой известностью пользуются молодёжные организации, особенно молодёжное крыло «Жас Отан» партии «Нур Отан».

Респонденты достаточно осведомлены и о реализуемых для поддержки молодёжи государственных программах и проектах, до половины участников опроса принимали в них участие.

Меньшую осведомлённость опрошенные проявили в отношении Молодёжных ресурсных центров – более половины ничего не знают о работе

данной организации. Наиболее информированы в этом плане молодые жители Атырауской, Западно-Казахстанской, Кызылординской областей.

Деятельность МРЦ, по мнению респондентов, успешнее в сферах информационной работы по государственным социальным программам для молодёжи и развитию досуга и культурной жизни молодёжи.

У молодёжи имеется потребность в такой помощи от МРЦ, как содействие в трудоустройстве и занятости молодежи, участию в программе получения доступного жилья, в получении высшего образования, развитии предпринимательской деятельности и т.д.

Отмеченные проблемы совпадают с направлениями государственных молодёжных программ. Следовательно, так как по ним требуется дополнительная помощь, то в их реализации присутствуют какие-либо сбои и требуется их совершенствование.

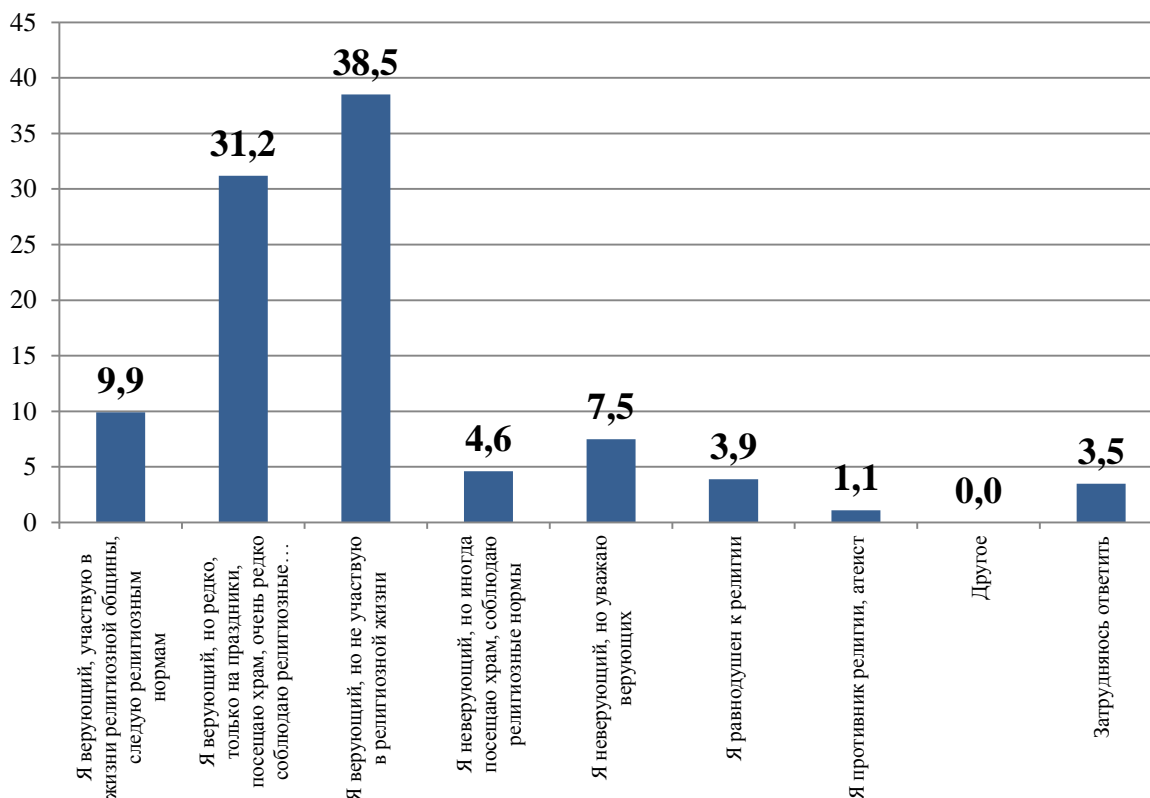
Имеется необходимость в развёрнутых государственных программах по укреплению здоровья молодёжи, так как у четверти респондентов его состояние недостаточно удовлетворительное, молодым людям свойственен малоактивный образ жизни, а качеством оказываемых медицинских услуг более половины респондентов удовлетворены лишь частично.

Отдельной острой проблемой, нуждающейся в пристальном внимании со стороны государства, является большое количество случаев суицида в среде молодёжи, по которым Казахстан занимает одно из первых мест в мире.

V. Оценка религиозной ситуации в молодёжной среде

Истинно верующих, участвующих в жизни религиозной общины и следующих религиозным нормам, среди опрошенных немного – 9,9% (диаграмма 19). В основном они, несмотря на причисление себя к верующим, посещают места молитвы редко (31,2%) либо вовсе не участвуют в религиозной жизни (38,5%).

Диаграмма 19. Вы считаете себя верующим человеком? (в %)

Чаще являются верующими такие категории опрошенных (таблицы 61-66):

- девушки, женщины (80,4%),
- старшие возрастные группы (от 24 до 29 лет – 83,5%),
- представители казахской (81,3%) и иных национальностей (87,8%),
- лица с более высоким уровнем образования (высшим – 83,1%),
- проживающие в сельской местности (81,2%),
- не занятые (не учащиеся и не работающие, но ищущие работу, – 88,4%).

Таблица 61. Вы считаете себя верующим человеком? (в разрезе пола, в %)

	Мужской	Женский
Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам	9,8	10,0
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы	30,9	31,4
Я верующий, но не участвую в религиозной жизни	37,9	39,0
Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы	4,5	4,6
Я неверующий, но уважаю верующих	7,6	7,4
Я равнодушен к религии	4,3	3,4
Я противник религии, атеист	1,2	1,0
Затрудняюсь ответить	3,7	3,2

**Таблица 62. Вы считаете себя верующим человеком?
(в разрезе возрастных групп, в %)**

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам	8,7	10,2	10,4
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы	24,7	32,9	33,6
Я верующий, но не участвую в религиозной жизни	38,0	37,5	39,5
Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы	4,4	4,9	4,3
Я неверующий, но уважаю верующих	11,9	7,7	4,8
Я равнодушен к религии	6,0	3,5	2,8
Я противник религии, атеист	1,0	0,6	1,5
Затрудняюсь ответить	5,2	2,6	3,0

Таблица 63. Вы считаете себя верующим человеком? (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/ казашка	Русский/ русская	Другой национальности
Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам	10,5	4,5	14,2
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы	29,7	25,1	47,2
Я верующий, но не участвую в религиозной жизни	41,1	37,0	26,4
Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы	4,5	6,5	2,4
Я неверующий, но уважаю верующих	6,3	12,4	7,1
Я равнодушен к религии	3,2	8,2	1,6
Я противник религии, атеист	0,9	2,3	0,4
Затрудняюсь ответить	3,8	4,0	0,8

Таблица 64. Вы считаете себя верующим человеком? (в разрезе образования, в %)

	Высшее, со степенью	Высшее	Незаконченное высшее	Среднее специальное/ профессиональное образование	Общее среднее	Неполное среднее	Нет образования
Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам	6,9	10,7	15,0	8,0	10,8	7,7	7,4
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы	25,9	32,0	28,9	33,7	37,2	20,0	33,3
Я верующий, но не участвую в религиозной жизни	48,3	40,4	36,6	39,5	32,4	39,6	33,3
Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы	3,4	5,1	2,4	5,3	4,4	4,6	0,0
Я неверующий, но уважаю верующих	5,2	5,1	8,1	6,0	8,8	13,8	11,1
Я равнодушен к религии	3,4	1,7	4,5	3,2	4,4	7,7	11,1
Я противник религии, атеист	1,7	1,1	1,2	1,2	0,7	1,2	0,0
Затрудняюсь ответить	5,2	3,8	3,3	3,2	1,4	5,4	3,7

Таблица 65. Вы считаете себя верующим человеком? (в разрезе типа населения, в %)

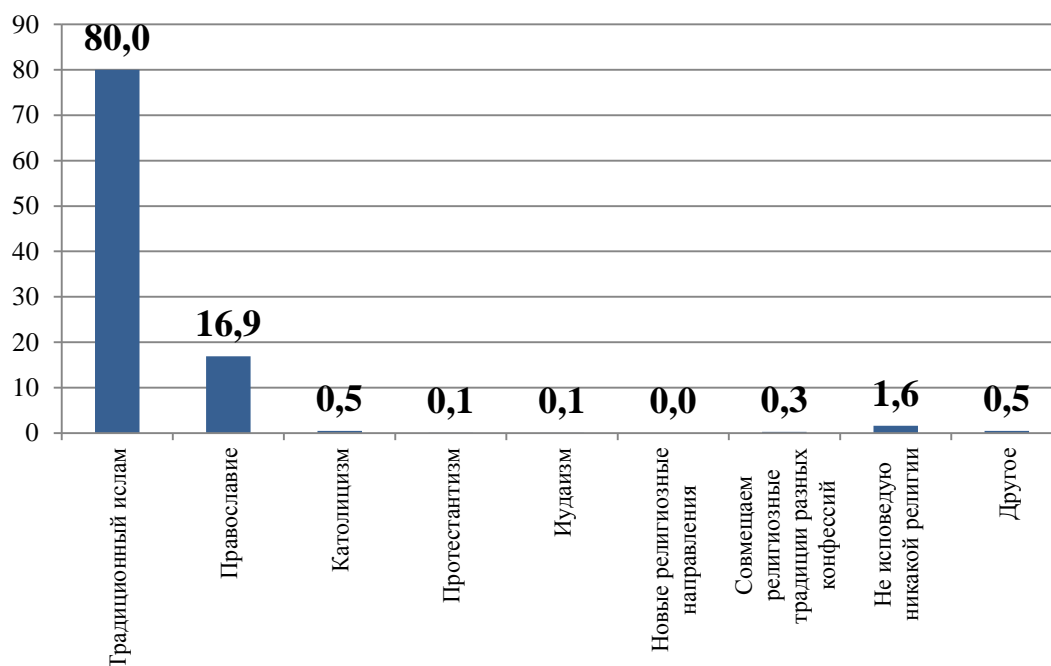
	Городское	Сельское
Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам	9,1	10,9
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы	29,4	33,5
Я верующий, но не участвую в религиозной жизни	39,8	36,8
Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы	5,1	3,8
Я неверующий, но уважаю верующих	7,6	7,4
Я равнодушен к религии	4,2	3,4
Я противник религии, атеист	1,0	1,3
Затрудняюсь ответить	3,8	2,9

Таблица 66. Вы считаете себя верующим человеком? (в разрезе занятости, в %)

	Нет, я только учусь	Учусь и одновременно работаю (подрабатываю)	Да, я работаю	Я не учусь, не работаю и НЕ ищу работу	Я не учусь, не работаю (ищу работу)
Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам	9,9	7,9	9,3	5,8	18,1
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы	25,7	27,7	33,6	37,8	40,0
Я верующий, но не участвую в религиозной жизни	38,9	40,6	38,9	41,7	30,3
Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы	3,4	6,9	5,8	3,2	1,9
Я неверующий, но уважаю верующих	10,3	7,9	5,3	9,0	4,5
Я равнодушен к религии	6,6	1,0	2,5	1,9	1,9
Я противник религии, атеист	0,6	2,0	1,8	0,0	0,0
Затрудняюсь ответить	4,6	5,9	2,7	0,6	3,2

Самой распространённой религией среди казахстанской молодёжи является традиционный ислам (80%, диаграмма 20), далее следует православие (16,9%). Остальные религиозные течения представлены менее чем в одном проценте. 1,6% не исповедуют никакой религии.

Диаграмма 20. К какой религии Вы себя относите? (в %)

Большинство опрошенных молодых людей склоняется к мнению, что религия способствует укреплению и стабильности казахстанского общества (совокупный процент – 56,1%, таблица 67).

Таблица 67. Способствует ли религия укреплению и стабильности казахстанского общества? (в %)

	%
Да	22,2
Скорее да	33,9
Скорее нет	15,1
Нет	12,2
Затрудняюсь ответить	16,7

Респонденты дали ответ, что молодые люди ищут в религии преимущественно надежду, веру в лучшее (28,5%, таблица 68), смысл и понимание жизни (25,6%), опору в сложный период жизни (22%), дисциплину и порядок (21,6%).

Таблица 68. Что молодой человек ищет в религии? (в %)

	%
Надежду, веру в лучшее	28,5
Смысл и понимание жизни	25,6
Опору в сложный период жизни	22,0
Дисциплину и порядок	21,6
Возможность отличаться от других	10,5
Духовного наставника, который окажет поддержку	8,9
Коллектив единомышленников, их поддержку в различных сферах жизни	6,5
Материальный интерес	0,2
Другое	0,1
Затрудняюсь ответить	9,2

Выводы по главе

К числу верующих себя относят 79,6% опрошенных молодых людей, но у большинства из них религиозность носит внешний характер, так как они редко посещают места молитвы или вовсе не участвуют в религиозной жизни. Число истинно верующих, участвующих в жизни религиозной общины и следующих религиозным нормам, составляет только 9,9%.

Основными религиями казахстанской молодёжи являются ислам и православие.

Более половины опрошенных имеют благоприятное мнение о влиянии религии на стабильность казахстанского общества.

В религии молодёжь преимущественно привлекает возможность реализовать свои духовные и психологические потребности (*в надежде на лучшее, нахождении смысла жизни, опоре в сложный период жизни, дисциплине и порядке и т.д.*), чем материальные или коммуникационные.

VI. Качество молодёжного досуга

В свободное время опрошенные предпочитают следующее (делают от одного раза в месяц до одного раза в день, таблица 69):

- смотрят телевизор (97,4%),
- встречаются с друзьями (96,5%),
- слушают музыку (94,9%),
- общаются в интернете (83,5%),
- посещают интернет-сайты (82,9%).

Реже всего молодёжь участвует в деятельности политических партий (10,7%) и общественных объединений (15%).

Таблица 69. Согласны ли Вы со следующими высказываниями или нет?

	Практически ежедневно	Не менее одного раза в неделю	Не менее одного раза в месяц	Несколько раз в год и реже	Никогда	Затрудняюсь ответить
Встречаетесь с друзьями	48,5	34,0	14,0	2,9	0,5	0,3
Смотрите телевизор	63,4	28,7	5,3	1,1	1,2	0,5
Слушаете музыку	60,6	26,3	8,0	2,4	1,7	1,1
Посещаете музыкальные концерты, фестивали	5,2	8,5	20,8	32,9	31,5	1,2
Занимаетесь спортом, физ. культурой, фитнесом	19,2	32,5	16,4	11,3	19,5	1,2
Читаете газеты	9,4	28,6	21,5	14,8	25,1	0,7
Читаете книги	13,2	25,2	22,3	17,3	20,4	1,7
Посещаете интернет-сайты (кроме социальных сетей)	44,9	27,3	10,7	3,9	12,2	1,1
Общаетесь в Интернете (социальные сети, форумы)	59,5	18,0	6,0	3,8	11,6	1,3
Играете в компьютерные игры	16,3	17,9	13,3	13,5	37,8	1,3
Ходите в театры, в музеи, на выставки	1,8	8,4	15,1	32,5	41,2	1,2
Посещаете бары, рестораны, кафе, клубы, дискотеки	3,0	14,0	33,7	30,3	18,2	9,0
Занимаетесь шопингом	3,5	15,8	38,9	21,0	19,2	1,8

	Практически ежедневно	Не менее одного раза в неделю	Не менее одного раза в месяц	Несколько раз в год и реже	Никогда	Затрудняюсь ответить
Занимаетесь волонтерской работой (помощь людям, животным, защита окружающей среды и т.п.)	6,6	8,7	9,2	19,0	55,6	1,1
Участвуете в деятельности общественного объединения, движения	2,4	6,6	6,0	11,2	73,1	1,0
Участвуете в деятельности политической партий	1,2	4,9	4,6	8,6	79,9	1,0
Ходите в церковь, выполняете религиозные обряды	1,3	8,5	12,6	22,6	53,5	1,7

По степени популярности среди молодёжи первое место занимают такие социальные сети, как «ВКонтакте» (70,7%, таблица 70), «Instagram» (42,5%), «Мой мир@mail.ru» (30,2%), «Facebook» (27,8%), «Одноклассники» (26,4%).

У 11,6% респондентов не имеется страницы, аккаунта в социальных сетях.

Таблица 70. В каких социальных сетях у Вас есть свой аккаунт, страница? (в %)

	%
ВКонтакте	70,7
Instagram	42,5
Мой мир@mail.ru	30,2
Facebook	27,8
Одноклассники	26,4
Twitter	6,9
MySpace	1,7
Мой круг	1,6
WhatsApp	1,3
LinkedIn	1,0
Steam, twitch	0,1
Tumblr	0,1
Другое	0,2
У меня нет страницы, аккаунта в социальных сетях	11,6
Затрудняюсь ответить	1,5

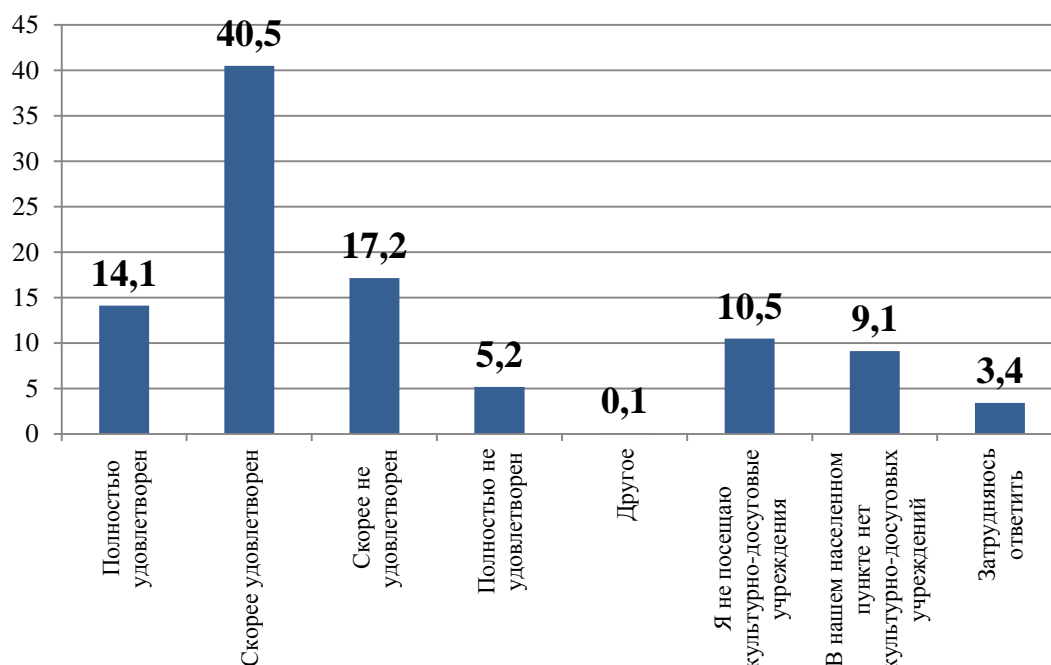
Для получения информации о новостях и событиях Казахстана молодое поколение в основном использует казахстанские республиканские телеканалы (60,1%, таблица 71), казахстанские интернет-сайты (39,5%), местные (региональные) телеканалы (26,9%), социальные сети, блоги (22,7%).

Таблица 71. Какими источниками информации Вы пользуетесь чаще всего, чтобы узнать о новостях и событиях Казахстана? (в %)

	%
Казахстанские республиканские телеканалы	60,1
Интернет-сайты казахстанские (ТВ, радио, новостные ресурсы)	39,5
Казахстанские местные (региональные) телеканалы	26,9
Социальные сети, блоги	22,7
Ближнее окружение (родственники, знакомые, друзья)	19,1
Зарубежные телеканалы (в том числе российские)	17,4
Радио	13,6
Интернет-сайты зарубежные (ТВ, радио, новостные ресурсы)	12,6
Казахстанские республиканские печатные издания (газеты, журналы)	6,9
Казахстанские местные (региональные) печатные издания (газеты, журналы)	4,2
Зарубежные печатные издания (газеты, журналы)	3,5
Встречи с представителями Молодежных ресурсных центров	1,1
Встречи с известными авторитетными лицами	1,0
Затрудняюсь ответить	1,4

Качеством культурно-досуговых учреждений, которые находятся в населенном пункте, удовлетворены около половины опрошенных (54,6%, из них 14,1% – полностью, 40,5% – частично, диаграмма 20). Не удовлетворены – 22,4% (скорее – 17,2%, полностью – 5,2%).

Диаграмма 20. Удовлетворены ли Вы качеством культурно-досуговых учреждений, которые находятся в Вашем населенном пункте? (в %)

В большей степени удовлетворены качеством культурно-досуговых учреждений молодые жители Кызылординской (84,3%, таблица 72), Актюбинской (83,2%), Жамбылской (79,3%), Западно-Казахстанской (75%) областей.

Менее всего удовлетворены респонденты из Павлодарской (31,7%), Костанайской (32,3%), Южно-Казахстанской (33,1%) и Северо-Казахстанской (35,7%) областей.

Таблица 72. Удовлетворены ли Вы качеством культурно-досуговых учреждений, которые находятся в Вашем населенном пункте? (в разрезе областей, в %)

Область	Полностью удовлетворен	Скорее удовлетворен	Скорее не удовлетворен	Полностью не удовлетворен	Я не посещаю культурно-досуговые учреждения	В нашем населенном пункте нет культурно-досуговых учреждений	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	34,6	21,8	21,8	10,3	7,7	1,3	2,6
Актюбинская	22,8	60,4	5,9	4,0	3,0	0,0	3,0
Алматинская	7,4	44,2	31,6	7,0	3,3	6,0	0,5
Атырауская	19,1	45,6	32,4	1,5	1,5	-	-
Восточно-Казахстанская	20,5	26,0	26,7	12,3	2,1	6,8	5,5
Жамбылская	-	79,3	18,2	-	0,8	-	1,7
Западно-Казахстанская	26,4	48,6	11,1	2,8	8,3	-	2,8
Карагандинская	15,3	48,0	16,0	9,3	1,3	0,7	9,3
Костанайская	8,3	24,0	18,8	8,3	15,6	24,0	1,0
Кызылординская	31,5	52,8	6,7	1,1	7,9	-	-
Мангистауская	21,9	46,6	20,5	0,0	0,0	-	11,0
Павлодарская	7,6	24,1	41,8	12,7	10,1	1,3	2,5
Северо-Казахстанская	3,6	32,1	7,1	21,4	14,3	21,4	-
Южно-Казахстанская	8,5	24,6	2,6	0,3	30,8	32,8	0,3
Астана	1,0	50,0	21,2	2,9	16,3	3,8	4,8
Алматы	19,4	41,7	14,2	2,8	10,0	2,4	9,0

Выводы по главе

Качество молодёжного досуга можно оценить, как недостаточное. Анализ ответов позволяет сделать вывод, что в основном молодёжь склонна к пассивному времяпрепровождению (просмотр телевизора, прослушивание музыки, общение в интернете и посещение интернет-сайтов). Лишь у 11,6% респондентов не имеется аккаунта в социальных сетях.

Низка активность молодых людей в общественной и культурной жизни. Радиус активности молодёжи (пространство, в котором они исследуют окружающий мир) сжался у них до экрана смартфона.

Возможно, своё негативное влияние оказывает в этом вопросе и недостаточно эффективная деятельность культурно-досуговых учреждений, качеством которой удовлетворены лишь около половины опрошенных.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В современном мире возрастает важность человеческого капитала, являющегося стратегическим преимуществом обществ, а его инновационным потенциалом развития, стратегическим ресурсом является молодёжь.

Казахстанская молодёжь представляет собой новый культурный тип, отличающийся от прежних поколений, с новыми ориентирами и ценностными установками.

Большое значение молодыми людьми придаётся образованию, его качеству, оно выступает в качестве одной из главных ценностей. Поэтому у молодёжи находят одобрение практически все нововведения в рамках образовательной реформы.

Следующий молодёжный тренд – профессионализм, конкурентоспособность. Молодое поколение осознаёт, что достижению успеха может способствовать личный труд и собственные усилия. Тем не менее, юношеский максимализм и стремление получить быстрые результаты приводят к тому, что у молодёжи могут формироваться завышенные и порой невоплотимые требования к будущей работе.

Также ценностью молодёжи является ясная жизненная стратегия, сформированные мировоззренческие ориентиры. В этом плане у молодых казахстанцев имеется чёткая гражданская позиция, развитое чувство патриотизма. Несмотря на осознаваемые ими недостатки общества, им присущи оптимизм и уверенность в лучшем будущем. Молодёжной среде в основном не свойственен протестный потенциал.

К сожалению, жизненная позиция современных казахстанцев отличается некоторой пассивностью, сосредоточенностью на получении удовольствий, чем на деятельном участии в жизни социума. Вероятно, это является следствием влияния на общество в последние десятилетия мировых экономических кризисов и нестабильности.

Для молодёжи также имеют большую значимость духовные ценности, религия, в которой они ищут способы реализации своих ментальных потребностей. Но при этом у большинства молодых религиозность носит поверхностный, демонстративный характер без углубления в основы своей веры.

Молодёжь – это поколение, от которого зависит будущее страны. Такой особый статус рождает потребность в адекватной молодёжной политике, способной решить или смягчить имеющиеся проблемы, а также направить в созидательное русло творческий потенциал молодёжи.

РЕКОМЕНДАЦИИ

Философия процесса выработки молодёжной государственной политики Казахстана должна учитывать современные реалии, которые освещены в данном исследовании.

Так, актуальной проблемой является вовлечение молодёжи в общественную жизнь, формировании у неё осознанной потребности в этом. Существует необходимость разработать методы, предполагающие переориентацию ценностных установок молодежи с карьерно-потребительского на творческо-созидательное, активное отношение к себе и обществу.

Одним из направлений, слабо представленных в казахстанской молодёжной политике, является интеграция молодых людей, оказавшихся в трудной жизненной ситуации, в полноценную жизнь. Это могло бы способствовать и снижению количества суицидов среди молодёжи.

Помимо этого, имеется проблема качества досуга молодёжи. Необходимо активизировать деятельность Молодёжных ресурсных центров в данном плане. Сами МРЦ также нуждаются в популяризации, так как около половины опрошенных молодых людей ничего о них не знают.

Требуется незамедлительного решения и проблема молодёжного религиозного радикализма. Несмотря на то, что в основной массе молодые люди светски-ориентированы, но характерное для них стремление к самоутверждению, поиск ложной романтики и острых ощущений в сочетании с воздействием радикально-настроенных лиц могут приводить их в соответствующие группы. Необходимо создание государственных институтов по профилактике данной проблемы и коррекции последствий.

В молодёжной среде выделяются возрастные группы, которые условно можно поделить на школьников, студентов и постобразовательную молодёжь (в основном, работающую). В ходе исследования выявлено, что их мнения, установки, а, следовательно, и поведение значимо отличаются. Это следует принимать во внимание при разработке молодёжных программ, учитывать интересы всех групп.

В целом, каждый молодой казахстанец должен обладать возможностью найти всю необходимую информацию о текущих государственных программах, проектах и выбрать те из них, которые способны помочь в решении его конкретных проблем.

Приложение

Анкета опроса молодежи

Номер анкеты _____	Дата интервью _____
Область _____	Район _____
Город / село _____	Тип населенного пункта 1. Город 2. Село

Уважаемый респондент! Меня зовут _____. Я являюсь интервьюером Научно-исследовательского центра «Молодежь» (г. Астана). Просим Вас принять участие в социологическом опросе, посвященном актуальным проблемам казахстанской молодежи. Вашему вниманию предложен ряд вопросов и варианты ответов на них. Прослушайте, пожалуйста, эти вопросы и предлагаемые к ним варианты ответов до конца, выберите устраивающий Вас ответ. В случае, если ни один из предложенных ответов Вас не удовлетворяет, укажите свой вариант в графе «другое».

**Полученная информация будет использована только в обобщенном виде.
Анонимность и конфиденциальность Вашего мнения гарантируется.**

1. Скажите, пожалуйста, гордитесь ли Вы тем, что являетесь гражданином Республики Казахстан?

1. Да, горжусь
 2. Скорее горжусь
 3. Скорее не горжусь
 4. Нет, не горжусь
- (9) Затрудняюсь ответить

2. Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана?

1. Да, считаю
 2. Скорее да, чем нет
 3. Скорее нет, чем да
 4. Нет, не считаю
- (99) Затрудняюсь ответить

3. Что, на Ваш взгляд, является основой казахстанского патриотизма в первую очередь? (возможно отметить только один вариант ответа)

1. Ощущение народа Казахстана как одной большой семьи
 2. Знание своего родного края, его истории и культуры
 3. Честный труд, развитие предпринимательства
 4. Служба в армии
 5. Общественная деятельность, общественная активность
 6. Создание семьи, планирование жизни в Казахстане
 7. Уважение и исполнение казахстанского законодательства
 8. Знание политического и экономического вектора страны, его поддержка
 9. Умение представлять государственные интересы, быть лицом страны за рубежом, перед иностранными гостями
 10. Наличие частной собственности, крепкой материальной базы
 11. Другое (укажите) _____
- (99) Затрудняюсь ответить

4. Согласны ли Вы со следующими высказываниями или нет? (отметьте, пожалуйста, по каждой строке)

	Согласен	Скорее согласен	Скорее не согласен	Не согласен	Затрудняюсь ответить
1) Мое правительство заботится о моих желаниях и нуждах	1	2	3	4	9
2) Я не верю, что молодые люди достаточно уважаемы в нашем обществе	1	2	3	4	9

5. Назовите, пожалуйста, наиболее актуальные проблемы молодежи в Вашем населенном пункте? (отметьте, не более пяти вариантов ответов)

1. Трудности с получением высшего образования (высокая стоимость и т.п.)
 2. Материальные трудности (низкая заработная плата, стипендия и т.д.)
 3. Высокие цены на продукты питания, товары народного потребления
 4. Проблемы трудоустройства, безработица
 5. Проблема с жильем
 6. Плохое здоровье, ухудшение здоровья
 7. Неустроенность личной жизни
 8. Конфликты с родителями / старшим поколением, непонимание родных и близких
 9. Нет уверенности в завтрашнем дне
 10. Низкий уровень культуры, без духовность молодежи
 11. Угроза личной безопасности (страшно ходить по улицам и т.п.)
 12. Преступность среди молодых
 13. Религиозный экстремизм в молодежной среде
 14. Наркомания, токсикомания и алкоголизм, курение
 15. Проблемы досуга молодежи, негде провести свободное время
 16. Отсутствие доступа к высокоскоростному Интернету, к качественной мобильной связи
 17. Другое (напишите) _____
 18. Нет никаких проблем
- (99) Затрудняюсь ответить

6. Скажите, пожалуйста, какие проблемы беспокоят лично Вас? (отметьте не более трех вариантов ответа)

1. Страх перед сдачей ЕНТ
 2. Подготовка к вступительным экзаменам
 3. Непонимание со стороны родителей, близких, конфликты с близкими
 4. Неопределенность с выбором высшего учебного заведения
 5. Неопределенность с выбором будущей профессии, специальности
 6. Отсутствие друзей, товарищей, единомышленников
 7. Сложность с трудоустройством, в том числе по специальности
 8. Финансовые трудности, нехватка денег
 9. Проблемы со здоровьем
 10. Проблемы с жильем
 11. Другое (напишите) _____
 12. У меня нет проблем
- (99) Затрудняюсь ответить

7. Скажите, пожалуйста, какие Вы знаете государственные и отраслевые программы, которые реализуются для поддержки и развития молодежи в стране? (возможно любое количество ответов)

1. Государственная программа развития образования и науки РК на 2016-2019 гг.
2. Государственная программа развития здравоохранения Республики Казахстан «Денсаулық» на 2016-2019 годы
3. Дорожная карта занятости-2020 (Молодежная практика)
4. Дорожная карта бизнеса 2020
5. Программа развития регионов до 2020 года
6. Другое (напишите) _____

(9) Затрудняюсь ответить

8. Скажите, пожалуйста, какие Вы знаете молодежные проекты, которые реализуются для поддержки и развития молодежи в стране? (возможно любое количество ответов)

9. Пожалуйста, а теперь скажите, в каких молодежных проектах принимали участие Вы или Ваши друзья, знакомые? (возможно любое количество ответов)

	Вопрос 8	Вопрос 9
Жасыл Ел	1	1
Проект «С дипломом – в село!»	2	2
Проект «Серпін-2050»	3	3
Молодёжный кадровый резерв	4	4
Школа молодого предпринимателя «Даму-көмек»	5	5
Программа «SAGE Kazakhstan» для обучения старшеклассников предпринимательству	6	6

10. По Вашему мнению, эффективно ли реализуется государственная молодежная политика (поддержка и развитие молодежи) у нас в стране?

1. Да, эффективно
2. Скорее да, чем нет
3. Скорее нет, чем да
4. Не совсем эффективно
5. Ничего не знаю, не слышал (-а) о молодежной политике в стране

(9) Затрудняюсь ответить

11. Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Управления по вопросам молодежной политики/внутренней политики Вашей области/города, которая проводится для поддержки и развития молодежи?

1. Да, знаю -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №12
2. Что-то слышал, читал (-а) -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №12
3. Ничего не знаю о работе Совета по молодежной политике -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №13

(9) Затрудняюсь ответить -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №13

12. Оцените эффективность работы Управления во вопросам молодежной политики /внутренней политики Вашей области/города по следующим видам деятельности ... (дайте ответ по каждой строке)

	Эффективна	Неэффективна	3/0
1) Обеспечение методической литературой (брошюры, книги, пособия и др.)	1	2	9
2) Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодёжью, информационные кампании)	1	2	9
3) Организационно-практическая работа (проведение акций, семинаров, круглых столов, флэшмобов и др.)	1	2	9
4) Работа с целевыми группами молодёжи (сельская, безработная, маргинальная, рабочая, студенческая, и др.)	1	2	9
5) Консультационные услуги (по вопросам жилья, трудоустройства, поддержки молодым семьям и др.)	1	2	9
6) Работа по патриотическому воспитанию	1	2	9
7) Неформальные встречи с молодёжью (беседы на рынках, общепитах, стройплощадках и др.)	1	2	9
8) Другое (укажите)_____	1	2	

13. Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Молодежных ресурсных центров Вашей области/города?

1. Да, знаю, обращался в Молодежный ресурсный центр --→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №14
2. Да, знаю о работе Молодежного ресурсного центра, но никогда не обращался --→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №14
3. Что-то слышал, читал (-а) -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №14
4. Ничего не знаю о работе Совета по молодежной политике ----→ ПЕРЕХОД К №15
- (9) Затрудняюсь ответить -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №15

14. Оцените эффективность работы Молодежных ресурсных центров Вашей области/города по следующим видам деятельности ... (дайте ответ по каждой строке)

	Эффективна	Неэффективна	3/0
1) Информационная работа по государственным социальным программам для молодежи	1	2	9
2) Формирование и обеспечение методической литературой, справочной информацией для молодежи и молодежных организаций	1	2	9
3) Консультационные услуги (правовые, по вопросам получения образования, жилья, трудоустройства, поддержка молодым семьям и т.д.)	1	2	9
4) Организация диалоговых площадок для обсуждения вопросов по проблемам и поддержке молодежи	1	2	9
5) Проведение работы по развитию досуга и культурной жизни молодежи	1	2	9
6) Работа с целевыми группами (безработная, сельская, рабочая, студенческая молодежь, молодые семьи и т.д.)	1	2	9
7) Другое (укажите)_____	1	2	

15. Скажите, пожалуйста, за последние полгода кто-нибудь интересовался Вашими проблемами? (отметьте не более двух вариантов ответа)

1. Родители, родственники, близкие
2. Друзья, однокурсники, коллеги
3. Директор школы
4. Классный руководитель, куратор группы
5. Представитель Молодежного ресурсного центра
6. Представитель религиозной организации
7. Представитель акимата, маслихата
8. Представитель политической партии, общественного объединения
9. Представитель неправительственной молодежной организации
10. Другое (напишите) _____

(100) Затрудняюсь ответить

16. Как известно, в каждом областном центре и районе действуют Молодежные ресурсные центры. Пожалуйста, подумайте и скажите, какую помощь или услуги Вы хотели бы получать от этих Молодежных ресурсных центров? (отметьте любое количество ответов)

1. Содействие участию в программе по получению доступного жилья
2. Содействие в трудоустройстве и занятости молодежи
3. Содействие развитию предпринимательской деятельности среди молодежи
4. Содействие в получении высшего образования
5. Содействие в получении технического и профессионального образования
6. Помощь психолога, социального работника
7. Помощь юриста, правозащитника
8. Содействие развитию культурных, досуговых мероприятий
9. Другое (напишите) _____

(99) Затрудняюсь ответить

17. Какие молодежные организации Вы знаете?

18. А с какими из них, Вам приходилось работать, сотрудничать, контактировать? (пожалуйста, дайте ответы по каждому столбцу)

	Вопрос 17. Знаю	Вопрос 18. Сотрудничал
Альянс студентов Казахстана	1	1
Ассоциация молодых депутатов Казахстана	2	2
Ассоциация молодых предпринимателей Казахстана	3	3
Ассоциация стипендиатов международной стипендии Президента РК «Болашак»	4	4
Республиканский штаб молодежных трудовых отрядов «Жасыл ел»	5	5
Молодежное крыло «Жас Отан» партии «Нұр Отан»	6	6
Единая детско-юношеская организация «Жас Ұлан»	7	7
Центр развития военно-патриотических объединений «Жас Қыран»	8	8
Конгресс молодежи Казахстана	9	9
Национальная волонтерская сеть	10	10
Другое (напишите) _____	11	11
Другое (напишите) _____	12	12

19. Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены или не удовлетворены жизнью, которую Вы ведете?

1. Полностью удовлетворен
 2. Скорее удовлетворен
 3. Скорее не удовлетворен
 4. Полностью не удовлетворен
- (9) Затрудняюсь ответить

20. Удовлетворены ли Вы или не удовлетворены тем, как в целом развивается Ваш населенный пункт?

1. Полностью удовлетворен
 2. Скорее удовлетворен
 3. Скорее не удовлетворен
 4. Полностью не удовлетворен
- (9) Затрудняюсь ответить

21. Как Вы считаете, в настоящее время в Вашем населенном пункте достаточно возможностей для молодежи, для их профессионального роста, для улучшения их жизни?

1. Да, вполне достаточно
 2. Скорее достаточно
 3. Скорее не достаточно
 4. Нет, возможностей для молодежи нет
 5. Другое (напишите) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

22. Как Вы думаете, будучи взрослым, каким будет Ваш уровень жизни по сравнению с Вашими родителями?

1. Улучшится
 2. Улучшится незначительно
 3. Не изменится
 4. Незначительно ухудшится
 5. Ухудшится
- (10) Затрудняюсь ответить

23. Как Вы считаете, что необходимо для достижения успеха и карьерного роста молодежи? (не более трех вариантов ответа)

1. Иметь хорошее образование
 2. Иметь высокую квалификацию, профессиональную подготовку
 3. Иметь богатых родителей
 4. Быть юридически грамотным человеком
 5. Иметь привлекательную внешность
 6. Знать казахский язык
 7. Знать казахский и русский язык
 8. Знать казахский, русский и иностранный язык
 9. Иметь талант, исключительные способности
 10. Иметь физическую силу, сноровку
 11. Просто быть везучим человеком
 12. Иметь нужные связи и знакомства
 13. Нужно удачно жениться / выйти замуж
 14. Другое (напишите) _____
- (99) Затрудняюсь ответить

24. Скажите, пожалуйста, насколько Вы удовлетворены качеством полученного или получаемого образования (дошкольное, общее среднее, техническое и профессиональное, высшее)? отметьте вариант ответа по каждой строке

	Полностью удовлетворен	Частично удовлетворен	Не удовлетворен	Ничего не знаю о качестве образования	Затрудняюсь ответить
1) Дошкольное	1	2	3	4	9
2) Общее среднее	1	2	3	4	9
3) Техническое и профессиональное	1	2	3	4	9
4) Высшее	1	2	3	4	9

25. По-Вашему мнению, что препятствует трудоустройству молодежи в Вашем населенном пункте? (не более трех вариантов ответов)

1. Низкая конкурентоспособность молодых специалистов на рынке труда
2. Несоответствие полученного образования и функциональных требований вакантного места
3. Отсутствие опыта работы
4. Взятничество, коррумпированность работодателей
5. Дискриминация по этническому (национальному) признаку
6. Дискриминация по принадлежности к женскому или мужскому полу
7. Состояние здоровья
8. Низкая заработная плата
9. Наличие малолетнего ребенка
10. Высокие амбиции молодых специалистов
11. Отсутствие рабочих мест в районе проживания
12. Никаких препятствий нет
13. Другое (*напишите*) _____

(99) Затрудняюсь ответить

26. Как Вы считаете, существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста в том месте (населенном пункте), где Вы живете?

1. Однозначно, да
2. Скорее да
3. Скорее нет
4. Однозначно, нет

(9) Затрудняюсь ответить

27. Какая проблема может вынудить Вас пойти на публичную протестную акцию?

(отметьте, пожалуйста, не более трех вариантов ответа)

1. Проблемы в школе, ВУЗе, колледже
2. Сокращение или увольнение с работы
3. Необоснованное повышение тарифов на коммунальные услуги
4. Задержка по выплате заработной платы, пенсий, стипендий, пособий
5. Халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений
6. Повышение выплат по кредитам или ипотеке
7. Необоснованные штрафы
8. Ухудшение экологической ситуации
9. Неудовлетворенность действиями властей
10. Несправедливые судебные решения
11. Несогласие с принимаемыми реформами
12. Нарушение прав на этнической почве
13. Проблемы с жильем

14. Низкое качество услуг в образовании
 15. Рост цен на продукты питания, ГСМ, лекарства
 16. Другое (*напишите*) _____
 17. Ничто не может вынудить меня открыто протестовать
- (99) Затрудняюсь ответить

28. Выберите, что Вы готовы предпринять в защиту своих интересов? (*отметьте не более двух вариантов ответа*)

1. Не выйду на работу, на учебу
 2. Объявлю голодовку
 3. Обращусь в суд
 4. Буду участвовать в мирной демонстрации
 5. Буду участвовать в перекрытии дорог, автотрасс
 6. Приму участие в митинге протеста
 7. Обращусь в газету, телевидение, радио
 8. Приду на прием к представителям государственной власти
 9. Обращусь в приемную партии «Нур Отан»
 10. Обращусь в любую политическую партию, кроме «Нур Отан»
 11. Буду распространять листовки и прокламации
 12. Другое (*напишите*) _____
 13. Ничего не буду предпринимать
- (100) Затрудняюсь ответить

29. Интересуетесь ли Вы политической жизнью в нашей стране?

1. Да, постоянно интересуюсь
 2. Интересуюсь лишь иногда
 3. Не интересуюсь вообще
- (9) Затрудняюсь ответить

30. По Вашему мнению, какие политические партии в большей степени интересуются проблемами молодежи и ориентированы на потребности молодежи? (*отметьте, пожалуйста, не более двух вариантов ответа*)

1. Партия «Бірлік» (С.Султангали)
 2. Партия «Нур Отан» (Н.Назарбаев)
 3. Демократическая партия «Ақ жол» (А.Перуашев)
 4. Общенациональная социал-демократическая партия (Ж.Туякбай)
 5. Народно-демократическая патриотическая партия «Ауыл» (А.Бектаев)
 6. Коммунистическая народная партия Казахстана (В.Косарев)
 7. Общественное объединение «Алга, ДВК!» (В.Козлов, М.Жанузаков)
 8. Другое (*напишите*) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

31. Как бы Вы охарактеризовали сегодняшнюю политическую ситуацию в стране?

1. Как благополучную
 2. Скорее как благополучную, чем неблагополучную
 3. Скорее как неблагополучную, чем благополучную
 4. Как неблагополучную
- (9) Затрудняюсь ответить

32. Скажите, пожалуйста, с какими изменениями в системе образования Вы согласны, т.е. Вы их поддерживаете, а какие считаете не правильными, т.е. не поддерживаете? (один вариант ответа по каждой строке)

	Поддерживаю	Скорее поддерживаю	Скорее не поддерживаю	Не поддерживаю	Затруд. ответить
1) Переход на 12-летнее образование	1	2	3	4	9
2) Переход к пятидневной учебной неделе в школах, чтобы снизить нагрузку на школьников	1	2	3	4	9
3) Внедрение изучения предметов в средних школах на трех языках (казахский, русский, английский)	1	2	3	4	9
4) Изучение Истории Казахстана на казахском языке начиная с 7 класса (с 2018-2019 учебного года)	1	2	3	4	9
5) Изучение Всемирной истории на русском языке	1	2	3	4	9
6) Изучение предметов информатика, химия, биология, физика на английском языке в старших классах (с 2019-2020 учебного года)	1	2	3	4	9
7) Увеличение изучения английского языка на 1 час, начиная с первого класса (с 2016-2017 года)	1	2	3	4	9
8) Включить в список обязательных для сдачи предметов (ЕНТ) английский язык	1	2	3	4	9
9) Продление учебного года у первоклассников до 1 июня, у старшеклассников до середины июня	1	2	3	4	9
10) Изменение формата ЕНТ – выпускные экзамены в школах и ЕНТ при поступлении в ВУЗ	1	2	3	4	9
11) Возможность повторной сдачи ЕНТ на платной основе	1	2	3	4	9
12) Другое (напишите) _____	1	2	3	4	

33. Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция?

1. Распространена достаточно широко
 2. Мало распространена
 3. Практически не распространена
 4. Отсутствует полностью
- (9) Затрудняюсь ответить

34. Как бы Вы оценили меры, предпринимаемые государством по борьбе с коррупцией?

1. Очень эффективные
 2. Малоэффективные
 3. Не имеют никакого эффекта
 4. Имеют негативный эффект
- (9) Затрудняюсь ответить

35. За последние полгода, приходилось ли Вам лично сталкиваться с проявлениями коррупции?

1. Да
 2. Нет
- (9) Затрудняюсь ответить

36. Как, на Ваш взгляд, изменилась ситуация с проявлением коррупции в Вашем населенном пункте за последний год?

1. Значительно улучшилась
 2. Незначительно улучшилась
 3. Не изменилась
 4. Незначительно ухудшилась
 5. Значительно ухудшилась
- (9) Затрудняюсь ответить

37. Как Вы считаете, в какой из нижеперечисленных сфер наиболее распространена коррупция? (возможно любое количество ответов)

1. Таможенные службы
 2. Медицинские организации
 3. Автоинспекции
 4. Судебные органы
 5. Налоговые органы
 6. Правоохранительные органы
 7. Лицензирование и регистрация предпринимательской деятельности
 8. Получение кредитов
 9. Конкурсы на закупку товаров/услуг за счёт бюджетных средств
 10. Строительство и ремонт за счёт бюджетных средств
 11. Нотариальное удостоверение сделок
 12. Контроль за соблюдением условий лицензирования
 13. Надзор за соблюдением правил охоты и рыболовства
 14. Освобождение от призыва на военную службу в вооружённые силы
 15. Поступление в высшие учебные заведения
 16. Обучение в высших учебных заведениях
 17. Поступление в специализированные общеобразовательные школы и дошкольные воспитательные учреждения и обучение в них
 18. Прием на службу, позволяющую иметь значительный доход от должности в государственных учреждениях
 19. Другое (*напишите*) _____
 20. Я и мои близкие не сталкивались с коррупцией
- (99) Затрудняюсь ответить

38. Как бы Вы оценили состояние своего здоровья?

1. Очень крепкое, вообще не болею
 2. Хорошее, болею редко
 3. Удовлетворительное
 4. Плохое, болею часто
 5. Очень слабое, болею часто и долго
- (9) Затрудняюсь ответить

39. Скажите, пожалуйста, за последнюю неделю сколько раз Вы занимались какой-либо интенсивной физической активностью (например, бег, футбол, аэробика, езда на велосипеде)?

1. Один раз
2. Два, три раза
3. Каждый день
4. Ни одного раза

(9) *Затрудняюсь ответить*

40. Насколько Вы удовлетворены качеством оказываемых медицинских услуг в Вашем населенном пункте?

1. Полностью удовлетворен (а), я доверяю нашим врачам
2. Частично удовлетворен (а), не всегда встречаются компетентные врачи и медработники
3. Совсем не удовлетворен, у нас очень сложно найти профессионала своего дела
4. Другое (*напишите*) _____

(9) *Затрудняюсь ответить*

41. Как Вы относитесь к людям, которые совершили самоубийство?

1. Можете их понять
2. Безразлично
3. Осуждаете
4. Сочувствуете, жалость
5. Не понимаете их
6. Другое (*напишите*) _____

(10) *Затрудняюсь ответить*

42. Скажите, пожалуйста, Вы считаете себя верующим человеком?

1. Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, слеую религиозным нормам
2. Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы
3. Я верующий, но не участвую в религиозной жизни
4. Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы
5. Я неверующий, но уважаю верующих
6. Я равнодушен к религии
7. Я противник религии, атеист
8. Другое (*напишите*) _____

} ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №45

(9) *Затрудняюсь ответить*

43. Укажите, пожалуйста, к какой религии Вы себя относите?

1. Традиционный ислам
2. Православие
3. Католицизм
4. Протестантизм
5. Иудаизм
6. Новые религиозные направления
7. Совмещаем религиозные традиции разных конфессий
8. Не исповедую никакой религии
9. Другое (*напишите*) _____

44. Влияет ли религиозная ситуация на общественно-политическую ситуацию в Вашем регионе?

1. Да, это создаёт общественную напряженность
2. Да, люди, придерживающиеся религии, пытаются навязать свою волю остальным, установить свои порядки
3. Да, люди, придерживающиеся религии, вносят гармонию в общество
4. Нет, религиозная ситуация никак не влияет на общественно- политическую ситуацию
5. Другое (*напишите*) _____

(9) Затрудняюсь ответить

45. Как Вы считаете, способствует ли религия укреплению и стабильности казахстанского общества?

1. Да
2. Скорее да
3. Скорее нет
4. Нет

(9) Затрудняюсь ответить

46. По Вашему мнению, что молодой человек ищет в религии? (отметьте не более двух вариантов ответов)

1. Дисциплину и порядок
2. Возможность отличаться от других
3. Опору в сложный период жизни
4. Смысл и понимание жизни
5. Духовного наставника, который окажет поддержку
6. Коллектив единомышленников, их поддержку в различных сферах жизни
7. Надежду, веру в лучшее
8. Другое (*напишите*) _____

(99) Затрудняюсь ответить

47. Как часто Вы в свое свободное время... (пожалуйста, отметьте один вариант ответа по каждой строке)

	Практически ежедневно	Не менее одного раза в неделю	Не менее одного раза в месяц	Несколько раз в год и реже	Никогда
1. Встречаетесь с друзьями	1	2	3	4	5
2. Смотрите телевизор	1	2	3	4	5
3. Слушаете музыку	1	2	3	4	5
4. Посещаете музыкальные концерты, фестивали	1	2	3	4	5
5. Занимаетесь спортом, физ. культурой, фитнесом	1	2	3	4	5
6. Читаете газеты	1	2	3	4	5
7. Читаете книги	1	2	3	4	5
8. Посещаете интернет-сайты (кроме социальных сетей)	1	2	3	4	5
9. Общаетесь в Интернете (социальные сети, форумы)	1	2	3	4	5

	Практически и ежедневно	Не менее одного раза в неделю	Не менее одного раза в месяц	Несколько раз в год и реже	Никогда
10. Играете в компьютерные игры	1	2	3	4	5
11. Ходите в театры, в музеи, на выставки	1	2	3	4	5
12. Посещаете бары, рестораны, кафе, клубы, дискотеки	1	2	3	4	5
13. Занимаетесь шопингом	1	2	3	4	5
14. Занимаетесь волонтерской работой (помощь людям, животным, защита окружающей среды и т.п.)	1	2	3	4	5
15. Участвуете в деятельности общественного объединения, движения	1	2	3	4	5
16. Участвуете в деятельности политической партий	1	2	3	4	5
17. Ходите в церковь, выполняете религиозные обряды	1	2	3	4	5

48. Скажите, пожалуйста, в каких социальных сетях у Вас есть свой аккаунт, страница?
(отметьте любое количество ответов)

1. ВКонтакте
 2. Facebook
 3. Instagram
 4. Twitter
 5. MySpace
 6. LinkedIn
 7. Мой круг
 8. Одноклассники
 9. Мой мир@mail.ru
 10. Другое (напишите) _____
 11. У меня нет страницы, аккаунта в социальных сетях
- (99) Затрудняюсь ответить

49. Какими источниками информации Вы пользуетесь чаще всего, чтобы узнать о новостях и событиях в Казахстане? (отметьте, пожалуйста, не более трех вариантов ответа)

1. Казахстанские республиканские телеканалы
2. Казахстанские местные (региональные) телеканалы
3. Зарубежные телеканалы (в том числе российские)
4. Радио
5. Казахстанские республиканские печатные издания (газеты, журналы)
6. Казахстанские местные (региональные) печатные издания (газеты, журналы)
7. Зарубежные печатные издания (газеты, журналы)
8. Интернет-сайты казахстанские (ТВ, радио, новостные ресурсы)

9. Интернет-сайты зарубежные (ТВ, радио, новостные ресурсы)
10. Социальные сети, блоги
11. Встречи с известными авторитетными лицами
12. Встречи с представителями Молодежных ресурсных центров
13. Ближнее окружение (родственники, знакомые, друзья)
14. Другое *(напишите)* _____

(9) Затрудняюсь ответить

50. Удовлетворены ли Вы качеством культурно-досуговых учреждений, которые находятся в Вашем населенном пункте?

1. Полностью удовлетворен
2. Скорее удовлетворен
3. Скорее не удовлетворен
4. Полностью не удовлетворен
5. Другое *(напишите)* _____
6. Я не посещаю культурно-досуговые учреждения
7. В нашем населенном пункте нет культурно-досуговых учреждений

(9) Затрудняюсь ответить

51. Если бы у Вас была возможность уехать в другую страну или остаться жить в своей стране, что бы Вы выбрали?

1. Я остался бы в своей стране
2. Я поехал бы в другую страну на время, но хотел бы жить в своей стране
3. Я хотел бы уехать на постоянное место жительства в другую страну
4. Другое *(напишите)* _____

(9) Затрудняюсь ответить

52. Считаете ли Вы казахстанскую молодежь патриотичной?

1. Большая часть казахстанской молодежи – патриоты своей страны
2. Примерно половина молодых людей считают себя патриотами
3. Патриотично настроенной молодежи – меньше половины
4. Молодежь в целом нельзя назвать патриотичной

(9) Затрудняюсь ответить

53. По Вашему ощущению, жизнь становится более или менее безопасной? (возможен только один вариант ответа)

1. Более безопасной
2. Скорее более безопасной
3. Скорее менее безопасной
4. Менее безопасной

(9) Затрудняюсь ответить

54. По Вашему мнению, что из перечисленного ниже в большей степени угрожает безопасности нашей страны? (отметьте, пожалуйста, не более трех вариантов ответа)

1. Информационные провокации, неконтролируемый интернет
2. Религиозный радикализм и экстремизм
3. Опасность потерять независимость
4. Утрата национальной самобытности и традиций
5. Сепаратизм, призывы к отделению территорий
6. Массовая безработица и обнищание населения
7. Рост протестных настроений в обществе, социальной напряженности
8. Сбои в поставках тепла и энергии
9. Подавление демократических прав и свобод

10. Массовые эпидемии, болезни
 11. Экологические катастрофы, заражение воды, воздуха
 12. Межэтническая напряженность, конфликты
 13. Другое (*напишите*) _____
- (99) Затрудняюсь ответить

В ЗАКЛЮЧЕНИИ СООБЩИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, НЕКОТОРЫЕ ДАННЫЕ О СЕБЕ

- D1. Ваш пол:** 1. Мужской 2. Женский
- D2. Укажите, пожалуйста, сколько Вам полных лет?** _____
- D3. Ваша национальность?** 1. Казах (-а) 2. Русский (-а) 3. Другая (*укажите*) _____

D4. Ваше образование:

1. Высшее, со степенью (магистра, кандидата/доктора наук, доктора PhD)
2. Высшее (бакалавр/специалист)
3. Незаконченное высшее
4. Среднее специальное/профессиональное образование
5. Общее среднее
6. Неполное среднее
7. Нет образования

D5. Скажите, пожалуйста, где Вы проживаете?

1. Живу с родителями/родственниками
 2. Живу в собственной квартире/доме
 3. Живу в съемной квартире/комнате, общежитии
 4. Другое (*напишите*) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

D6. Укажите, в какой степени Вы владеете следующими языками? (отметьте один вариант ответа по каждой строке)

	Совершенно не знаю	Знаю только несколько слов и фраз	Понимаю, а также могу участвовать в несложном разговоре	Могу свободно говорить, читать и писать
1. Казахский	1	2	3	4
2. Русский	1	2	3	4
3. Английский	1	2	3	4
4. Другой язык	1	2	3	4

D7. Ваше семейное положение:

1. Женат / Замужем
 2. В гражданском браке (сожительствую)
 3. Холост / не замужем
 4. Вдовец / Вдова
 5. Разведен / Разведена
- (9) Затрудняюсь ответить

D8. Скажите, пожалуйста, сколько детей Вы имеете?

1. Нет детей
2. Один ребенок
3. Двое детей
4. Трое детей
5. Четверо или более детей

D9. Как бы Вы оценили материальное положение Вашей семьи?

1. Нам не хватает денег даже на питание
 2. Денег хватает только на самые необходимые расходы, без которых нельзя обойтись (питание, оплата коммунальных услуг, лекарства)
 3. Денег хватает на питание и другие самые необходимые расходы, одежду и мелкую бытовую технику, но купить сейчас холодильник или стиральную машину было бы трудно
 4. Денег хватает на самые необходимые расходы, одежду и крупную бытовую технику, но купить новую машину мы не можем
 5. Денег хватает на все, кроме покупки недвижимости (дачи или квартиры)
 6. Материальных затруднений не испытываем. При необходимости могли бы приобрести дачу, квартиру
- (9) Затрудняюсь ответить

D10. В настоящее время Вы работаете?

1. Нет, я только учусь -----→ **ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ**
2. Учусь и одновременно работаю (подрабатываю)
3. Да, я работаю
4. Я не учусь, не работаю и НЕ ищу работу ----→ **ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ**
5. Я не учусь, не работаю (ищу работу) -----→ **ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ**

(9) Затрудняюсь ответить

D11. Укажите, пожалуйста, Ваш основной вид деятельности?

1. Руководитель организации
2. Руководитель отдела, подразделения, службы
3. Специалист высшего уровня квалификации
4. Специалист среднего уровня квалификации
5. Служащий, занятый подготовкой информации, оформлением документации, учетом и обслуживанием
6. Работник сферы обслуживания, предоставления коммунальных услуг, торговли и родственных видов деятельности
7. Квалифицированный работник сельского, лесного хозяйств, рыбоводства и рыболовства
8. Квалифицированный рабочий крупных и мелких промышленных организаций, художественных промыслов, строительства, транспорта, связи
9. Оператор, аппаратчик, машинист установок и машин и слесари-сборщики
10. Неквалифицированный рабочий
11. Индивидуальный предприниматель с лицензией
12. Самозанятый
13. Другое (*напишите*) _____

(99) Затрудняюсь ответить

БЛАГОДАРИМ ВАС ЗА УЧАСТИЕ В ОПРОСЕ!

Наш телефон в городе Астана (7172) 79 25 44. Вы можете позвонить нам и задать свои вопросы. **ДЛЯ КОНТРОЛЯ РАБОТЫ ИНТЕРВЬЮЕРА ПОСЛЕ ЗАПОЛНЕНИЯ АНКЕТЫ К ВАМ МОГУТ ПОЗВОНИТЬ В ЦЕЛЯХ ПОДТВЕРЖДЕНИЯ ПРОВЕДЕНИЯ ОПРОСА. ДЛЯ ЭТОГО ПРОСИМ ВАС СООБЩИТЬ НОМЕР ВАШЕГО ТЕЛЕФОНА**

Линейные распределения

Скажите, пожалуйста, гордитесь ли Вы тем, что являетесь гражданином Республики Казахстан?

	Количество	%
Да, горжусь	1539	77,0
Скорее горжусь	394	19,7
Скорее не горжусь	35	1,8
Нет, не горжусь	11	0,6
Затрудняюсь ответить	21	1,1

Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана?

	Количество	%
Да, считаю	1367	68,4
Скорее да, чем нет	524	26,2
Скорее нет, чем да	61	3,1
Нет, не считаю	13	0,7
Затрудняюсь ответить	35	1,8

Что, на Ваш взгляд, является основой казахстанского патриотизма в первую очередь?

	Количество	%
Ощущение народа Казахстана как одной большой семьи	680	34,0
Знание своего родного края, его истории и культуры	396	19,8
Честный труд, развитие предпринимательства	196	9,8
Служба в армии	91	4,6
Общественная деятельность, общественная активность	68	3,4
Создание семьи, планирование жизни в Казахстане	154	7,7
Уважение и исполнение казахстанского законодательства	239	12,0
Знание политического и экономического вектора страны, его поддержка	31	1,6
Умение представлять государственные интересы, быть лицом страны за рубежом, перед иностранными гостями	64	3,2
Наличие частной собственности, крепкой материальной базы	30	1,5
Затрудняюсь ответить	51	2,6

Согласны ли Вы со следующими высказываниями или нет? (количество)

	Согласен	Скорее согласен	Скорее не согласен	Не согласен	Затрудняюсь ответить
Мое правительство заботится о моих желаниях и нуждах	709	769	310	127	85
Я не верю, что молодые люди достаточно уважаемы в нашем обществе	281	538	639	421	121

Согласны ли Вы со следующими высказываниями или нет? (%)

	Согласен	Скорее согласен	Скорее не согласен	Не согласен	Затрудняюсь ответить
Мое правительство заботится о моих желаниях и нуждах	35,5	38,5	15,5	6,4	4,3
Я не верю, что молодые люди достаточно уважаемы в нашем обществе	14,1	26,9	32,0	21,1	6,1

Назовите, пожалуйста, наиболее актуальные проблемы молодежи в Вашем населенном пункте?

	Количество	%
Трудности с получением высшего образования (высокая стоимость и т.п.)	848	42,4
Материальные трудности (низкая заработная плата, стипендия и т.д.)	1009	50,5
Высокие цены на продукты питания, товары народного потребления	890	44,5
Проблемы трудоустройства, безработица	1034	51,7
Проблема с жильем	836	41,8
Плохое здоровье, ухудшение здоровья	188	9,4
Неустроенность личной жизни	198	9,9
Конфликты с родителями / старшим поколением, непонимание родных и близких	132	6,6
Нет уверенности в завтрашнем дне	314	15,7
Низкий уровень культуры, бездуховность молодежи	288	14,4
Угроза личной безопасности (страшно ходить по улицам и т.п.)	144	7,2
Преступность среди молодых	301	15,1
Религиозный экстремизм в молодежной среде	211	10,6
Наркомания, токсикомания и алкоголизм, курение	318	15,9
Проблемы досуга молодежи, негде провести свободное время	368	18,4
Отсутствие доступа к высокоскоростному Интернету, к качественной мобильной связи	83	4,2
Нет никаких проблем	91	4,6
Не признают талантливую молодежь	1	0,1
Нет воды	3	0,2
Нет автобуса	1	0,1
Затрудняюсь ответить	13	0,7

Скажите, пожалуйста, какие проблемы беспокоят лично Вас?

	Количество	%
Страх перед сдачей ЕНТ	202	10,1
Подготовка к вступительным экзаменам	170	8,5
Непонимание со стороны родителей, близких, конфликты с близкими	132	6,6
Неопределенность с выбором высшего учебного заведения	147	7,4

Неопределенность с выбором будущей профессии, специальности	240	12,0
Отсутствие друзей, товарищей, единомышленников	92	4,6
Сложность с трудоустройством, в том числе по специальности	599	30,0
Финансовые трудности, нехватка денег	942	47,1
Проблемы со здоровьем	195	9,8
Проблемы с жильем	471	23,6
У меня нет проблем	348	17,4
Занятость на работе, нехватка личного времени	1	0,1
Страх за безопасность детей	2	0,1
Нужны спортивные площадки	0	0,0
Дискриминация по национальному признаку	2	0,1
Экологические проблемы, грязь на улицах	1	0,1
Не вера в себя	1	0,1
Затрудняюсь ответить	19	1,0

Скажите, пожалуйста, какие Вы знаете государственные и отраслевые программы, которые реализуются для поддержки и развития молодежи в стране?

	Количество	%
Государственная программа развития образования и науки РК на 2016-2019 гг.	428	21,4
Государственная программа развития здравоохранения Республики Казахстан «Денсаулық» на 2016-2019 годы	398	19,9
Дорожная карта занятости-2020 (Молодежная практика)	1050	52,5
Дорожная карта бизнеса 2020	631	31,6
Программа развития регионов до 2020 года	374	18,7
Доступное жилье и арендное жилье для молодых семей	2	0,1
Волонтерство, марафоны, ЕХРО	1	0,1
Затрудняюсь ответить	470	23,5

Скажите, пожалуйста, какие Вы знаете молодежные проекты, которые реализуются для поддержки и развития молодежи в стране?

	Количество	%
Жасыл Ел	1388	78,1
Проект «С дипломом – в село!»	1280	72,0
Проект «Серпін-2050»	595	33,5
Молодёжный кадровый резерв	320	18,0
Школа молодого предпринимателя «Даму-көмек»	499	28,1
Программа «SAGE Kazakhstan» для обучения старшеклассников предпринимательству	200	11,2

Пожалуйста, а теперь скажите, в каких молодежных проектах принимали участие Вы или Ваши друзья, знакомые?

	Количество	%
Жасыл Ел	478	54,0
Проект «С дипломом – в село!»	363	41,0
Проект «Серпін-2050»	94	10,6
Молодёжный кадровый резерв	51	5,8
Школа молодого предпринимателя «Даму-көмек»	85	9,6
Программа «SAGE Kazakhstan» для обучения старшеклассников предпринимательству	60	6,8

По Вашему мнению, эффективно ли реализуется государственная молодежная политика (поддержка и развитие молодежи) у нас в стране?

	Количество	%
Да, эффективно	469	23,5
Скорее да, чем нет	1028	51,4
Скорее нет, чем да	149	7,5
Не совсем эффективно	95	4,8
Ничего не знаю, не слышал (-а) о молодежной политике в стране	155	7,8
Затрудняюсь ответить	104	5,2

Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Управления по вопросам молодежной политики/внутренней политики Вашей области/города, которая проводится для поддержки и развития молодежи?

	Количество	%
Да, знаю	223	11,2
Что-то слышал, читал (-а)	497	24,9
Ничего не знаю о работе Совета по молодежной политике	1043	52,2
Затрудняюсь ответить	237	11,9

Оцените эффективность работы Управления во вопросам молодежной политики /внутренней политики Вашей области/города по следующим видам деятельности (количество)

	Эффективна	Неэффективна	3/0
Обеспечение методической литературой (брошюры, книги, пособия и др.)	486	160	74
Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодёжью, информационные кампании)	476	187	57
Организационно-практическая работа (проведение акций, семинаров, круглых столов, флэшмобов и др.)	470	193	57
Работа с целевыми группами молодёжи (сельская, безработная, маргинальная, рабочая, студенческая, и др.)	384	238	98
Консультационные услуги (по вопросам жилья, трудоустройства, поддержки молодым семьям и др.)	412	218	90

Работа по патриотическому воспитанию	422	203	94
Неформальные встречи с молодёжью (беседы на рынках, общежитиях, стройплощадках и др.)	355	252	112

Оцените эффективность работы Управления во вопросам молодежной политики /внутренней политики Вашей области/города по следующим видам деятельности (%)

	Эффективна	Неэффективна	З/О
Обеспечение методической литературой (брошюры, книги, пособия и др.)	67,5	22,2	10,3
Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодёжью, информационные кампании)	66,1	26,0	7,9
Организационно-практическая работа (проведение акций, семинаров, круглых столов, флэшмобов и др.)	65,3	26,8	7,9
Работа с целевыми группами молодёжи (сельская, безработная, маргинальная, рабочая, студенческая, и др.)	53,3	33,1	13,6
Консультационные услуги (по вопросам жилья, трудоустройства, поддержки молодым семьям и др.)	57,2	30,3	12,5
Работа по патриотическому воспитанию	58,7	28,2	13,1
Неформальные встречи с молодёжью (беседы на рынках, общежитиях, стройплощадках и др.)	49,4	35,0	15,6

Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Молодежных ресурсных центров Вашей области/города?

	Количество	%
Да, знаю, обращался в Молодежный ресурсный центр	102	5,1
Да, знаю о работе Молодежного ресурсного центра, но никогда не обращался	260	13,0
Что-то слышал, читал (-а)	273	13,7
Ничего не знаю о работе Совета по молодежной политике	1153	57,7
Затрудняюсь ответить	212	10,6

Оцените эффективность работы Молодежных ресурсных центров Вашей области/города по следующим видам деятельности (количество)

	Эффективна	Неэффективна	З/О
Информационная работа по государственным социальным программам для молодежи	473	103	53
Формирование и обеспечение методической литературой, справочной информацией для молодежи и молодежных организаций	368	199	62
Консультационные услуги (правовые, по вопросам получения образования, жилья, трудоустройства, поддержка молодым семьям и т.д.)	377	187	65

Организация диалоговых площадок для обсуждения вопросов по проблемам и поддержке молодежи	347	198	84
Проведение работы по развитию досуга и культурной жизни молодежи	391	177	61
Работа с целевыми группами (безработная, сельская, рабочая, студенческая молодежь, молодые семьи и т.д.)	363	165	101

Оцените эффективность работы Молодежных ресурсных центров Вашей области/города по следующим видам деятельности (%)

	Эффективна	Неэффективна	3/0
Информационная работа по государственным социальным программам для молодежи	75,2	16,4	8,4
Формирование и обеспечение методической литературой, справочной информацией для молодежи и молодежных организаций	58,5	31,6	9,9
Консультационные услуги (правовые, по вопросам получения образования, жилья, трудоустройства, поддержка молодым семьям и т.д.)	59,9	29,7	10,3
Организация диалоговых площадок для обсуждения вопросов по проблемам и поддержке молодежи	55,2	31,5	13,4
Проведение работы по развитию досуга и культурной жизни молодежи	62,2	28,1	9,7
Работа с целевыми группами (безработная, сельская, рабочая, студенческая молодежь, молодые семьи и т.д.)	57,7	26,2	16,1

Скажите, пожалуйста, за последние полгода кто-нибудь интересовался Вашими проблемами?

	Количество	%
Родители, родственники, близкие	1771	88,6
Друзья, однокурсники, коллеги	1080	54,0
Директор школы	46	2,3
Классный руководитель, куратор группы	115	5,8
Представитель Молодежного ресурсного центра	29	1,5
Представитель религиозной организации	11	0,6
Представитель акимата, маслихата	14	0,7
Представитель политической партии, общественного объединения	18	0,9
Представитель неправительственной молодежной организации	11	0,6
Доктора	1	0,1
Никто	17	0,9
Затрудняюсь ответить	62	3,1

Как известно, в каждом областном центре и районе действуют Молодежные ресурсные центры. Пожалуйста, подумайте и скажите, какую помощь или услуги Вы хотели бы получать от этих Молодежных ресурсных центров?

	Количество	%
Содействие участию в программе по получению доступного жилья	877	43,9
Содействие в трудоустройстве и занятости молодежи	980	49,0
Содействие развитию предпринимательской деятельности среди молодежи	518	25,9
Содействие в получении высшего образования	555	27,8
Содействие в получении технического и профессионального образования	267	13,4
Помощь психолога, социального работника	213	10,7
Помощь юриста, правозащитника	254	12,7
Содействие развитию культурных, досуговых мероприятий	350	17,5
Компьютеры с шрифтом Брайля для слепых	1	0,1
Содействий занятиях спорта	2	0,1
Помощь многодетным семьям	1	0,1
Затрудняюсь ответить	252	12,6

Какие молодежные организации Вы знаете?

	Количество	%
Альянс студентов Казахстана	658	35,5
Ассоциация молодых депутатов Казахстана	301	16,2
Ассоциация молодых предпринимателей Казахстана	347	18,7
Ассоциация стипендиатов международной стипендии Президента РК «Болашак»	1196	64,5
Республиканский штаб молодежных трудовых отрядов «Жасыл ел»	999	53,9
Молодежное крыло «Жас Отан» партии «Нұр Отан»	1472	79,4
Единая детско-юношеская организация «Жас Ұлан»	811	43,7
Центр развития военно-патриотических объединений «Жас Қыран»	423	22,8
Конгресс молодежи Казахстана	208	11,2
Национальная волонтерская сеть	295	15,9
МОО Мұхит жастар	5	0,3
МОО Гарлан	1	0,1
МОО Заман	2	0,1
ОО Детская академия развития	1	0,1
МОО Край	2	0,1
МОО Мастер Дэнс	1	0,1
МОО Жайык жастары	2	0,1
Молодежное крыло АНК	1	0,1
Молодежь за ЗОЖ	1	0,1

А с какими из них, Вам приходилось работать, сотрудничать, контактировать?

	Количество	%
Альянс студентов Казахстана	138	19,8
Ассоциация молодых депутатов Казахстана	36	5,2
Ассоциация молодых предпринимателей Казахстана	43	6,2
Ассоциация стипендиатов международной стипендии Президента РК «Болашак»	97	13,9
Республиканский штаб молодежных трудовых отрядов «Жасыл ел»	194	27,8
Молодежное крыло «Жас Отан» партии «Нұр Отан»	237	34,0
Единая детско-юношеская организация «Жас Ұлан»	87	12,5
Центр развития военно-патриотических объединений «Жас Қыран»	38	5,4
Конгресс молодежи Казахстана	16	2,3
Национальная волонтерская сеть	67	9,6
МОО Мұхит жастар	3	0,4
МОО Тарлан	0	0,0
МОО Заман	2	0,3
ОО Детская академия развития	1	0,1
МОО Край	2	0,3
МОО Мастер Дэнс	1	0,1
МОО Жайык жастары	1	0,1
Молодежное крыло АНК	1	0,1
Молодежь за ЗОЖ	0	0,0

Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены или не удовлетворены жизнью, которую Вы ведете?

	Количество	%
Полностью удовлетворен	748	37,4
Скорее удовлетворен	935	46,8
Скорее не удовлетворен	234	11,7
Полностью не удовлетворен	42	2,1
Затрудняюсь ответить	41	2,1

Удовлетворены ли Вы или не удовлетворены тем, как в целом развивается Ваш населенный пункт?

	Количество	%
Полностью удовлетворен	492	24,6
Скорее удовлетворен	906	45,3
Скорее не удовлетворен	392	19,6
Полностью не удовлетворен	113	5,7
Затрудняюсь ответить	97	4,9

Как Вы считаете, в настоящее время в Вашем населенном пункте достаточно возможностей для молодежи, для их профессионального роста, для улучшения их жизни?

	Количество	%
Да, вполне достаточно	341	17,1
Скорее достаточно	710	35,5
Скорее не достаточно	558	27,9
Нет, возможностей для молодежи нет	305	15,3
Затрудняюсь ответить	85	4,3

Как Вы думаете, будучи взрослым, каким будет Ваш уровень жизни по сравнению с Вашими родителями?

	Количество	%
Улучшится	1057	52,9
Улучшится незначительно	457	22,9
Не изменится	268	13,4
Незначительно ухудшится	18	0,9
Ухудшится	19	1,0
Затрудняюсь ответить	181	9,1

Как Вы считаете, что необходимо для достижения успеха и карьерного роста молодежи?

	Количество	%
Иметь хорошее образование	1211	60,6
Иметь высокую квалификацию, профессиональную подготовку	966	48,3
Иметь богатых родителей	367	18,4
Быть юридически грамотным человеком	396	19,8
Иметь привлекательную внешность	129	6,5
Знать казахский язык	110	5,5
Знать казахский и русский язык	108	5,4
Знать казахский, русский и иностранный язык	636	31,8
Иметь талант, исключительные способности	303	15,2
Иметь физическую силу, сноровку	88	4,4
Просто быть везучим человеком	218	10,9
Иметь нужные связи и знакомства	444	22,2
Нужно удачно жениться / выйти замуж	95	4,8
Быть целеустремленным	2	0,1
Стабильная работа	1	0,1
Затрудняюсь ответить	37	1,9

Скажите, пожалуйста, насколько Вы удовлетворены качеством полученного или получаемого образования (дошкольное, общее среднее, техническое и профессиональное, высшее)? (количество)

	Полностью удовлетворен	Частично удовлетворен	Не удовлетворен	Ничего не знаю о качестве образования	Затрудняюсь ответить
Дошкольное	1076	626	84	145	69
Общее среднее	970	813	143	29	45
Техническое и профессиональное	620	633	169	314	264
Высшее	502	558	149	477	314

Скажите, пожалуйста, насколько Вы удовлетворены качеством полученного или получаемого образования (дошкольное, общее среднее, техническое и профессиональное, высшее)? (%)

	Полностью удовлетворен	Частично удовлетворен	Не удовлетворен	Ничего не знаю о качестве образования	Затрудняюсь ответить
Дошкольное	53,8	31,3	4,2	7,3	3,5
Общее среднее	48,5	40,7	7,2	1,5	2,3
Техническое и профессиональное	31,0	31,7	8,5	15,7	13,2
Высшее	25,1	27,9	7,5	23,9	15,7

По Вашему мнению, что препятствует трудоустройству молодежи в Вашем населенном пункте?

	Количество	%
Низкая конкурентоспособность молодых специалистов на рынке труда	427	21,4
Несоответствие полученного образования и функциональных требований вакантного места	438	21,9
Отсутствие опыта работы	954	47,7
Взяточничество, коррумпированность работодателей	480	24,0
Дискриминация по этническому (национальному) признаку	106	5,3
Дискриминация по принадлежности к женскому или мужскому полу	76	3,8
Состояние здоровья	105	5,3
Низкая заработная плата	747	37,4
Наличие малолетнего ребенка	101	5,1
Высокие амбиции молодых специалистов	140	7,0
Отсутствие рабочих мест в районе проживания	606	30,3
Никаких препятствий нет	128	6,4
Затрудняюсь ответить	59	3,0

Как Вы считаете, существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста в том месте (населенном пункте), где Вы живете?

	Количество	%
Однозначно, да	141	7,1
Скорее да	292	14,6
Скорее нет	822	41,1
Однозначно, нет	534	26,7
Затрудняюсь ответить	211	10,6

Какая проблема может вынудить Вас пойти на публичную протестную акцию?

	Количество	%
Проблемы в школе, ВУЗе, колледже	101	5,1
Сокращение или увольнение с работы	243	12,2
Необоснованное повышение тарифов на коммунальные услуги	149	7,5
Задержка по выплате заработной платы, пенсий, стипендий, пособий	194	9,7
Халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений	117	5,9
Повышение выплат по кредитам или ипотеке	106	5,3
Необоснованные штрафы	144	7,2
Ухудшение экологической ситуации	115	5,8
Неудовлетворенность действиями властей	167	8,4
Несправедливые судебные решения	134	6,7
Несогласие с принимаемыми реформами	89	4,5
Нарушение прав на этнической почве	38	1,9
Проблемы с жильем	146	7,3
Низкое качество услуг в образовании	56	2,8
Рост цен на продукты питания, ГСМ, лекарства	258	12,9
Ничто не может вынудить меня открыто протестовать	930	46,5
Девальвация	1	0,1
Терроризм	1	0,1
Земельная реформа	1	0,1
Кумовство во всех сферах	1	0,1
Затрудняюсь ответить	202	10,1

Выберите, что Вы готовы предпринять в защиту своих интересов?

	Количество	%
Не выйду на работу, на учебу	71	3,6
Объявлю голодовку	48	2,4
Обращусь в суд	403	20,2
Буду участвовать в мирной демонстрации	151	7,6
Буду участвовать в перекрытии дорог, автотрасс	27	1,4
Приму участие в митинге протеста	74	3,7
Обращусь в газету, телевидение, радио	197	9,9
Приду на прием к представителям государственной власти	162	8,1
Обращусь в приемную партии «Нур Отан»	239	12,0
Обращусь в любую политическую партию, кроме «Нур Отан»	26	1,3

Буду распространять листовки и прокламации	27	1,4
Ничего не буду предпринимать	794	39,7
Затрудняюсь ответить	249	12,5

Интересуетесь ли Вы политической жизнью в нашей стране?

	Количество	%
Да, постоянно интересуюсь	377	18,9
Интересуюсь лишь иногда	1105	55,3
Не интересуюсь вообще	433	21,7
Затрудняюсь ответить	85	4,3

По Вашему мнению, какие политические партии в большей степени интересуются проблемами молодежи и ориентированы на потребности молодежи?

	Количество	%
Партия «Бірлік» (С.Султангали)	112	5,6
Партия «Нур Отан» (Н.Назарбаев)	1454	72,7
Демократическая партия «Ақ жол» (А.Перуашев)	314	15,7
Общенациональная социал-демократическая партия (Ж.Туякбай)	44	2,2
Народно-демократическая патриотическая партия «Ауыл» (А.Бектаев)	70	3,5
Коммунистическая народная партия Казахстана (В.Косарев)	51	2,6
Общественное объединение «Алга, ДВК!» (В.Козлов, М.Жанузаков)	21	1,1
Молодежное крыло АНК	4	0,2
Затрудняюсь ответить	420	21,0

Как бы Вы охарактеризовали сегодняшнюю политическую ситуацию в стране?

	Количество	%
Как благополучную	650	32,5
Скорее как благополучную, чем неблагополучную	1017	50,9
Скорее, как неблагополучную, чем благополучную	123	6,2
Как неблагополучную	28	1,4
Затрудняюсь ответить	182	9,1

Скажите, пожалуйста, с какими изменениями в системе образования Вы согласны, т.е. Вы их поддерживаете, а какие считаете не правильными, т.е. не поддерживаете? (количество)

	Поддерживаю	Скорее поддерживаю	Скорее не поддерживаю	Не поддерживаю	Затруд. ответить
Переход на 12-летнее образование	462	368	409	677	84
Переход к пятидневной учебной неделе в школах, чтобы снизить нагрузку на школьников	871	615	294	165	55
Внедрение изучения предметов в средних школах на трех языках (казахский, русский, английский)	702	506	337	381	74

Изучение Истории Казахстана на казахском языке начиная с 7 класса (с 2018-2019 учебного года)	662	450	361	401	126
Изучение Всемирной истории на русском языке	599	527	400	354	120
Изучение предметов информатика, химия, биология, физика на английском языке в старших классах (с 2019-2020 учебного года)	396	412	450	621	121
Увеличение изучения английского языка на 1 час, начиная с первого класса (с 2016-2017 года)	758	649	302	236	55
Включить в список обязательных для сдачи предметов (ЕНТ) английский язык	369	452	453	575	151
Продление учебного года у первоклассников до 1 июня, у старшекласников до середины июня	338	284	478	807	93
Изменение формата ЕНТ – выпускные экзамены в школах и ЕНТ при поступлении в ВУЗ	549	620	309	317	205
Возможность повторной сдачи ЕНТ на платной основе	641	641	258	303	157

Скажите, пожалуйста, с какими изменениями в системе образования Вы согласны, т.е. Вы их поддерживаете, а какие считаете не правильными, т.е. не поддерживаете? (%)

	Поддерживаю	Скорее поддерживаю	Скорее не поддерживаю	Не поддерживаю	Затруд. ответить
Переход на 12-летнее образование	23,1	18,4	20,5	33,9	4,2
Переход к пятидневной учебной неделе в школах, чтобы снизить нагрузку на школьников	43,6	30,8	14,7	8,3	2,8
Внедрение изучения предметов в средних школах на трех языках (казахский, русский, английский)	35,1	25,3	16,9	19,1	3,7
Изучение Истории Казахстана на казахском языке начиная с 7 класса (с 2018-2019 уч.года)	33,1	22,5	18,1	20,1	6,3
Изучение Всемирной истории на русском языке	30,0	26,4	20,0	17,7	6,0
Изучение предметов информатика, химия, биология, физика на английском языке в старших классах (с 2019-2020 учебного года)	19,8	20,6	22,5	31,1	6,1
Увеличение изучения английского языка на 1 час, начиная с первого класса (с 2016-2017 года)	37,9	32,5	15,1	11,8	2,8
Включить в список обязательных для сдачи предметов (ЕНТ) английский язык	18,5	22,6	22,7	28,8	7,6
Продление учебного года у первоклассников до 1 июня, у старшекласников до середины июня	16,9	14,2	23,9	40,4	4,7
Изменение формата ЕНТ – выпускные экзамены в школах и ЕНТ при поступлении в ВУЗ	27,5	31,0	15,5	15,9	10,3
Возможность повторной сдачи ЕНТ на платной основе	32,1	32,1	12,9	15,2	7,9

Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция?

	Количество	%
Распространена достаточно широко	692	34,6
Мало распространена	705	35,3
Практически не распространена	169	8,5
Отсутствует полностью	76	3,8
Затрудняюсь ответить	358	17,9

Как бы Вы оценили меры, предпринимаемые государством по борьбе с коррупцией?

	Количество	%
Очень эффективные	379	19,0
Малоэффективные	927	46,4
Не имеют никакого эффекта	287	14,4
Имеют негативный эффект	38	1,9
Затрудняюсь ответить	369	18,5

За последние полгода, приходилось ли Вам лично сталкиваться с проявлениями коррупции?

	Количество	%
Да	416	20,8
Нет	1390	69,5
Затрудняюсь ответить	194	9,7

Как, на Ваш взгляд, изменилась ситуация с проявлением коррупции в Вашем населенном пункте за последний год?

	Количество	%
Значительно улучшилась	192	9,6
Незначительно улучшилась	366	18,3
Не изменилась	854	42,7
Незначительно ухудшилась	49	2,5
Значительно ухудшилась	26	1,3
Затрудняюсь ответить	513	25,7

Как Вы считаете, в какой из нижеперечисленных сфер наиболее распространена коррупция?

	Количество	%
Таможенные службы	405	20,3
Медицинские организации	544	27,2
Автоинспекции	621	31,1
Судебные органы	511	25,6
Налоговые органы	345	17,3
Правоохранительные органы	511	25,6
Лицензирование и регистрация предпринимательской деятельности	169	8,5
Получение кредитов	166	8,3
Конкурсы на закупку товаров/услуг за счёт бюджетных средств	211	10,6
Строительство и ремонт за счёт бюджетных средств	270	13,5
Нотариальное удостоверение сделок	61	3,1

Контроль за соблюдением условий лицензирования	72	3,6
Надзор за соблюдением правил охоты и рыболовства	85	4,3
Освобождение от призыва на военную службу в вооружённые силы	215	10,8
Поступление в высшие учебные заведения	326	16,3
Обучение в высших учебных заведениях	353	17,7
Поступление в специализированные общеобразовательные школы и дошкольные воспитательные учреждения и обучение в них	200	10,0
Прием на службу, позволяющую иметь значительный доход от должности в государственных учреждениях	458	22,9
Я и мои близкие не сталкивались с коррупцией	465	23,3
Обеспечение молодых семей жильем	9	0,5
Образование, среднее школьное	3	0,2
При трудоустройстве	1	0,1
Затрудняюсь ответить	176	8,8

Как бы Вы оценили состояние своего здоровья?

	Количество	%
Очень крепкое, вообще не болею	469	23,5
Хорошее, болею редко	998	49,9
Удовлетворительное	465	23,3
Плохое, болею часто	43	2,2
Очень слабое, болею часто и долго	4	0,2
Затрудняюсь ответить	21	1,1

Скажите, пожалуйста, за последнюю неделю сколько раз Вы занимались какой-либо интенсивной физической активностью (например, бег, футбол, аэробика, езда на велосипеде)?

	Количество	%
Один раз	440	22,0
Два, три раза	617	30,9
Каждый день	353	17,7
Ни одного раза	517	25,9
Затрудняюсь ответить	73	3,7

Насколько Вы удовлетворены качеством оказываемых медицинских услуг в Вашем населенном пункте?

	Количество	%
Полностью удовлетворен (а), я доверяю нашим врачам	516	25,8
Частично удовлетворен (а), не всегда встречаются компетентные врачи и медработники	1060	53,0
Совсем не удовлетворен, у нас очень сложно найти профессионала своего дела	337	16,9
Затрудняюсь ответить	87	4,4

Как Вы относитесь к людям, которые совершили самоубийство?

	Количество	%
Можете их понять	129	6,5
Безразлично	259	13,0
Осуждаете	321	16,1
Сочувствуете, жалость	422	21,1
Не понимаете их	715	35,8
Затрудняюсь ответить	154	7,7

Скажите, пожалуйста, Вы считаете себя верующим человеком?

	Количество	%
Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам	198	9,9
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы	623	31,2
Я верующий, но не участвую в религиозной жизни	770	38,5
Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы	91	4,6
Я неверующий, но уважаю верующих	150	7,5
Я равнодушен к религии	77	3,9
Я противник религии, атеист	22	1,1
Затрудняюсь ответить	69	3,5

Укажите, пожалуйста, к какой религии Вы себя относите?

	Количество	%
Традиционный ислам	1393	80,0
Православие	294	16,9
Католицизм	9	0,5
Протестантизм	2	0,1
Иудаизм	2	0,1
Новые религиозные направления	0	0,0
Совмещаем религиозные традиции разных конфессий	5	0,3
Не исповедую никакой религии	28	1,6

Влияет ли религиозная ситуация на общественно-политическую ситуацию в Вашем регионе?

	Количество	%
Да, это создаёт общественную напряженность	261	14,8
Да, люди, придерживающиеся религии, пытаются навязать свою волю остальным, установить свои порядки	283	16,1
Да, люди, придерживающиеся религии, вносят гармонию в общество	376	21,3
Нет, религиозная ситуация никак не влияет на общественно- политическую ситуацию	534	30,3
Затрудняюсь ответить	307	17,4

Как Вы считаете, способствует ли религия укреплению и стабильности казахстанского общества?

	Количество	%
Да	444	22,2
Скорее да	678	33,9
Скорее нет	301	15,1
Нет	244	12,2
Затрудняюсь ответить	333	16,7

По Вашему мнению, что молодой человек ищет в религии?

	Количество	%
Дисциплину и порядок	432	21,6
Возможность отличаться от других	209	10,5
Опору в сложный период жизни	440	22,0
Смысл и понимание жизни	512	25,6
Духовного наставника, который окажет поддержку	178	8,9
Коллектив единомышленников, их поддержку в различных сферах жизни	129	6,5
Надежду, веру в лучшее	569	28,5
Материальный интерес	3	0,2
Затрудняюсь ответить	184	9,2

Как часто Вы в свое свободное время...(количество)

	Практически ежедневно	Не менее одного раза в неделю	Не менее одного раза в месяц	Несколько раз в год и реже	Никогда	З/О
Встречаетесь с друзьями	969	680	279	57	10	5
Смотрите телевизор	1268	573	106	21	23	9
Слушаете музыку	1211	526	159	48	34	22
Посещаете музыкальные концерты, фестивали	104	169	416	658	630	23
Занимаетесь спортом, физ. культурой, фитнесом	384	650	327	226	389	24
Читаете газеты	188	572	430	295	501	14
Читаете книги	264	503	446	346	407	34
Посещаете интернет-сайты (кроме социальных сетей)	898	546	214	78	243	21
Общаетесь в Интернете (социальные сети, форумы)	1190	359	119	76	231	25
Играете в компьютерные игры	326	357	265	270	756	26
Ходите в театры, в музеи, на выставки	35	167	302	649	824	23

Посещаете бары, рестораны, кафе, клубы, дискотеки	59	280	674	606	364	17
Занимаетесь шопингом	70	315	777	420	383	35
Занимаетесь волонтерской работой (помощь людям, животным, защита окружающей среды и т.п.)	132	174	183	379	1111	21
Участвуете в деятельности общественного объединения, движения	47	131	119	223	1461	19
Участвуете в деятельности политической партий	23	98	91	171	1598	19
Ходите в церковь, выполняете религиозные обряды	26	169	251	451	1069	34

Как часто Вы в свое свободное время...(%)

	Практически ежедневно	Не менее одного раза в неделю	Не менее одного раза в месяц	Несколько раз в год и реже	Никогда	3/0
Встречаетесь с друзьями	48,5	34,0	14,0	2,9	0,5	0,3
Смотрите телевизор	63,4	28,7	5,3	1,1	1,2	0,5
Слушаете музыку	60,6	26,3	8,0	2,4	1,7	1,1
Посещаете музыкальные концерты, фестивали	5,2	8,5	20,8	32,9	31,5	1,2
Занимаетесь спортом, физ. культурой, фитнесом	19,2	32,5	16,4	11,3	19,5	1,2
Читаете газеты	9,4	28,6	21,5	14,8	25,1	0,7
Читаете книги	13,2	25,2	22,3	17,3	20,4	1,7
Посещаете интернет-сайты (кроме социальных сетей)	44,9	27,3	10,7	3,9	12,2	1,1
Общаетесь в Интернете (социальные сети, форумы)	59,5	18,0	6,0	3,8	11,6	1,3
Играете в компьютерные игры	16,3	17,9	13,3	13,5	37,8	1,3
Ходите в театры, в музеи, на выставки	1,8	8,4	15,1	32,5	41,2	1,2

Посещаете бары, рестораны, кафе, клубы, дискотеки	3,0	14,0	33,7	30,3	18,2	0,9
Занимаетесь шопингом	3,5	15,8	38,9	21,0	19,2	1,8
Занимаетесь волонтерской работой (помощь людям, животным, защита окружающей среды и т.п.)	6,6	8,7	9,2	19,0	55,6	1,1
Участвуете в деятельности общественного объединения, движения	2,4	6,6	6,0	11,2	73,1	1,0
Участвуете в деятельности политической партий	1,2	4,9	4,6	8,6	79,9	1,0
Ходите в церковь, выполняете религиозные обряды	1,3	8,5	12,6	22,6	53,5	1,7

Скажите, пожалуйста, в каких социальных сетях у Вас есть свой аккаунт, страница?

	Количество	%
ВКонтакте	1414	70,7
Facebook	555	27,8
Instagram	849	42,5
Twitter	137	6,9
MySpace	33	1,7
LinkedIn	20	1,0
Мой круг	31	1,6
Одноклассники	527	26,4
Мой мир@mail.ru	604	30,2
У меня нет страницы, аккаунта в социальных сетях	231	11,6
Steam,twitch	1	0,1
WhatsApp	26	1,3
Tumblr	1	0,1
Затрудняюсь ответить	30	1,5

Какими источниками информации Вы пользуетесь чаще всего, чтобы узнать о новостях и событиях в Казахстане?

	Количество	%
Казахстанские республиканские телеканалы	1201	60,1
Казахстанские местные (региональные) телеканалы	538	26,9
Зарубежные телеканалы (в том числе российские)	347	17,4
Радио	272	13,6
Казахстанские республиканские печатные издания (газеты, журналы)	138	6,9
Казахстанские местные (региональные) печатные издания (газеты, журналы)	83	4,2

Зарубежные печатные издания (газеты, журналы)	70	3,5
Интернет-сайты казахстанские (ТВ, радио, новостные ресурсы)	790	39,5
Интернет-сайты зарубежные (ТВ, радио, новостные ресурсы)	252	12,6
Социальные сети, блоги	453	22,7
Встречи с известными авторитетными лицами	19	1,0
Встречи с представителями Молодежных ресурсных центров	21	1,1
Ближнее окружение (родственники, знакомые, друзья)	382	19,1
Затрудняюсь ответить	27	1,4

Удовлетворены ли Вы качеством культурно-досуговых учреждений, которые находятся в Вашем населенном пункте?

	Количество	%
Полностью удовлетворен	282	14,1
Скорее удовлетворен	810	40,5
Скорее не удовлетворен	343	17,2
Полностью не удовлетворен	103	5,2
Я не посещаю культурно-досуговые учреждения	210	10,5
В нашем населенном пункте нет культурно-досуговых учреждений	182	9,1
Затрудняюсь ответить	68	3,4

Если бы у Вас была возможность уехать в другую страну или остаться жить в своей стране, что бы Вы выбрали?

	Количество	%
Я остался бы в своей стране	907	45,4
Я поехал бы в другую страну на время, но хотел бы жить в своей стране	793	39,7
Я хотел бы уехать на постоянное место жительства в другую страну	248	12,4
Затрудняюсь ответить	51	2,6

Считаете ли Вы казахстанскую молодежь патриотичной?

	Количество	%
Большая часть казахстанской молодежи – патриоты своей страны	701	35,1
Примерно половина молодых людей считают себя патриотами	763	38,2
Патриотично настроенной молодежи – меньше половины	294	14,7
Молодежь в целом нельзя назвать патриотичной	139	7,0
Затрудняюсь ответить	103	5,2

По Вашему ощущению, жизнь становится более или менее безопасной?

	Количество	%
Более безопасной	539	27,0
Скорее более безопасной	640	32,0
Скорее менее безопасной	473	23,7
Менее безопасной	177	8,9
Затрудняюсь ответить	171	8,6

По Вашему мнению, что из перечисленного ниже в большей степени угрожает безопасности нашей страны?

	Количество	%
Информационные провокации, неконтролируемый интернет	645	32,3
Религиозный радикализм и экстремизм	1023	51,2
Опасность потерять независимость	249	12,5
Утрата национальной самобытности и традиций	240	12,0
Сепаратизм, призывы к отделению территорий	141	7,1
Массовая безработица и обнищание населения	546	27,3
Рост протестных настроений в обществе, социальной напряженности	187	9,4
Сбои в поставках тепла и энергии	62	3,1
Подавление демократических прав и свобод	115	5,8
Массовые эпидемии, болезни	129	6,5
Экологические катастрофы, заражение воды, воздуха	226	11,3
Межэтническая напряженность, конфликты	157	7,9
Коррупция	3	0,2
Рост цен на продукты питания	1	0,1
Затрудняюсь ответить	231	11,6